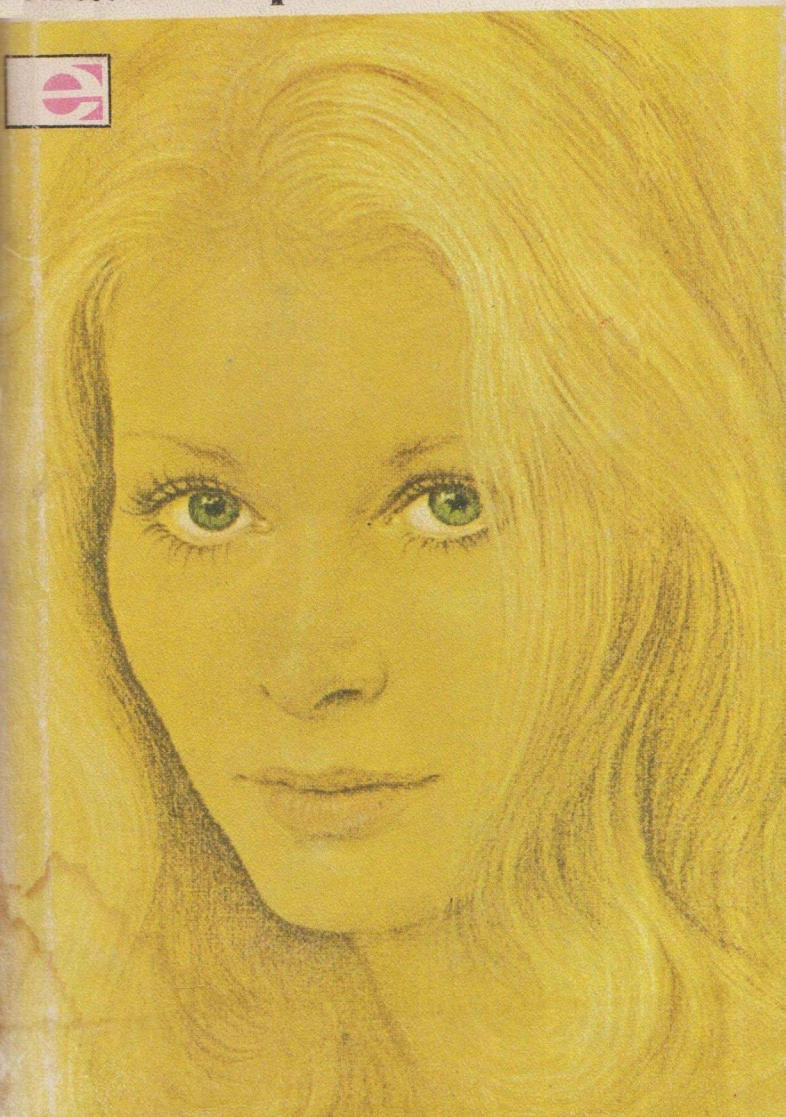
hiç biri dönmeyecek

roman

116

alba des cespedes

116

nessuno torna indietro
hiç biri dönmeyecek
roman
alba de céspedes
türkçesi: alıç oskulu

e yayınları genel dizi: 116

ANKARA CADDESİ 13
TELEFON: 26 81 42
NARLIBAHÇE SOKAK 19/3
TELEFON: 27 87 20
İSTANBUL

ALBA DE CÉSPEDES

Alba de Céspedes 1911 yılında Roma'da doğdu. Babası Kübalı, annesi İtalyandı. 1934 yılında **«Messagero»** gazetesinde çalışmaya başladı. 1938 yılında yazdığı ilk romanı **«Nessuno Torna İndietro—Hiç Biri Dönmeyecek»** faşist sansür tarafından yasaklandı. Roman, **Strega** edebiyat ödülüne layık görüldüğü halde baskı sonucu bundan da vazgeçildi. 1935 ve 1943 yıllarında iki kere tutuklanan **Alba de Céspedes**, daha sonra Amerikan işgalindeki güney İtalya'ya geçti ve Bari radyosunda Clorinda takma adıyla çalıştı. Savaştan sonra **«Mercurio»** dergisini kurdu ve birbiri ardısıra çıkan romanlarıyla —**«Dalla Parte di Lei»** (1949), **«İl Rimorso»** 1963— dikkati çekti. 1967 yılında yayınlanan **«La Bambolona - Malın Gözü»** (e yayınları: 113) yerli ve yabancı eleştirmenlerce çok beğenildi.

Alba de Céspedes, yılın bir bölümünde Roma, bir bölümünde de Paris'te oturuyor. İtalya'da ve bazı Avrupa ülkelerinde çıkan günlük ve haftalık gazetelerle dergilere yazıyor.

HİÇ BİRİ DÖNMEYECEK

HİÇ BİRİ DÖNMEYECEK nessuno torna indietro ● alba de céspedes'in romanı ● yayın hakları: arnoldo mondadori editore / e yayınları, 1974 ● kapak: nicolas egon / kemal kaldı ● dizgi-baskı: üçler matbaası, dizgi düzeni: 10/12 sorbon no. 1756 linotype ● kapak filmi: ebru grafik ● kapak baskısı: arofis basımevi ● cilt: baba ciltevi ● *e yayınları ankara caddesi 13* telefon *26 81 42 narlıbahçe sokak 19 kat, 3-4* telefon *27 87 20* istek ve yazışmalar için kısa adres *e yayınları posta kutusu 12 istanbul* ● birinci baskı: temmuz 1974 ●●●

türkçesi: alıç oskulu

ALBA DE CÉSPEDES

HİÇ BİRİ DÖNMEYECEK

ROMAN

E YAYINLARI

GENEL DİZİ

BİRİNCİ BÖLÜM

AKŞAM DUASINI OKUYAN rahibenin son sözleri üzerine, genç kızlardan kurulu koro «amin» dedi. Sonra garip bir sessizlik çöktü koca salona. Kızların bir bölüğü büyülenmiş gözlerle mihrap üzerinde yanan mumları seyrediyordu; kimileri ise, başrahibenin kendilerini serbest bırakacak el işaretini görmek için, başlarını küçük kilisenin arka tarafına döndürmüşlerdi. Susuyorlardı. Dışarı çıkmak için sabırsızlandıkları yüzlerinden belliydi. Az sonra düzgün bir sırayla kapısının buzlu camında, henüz güneş ışığının oynaştığı geniş dehlizden geçerek, ikişer ikişer dışarı çıktılar.

Kızların hepsi de yetişkindi. İyi giyimliydiler. Merdivene geldiklerinde başlarındaki örtüyü çıkarıp, sırayı bozdular. Gülüşmeler önce alçak sesle başladı, az sonra ise bulundukları yerde kahkahadan geçilmiyordu. Üniversiteden, profesörlerden söz ediyorlardı. Birkaçı da, birbirlerine sır verir gibi alçak sesle konuşuyorlardı. Rahibelerden biri «Haydi kızlar, yeter artık, odalarınıza çekilin» dedi ellerini birkaç kez çırparak. Kızların karşı koymaya cesaret edemedikleri tek rahibeydi bu. Uzun boylu, zayıf ve gençti. Görünen en güzel yeri, beyaz ve biçimli elleriydi. Öteki rahibelere hiç benzemezdi. O kadar

tatlı bir sesi vardı ki, konuştuğu zaman soluk almadan dinlerlerdi kızlar ve ister istemez boyun eğerlerdi.

O gün de hemen merdivenleri çıktılar. Aşağıda yalnızca Vinca kalmıştı. Her akşamki gibi yine sordu:

«Rahibe Lorenza, telefon edebilir miyim?»

Arkadaşları olup bitenleri duymak için geri döndüler.

Tam bu sırada Valentina, Vinca'yı kolundan çekip, hızla itti.

«Artık geç oldu Vinca, yarın telefon edersin.»

«Ama ben...»

«Yarın diyorum sana. Haydi, git uyu ya da çalış. İyi geceler.»

Arkadaşları genç kızın çevresinde toplandılar: «Ne oldu? Telefon edemedin mi?»

«Çok sinirleniyorum şu kıskanç kıza.» diye karşılık verdi Vinca. «Çünkü kendisi bu tanrının cezası yerde tutuklu gibi yaşıyor. Beni anlamıyor ki! Neyse, önemi yok. Uykum var, yatacağım.»

«Ben de çok yorgunum» dedi Augusta. Grimaldili öğrencilerin en yaşlısıydı. Hiç değilse otuzun üstündeydi yaşı. İriyarı şişmandı, omuzlarına kadar inen bakımsız kıvırcık saçları, onu olduğundan da yaşlı gösteriyordu. Vinca'yı kolundan tutup yürüdü. Tam o sıra sarışın tombulca bir geç kız, acele adımlarla diğerlerinin arasından geçerken, «63'de buluşacağız» diye fısıldadı. Kızlar tedbirli davranmaya dikkat ederek, başlarıyla kaçamak yollu işaret verdiler. Sonra uzun koridor boyunca yürüyerek odalarına çekildiler.

63 no'lu oda, içi ceviz doldurulmuş incir kokuyordu. Bunları Silvia'nın ailesi Calabria'dan gönderiyordu. Odaya doluşan arkadaşları, her zaman yaptıkları gibi iskemleye çıkıp dolabın üstündeki sepetleri aşağı indirdiler. Silvia yatağa uzanmış, uyur görünüyordu. Grimaldiye geldiği günden beri, hemen hemen 3 yılı geçiyordu, simsiyah yas giysilerini bir kez olsun üstünden çıkarmamıştı. Sımsıkı ördüğü siyah saçlarını başının üstünde taç gibi toplardı. Sivilceli yuvarlak yüzü, şiş göz kapaklarının altındaki şaşı gözleriyle tam bir çirkinlik örneğiydi Silvia.

Siyah giysilerin duvarlara gelişigüzel asılı oluşu, kızların akşam yemeğinden sonra çalışmak için sık sık birleştikleri bu odada matem havası yaratıyordu. Gerçekte odalarına çekilip uyumak isterlerdi hep. Çalışmak için nasıl da büyük bir çaba harcıyorlardı! İlk kalkan daima Xenia olurdu. «Gidelim» der, hiç birisi karşı koymadan izlerlerdi onu.

Lambanın soluk ışığı, soğuktan büzülmüş olan Valentina'nın kitap okuduğu cilasız tahta masanın ancak bir kısmını aydınlatıyordu. Kasım ayının ortalarına doğruydu daha, ama aşırı soğuklar kışın çabuk geldiğini haber veriyordu. Genç kız kitabı masaya koyup başını yataktan yana çevirdi.

«Uyuyor musun Silvia?»

«Hayır, düşünüyorum.»

«Yalan söyleme, uyuyordun ve...»

«Hayır, yarın ülkemin en büyük bayramı, onu düşünüyordum. Annem kuru üzümden pizza hazırlar. Ocakta kazanlarla yemek pişer ve bütün kuzenlerim yemek yemek için bizim evde toplanırlar.»

«Orada olmak ister miydin?»

«Hayır» ve hemen ekledi. «Yani, bilmiyorum. Yarın, evet. Birkaç gün için belki. Ama sonra da bu-

raları, sizleri, fakülteyi özlüyor, huzursuz oluyorum. Biliyorsun, artık kaybedecek zamanım yok.»

«Haklısın» diyen Xenia, arkadaşının son sözünü başıyla onayladı. «Kimi geceler vücudum güçlü bir cinsel istekle titrer gibi oluyor: O zaman uykum kaçıyor ve rahibelerin yaşadığı şu tanrının cezası yerde tutsak olduğumu düşünerek sabahı ediyorum. Oysa dışarda öylesine akıcı bir hayat var ki! Şans yanımdan geçip gidiyor ve ben ondan yararlanamıyorum. İşte beni deli eden de bu. İçimden diyorum ki, her şeye boş ver, al başını çek git. Ne olursa olsun, Veroli'ye bir daha dönmeyeceğim.» Anna içeri girince, konuşmasını yarıda kesti. «Çocuklar gördünüz mü? Bu gece mehtap var.» dedi genç kız ve pencereye doğru yaklaştı, kepenkleri ardına kadar açtı. «Augusta yatmak için odasına gitti. Biliyor musun Silvia, Vinca telefon edemedi bu gece. Her akşam Luis'le ne konuşurlar merak ediyorum. Birbirlerine ne söylediklerini anlamak için İspanyolca bilmeyi o kadar isterdim ki!»

«Ne söylüyor sanıyorsun?» diye karşılık verdi Xenia, «bizim birbirimize söylediğimiz şeyleri tekrarlıyor.»

«Ama biz aramızda geçenleri kimseye söylemiyoruz,» dedi Valentina kelimelerin üstüne basa basa.

Xenia konuyu değiştirmiş olmak için sordu:

«Milly gelmedi mi? Ya 28. odaya yeni gelen kız nerede?»

«Bilmiyorum,» dedi Valentina. «Onlara da haber vermiştim.»

«Milly yorgun olduğunu, uyuyacağını söylüyor, sonra da gece geç vakitlere kadar kitap okuyor. Yeni gelen buraya geleceğini söyledi, ama belki de dün geceki gibi yapacak.»

«Buraya neden geldiğini bir türlü anlayamıyorum,» dedi Silvia yatağın içinde doğrularak. «Onu çalışırken hiç görmedim. Hem kitabı da yok sanırım. Sanat tarihi öğrenimi yapmak istediğini söyledi. Göreceğiz bakalım, doğru mu. Basit bir aile kızına benzemiyor, değil mi? Üstelik çok iyi İngilizce ve Fransızca biliyor... Ben pek hoşlanmadım bu kızdan. Hem yalan söylüyor gibime geliyor.»

«Yoo... yanılıyorsun.»

«Hayır, yanılmıyorum: Daha Grimaldi'ye gelir gelmez, bizim guruba girmesini teklif ettiğimiz ilk kız o oldu. Ama hiç yakınlık göstermiyor bize. Yemekhanede masaya oturduğunda ona 'Bizimle birlikte Edebiyat öğrenimi yap' diye öneride bulunan sen değil miydin Xenia?»

«Yakınıyor musun yani?»

«Hayır, ama...»

«Öyleyse tamam artık» diye tartışmayı bitirdi Anna, «Gelin ay'ı seyredelim.» Onların bir şey söylemesine meydan vermeden elektriği söndürdü.

Yerde, yarısına kadar kalın tel örgü çekilmiş pencereden giren zayıf bir ışık dalgalanıyordu. Masada oturan Valentina kitabını hırsla kapattı. Oturduğu yerden kalktı. «Mehtaplı gecelerde» dedi Silvia «benim ülkemde herkes evlerden dışarı çıkıp, koro halinde şarkı söyler.» Telörgü nedeniyle, Villa Borghese'nin bodur ağaçları ve kahverengi tepeler görünmüyordu. Göğün ufak bir yuvarlaklığı vardı yalnızca karşılarında.

«Bu saatde dışarda dolaşan pek çok kimse olmalı» dedi Valentina yavaşça.

«Evet, özgür insanlar onlar,» diye ekledi Xenia.

Emanuela içeri girdiğinde oda henüz karanlıktı. Önce kimseyi tanımamış, yanlış odaya girdiğini san-

mıştı. «Oh! Özür dilerim,» dedi kapıdan dışarı çıkarken.

«Gel, gel, biziz,» dedi Xenia genç kızı çağırarak. «Mehtabı seyrediyorduk. İstersen ışığı yakabilirsin.»

Emanuela sessizce loş bir yerde ayakta durdu. Kuşkulu gözlerini sezdirmeden çevresinde gezdirdi O da koridordan geçerken pencereden dışarı bakmak istemişti. Ama kolejdeki bütün pencerelerin kepenklerinde asma kilit takılıydı.

«Burada işin ne senin?» diye sordu Silvia.

Bir an duraladı Emanuela, sorunun kendisine sorulduğundan emin değildi çünkü. Ama yine de karşılık verdi:

«Xenia davet etmişti beni... Valentina da 63'e çıkmam gerektiğini söyledi. Özür dilerim, hemen gidiyorum.»

«Budala! Bu kolejde ne işin var demek istedim.»

«Ya sen, niçin buradasın?»

«Ben okuyorum. Ama sen buraya gelip lahana çorbası içeceğine, hiç bir iş yapmadan da yaşayabilirsin. Evinde neden kalmadın?»

Başını öne eğdi Emanuela. «Kalamıyordum» dedi yalnızca. Kızlarsa daha geniş bir açıklama yapmasını bekliyor, ısrarla ona bakıyorlardı. Az sonra ekledi Emanuela: «Ailem yolculuğa çıktı. Amerikadalar.»

«Amerika'da mı?» diye bağırdı Xenia. «O zaman çok zengin olmalılar.»

«Şimdi anlamaya başladım» dedi Silvia.

«Amerika'da...» diye tekrarladı Valentina. Hafif bir esintiyle dalgalanan perdeye dikmişti gözlerini.

Rahibenin tiz sesi, onları yeniden harekete geçirdi. Işığı açıp kepenkleri kapadılar. Hiç yabancısı ol-

madıkları tekdüze bir ses, koridor boyunca yankılanarak şiddetleniyordu. «Işıklaaar!.. Işıklaaar!..» Bu kelimeyi her tekrarlayışında, a harfi, ağlayan bir kadının tanrıya yakarışı gibi çıkıyordu sanki. Anna iskemleleri çabucak geniş çalışma masasının çevresine dizdi. O sırada Valentina, kitap koydukları etajerden aldığı gaz lambasını yakmaya çalışıyordu.

«Ne yapıyorsun?» diye sordu Emanuela.

«Duymadın mı? 'Işıklar' diye bağırıyor.»

«Neden?»

«Tabii, sen de Milly gibi birinci kattasın. Daha fazla ödüyorsunuz, ama ışık yakabiliyorsunuz. Bizse eğer saat ondan sonra çalışmak istersek, gördüğün gibi lamba yakmak zorundayız. Bir dakika sonra da kat bütünüyle karanlığa boğulacak.»

«Ya koridorlar?»

«Onlar da.»

«İyi ama neden?»

«Elektrik pahalı da ondan. Hem sonra rahibeler de fakir kimseler.»

«Üstelik cimri de.» diye ekledi Xenia.

Emanuela sordu:

«Peki ama, ben aşağı nasıl ineceğim?»

«Merak etme, en kısa sürede, bizim gibi el yordamıyla yürümesini öğrenirsin. Neyse, giderken sana ödünç bir mum veririz.» diye karşılık verdi Xenia. «Haydi şimdi çalışalım. Sen de eline bir kitap al. Dur, ben sana uygun olanını bulacağım. **'Dolce Stil Nova'** (yeni stil şairleri) nasıl? İyi mi? Otur ve çalışır gibi yap, yoksa seni odana gönderir.»

«Kim?»

Xenia karşılık verme fırsatını bulamadan, kapı hızla ardına kadar açıldı. Ufak tefek, zayıf ve solgun yüzlü bir rahibe göründü eşikte. Sabit bakışlarla

kızları süzdü. Solgun ışığın alabildiğine ortaya koyduğu kirpiksiz iri gözleriyle baykuşu andırıyordu. Kızlar hep bir ağızdan «Rahibe Prudenzina! Rahibe Prudenzina!» diye bağırıyor, biraz fazlaca sırıtıyorlardı. Rahibe Prudenzina ise, alışılmamış bir şeyi keşfetmek istermiş gibi görünüyor, bakışlarını dikkatle odada gezdiriyordu. Patlak gözleriyle yeniden yatağın altını taradı. Kollarını birbirine kenetlemiş, hareketsiz duruyordu. Onu eşikte görür görmez tanımıştı Emanuela. Koleje gelişinin daha ilk günü, aynı rahibe kendisine «ağzındaki o şeyi çıkar» demişti, dudağındaki ruju göstererek.

Rahibe Emanuela'dan yana döndü:

«Siz burada ne arıyorsunuz? Bu katta ışıklar sönecek, haydi odanıza gidin.»

«Hayır,» dedi Xenia, «Emanuela bizimle birlikte kalıp, ders çalışacak. Gidin, gidin Rahibe Prudenzina, gidin de gecenin bekçiliğini yapın. Biliyor musunuz, ne ad taktık size? **Gece bekçisi.**»

Kızlar kahkahalarla gülerken Xenia kapıyı rahibenin yüzüne kapamak için ilerledi. «Haydi gidin, söndürün ışıkları. Bu gece gaz lambamız var, yarın paramız yetmezse mum yakarız. Ama çıkıp...»

Silvia ansızın sözünü kesti. «Sus Xenia. Bu gece zenginiz biz. Bak mehtap var.»

«Doğru, mehtap var. Onu söndüremezsiniz değil mi rahibe Prudenzina? Haydi, deneyin bakalım, ay ışığını da söndürmeye çalışın.»

Rahibe sert sert bakmaya devam ediyordu. «Sokak orospuları» dedi yalın bir tonla ve arkasını dönüp gitti.

Emanuela şaşkın, Xenia'ya döndü:

«Çıldırdın mı sen? Neden böyle davrandın? Baş Rahibe tarafından hiç cezalandırılmadın galiba!»

«Sen onu tanımazsın Emanuela. Bir büyücüden farksızdır o. Buraya yeni geldiğimiz zaman, ara sıra mum alacak paramız olmazdı. Belki inanmazsın ama, gördüğün bu Rahibe, bize ufacık bir mum bile vermezdi.

Koridorda yeniden «Işıklar!» haykırısı işitildi, a sesi her zamanki gibi yakarı şeklinde çıkıyordu. Bir anda oda karanlığa boğuldu. Az sonra gaz lambasının verdiği kuvvetli bir ışık, masanın üstündeki kitapları aydınlatmaya başladı.

Anna, Xenia'dan yana dönüp, «Şimdi rahat dur artık. Birkaç gün sonra fakülte bitiyor. İyi hazırlanman gerekir.» dedi.

Emanuela masaya oturdu. Önündeki kitapta, Guido Guinizelli'nin şiirinin bulunduğu sayfa açılmıştı. «Canım da hiç okumak istemiyor. Kim bilir, bu kitabı bana hangi maksatla verdiler...» diye geçirdi içinden. Bakışlarını önce Xenia'ya, sonra öteki kızlara çevirdi. Ardından çalışıyormuş gibi yaparak, gözleriyle kitabın satırlarını izlemeye koyuldu. «Keşke» dedi «Silvia bana inanabilse!» Zaman zaman göz ucuyla Silvia'ya bakıyordu. Vücudu, beyaz çarşafın üzerinde simsiyah bir lekeye benzeyen genç kız ise çoktan uyumuştu.

Emanuela, karanlıkta tek başına odasına inmekten korktuğu için, her akşam yukarı çıkmayacağım, diyordu içinden. Onlardan mum istemeye cesareti yoktu. Oysa diğerleri koyu karanlığa rağmen, merdiven ve koridorlarda korkusuzca dolaşıyorlardı. Köşeleri hiç şaşmadan kıvrılıyorlar, iki kat arasında kaç merdiven olduğunu ezbere biliyorlardı. İnip çıkarken başlıyorlardı saymaya: Bir, iki, üç, dört...

Yemekten sonra bütün kızlar söz verilen saatte hep bir yerde toplanırlardı. Odalar aynı tipteydi,

ama kokuları değişiyordu. Önce çeşitli konular üzerinde tartışıyorlar, yasak olmasına rağmen sigara içiyorlar, sonra hemen başlıyorlardı çalışmaya. Artık Emanuela bile elinden kitabı düşürmez olmuştu. Ama odadan dışarı çıkıp da, arkadaşlarına yavaşça «iyi geceler» dedikten sonra, kendini sonsuz bir karanlığın içinde buluyordu. Damarlarındaki kan sıkışıyor, vücudu boynuna ve kulaklarına kadar yayılan bir sıcaklıkla terliyordu. Arkadaşlarının kapıyı açıp, onu hâlâ orada, korkudan sararmış bir durumda göreceklerinden utandığı için adım adım ilerliyordu. «Sağda bir koridor» diyordu yavaşça kendi kendine. «Sonra solda bir daha, ya karşıma bir ölü çıkarsa? İşte merdivenler: Bir, iki, üç, dört... Ya bir anda buz gibi bir el omuzuma dokunursa? Oh! Sonunda merdiven sahanlığına gelebildim, bir adım ileri, işte yine merdivenler başladı: Bir, iki, üç, dört...» Önünde kendisine tuzak kurabilecek herhangi birinin olup olmadığını anlamak için, kollarını öne uzatıyordu. Sonra, soğuk ve yapışkan bir vücudun ellerine değeceğini ve onu kendine doğru çekeceğini düşünerek korkuya kapılıyordu. O anda duruyor, sanki karanlıkta çevresini daha iyi görecekmiş gibi, faltaşı gibi açıyordu gözlerini. Vücudu iliklerine kadar titriyor, kalbi göğsünü yırtacakmış gibi küt küt atıyordu. Sık sık derin nefes alıp, kuruyan boğazını ıslatıyordu. Sırf kendisini yüreklendirmek için, «Ben hayatta kimseye kötülük yapmadım ki!» diyordu içinden. Sonra aklına o korkunç yalan geliyordu. Arkadaşlarına doğrusunu söylemeliydi. «Gerçek sizin bildiğiniz gibi değil» demeliydi. «Yalan söyledim, sizin güveniniz kötüye kullandım. Ben kimim biliyor musunuz? Stefano hikayesini duydunuz mu? Size bir sürü yalan söyledim ben.» İçi eziliyordu. «Bir de onların gurubuna

girdim. Bazılarıyla sırdaş olduk. Şimdi çoğunun içini dışını biliyorum. Oysa onlar gerçek beni, Emanuela'yı tanımıyorlar. Yaş günümde odama bir demet çiçek getirmişlerdi. Benim bunu nasıl karşılayacağımı anlamak için kapının ardına gizlenmişler, sonra bağıra çağıra ortaya çıkıp yanaklarımdan öpmüşlerdi. Beni seviyorlar, ama sevdikleri insan kim? Gerçekten, ben kimim? Kimseye kötülük yapmadım ki? Hayır, hayır, hiç kötülük yapmadım ben.» Biraz cesaret bulunca, yeniden yürümeye başlıyordu. Ama ne zaman son koridora gelse, bir ayak sesi ya da bir çıtırdı duyar gibi oluyordu. O an, duvara yapışıyor, odasına gitmeye cesaret edemiyordu. «Mutlaka onu orada bulacağım, hayalet gibi beyazlar içinde, beni yakalayacak... boğazımı sıkıp, öldürecek...» Odasının kapısını kapatıp, ışığı yaktığı zaman sakinleşiyor, içinde sonsuz bir rahatlık duyuyordu. Yatağının ucunda katlanmış geceliğini, kitaplarını ve fotoğrafları görünce, alnındaki teri aceleyle silerken, «Ne budalayım!» diyordu «ruh diye bir şey yok. Duvarın ötesinde yalnızca Milly var, o da şimdi uyuyor.»

Milly müzik öğrenimi yapıyordu. Kalp hastasıydı zavallı kız, oturarak çalışırdı. Ara sıra yemekhaneye bile inmediği olurdu. «İyi değil» diyorlardı rahibeler başlarını iki yana sallayarak.

Bir gün Emanuela, bahçeden gelen hafif bir armonyum sesi duydu. Kızların hepsi dışardaydı: Kimi Üniversitede, kimi kütüphanede. Emanuela yatağına uzanıp, düşünmeye başladı. Rahibelerden biri olamazdı. Çünkü dinsel bir müzik değildi duyduğu. Az sonra, her yanı kırmızı Amerikan asması ile sarılı balkona çıktı. Ayin yapılan salonun iki penceresi de kapalıydı. Birkaç basamak aşağı inip kiliseye girdi. Kimseler yoktu. Mihrabın önünden dolaşırken, da-

ha birkaç adım atmıştı ki, Milly'i gördü. Oturmuş, armonyum çalıyordu. Omuzlarına kadar inen uzun sarı saçlarından tanımıştı onu. Odaları yan yanaydı, ama o güne dek tek kelime konuşmamışlardı.

Birisinin geldiğini duyan Milly, çaldığı müziği yarıda kesip, döner taburenin üstünde ardına döndü. «Devam et» dedi Emanuela yavaşça. Beriki sordu: «28'de kalan sen misin?» Yanakları al aldı. Çok şaşırmış olduğunu göstermek ister gibi, gözlerini iri iri açarak ekledi: «Dün gece senin ağladığını duydum.» Sonra, Emanuela'nın açıklamada bulunmasına fırsat vermeden, eliyle yaklaşmasını işaret ederek, yeniden çalmaya başladı.

Birbirlerine çabucak ısınıvermişlerdi. Artık Emanuela sabah kalktığında hafifçe duvara vuruyor, çok önce uyanıp çalışmaya başlayan Milly de ona karşılık veriyordu. Milly önceleri soğuk tavırlar takınmıştı, ama şimdi sık sık Emanuela'yı arıyor, odasına davet ediyordu. Ona kendisinden, babasıyla birlikte yaşadığı Milano'yu terketme nedeninden söz ediyordu.

«İkindi duası sırasında, San Babila kilisesinde çalınan org sesine hayran kalmıştım. Bir gün, dua etmek için oturduğum kanepeden kalktım ve orgun çalındığı yere gittim. Oraya hiç çıktın mı bilmem, müzik insanı allak bullak ediyor. Orgu çalan gri saçlı, siyah gözlüklü bir adamdı. Kördü üstelik. Org çalarken ellerini bir görseydin! Kısa sürede arkadaş olduk. Artık kiliseye gelenler ne zaman yüksek sesle duaya başlasalar, ben hemen oturduğum yerden sıvışıp, onun yanında alıyordum soluğu. Dua bittikten sonra kimseler kalmayınca, elektrikleri söndürüyorlardı. Arkadaşım merdivenleri inmek için elini omuzuma koyuyordu.»

Bomboş gözlerle dışarı bakmaya başladı. Gözlerinin rengi öylesine açık, öylesine berraktı ki, tanımayan onu kör sanabilirdi. «Bir mayıs sabahı Giardini Reali'ye gittik. Milano'yu bilir misin? Parklarına gittin mi hiç? Görmeni isterdim. İçinde şirin bir kilise, küçücük bir göl vardır... Sonra alabildiğine ağaç... Ünlü yazar Foscolo'nun sık sık buraya geldiği söylenir. Arkadaşım bu güzellikleri göremiyordu. Ona 'şimdi gök kıpkırmızı' ya da 'artık karanlık çöktü' derdim. Babam bu buluşmaları duyunca, 24 saat içinde beni Roma'ya gönderdi. Burada da mutluyum ben. Armonyum çalabiliyor, körler için özel olarak yapılmış, üzerinde delikli Braille alfabesi bulunan şu makineyla ona sık sık mektup yazabiliyorum. Artık bu işi iyice öğrendim. Arkadaşım, parmaklarını bu delikler üzerinde gezdirerek okur. Körlerin nasıl kitap okuduğunu gördün mü hiç?» Elini hafifçe Emanuela'nın parmaklarında dolaştırdı.

O gece Milly koltuğa oturmuş çalışıyordu. Emanuela'nın irileşmiş gözlerle soluyarak içeri girip kapıyı kapadığını ve bitkin bir durumda arkasına yaslandığını görünce endişeyle sordu:

«Neyin var?»

«Gece şu koridordan geçerken çok korkuyorum. Birinin odamda beni beklediğini sanıyorum hep: İçeri girmeye cesaret edemiyorum. Seni de rahatsız ettim, bağışla beni, çok heyecanlanmıştım.» Milly'nin tam karşısına, halının üstüne oturdu. Genç kızın okuduğu kitaba bakıyordu. «Ne çalışıyorsun?»

«Armonyum,» dedi Milly ve ekledi. «Dinle Emanuela. Akşamları yukarı daha seyrek çık.»

«Yapamıyorum» dedi Emanuela ağlamaklı.

Başını Milly'nin dizlerine dayadı. Genç kız zayıf elleriyle Emanuela'nın önce alnını, kulaklarını, sonra saçlarını okşadı. Biraz olsun rahatlamıştı Emanuela. Odasındaki geçmişi hatırlatan şeyler geldi aklına: Çekmecede kilitli mektuplar, fotoğlaflar, giysiler, yeni arkadaşları ona başka bir kişilik kazandırmaya çalışıyorlardı, tıpkı yeni giyilen bir giysi gibi...

«Bunu yapamıyorum» diye tekrarladı. «Kendimi burada tutuklu gibi duyuyorum. Bunları sana açıklayamam Milly. Daha fazla konuşamam.» Ağlamaya başladı.

«Başlangıçta hepimiz böyleydik: Havasızlık, aşırı baskı, özlem... Benim için durum değişik. Ben böyle utanç içinde yaşamaya alışkınım. Sen babamı tanımazsın, anlatması uzun sürer. Tutuklu gibi olsam bile, burada daha rahat soluk alabiliyorum. Ama sen... Odanda uzun süre yalnız başına kalamazsın. Dışarı çık, arkadaşlarla üniversiteye git, ya da yürüyüş yap. Seninle birlikte açık havada dolaşmak isterdim, ama henüz iyileşmedim. Aklında olsun, benim odama gireceğin yerde Vinca'nınkine girersen sakın ağlayayım deme.»

Emanuela ağlamam dercesine başını iki yana salladı: Ona hiç kimse, Vinca bile yardım edemezdi.

Vinca, her gece Luis ile telefonlaşıyordu. Rahibe Lorenza genç kızın karşısına geçip, odasının anahtarını parmaklarının arasında dolaştırarak, salonda bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Ara sıra ona konuşmayı fazla uzatmamasını işaret etse de, hiç oralı olmuyordu genç kız. Konuşmasını hiç acele etmeden sürdürüyor, kahkahalar atıyor, eteklerini dizlerinin üstüne çekip, oturduğu koltuğa iyice yerleşiyordu.

İspanyolca konuşurken rahibeye meydan okur gibiydi. Ara sıra bakışlarını ilgisizce, rahibenin yüzünde gezdiriyor, sonunda onun öfkeli bir tavırla kendisine yaklaştığını görünce, ayağa kalkıp, İtalyanca «Yarın görüşürüz»ü bastırıyor; ahizeyi yerine asarken, pişman olmuş gibi bir tavır takınarak üzgün bir ses tonuyla «Aziz Lorenza, sağolun» diyordu.

Ertesi gün buluşma saatine kadar tuvalet yapardı. Üzerinde hep o eski sabahlığı ve kenarları kürklü terliğiyle, arkadaşlarının odasına girerdi. Saçını taramadan geldiğinde, elinin birinde ayna, ötekinde ise firketeler bulunurdu mutlaka. Güzel bir kız sayılmazdı, ama dalgalı ve siyah parlak saçları, etli dudaklarıyla, ilk bakışta insanı etkileyen bir yüze sahipti. Hele güldüğü zaman ortaya çıkan küçük ve sivri dişleri, ona bambaşka bir özellik veriyordu.

Buluşma saatinde kolejin kapısında durur, dudaklarını boyar, yanaklarına allık sürerdi. Her zaman, koleje yakın bir yerde beklerdi Luis. Vinca'yı görünce hiç bir şey söylemeden koluna girer, birlikte uzaklaşırlardı.

Her ikisi de Cordovalıydı, ama birbirlerini Roma'da tanımışlardı. Luis mimarlık öğrenimi yapıyordu. Birlikte oldukları zaman, uzak kaldıkları ülkelerinden söz ederlerdi saatlerce. Aralarında İspanyolca konuşmaları, onları biraz olsun rahatlatıyordu

Ara sıra, sinemaya gitme önerisinde bulunurdu Luis ve öğleden sonra pek az kişinin gittiği kenar mahallelerdeki sinemalardan birini seçerdi. Vinca ise isteksiz görünürdü hep. Oraya salt öpüşmek için geldiklerini başkaları anlayacak diye ödü patlardı. On dakikalık arada ayrı ayrı dışarı çıkarlardı. Luis sigara içer. Vinca tuvalete girip, aynada saçlarını dü-

zeltir, pudra sürer, makyajını tazelerdi. Sinemadan çıkarlarken, «yanımda yürüme» derdi genç kız, sanki birbirlerini tanımıyorlarmış gibi ayrı yürürlerdi. Luis sigarasını yakıp, dudaklarının arasından bir halk şarkısı mırıldanırdı.

İşte böyle yaklaşırlardı **Grimaldi**'ye. Yanlarından sessizce arabalar geçer, gelen geçen anlamlı gözlerle onları süzerdi. Sonunda, tam ayrılacakları sıra, alçıdan yapılmış büst satan tenha bir dükkanın önünde dururlardı. Vinca, aralarındaki gergin havayı biraz olsun yumuşatacak bir şeyler arar, Luis'in konuşmasını ya da sevgi dolu bakışını beklerdi. Ama delikanlı düşünceye dalmış görünürdü hep. Konuşmak zorunda kalan gene Vinca olurdu. «Ne zaman buluşacağız» derdi onun «yarın» diyeceğini umarak. Oysa cevabı değişmezdi hiç delikanlının: «Bana telefon et.» Sonra elleri cebinde sigara içerek uzaklaşırdı. Vinca kapıda durup, Luis'in gidişini seyrederken «onun için bu kadar geç kalmaya değer!» derdi içinden. Ama aklına rahibenin kendisini sert bir dille azarladığı gelince, öfkelenirdi delikanlıya. Bununla birlikte, Luis meydanın köşesini dönünceye kadar, bakışları ile onu izlerdi.

40 da randevu.

Terasın altındaki küçücük oda, yazın cehennem gibi sıcak, kasımın ilk günlerinde bile buz gibi soğuk olurdu. Pencereden içeri, Villa Borghese'deki ağaçlardan dökülen yaprakların kokusu gelirdi. Burası, **Grimaldi** kolejinde insanın gerçekten yaşadığını duyduğu tek odaydı. Belki Augusta'nın üç yıldır hep bu odada oturmasının ve burayı kendi evi gibi sevmesinin nedeni de buydu. Sardinya'dan kırmızı be-

yaz bir seccade getirmişti. Kışın onun memleketinde hizmetkârlar keçi kılından buna benzer türlü çeşitli seccadeler yapıyorlardı. Augusta da edebiyat öğrenimi görüyordu, ama altı yıldır sınavlarını verememişti. Ders çalışmaya başladığında, iri göğüsleri vücudu ile kitaplar arasında kalan boşluğu doldururdu.

Yerde iri bir kaplumbağa dolaşıyordu. Adını Margherita koymuştu Augusta. Kışın şifonyerin altına gizlenir, içine saman doldurulmuş cansız bir hayvan gibi hareketsiz dururdu. Daha şimdiden tembelleşmiş, hareketleri eskisine göre daha da yavaşlamıştı. «Uykusu var» dedi Augusta, ufak bir bebekle konuşuyormuş gibi. Sonra kaplumbağayı yumuşak bir tüyle cilalayıp, arkadaşlarına doğru uzatıp, «kokuyu duyuyor musunuz? Lavanta sürdüm.» dedi. İğreniyorlardı kızlar. Üstelik ellerine almaktan korkuyorlardı. Ama salt Augusta'yı kırmamak için, teker teker hayvana dokundular. Tören bitince Augusta, onu yere koyup, «Haydi!» dedi «git artık Margherita, zavallı hayvancığım benim.»

Kızlar bu odaya, elektrik sönünce, geç vakit çıkıyorlardı. Augusta'yı yazı yazarken bulurlardı hep. Hemen elinden kalemi bırakır onları karşılardı. Arkadaşları salıncağa oturur gibi, kendilerini yatağa atarlar. Silvia ise yere, halının üzerine bağdaş kurardı.

«Bu oda kocaman bir mutfak olsa ne iyi olurdu!» diye bağırdı Silvia. «Ocağın üzerinde kestaneler pişirirdik... Yaşlı bir hizmetçi, bize bilmediğimiz masalları anlatırdı...»

Gözlerini pencerenin tel örgüsüne dikmiş, düşte konuşuyor gibiydi. Sonra arkadaşlarına döndü, «Bizimki, eşkiyalarla ilgili korkunç masallar bilirdi. So-

nu da mutlaka eşkiya olmak mı, tövbe diye biterdi. Ben sanki o çağda yaşarmış gibi, onlardan biriyle evlenmek isterdim hep.»

Augusta başını iki yana salladı: «Evlilik konusunda hiç bir şey bildiğiniz yok.»

Bütün bir geceyi, hiç bir sonuca varmadan, hep gevezelikle geçirdiklerini söyleyen Valentina, «Hakkın var,» dedi.

Augusta arkadaşının söylediğini hiç duymamış gibi, «İsterseniz yarın gece ruh çağıralım,» diye önerdi. «Bizim kasabada çok yapılırdı. Üç ayaklı bir masa çevresine toplanıp, ellerimizi üzerine koyardık. Masa ayağı ile yere vurur, her vuruş bir harfi gösterirdi...»

«Ama dinimizde yasaktır bu!» diye araya girdi Anna.

«Yasak olan o kadar çok şey var ki!» dedi Vinca alayla.

Augusta yeniden atıldı: «Öyleyse, yarın akşam, tamam mı?»

Valentina yerinden kalktı ansızın, «Ben gelmiyorum,» dedi aceleyle ve ekledi: «Ya sen Emanuela? Korkmuyor musun?»

Emanuela kısa bir kararsızlıktan sonra karşılık verdi: «Hayır.»

Artık merdiven ve koridorlarda gece rahatça yürüyebiliyordu. Yaptığı öğrenim onu yüreklendirmişti. Ona, hayatının diğerlerinden farklı olduğunu göstermiş ve genç kızı, etkisinden kurtulamadığı geçmişin tamamen yok olduğuna inandırmıştı. Bu inanç günlük hayatını da değiştirmişti. O da ötekiler gibi yüksek ökçeli pabuçlar, son moda elbiseler giyiyor, onsekiz yaşındaki bir genç kızın hayatını sürüyor, onsekiz yaşında gösteriyordu.

Silvia ise düşünceliydi. Kuşkulu gözlerle arkadaşlarını süzdü. «Daha ne kadar birlikte olacağız? Bir ya da iki yıl. Öyleyse buraya her gün çıkalım, sanki ölmüş gibi aramızdan ayrılanın bıraktığı boşluğu duymayalım hiç... Şimdi sabah akşam beraberiz. Belki bir kaç yıl sonra benim adımı bile hatırlayamayacaksınız.»

«Olamaz» dedi Emanuela. «Mümkünü yok.»

«Olabilir» dedi Augusta ısrarla. «Bizim öteki insanlardan ne farkımızı var? Yalnızca samimiyet ve günlük alışkanlıklardır bizi birbirimize bağlayan. Geçen yıl aramızdan biri evlenip gitti. Her saatini bizimle birlikte geçirirdi. Bir kart bile göndermedi bu güne dek. Oysa bize demişti ki...»

«Evlenmek başka» dedi Valentina arkadaşlarının sözünü keserek ve hemen ekledi. «Onun dünyası şimdi değişti. Artık bizimle ortak hiç bir yanı kalmadı.»

«Ben asla evlenmeyeceğim» dedi Silvia öfkeyle.

«Masallardaki eşkiya da istese evlenmez misin?»

«Hayır. Hem artık bu çağda eşkiya falan kalmadı» diye ekledi Silvia bu kez gülerek.

Kapı yavaşça açıldı. Xenia idi gelen. «Neredeydin?» dedi Valentina, «Seni aramadığımız yer kalmadı. Odan da kilitliydi.»

Karşılık vermedi Xenia. Solgundu. Gözleri şişmiş ve kızarmıştı. Bütün gün ağlamış gibiydi.

Arkadaşları sordular:

«Neyin var Xenia? Neden konuşmuyorsun?»

«Tezim bugün jüride tartışıldı. Çok kötü geçti» dedi sonunda genç kız kısık bir sesle.

«Tez mi?» diye bağırdı Silvia: «Yarmdan sonra görüşülmeyecek miydi?»

«Yalan söyledim. Sizin gelmenizi istemiyor, kor-

kuyordum. Hepinizin anfiye gelip, beni o durumda görmenizi istemiyordum. Beni bağışlıyorsun değil mi Silvia?»

«Önemli değil, üzülme. Sana yakın olmak istemiştik, o kadar.» dedi Silvia. «Benim bağışlayamacağım tek şey yalan söylemek.»

Tam o sırada Emanuela koştu ve Xenia'yı sevgiyle kucakladı.

Belki de onun şimdiye dek arkadaşları arasında gösterdiği en taşkın davranıştı bu.

«Bağışlamak mı? Neler saçmalıyorsun. Seni suçlamaya kimsenin hakkı yok. Dinle beni: Ailen ne demişti?»

«Ne demesini istiyorsun yani? Eve dönmemi istiyorlar» diye karşılık verdi Xenia ve hemen ekledi ağlayarak. «Dönmeyeceğim, asla dönmeyeceğim... öldüreceğim kendimi!»

«Xenia!» diye bağırdı Anna.

«Otur Xenia,» dediler öteki arkadaşları «telaşlanma. Bir çaresine bakacağız mutlaka. Belki ailen marta kadar burada kalmana izin verir.»

Başını iki yana salladı Xenia. «İmkansız. Paraları yok. Beş kuruş kalmadı ellerinde. Babam beni burada okutabilmek için bağı ipotek ettirdi. Şimdi köyde herkes 'ne işe yaradı' deyip benimle alay edecek. Ama dönmiyeceğim ben. Kursaklarında kalacak sevinçleri. Onları bu zevkten yoksun edeceğim.» Yeniden ağlamaya başladı. «Elimden gelen her şeyi yapmıştım. Siz sabahları uyurken, ben rahibenin çaldığı ilk kampana ile uyanıyor, çalışmaya başlıyordum... Bugün Trecca'yı görmeliydiniz. Büyük bir zevkle bıyıklarını okşarken, 'Artık martta görüşürüz bayan Costantini' diyordu. Başaramadım işte. Gelecek dönemde de başarılı olacağımı hiç sanmıyorum.» Hıçkı-

rıktan boğulacak gibi oluyordu. «Gitmeliyim. Burada bir gün daha kalamam. Ailem bütün bir yıl patates yedi benim yüzümden. Beni okutabilmek için tabii...» Eliyle alnına vuruyordu. «Suç benim, suçluyum ben...» Sonra mırıldanır gibi konuşmaya başladı. «Bağışlayın beni, üzdüm sizleri. Ne yapıyordunuz? Çalışıyordunuz değil mi?»

Öylesine üzgün görünüyordu ki, arkadaşları şaşkınlıktan bir anda cevap veremediler. Kendini ilk toparlayan Augusta oldu: «Hayır, gevezelik ediyorduk. Şuradaki iskemleyi al, bizimle otur.»

Kabul etmedi Xenia. «Hayır, sağolun. Bu akşam canım konuşmak istemiyor. Size bu güzel haberi vermek için gelmiştim. Şimdi daha iyiyim ve hemen odama dönmek istiyorum.»

«Yalnız mı?» dedi Emanuela heyecanlı bir sesle ve hemen ekledi. «Ben de seninle geliyorum.»

«Hayır, yalvarırım gelme Emanuela. Şu anda yalnız kalmak istiyorum.» Bir an durdu: «Korkma, kendimi pencereden aşağı atacak değilim. Bunu düşünmedim değil, ama korkağın biriyim ben. Şimdi uyumaya gidiyorum. Yatsam, öğleye kadar uyuyabilirim. Ama belki de üzüntümden uyuyamıyacağım.»

Arkadaşlarını selamlamak için eğildi. Gaz lambasının aydınlattığı düzeyin üstünde kalan yüzü güçlükle görülebiliyordu. Hepsi ona yardım etmek, onu avutmak gereğini duyuyor, ancak ne diyeceklerini bilemiyorlardı: Hepsi de gözlerini bir noktaya dikmiş, yerlerinden kalkıp kalkmamakta kararsızlık gösteriyor, içlerinden birinin Xenia ile birlikte gitmesini bekliyordu. Bu kararsızlığı sezen Xenia, fırsatı kaçırmamak için, hemen davranıp kapıyı açtı ve karanlık koridorda kayboldu.

Bugüne kadar hiç kimse Xenia'nın tezinin kabul

edilmiyeceğini düşünememişti. Ertesi gün herkes utanmış görünüyordu. Belluzzi'nin dersinde kimse yanyana oturmadı. Dışarı çıktıkları zaman Emanuela neşeyle yanlarına yaklaştı. «Hele şuraya bakın, ne aldım» dedi, elindeki kağıt parçasını arkadaşlarına uzatırken. Birkaçı üniversitenin merdivenlerinde durmuş, diğerleri kapıdan çıkmak üzereydi. Hepsi teker teker kağıdı okuduktan sonra «git» dediler. Sevinmiş görünmüyorlardı.

Silvia, «üzmeyin onu» dedi. «Bırakın, nasıl isterse öyle yapsın.»

«Haklısın» dedi Anna. «Lanziani zeki ve kimsenin hisleriyle oynamayan duygulu bir çocuktur.»

Emanuela, çevresini saran arkadaşlarına kuşkuyla baktı.

«Ne yapacağımı bilemiyorum» dedi kararsız. «Bana neden 'git' diyorsunuz?»

«İstiyorsun çünkü, yemin ederim ki istiyorsun.»

«Ne var bunda canım» diye söze karıştı Vinca. Tanımadığımız biri değil ki. Bizim de arkadaşımız sayılır. Her zaman dinleyici olarak bizim derslere girer.»

Randevu, ertesi akşam saat 6'da, Pincio'daki Mosé çeşmesinin önündeydi. Emanuela biraz geç gitmek, gelmiyeceğini sanan delikanlıyı heyecanlandırmak istiyordu.

Hep birlikte **Grimaldi**'ye döndüler. Yüksek sesle konuşuyor, gülüşüyorlardı. İçeriye girişleri, pencereleri, tozlu bambu ve palmiye ağaçları ile donanmış bahçeye bakan ıssız yemekhaneye canlılık getirmişti. Kızların çoğu masaya oturmuşlardı bile. Çatal bıçak sesleri arasında, fısıltılar duyuluyordu. Rahibe Lorenza yemekhanenin en dibinde durmuş, yeni gelenlerin tabağına kepçeyle yemek koyuyordu.

Yeni gelenler gülüşerek yerlerini aldılar. Ne geç kaldıklarından endişeleniyor, ne de rahibenin sert bakışlarına aldırış ediyorlardı. Yüksek sesle konuşarak peşkirlerini yayıyor, bardaklarına su ya da şarap koyuyorlardı.

Emanuela'nın oturduğu yerde, bardağa dayalı bir mektup duruyordu. Genç kız babasının yazısını tanıdı hemen. Arkadaşlarının damgayı görüp görmediğini anlamak için çevresine bir göz attı. Hepsi Augusta'ya, Lanziani'nin verdiği mektubu anlatmakla meşguldü.

«Emanuela gitmek istemiyor, düşün hele sen...»

Genç kız mektubu açıp, içindekilere göz gezdirdikten sonra, aceleyle kapattı. Arkadaşları, babasının Floransa'da olduğunu bilmemeliydiler. «Babam Amerika'da,» demişti. «İlbahar'da dönecek.»

Valentina ona doğru dönerek sordu: «Eee... kararını verdin mi Emanuela?»

«Evet, gitmiyorum.»

«Bakayım şu mektuba» dedi Augusta.

«Hangisine?»

«Hangisine ne demek? Lanziani'nin mektubunu soruyorum tabii.»

Emanuela derin bir iç geçirip, mektubu uzattı. Sonra ilgisiz görünerek babasının mektubunu çıkarıp yeniden okudu. «Pazar günü, istersen, çocuğu görmeye gidebilirsin.»

Pazar günü kızlar her günkü gibi aynı saatte uyanıyor, fakülteye gideceklermiş gibi, ellerinde olmadan yataktan fırlıyorlardı. Daha geç kalkıp, tembel tembel yatakta oturabilecekleri yerde, alışkanlıkları ağır basıyor, onları erken kalkmaya zorluyordu.

Birer birer pencereler açılıyor, başlarını uzatıp, daha yüzlerini yıkamadan, o günün programını yapıyorlardı.

Oysa Augusta, pazar sabahları erkenden, dışarı çıkıp, odası için birkaç demet çiçek, Margerita için de marul getirirdi. Sonra odasını düzeltip, kitaplarının tozunu alırdı. Tertipli bir kız diyorlardı onun için rahibeler. Arkadaşları ise, bütün hayatı kolejin o küçük odasında geçen Augusta'ya rahibeliği yakıştırırlardı hep. Derslerinde başarılı olamadığını söylüyor, onu yaşlı buluyorlardı. Ara sıra şakacıktan rahibe olmasını salık verdiklerinde, karşı çıkardı Augusta: «Kendim için daha iyi şeyler tasarlıyorum.»

Emanuela tembeldi. Onu ısrarla çağıran arkadaşlarına kulak vermezdi önce. Sonra pencerenin önüne giderdi.

«Bugün ne yapıyorsun?» diye sorardı arkadaşları.

«Sizinle birlikte olacağım. Ne yapıyoruz?»

Pazar günleri nereye gideceklerini tasarlamak, her zaman en büyük sorunları olurdu. Bütün günleri fakültede geçtiği için, tanımadıkları bu şehirde nasıl eğleneceklerini bilmiyorlardı.

«Haydi sinemaya gidelim. Paralar benden.» derdi Emanuela.

O pazar, «Bugün işim var» dedi genç kız.

«Yoksa Lanziani'den başka bir mektup falan mı aldın?»

«Ah! yok canım. Bir akrabamı ziyaret edeceğim.»

Tırnaklarını törpüleyen Xenia: «Eğer Lanziani'

den hoşlandıysan, gitmen iyi olur. Sen kızların söylediklerine kulak asma.»

Gerçekten de, önceleri Lanziani ile buluşmayı istemişti Emanuela. Ama randevudan bir gün önce, delikanlının Mosé çeşmesinin yanında bekleyişini kafasında tasarlayınca, bu işten vazgeçiverdi birden. Önce havuzun kenarında neşeyle oynaşan çocuklara takılacaktı gözleri, ardından saate bakmaya başlayacaktı sık sık. Sonra, daha da sıklaşacaktı bakışları. Sonunda dayanamıyacak, dönüş yolunu tutacaktı —kimbilir nerede oturuyordu Lanziani— ve gece çalışamıyacaktı kuşkusuz.

«Benim için her zaman pazar» diye söze karıştı Xenia yeniden. Sakindi. Sabahın erken saatlerinde şarkı söylediğini duymuşlardı.

İlk kampana çaldı: Hepsi aceleyle birbirlerini selamlayıp, içeri çekildiler. Odalardan testi ve su sesleri geliyordu. Az sonra taranmış ve kokusu bütün koleji saran ucuz kolanyalardan sürünmüş olarak merdivenlerden neşeyle inmeye başladılar. Her adımda sütlü kahve ve taze ekmeğin koridorlara yayılan kokusunu ciğerlerine çekiyorlardı. Bu yalnızca, yatılı okullarda ve kolejlerde duyulan, insanı kahvaltıya davet edici, sabaha has bir kokuydu. Yatılı okuldan ayrılan, aynı kokuyu bir daha duyamazdı asla.

Kızlar, beyaz çanakların bulunduğu masalara oturuyor, daha rahibe Lorenza sütlü kahveyi dolaştırmadan, ekmeği yarılıyorlardı.

Anna'nın dışında hepsi oradaydı. Genç kız, pazar sabahı erken saatlerde kolejden çıkıyor, tramvaya binip pazarın kurulduğu eski kenar mahallelere gidiyordu. Tatili buydu onun. Yoldan geçen, çalışmaktan bezmiş insanların sıradan konuşmalarını duymak, ona derin bir haz verirdi. Ara sıra kendini yabancı

hissediyor, bundan utanç duyuyordu. Her pazar kahvaltısını kızarmış kestane ile yapardı. Bir yandan yer, öte yandan satıcı ile konuşur, vakit geçirirdi. Sonra bir kısmını cebine indirir, Tevere ırmağının duvarına oturup, birer birer yerdi.

Sarı çamurlu ırmak, çıplak ve dar kıyılar arasından tembel tembel akıyordu. Anna, kendini tamamen düşüncelere kaptırmış, kestane kıtırdatıyordu. «Bir yıl daha» diye düşündü, sonra kasabaya dönecekti. Diplomasını ailesine verecek ve sonra gönlünce bir hayat başlayacaktı. çiftliğin etrafında dolaşarak, çiftçilerle sohbet edecek, bahçeyi çapalayıp, çiçek dikecekti.

Böyle hayallere daldığında, zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmazdı. Kilise çanının öğleyi bildiren sesi, onu kendine getiriyordu. O sıra pazar yavaş yavaş boşalıyor, şehir tatil günlerinin sıkıntılı havasına bürünüyordu. Anna, paltosunun cebini karıştırıyor, bir tek kestane bile bulamayınca, eski sokaklardan ağır ağır yürüyüp, koleje varıyordu.

O pazar geri döndüğünde, arkadaşlarını tartışırken buldu. Silvia «Bu akşam Vinca'nın odasında» diyordu. Ama karşı koyuyordu Vinca: «Benim üç ayaklı masam yok ki! Hem ruh gelirse, onu sonra nasıl kovabilirim? Masaya hakim olduğu zaman evin bir yerine sığınacaktır mutlaka! Onu gitmeye razı etmek için, sihirli kelimeler söyleyen o büyücü karıları nereden bulurum ben?» Ağlamaklıydı genç kız. İrileşmiş gözlerinden, gerçekten korkmuş olduğu anlaşılıyordu.

«Bu senin dediğin İspanya'da olur,» diye karşılık verdi Augusta. «Ama burada... neyse, ne pahasına olursa olsun, ilk seansı yapacağız.»

Tekrarladı Xenia: «Bu gece.» Düşünceliydi. Son-

ra Emanuela'ya döndü ve «Sen dışarı çıkacaksın bugün, değil mi Emanuela?» dedi.

«Evet, neden sordun?»

«Ah! hiç hiç, aklıma geldi de...»

«Benim odamda toplanabilirsiniz» diye önerdi Anna.

Kabul etmişti herkes. «58'de Anna, hoşça kal.» dediler ve ayrıldılar.

Merdivenleri çıkarken Milly Emanuela'yı kolundan yakaladı:

«Sen niçin gidiyorsun? Sonra iyice kendini kaptırır, gece aşağı inerken daha çok korkarsın.»

Emanuela onu yatıştırdı. «Biliyor musun, artık hiç korkmuyorum. Senin dediğin gibi ilk günlerdi onlar.»

Emanuela odasına girdiğinde penceresini açık buldu. Birden üşüdü, gidip aceleyle kepenkleri kapattı. Sonra dolabını açıp, özenle giyeceği şeyleri seçti. Uzun zamandır hiç bu kadar dikkat etmemişti giyimine. Siyah yün elbisesini, ve **Grimaldi**'ye geldiğinden bu yana hiç giymediği siyah kürk mantosunu çıkardı. Para cüzdanını çantasına koydu, zümrüt yüzüğünü alıp almamakta kararsızdı. Elinde çevirdi, Hayır, almasa daha iyi olacaktı. Arkadaşlarının dikkatini çekebilir, ya da rahibelerin güvensizliğini kazanabilirdi. Valizindeki kapalı paketten bir fotoğraf çekip, çantasına koydu ve dışarı çıktı.

Henüz bir adım atmıştı ki, kendisini Roma'ya getiren trenden indiği zaman kapıldığı umutsuzluğu duydu içinde. Ara sıra Stefania'nın kaldığı koleji tasarlamaya çalışırdı, odaların soğuk ve karanlık olmasından, rahibelerin katı yürekli olmasından korkuyordu hep. Oysa Mario tepesi üzerindeki yeşillikler arasında, beyaz, şipşirin bir villada kalıyordu Ste-

fania. Bahçe kapısı, iki yanına kimi kutsal heykelciklerin konduğu, üstü kapalı geniş bir yola açılıyordu. Yolun iki yanında ise, yemyeşil bir bahçe vardı. «Ben...» demişti «Andori'yi görebilir miyim?» Konuşma odası üstü kapalı bir terastı. Güneş aldığı için ılıktı. Itır çiçekleri ve begonya ile şirin bir atmosfer yaratılmıştı odada. İçerde kimsecikler yoktu. Huzursuz olmuştu Emanuela. Az sonra zil sesi ile birlikte içeri yaşlı bir rahibe girdi, «Günaydın hanımefendi, Stefania'yı mı görmek istiyordunuz?» dedi saygıyla.

«Evet» der gibi başını salladı Emaneula: Boğazı kurumuş, nefesi daralmıştı.

«Siz...»

«Evet» diye mırıldandı Emanuela «annesiyim.»

«Babanızdan bir mektup aldık. Çocuk geleceğinizi duyunca çok memnun oldu. Kızınız büyüdü artık, üstelik çok da zeki.» dedi rahibe ve ekledi:

«İşte Stefania.»

Kapıda göründü küçük kız. Durdu, baştan aşağı annesini süzdü. İnce yapılıydı. Örgülü sarı saçları, kulağının üstünde toplanmıştı. «Yüzünün yuvarlaklığı tıpkı ona benziyor» diye düşündü Emanuela. Rahibe gittikten sonra, kızını kendine doğru çekti ve onu kaldırıp, kollarında sıktı uzun süre.

«Bana karamela getirdin mi?» diye sordu Stefania umulmadık bir ciddiyetle.

Şaşırmıştı Emanuela:

«Oh! Hayır Stefania...» dedi aceleyle.

«Öyleyse çikolata getirdin?»

«Çikolata da getirmedim yavrum.»

«Tamam anladım, kocaman bir bebek» dedi gülümseyerek. Gözleriyle Emanuela'nın çevresinde paket arıyordu.

«Hayır, hayır Stefania. Bugün hiç bir şey getirmedim. Söz veriyorum, gelecek hafta mutlaka getireceğim.»

«Ama rahibeler Amerika'dan dönerken bana şeker ve çikolata getireceğini söylemişlerdi. Yalan söylediler. Onlar da yalan söyleyebiliyorlar işte.» Ağlar gibi oldu, sonra yeniden ciddileşti:

«Amerika'da çikolata yok mu?»

«Olmaz olur mu, hem de pek çok.»

«Peki niçin getirmedin? Üstelik çok uslu durmuştum.»

«Aferin Stefania... Dinle bak: Beni seviyor musun?»

Stefania evet der gibi başını salladı.

«Beni bekliyordun değil mi?»

Küçük kız annesinin kürk mantosunu okşayarak yine başını salladı.

«Geldiğime sevindin mi?»

«Tabii. Önümüzdeki pazar da gelecek misin?»

«Artık her pazar geleceğim.»

«Öyleyse gelirken karamela getirmeyi unutma.»

Söz verdi Emanuela; başka ne diyeceğini bilemiyordu. Aralarında kısa bir sessizlik oldu. Az sonra laf olsun diye sordu:

«Yemek yiyor musun?.. Hasta falan değilsin ya? Arkadaşlarınla iyi geçiniyor musun?»

Buna benzer daha bir kaç şey sordu. Sonra çantasını açıp, içinden bir fotoğraf çıkardı ve kızına uzattı.

«Stefania» dedi titrek bir sesle, «Bunu sana getirdim, babanın resmi.»

«Ver onu bana.»

Birkaç dakika resme baktı, sonra ayaklarını yere vurup, tepinmeye başladı:

«Babam gelsin, hemen şimdi babamın gelmesini istiyorum.»

Bütün cesaretini yitirmişti Emanuela, sevgiyle kızına baktı.

«Seviyorsun değil mi? Babanı çok seviyorsun değil mi?»

«Evet» diye karşılık verdi Stefania. Dalgın görünüyordu.

«Arkadaşlarım babamın pilot olduğuna inanmıyorlar. Buraya gelsin, onu görsünler istiyorum,» ve annesinin karşılık vermesine fırsat bırakmadan, «Arkadaşlarım dışarda oynuyorlar, artık oraya döneceğim» dedi sabırsızlıkla.

Konuşma bitmişti. «Hepsi bu kadar» diye düşündü Emanuela. Hep bu an için aylarca, yıllarca mücadele etmişti. Karamela getirmeliyim, dedi kendi kendine: Her şey karamelaya bağlı. Suç benim; ağlamak geliyordu içinden. Kızını dizlerinin üstüne oturtup, saçlarını okşadı, gözlerine baktı özlemle... Stefania ise bahçede oynayan arkadaşlarının sesini ve gülüşlerini dinliyordu. Yanlarına gitmek için sabırsızlanıyordu besbelli. Onun kucağından aşağı kaymasına ses çıkarmadı. «Pazar günü geleceğim» dedi kızı kapı aralığından sıvışırken.

Kolejin arka kapısı, yemyeşil, uçsuz bucaksız bir alana bakıyordu. Emanuela güneşin altında yavaş yavaş yürürken, Maiano villasındaki ailesi geldi aklına: Yatağını, çiçekli yatak örtüsünü, yemek salonunu, masanın üzerinde yuvarlak bir aydınlık oluşturan büyük abajuru ve altında yenen akşam yemeklerini düşündü... Birbirlerine düşmanca tavır takınıp, tek kelime konuşmazlardı. Stefania'nın önce

İsviçre'deki hemşirenin bakımına bırakılıp, daha sonra kendisi bir kez bile göremeden Roma'daki koleje gönderilmesinden sonra, Emanuela'nın ağzını bıçak açmaz olmuştu: İyi geceler anne, iyi geceler baba... Hepsi bu. Ve her gün hep aynı oyun tekrarlanıyordu. Güneş batınca, babasının çalışma odasına girerdi. Pencerenin kenarına oturur, dizlerini kareli bir battaniye ile örtüp, Floransa'yı, tepeleri, yeşil ağaçlar arasından göz kırpan kırmızı renkli çatıları seyrederdi.

«Baba...»

«Evet...»

«Dinle baba...»

«Ne var?»

«Roma'ya gitmek istiyorum.»

«Senin burada kalmana karar vermiştik Emanuela.»

«Ama baba, beni anlamaya çalış, bu insanca bir davranış değil... kızım olmadan yaşayamıyacağım.»

«Kararımızı değiştiremeyiz Emanuela.»

Yaşlı adam yeniden okumaya koyulur ya da dışarıya bakardı Ağlıyarak dışarı çıkardı Emanuela. Annesi ne olduğunu sormazdı bile. Genç kız odasına girip, karanlıkta atardı kendini yatağa ve hıçkıra hıçkara ağlardı. Bir tek çare gelmiyordu aklına. Ne yapabilirdi? Floransa'yı beş parasız terketmesi olanaksızdı. Stefano'nun verdiği nişan yüzüğünden başka bir şeyi yoktu elinde. Annesi «Baban haklı Emanuela» demişti. «O olaydan sonra sağlığı çok değişti. Eğer onu kaybedersek, bunun tek sorumlusu sen olacaksın kızım.» Emanuela da bunu düşünmüyor değildi. Uzun zaman yalnız başına yürüyüşe çıkıyor, ara sıra arkadaşlarına rastlıyordu. «Artık görünmez oldun. Nerelerdesin? Çok zayıflamışsın...» diyorlar-

dı. Kimse bilmiyordu acı gerçeği. Maiano'ya yürüyerek dönüyordu. Ve hep böyle sıkıntıyla geçiyordu günler, haftalar, aylar...

Yine bir akşam, güneş battıktan sonra babasının çalışma odasına girdi.

«Baba» dedi yekten «eğer burdan gidersem ne yaparsın?»

«Neler saçmalıyorsun Emanuela?»

«Demek istiyorum ki, Roma'ya gitmeye karar verdim. Ya çalışacağım, ya da başka ne mümkünse onu yapacağım. Yeter artık! Biliyorum, suçluyum, ailenin yüz karasıyım, ama yeter artık! Bitsin bu komedi!» Soluk almadan devam ediyordu. «Kararım kesin. En kısa sürede burayı terkedeceğim. Yirmi dört yaşında olduğuma göre, gitmeme engel olamazsınız.»

Yaşlı adam, çalışma odasının loş ışığı altında Emanuela'nın öfkeden kızarmış yüzünü inceledi. Gerçekti söylediği, gidebilirdi. Başını önüne eğdi, titreyen ellerine bakıyordu:

«Bakalım, düşüneceğim.»

Dışarı çıktı Emanuela. Kendisini karşılayan annesine: «Düşünecekmiş» dedi. Kızının gitmeyi aklına koyduğuna annesi de inanmış görünüyordu.

Birkaç gününü beklemekle geçirdi. Artık babasına iyi akşamlar derken, ses tonunu yumuşatıyor, daha nazik davranmaya dikkat ediyordu. Kısa bir süre sonra oraları terkedeceğini düşünerek, eski villaya, bahçeye üzüntüyle bakıyordu. Floransa'ya veda etmek istercesine daha sık dışarı çıkıyordu.

Eylül sonuydu. Artık havalar eskisi kadar sıcak değildi. Sarı bir halı benzeri yolları kaplayan yapraklar, genç kızın ayakları altında çıtırdıyordu. Çoğu geceler, dükkanların ışıkları yanınca, pencereyi açıp,

önce Vecchio köprüsünü, daha sonra Corra'ya kadar sarp kayalıklar arasından akan nehrin üzerindeki eski köprüleri seyrediyordu. Babasının kararını beklemekten sıkılmaya başlamıştı. Stefania'nın kaldığı kolejdeki Başrahibeye hep aynı yalanların yazılmasından bıkmıştı artık: «Kızım henüz Amerika'da, yolculukta.» diyordu babası mektuplarında. Onun yavaş yavaş çocuğunu unutmasını istiyor, «Hayatına bir yön vermelisin. Kendine yeni bir düzen kurmanı istiyorum» diyordu hep. Emanuela eve her akşam yemek zamanı dönüyordu. Karanlık bahçede nemli bir hava hakimdi. Kapıdan içeri girmeden önce durur, ıslak topraktan çıkan kokuyu ciğerlerine çekerdi birkaç kez.

«İyi akşamlar baba, iyi akşamlar anne.»

Beresini çıkardı, eliyle alnında biriken terleri sildi. Sıcacık çorba, genç kızın içinde garip bir yumuşaklık yaratmıştı. O gün şehirde gördüğü arkadaşlarından, yolda rastladığı gülünç bir olaydan söz etti. Neşeli ve konuşkan hali şaşırtmıştı ana-babayı. Ansızın durdu:

«Ne zaman Roma'da olacağım...»

Gözünü kırpmadı babası. Ama eskisi kadar sert görünmüyordu.

Yatmadan önce gidip onu kucakladı, yanaklarından öptü.

Sonra İsviçre'deki klinikte kaldığı o utanç verici günler geldi aklına: Yanında kalan annesi, sanki Stefania doğmamış gibi davranıyordu. Onu görmek için, gece geç vakit bakıcı kadının evine gidişini hatırladı.

Trenle iki saat sürüyordu. Boyunlarında küçük çanlar asılı ineklerin otladığı geniş çayırları, sonra yemyeşil bir tepeyi aşıyordu. Stefania'nın «Anne» de-

diğini işittiği gün bir an duralamış, buz gibi olmuştu. «Benim» diye düşündü içinden, «Anneyim ben. Stefania'nın annesi.» Ama bu gerçeği ondan başka kabul eden yoktu. Ayda bir kez görmeye gidiyordu ve her seferinde yepyeni bir Stefania buluyordu karşısında.

Yine şehirden döndüğü bir akşam babası, yemekten sonra çalışma odasına gelmesini söyledi.

«Gir Emanuela, kapıyı kapat, yanıma otur. Düşündüm, Roma'ya gitmen doğru olacak.»

Bütün bedeni uyuşmuştu genç kızın, farkında olmadan babasının ayaklarına kapandı. Bunun için tam bir yıldır mücadele ediyordu. Şimdiyse sanki gitmek istemiyormuş gibi başını iki yana sallıyor, sessizce ağlıyordu.

Annesini yemek salonundaki kanepeye oturmuş, kendisini beklerken buldu. Üçü de, durumun kaçınılmaz olduğunu çok iyi anlamışlardı artık. Ama gene de anne ve babası yürekten razı değillerdi kızlarının uzakta yaşamasına. Oysa Emanuela için çok kolaydı. Gençti, kendine yeni bir hayat kurabilecek güçteydi.

Loş ışıkta, yalnızca babasının kor gibi parlayan gözlerini seçebiliyordu. Onun Roma'ya gitmesinin doğru olduğunu söylüyordu, bunu anlamıştı, ama «yalnız olmaz» demişti. Hep birlikte Roma'ya gitmeleri ise olanaksızdı: «Biliyorsun, annenin en büyük zevki bahçeyle uğraşmak. Burayı ve arkadaşlarını terkedip Roma'ya yerleşmesi, sandığın kadar kolay değil. Hem sonra bizim yaştakilerin yeni arkadaş bulmaları çok güç. Üstelik annenin böbrek yolu iltihabı var. Benim dünyam, şu gördüğün oda ve kitaplardan ibaret. Ama yetiyor bu bana.» Ayrıca bütün bu olaylar, onu fazlasıyla hırpalamıştı.

Yaşlanmıştı artık, yorulmaması gerekiyordu. Ölüm bir adım gerisindeydi. Nasıl oluyordu da onları böyle bir durumda yalnız başına bırakabiliyordu? «Evet, evet, özür dileme, sen de gençliğinin kurbanı oldun. Artık sana bir şey demiyeceğim, azarlamıyacağım da. Ama önemli bir sorun kalıyor geriye. Küçük kızın durumunu da bir sonuca bağlamak gerek. Zavallıcık... Bırak artık ağlamayı... Demek ki Roma'da kalamazsın. Gençliğine mal olan sorumluluğunu hayatın boyunca omuzlarında taşıdığın bu saçma sapan serüvenlere son vermelisin artık... Roma'da bir kolej var... Evet, fakülteli genç kızların kalabileceği bir kolej, Adı mı? unuttum... Gündüz istediğin zaman dışarı çıkabilirsin. Belirli bir saatte dönmek zorundasın. Saat kaçta mı? bilmiyorum, yedide, sekizde... Evet, rahibeler var... Senin çocuğu görmeye gittiğini nasıl anlayabilirler? Yalnız çıkacaksın, kimse sana nereye gittiğini sormıyacak. Ben rahibelere, Amerika'ya yapacağımız uzun bir yolculuktan dönünceye kadar senin orada kalacağını ve fakülteye devam edeceğini söyleyeceğim... Biliyorum, yalan söylemek günah, ama başka çaremiz yok. Senin babasız bir çocuğa sahip olduğunu söyleyemem. Benim durumumda olan bir insan için olanaksız bu... O da talihsiz, ama 30 yaşındaydı. Üstelik uçtuğu için her an tehlikeyle burun burunaydı. Seni seviyordu, ama ilerisini düşünmeliydi.»

Emanuela uzandığı yerden kalktı, yeniden yürümeye başladı. Arkasından esen ılık bir esintinin sihrine kaptırmış gibiydi kendisini. Aileler geçiyordu yanından, çoluklu çocuklu. Kadınlar ağır ağır yürüyor, çocuklar ise her pastahanenin önünde, içeri gireceklerini sanarak, geriye dönüp annelerine bakıyorlardı. Görmeğe gittiği, kızı değildi sanki. «Bana ka-

ramela getirdin mi?» kelimelerinden başka bir şey söylememişti küçük kız. Yatağının yanına Stefania'nın boy resmini koymuştu. Milly kim olduğunu sorduğu zaman, «Kuzenim» demişti Emanuela. Milly de, resmi ortadan kaldırmasını öğütlemişti: «Öteki kızların dedikodu yapmasına fırsat verme.»

Üstündeki kürk mantoyu çıkardı. Pazarları hep ılık oluyordu hava. Annemle babam yürüyüşe çıkmışlardır dedi içinden. Henüz onların soyadını taşıyor, yine onlardan para alıyordu. Ara sıra kısacık bir mektupla durumunu bildiriyor, «Babacığım, anneciğim, ben iyiyim, merak etmeyin» diyordu yalnızca. Burada, **Grimaldi**'de, Stefania ile birlikte eskisinden tamamen farklı bir yaşamı vardı. Ama gerçek Emanuela değildi artık. Başka bir kişiliğe bürünmüştü. Oysa arkadaşlarını toplayıp «Dinleyin beni: Sizi aldattım, bir sürü yalan söyledim...» demek istiyordu her an. Ama yine yalan söylediğini düşünecekler ve belki de hepsi ondan uzaklaşacaklardı. Kızıyla yaptığı o cesaret kırıcı görüşmeden sonra, bütün umudunu yitirmiş, hayattan başka bir şey beklememeğe karar vermişti.

Başrahibenin odasındaki bembeyaz yatak, beyaz bir perdenin arkasında, köşede gizlenmiş gibiydi. Duvarlar ve diz çökülüp dua edilen tahta rahle bembeyazdı. Yalnızca Başrahibenin dua ederken dizlerinin altına koyduğu beyaz yastık şişkindi ve hiç buruşmamıştı. Şimdiye kadar burada kimse dua etmemişti herhalde. Bu beyaz zemin üzerine hakim olan tek renk, sandalyelerin kırmızı yüzü ile, yine kırmızı masa örtüsüydü. Oda buhur ve kandil kokardı hep. Başrahibe çok yaşlanmıştı artık. Cildi yağlı, yüzü

ve elleri kocamandı. Bütün gün yaptığı tek şey, küçük kiliseye inip, içeri kapanmaktı.

Merdivenleri çıkmak büyük bir fedakârlıktı onun için. Günün geri kalan kısmını odasında geçirirdi. İçeri girildiğinde geniş koltuğuna gömülen Başrahibeyi görmek olanaksızdı. Tesbih sesi duyulurdu yalnızca: Tok... tok... tok... «Kim o?» derdi ince bir ses. Sesin geldiği yere bakılınca, yarı aydınlık odada parlayan bir çift gri göz farkedilirdi hemen.

Kiliseye girince, cenaze geçiyormuş gibi, kızların başları öne eğilirdi. İki genç rahibe onu kollarından tutar, özenle kilisenin dibindeki koltuğa oturturlardı. Yaşlı rahibe, el işaretiyle teşekkür eder, rahat olduğunu göstermek ister gibi belli belirsiz gülümserdi. O zaman yanındaki rahibeler hafifçe diz çöküp onu selamladıktan sonra, aceleyle yanından uzaklaşırlardı. Başrahibe hemen ellerini çaprazlayıp kucağına koyar, duanın başlamasını bekliyormuş gibi, öteki rahibelere bakardı.

Dua bitince iki rahibe yeniden başrahibenin koluna girip, merdivenleri çıkmasına yardım ederlerdi. Beriki merdivenleri güçlükle, soluk soluğa çıkardı, ama hiç yakınmazdı bundan. Dinlenmek için her basamakta duruşta rahibelerden biri yukarı bakarken, göz kapaklarını sinirli sinirli oynatırdı.

Gerçekte koleji yöneten rahibe Lorenza idi. Bunu anlamak için, onu tabaklara çorba koyarken görmek yeterliydi. Bakışlarını çevresinde gezdirir, hayvan başı sayar gibi, kızların başlarını sayardı: «Hepsi burada.» Garip bir insandı rahibe Lorenza. Bütün gençliğini, gecelerini, gündüzlerini tutuklu kılan bu pencerelerin ardında, genç kızların da tutuklu kaldığını duyması, büyük bir haz verirdi ona.

Sabah postasını ilk o açardı. Kızlar İtalya'nın

her tarafına, hatta dışarıya bile mektup yazarlardı. Rahibe Lorenza, onlara karşı duyduğu düşmanca duyguları gizlemeye çalışır, annelere has bir yumuşaklıkla davranmaya dikkat ederdi. Güzel ve okunaklı yazısıyla adresi yazarken, yazısını beğenip beğenmediklerini anlamak için, göz ucuyla onları süzerdi hep. Ne zaman koleje yeni bir kız gelse, ilk gördüğü yetkili, rahibe Lorenza olurdu mutlaka. Genç rahibe pencereye bakıp, örtüsünü düzeltir, yeni geleni gülerek karşılardı. Onu sevgiyle kucaklar, hiç bir zaman kendi adına konuşmazdı. «Başrahibe diyor ki... Başrahibenin istediği... Başrahibeye söylerim...» der, koleji Başrahibenin yönettiğini anlatmak isterdi. Yeni gelen her kız, onu dinlerken ince uzun vücuduna, zarif ellerine hayran kalırdı.

Yazın eve döndüklerinde, Rahibe Lorenza'nın yüzü solar, gerçekten rahatsız olur, hastalanırdı. «Zayıfladı» diyordu arkadaşları. Geceler kısalınca rahibe Lorenza güneş batarken dua etmek için terastaki odaya çıkardı. Teras, Borghese villasının üstünde, şehre hakim bir durumdaydı. «Sonbahar geldi artık» diye düşünürdü, siyah geniş şalının altında büzülerek. Kızlar hep bu mevsimde dönerlerdi. «Tatilin güzel geçti mi kızım?» der, ama aileleri ve kasabaları konusunda bir şey öğrenmek istemezdi. Nedendir bilinmez, bu konuda konuşmaktan kaçınırdı hep.

Başrahibenin odasında beyaz kenarlı bir gaz lambası yanıyordu. Nedense bu ışık, odanın büyüleyici görünümünü zenginleştirirdi. Başrahibenin kocaman elleri, fildişi gibi bembeyazdı. Rahibe Prudenzina, dua edilen yere yakın oturmuş, hareketsiz du-

ruyordu. Ansızın kalktı, sinirli sinirli bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Sonra tesbih sesini duyunca, Başrahibenin odada olduğu geldiği aklına ve ellerini önlüğünün altına gizleyip, yeniden duvara yaslandı. Hava iyice kararmıştı: Dışardan, yüksek sesle konuşarak odalarına çıkan kızların gürültüleri geliyoordu. Düşündü, elini cebine sokup, siyah kordonla beline asılı saate baktı. «Az sonra elektrikleri söndürmek için yukarı çıkacağım.» dedi Başrahibe ile konuşmak istiyordu, ama beriki hiç oralı olmuyordu. Sessizce, belki de uyuklayarak, tesbihi parmakları arasında oynatmaya devam ediyordu.

Sonunda yavaşça açılan kapıdan, Rahibe Lorenza göründü: Rahibe Prudenzina, soru soran gözlerle ona bakıyordu. Aynı anda Başrahibe de yarı kapalı gözlerini kapıda duran rahibeye çevirdi. «Haber yok» diye fısıldadı rahibe Lorenza sıkıntılı sıkıntılı. «Hakkınız var rahibe Prudenzina, kapıda duran rahibe arkadaşınız, onu kolunun altında bir paketle dışarı çıkarken görmüş. Belki de sorması gerekirdi...»

«Ama her kız elinde bir paketle dışarı çıkabilir!..»

Beriki kollarını hafifçe yana açtı: «Doğru.»

Başrahibenin boğuk sesi, konuşmayı sonuçlandırdı: «Söyleyecek bir şey yok. Kaçmış.»

Her üçü de kaçışı tasarlamaya koyuldular. Onun kapıdan dışarı çıkıp, tedbirli bir tarzda çevresine bakınarak, Spagna meydanında karşıdan karşıya geçişini görür gibi oluyorlardı. Öğleyin yemek odasında, her zamanki gibi başıyla hafifçe selam vererek Rahibe Lorenza'nın önünden geçmişti; bu kararı mutlaka o sırada almış olmalıydı. Hiç farkında olmadan kaçırmışlardı ellerinden.

«Ailesine haber vermek gerek» dedi Başrahibe.

«Siz yazın Lorenza. Kimbilir, belki de evine gitmiştir.»

«Arkadaşlarına ne diyelim?»

«Evine gittiğini söylersin.»

«Ama inanmayacaklar.»

«Öyle. Ve sonra hepsi teker teker kaçacaklar.» diye araya girdi Rahibe Prudenzina alaycı bir tarzda gülümseyerek.

Birbirlerine bir şey söylememişlerdi, ama üçü de onun bir erkekle kaçtığını düşünüyorlardı. Rahibe Lorenza belki de bütün gece uyuyamıyacaktı. 33 no' lu boş oda onun uykusunu kaçırabilirdi. Kaçacaklardı hepsi. Hayır, hayır kapıda kendi durmalıydı. Onlara yaklaşıp «nereye gidiyorsun kızım?» der, odalarına geri dönmeye razı edebilirdi.

«Rahibe Lorenza, arkadaşlarına, annesi hasta olduğu için evine gittiğini söylersiniz. **Grimaldi**'den, yani bizden bir kızın kaçtığını kimsenin bilmesini istemiyorum.»

«Yakında hepsi bilecek» dedi rahibe Prudenzina soğukça, «bunlar saklanmaması gereken şeyler» diye de ekledi.

Rahibe Lorenza onayladı: «Öyle. Hem sonra bunu biz biliyoruz.»

Başrahibenin elleri sinirli bir şekilde tesbih çekmeye başlamıştı. «Biz bir şey bilmiyoruz. Kızlardan biri evine döndü, hepsi bu. Başka bir şey bilmiyoruz, anladınız mı rahibe Lorenza?» sesi sert ve kırıcıydı.

Tam o sırada bitişikteki çalışma odasının kapısının çalındığını duydular. İki rahibe bakıştı. Güneş batınca uyanık kalmaya alışkın olmayan Başrahibe ise yavaşça gözlerini kapadı. Kapıya daha da şiddetli vuruluyordu şimdi. O zaman rahibe Prudenzina kapıya doğru ilerledi.

Bitişikdeki odadan Silvia'nın sesi duyuluyordu.

«Başrahibe ile konuşmak istiyorum.»

«Başrahibe uyuyor.»

«Öyleyse rahibe Lorenza.»

«Şu anda kendi odasında bulunuyor. Ben de şimdi elektrikleri söndürmek için yukarı çıkıyordum.»

Tam o sırada yandaki odadan rahibe Lorenza çıktı.

«Ne istiyorsun Silvia?» gözlerindeki düşmanca parıltıları anlamamak olanaksızdı.

«Xenia'nın nereye gittiğini öğrenmek istiyorum.»

«Xenia gitti.» Rahat görünmeye çalışıyordu. «Veroli'ye gitti» dedi ardından, Başrahibenin odasını, çalışma odasından ayıran perdeyi çekerken.

«Hayır giysileri burada. Üstelik hiç birimize görünmeden gitmemesi gerekirdi.»

«Garip bir kızdır Xenia.»

«Hayır,» dedi Silvia yeniden. «Bize bunu yapamaz. Doğru söyleyin, Xenia nereye gitti rahibe Lorenza?»

«Veroli'ye gitti. Haydi şimdi ya gidip yatın, ya da oturup çalışın. Yeter artık Silvia. Beni gerçekten sıkmaya başladınız!..» Birden sapsarı oldu Silvia.

«Rahibe Lorenza, doğru söyleyin,» dedi ve fısıldar gibi sordu: «Yoksa canına mı kıydı?»

Kendi söylediği sözlerden dehşete kapılmıştı genç kız. Hıçkırmaya başladı. İki rahibe de susmuştu. «Biz onun arkadaşlarıyız, bilmemiz gerek: Söyleyin, öyle değil mi?» dedi ısrarla.

Rahibe Lorenza başını iki yana salladı:

«Bilmiyorum kızım. Hiç birimiz bir şey bilmiyoruz. Bugün elinde bir paketle dışarı çıktı ve bir daha

geri dönmedi. Odasını gördüm. Her şey yerli yerinde. Kaçtı. Bize hiç bir şey söylemeden gitti.»

«Eşyalarını da birlikte mi götürdü?»

«Sanırım bazılarını yanına almış.»

«Suç bizim: Ona yardım etmeliydik. Şimdi kimbilir nerede.»

Rahibe Prudenzina araya girdi: «Silvia, sen arkadaşlarına gidip diyeceksin ki...»

«Gerçeği söyleyeceğim, çünkü onun bir delilik yaptığını sanıyorlar.»

Rahibe gülümsedi:

«Bana öyle geliyor ki...»

«Evet böylesine gidiş delilikten başka bir şey değil... Ama sorunu temelden alıp incelemek gerek. Hayatıydı söz konusu olan. İnandığı şeyi yapan bir insandı Xenia.» Durdu, sonra «Yukarı çıkıyorum,» diye ekledi. «İyi geceler rahibe Lorenza, iyi geceler rahibe Prudenzina. Ah! unuttum, elektrikleri söndürmek için siz de yukarı çıkacaksınız değil mi? Mutlaka çıkın. Bu gece kandil ışığında oturmak çok müthiş bir şey olacak. Çıkın! mutlaka çıkın rahibe Prudenzina!»

Rahibe Lorenza çalışma odasında kaldı. Masanın üzerinde, içinde kızların isimleri yazılı kayıt defteri vardı. C harfini buldu, bir kaç sahife çevirdi, Coppola, Corsi, Costantini. Costantini Xenia. 2 Aralık 1934 tarihi yazılıydı. Kırmızı mürekkep kalemi ile isim ve soyadının üzerine iki çizgi çekti.

Stefania'yı ziyaretten dönen Emanuela uzun bir yürüyüş yapmış, fazlasıyla yorulmuştu. Akşam yemeğine inmeden önce yatağına uzandı. Farkına varmadan gözleri kapanmış, derin bir uykuya dalmıştı.

Silvia'nın kapıyı yumruklamasıyla irkilerek fırladı yataktan.

«Xenia sana geldi mi?»

«Xenia mı? Hayır, neden? Ben uyuyordum.»

Silvia karşılık vermeden Milly'nin kapısını yumruklamaya başladı.

«Xenia burada mı?» dedi aynı soruyu tekrarlayarak.

«Kimbilir onu neden Milly'de arıyor.» dedi Emanuela içinden. «Ona asla gelmez. Xenia konuşurken, Milly, sanki karşısındaki yabancı bir dilde konuşuyormuş gibi anlamadan dinler. Geç oldu, daha yemek bile yemedim. Ruh çağırmak için Silvia şimdi beni almaya gelir.» Ona sanki gece yarısı olmuş gibi geldi. Oysa saat henüz 21.30'u gösteriyordu. Kürk mantosunu, çantasını hemen koltuğun üstüne atıvermişti. Parasını koymak için içinde zümrüt yüzük bulunan küçük kasayı açtı. «Zümrüt yüzük nerede?» Her tarafı aradı. Bütün eşyalarını didik didik etti, mendillerin arasına kadar teker teker baktı. Yok! Kutuyu yeniden açtı, sanki yüzük kutunun dibine sıkışmış gibi salladı. Yok! «Çekmecede olmalı, telaşlanmadan aramak gerek. Belki de çantada. Hayır! çantaya koymam olanaksız. Belki de komodinin altında bir yerdedir.» Daha iyi görmek için bir kibrit yaktı. Yumak yumak tozdan başka bir şey göremedi.

Zile uzandı, iki kez çaldı. Hizmetçi girdi içeri. Birkaç dakika güvensiz bir tarzda kadının yüzüne baktı, davranışlarını inceledi. Sonra:

«Bugün odama girdin mi?» dedi azarlar gibi.

«Evet, yatağınızı yaptım.»

«Sonra?»

«Sonra mı, hiç, çıktım.»

«Zümrüt bir yüzük gördün mü?»

«Zümrüt yüzük mü?»

«Evet. Kocaman yeşil taşlı bir yüzük.»

Beriki başını salladı.

Kuşku içindeydi Emanuela. «Bugün buraya kimsenin girdiğini gördün mü?»

«Bayan Milly, sizinle birlikte girdi... Bayan Xenia sizin odada olup olmadığınızı anlamak için kapıyı çaldı, sonra odaya girdi... Sanırım, bir şeyler araştırıyordu...»

«Hayır, arkadaşlarımı demiyorum. Başka giren oldu mu?»

«Rahibeler...»

«Hayır, yabancı biri demek istiyorum, ne bileyim, kadın işçilerden falan.»

«İşçiler mi?.. Onların burada ne işi var? Hepsi görevleri başında. Söylediklerimin dışında kimsenin girdiğini görmedim.»

«Peki, sağol.»

Hizmetçi çıktı. Topaldı, sersemleşmiş gibi yürüyordu.

«Kadını iyi benzettim.» diye düşündü Emanuela ve dışarı fırladı.

Gidip Rahibe Lorenza'ya haber vermeliydi. Tam kapısını kilitlerken, Silvia'nın geri döndüğünü gördü.

«Dinle Silvia bugün...» diye başladı, ama Silvia sözünü kesti.

«Emanuela, biliyor musunuz, ne oldu? Xenia kaçtı.»

«Nereye?»

«Kaçtı işte. Nereye gittiği belli değil. Elinde bir paket varmış. Odasında her şey yerli yerinde, rahibeler inkar ediyor. Biz kendisini öldürmüş olmasından korkuyoruz. Çünkü beş parasız kaçtı.»

«Xenia mı?»

«Evet. Xenia.»

(Bayan Xenia odanıza geldi... girdi.) «Ah!» dedi Emanuela, bir şeyler keşfetmiş gibiydi.

«Ne oldu? Yoksa bir şeyler mi biliyorsun?»

«Ben mi? Hayır... bir şey bildiğim yok.»

«Nereye? Yukarı gelmiyor musun?»

«Evet, evet. Seansta ben de bulunacağım.»

«Ne seansı? Ne oldu sana Emanuela? Xenia'nın kaçtığını henüz anlamadın mı?»

«Anladım kuşkusuz. Öyle şaşırdım ki, serseme döndüm. Seninle yukarı çıkıyorum.»

Augusta'nın odasına girdiler. Öteki arkadaşları da oradaydı. Augusta yere oturmuş, kaplumbağayı kedi sever gibi okşuyordu.

«Emanuela'nın bir şeyden haberi yokmuş,» dedi Silvia, dişlerinin arasında fındık kıran Anna'dan yana bakarak.

«Gerçek olduğuna inanamıyorum bir türlü.» diye ekledi beriki.

«Hiç birimiz inanmak istemiyoruz,» dedi Augusta, «korkuyoruz, neden biliyor musun? Canına kıymış olmasından.»

«Hayır» dedi Emanuela «kendini öldürmedi.»

Vinca sordu: «Nerden biliyorsun?»

«Şey... Bilmiyor musun canım? Elinde bir paketle gitmiş. Biri kendini öldürmek isterse, mutlaka mektup bırakır, oysa bizde yazılmış en ufak bir kağıt parçası yok.»

«Evet ama bu kaçış neden? Eğer bizden bir şeyler isteseydi, ona elimizden gelen yardımı yapardık.»

«Hayır» dedi Augusta sert bir tarzda. «Onu şimdi söylüyoruz. Hiç birimiz yardım için beş para vermezdik. Bunu biliyordu Xenia ve böyle kaçıp gitmeyi uygun buldu.»

Tam o sırada, rahibenin sesi duyuldu. «Işıklaaar!»

Augusta kalkıp kandili yaktı ve Silvia'ya yakın bir yere koydu.

Şimdi hepsi, halının üzerinde büzülerek oturan genç kızın üzüntüden gerilen yüzüne bakıyorlardı.

«Neredeyse gece yarısı olacak. Xenia dönmedi. Yarın da dönmeyecek. Herşeye rağmen eski hayatımız devam ediyor. Rahibe Prudenzina 'Işıklar' diye bağırıyor, öteki arkadaşlarımız durumdan habersiz çalışıyorlar. Ve biz burada tutsakdan farksız, aramaya gidemiyoruz.»

«Aramanın yararı olmazdı.»

«Evet ama, hiç olmazsa onun için bir şeyler yapmış olurduk. Oysa şimdi hiç, ama hiç bir şey yapamıyoruz... Kimbilir bu geceyi nerede geçirecek.»

«Bir erkekle birlikte olmalı,» dedi Anna kendinden emin.

«Hayır» dedi Emanuela, «Yanılıyorsunuz: Bir erkekle gitseydi, mutlaka bize söylerdi.»

«Eğer yanında bir erkek varsa, kimbilir ne kadar mutludur!»

«Sen ne düşünüyorsun?» dedi Augusta Silvia'ya dönerek.

Kandil sönmüş, oda karanlığa gömülmüştü. Aynı anda Valentina'nın hıçkırıkları duyuldu: «Korkuyorum... Belki de Xenia kendini Tevere ırmağına atmış, ölmüştür.» Sonra kendi kendine mırıldandı. «Belki de şu anda bir erkeğin koynundadır. Bu onun ilk aşk gecesi olacak.»

«Eğer öyleyse» dedi Anna, «Xenia günahkar sayılır.»

Çok sinirlenmişti Silvia: «Tanrının olduğunu kim biliyor? Hem ben artık Tanrının varlığından kuşku-

lanıyorum ve bunu itiraf etmekten hiç korkmuyorum. Kiliseye her gidişimizde diz çöküp dua ederken, bütün bunları boşuna yaptığımızı düşünüyorum. Yani bence Tanrı diye bir şey yok. Bu yalnızca toplumsal, garip bir telkin. Ya da insanlara biraz umut vermek ve salt bu saçma hayata dayanabilmek için uydurulmuş bir masal. Bu nedenle günahtan söz edilmesini istemiyorum.»

«Seninki çok basit, hatta saçma bir anlayış.» dedi Vinca öfkeyle ve ekledi. «Ben tanrısal güce inanıyorum. Xenia böyle davranmakla kötü bir iş yapmıştır.»

«Kötü bir davranış belki de.» diye karşılık verdi Silvia. «Ama yaptığı günah değil. Belki Xenia dışarıda bir şeyler bulacağını sanıyordu. Her zaman 'asla Veroli'ye dönmeyeceğim' demiyor muydu? Buradan hepimizin bildiği bir yere, ölen insanların bulunduğu yere gitti.»

«Ama oradan dönüş yok» diye söze girdi Emanuela.

«Xenia da dönmeyecek, bize öte tarafta ne olup bittiğini söylemek için geri gelmeyecek.»

Aralarında bir sessizlik oldu. «Ssst!..» dedi Valentina yavaşça. «Bir ayak sesi...»

Hepsi kapıya döndüler.

«Hayır» dedi Anna «Yok bir şey.»

Yaşlı adam Rahibe Lorenza'nın mektubunu okuduktan sonra özenle katlayıp, cebine attı. «Belki şu anda kapı açılacak ve Xenia içeri girecek 'yorgunum' diyecek her zamanki gibi. Belki de geldi... Odasına kapandı, bizi görmekten çekiniyor.»

Xenia'nın odasındaki pencerenin kapalı pancur-

larından, batan güneşin ölü ışıkları giriyordu. Az sonra karanlık basacaktı, yoğun, yumuşak... Bir gün önce odayı düzeltirken, anne ve babası, «Masanın üstünü boş bırakalım, kitaplarını koyar» demişlerdi. Xenia son mektubunda, «kimseyle görüşmek istemiyorum.» diyordu. Herhalde odasına kapanacak diye düşündü babası. Yukarı çıktı baktı; oda bomboştu. Oysa rahibe Lorenza'nın mektubunda «Xenia pazar günü öğleden sonra kolejden ayrıldı.» yazılıydı. Kendisi aynı gün saat dörtte arkadaşları ile kahvede oturmuş kağıt oynuyordu. O saatta kızının «kolunun altında bir paketle **Grimaldi**'den ayrıldı»ğını nereden bilecekti.

Evin kapısını açtı, dışarı baktı. Tepelerin eteğindeki geniş kırlarda gezdirdi bakışlarını. Xenia'nın yazın altında oturup çalıştığı uzun kavak ağaçlarının yaprakları tatlı kıpırdıyordu. «Göreceksiniz» demişti kızı, «bu kış diploma aldığım zaman...» Oysa şimdi onun o biçimli vücudunu göremiyordu. Issızdı yollar. «Gelmemesi olanaksız... Kimbilir, belki de yarın gelecek.» Acaba tatilde geç vakit eve geldiği zamanki gibi sinirli mi olacak? «Bir şey istemiyorum, yemek yemiyeceğim: Neden hep saat sekizde yemek yenir sanki.» Yaşlı adam düşüncelerden kendini kurtaramıyordu. «Mutlaka eve döndüğünde 'Kolejde kimseye haber verip hoşça kalın demedim. Bu geleneği çok gereksiz buluyorum' diyecek. Gerçekten öyle» diye düşündü ihtiyar.

Piposunu yaktı. Daha ilk nefeste duman boğazını tıkadı, sanki koca bir lokma ekmek yutmuş gibi...

Evin önünden bisikletle geçen insanları seçemez olmuştu. «Karanlık bastı» dedi içinden. Az sonra, istasyondan dönen karısını gördü bahçe kapısında ve birlikte eve girdiler.

Sordu yaşlı adam: «Yok değil mi?»

«Son tren gelinceye kadar bekledim. Çıkmadı. Belki de 'yarından sonra giderim' diyordur. Belki yarın sabah gelecek. 'Beni almaya gelmeyin, Veroli'ye dönüşümden söz edilsin istemiyorum...' derdi hep mektubunda. Ben de eskisi gibi yaptım, istasyona gidip onu karşıladığımı görmemesi için, uzakta durdum.»

«Kendini böylesine üzmemelisin» dedi yaşlı adam. «Rahibe Lorenza'dan bir mektup aldım. Ne diyor, biliyor musun? Xenia birkaç gün daha gecikecekmiş.»

«Ya para?»

«Hiç bir şey ödemek gerekmiyormuş, sakin ol artık.»

«Mektup nerede?»

«Mektup mu? Ah! İşte mektup...» dedi yaşlı adam ceplerini araştırarak. «Yok bulamıyorum, kahvede unutmuş olmalıyım. Neyse, az sonra gidip alırım, dilerim atmamışlardır. Ama inan bana; mektupta tıpkı benim söylediğim gibi yazılıydı.»

Kadın çevresine bakındı. «Sanki bana bu gece gelecekmiş gibi geliyor.»

«Evet, ben de öyle sanıyorum. öyleki...»

«Pizza'yı hazırlamamakta iyi etmişim,» dedi yaşlı kadın kocasının sözünü keserek. «Çorba var, eti yarına bırakalım, ne dersin? Yarın gelebilir.»

«Evet, evet... eti bırakalım, belki yarın gelir.»

Dışarısı karanlıktı; karanlık ve sisli... Yılmıştı yaşlı adam.

«Gece oldu.» Huzursuzdu, elleri ve dudakları her zamankinden daha fazla titriyordu. Ama karısını üzmemek için gene de sakin görünmeye çalışıyordu. Mektuptaki kelimeleri içinden tekrar ediyor, Xe-

nia'nın döneceğine kendisini inandırmak istiyordu. Sonunda, ertesi gün istasyona gidip her treni beklemeye karar verdi.

Karısı mutfakta oturuyordu. «Bana öyle geliyor ki, sanki eve gelmiş de, şu anda kasabaya inmiş, az sonra kapı açılıp içeri giriverecek...»

Çok garip bir duygu bu değil mi?» dedi adam. Bir iskemle alıp karısının yanına oturdu. «Pizza'yı yapmadığına gerçekten memnun oldum.»

Lokantaya giren Xenia, yalnız olmaktan büyük huzursuzluk duyuyordu. Üstelik listedeki yemekleri seçmek de sıkmıştı onu. Neye karar vereceğini bilemiyordu bir türlü. Okudu. Yeniden okudu ve sonunda hiç hoşlanmadığı bir yemekte karar kıldı. Servis yapılmasını beklerken gazetelere şöyle bir göz attı. Korkuyordu; «Ailesi, kızları Xenia'nın geri dönmesini istiyor» yazısına rastlamaktan korkuyordu. Gerçekte durumunu pek önemsediği yoktu ya. Kaçtığı gün, her zamanki gibi **Grimaldi**'ye dönmek istemişti bir ara; Kolejden kaçmak çok güç bir iş gibi görünmüştü ona.

Dördü biraz geçe dışarı çıkmıştı. Önce sinemaya gitti. Ama öylesine heyecanlıydı ki, ilgisini film üzerinde toplayamıyordu. Üstelik yandaki kanapeye oturan adamdan huzursuz olmuştu. Karanlıkta dönmüş ona bakıyor, durmadan kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Ondan kurtulmak için dışarı çıktı. Koltuğunun altındaki paketi sıkı sıkı tutarak, daha önce hiç geçmediği yollara daldı. Akşama doğru, istasyon yakınındaki külüstür bir otele girdi. Dar ve karanlık merdivenlerden çıkarken «Yalnız mısınız?» demişti otelci. Xenia'nın evet der gibi başını sallaması üzeri-

ne, bu kez kimliğini sordu. O anda yakalandığını sanmıştı genç kız. Oysa adam kimliğini alıp sessizce uzaklaştı. Xenia yatağın üzerine oturmuş, polisin ya da rahibelerin gelip kendisini almasını bekliyordu. «Artık arkadaşlarım durumu anlamışlardır.» **Grimaldi** canlandı gözlerinin önünde. Arkadaşlarının yüzünü görür gibi oluyordu belli belirsiz, alev alev... Emanuela'nın odasını, komodini ve güçlükle açtığı küçük kasayı hatırladı birden. Para yoktu içinde. Her tarafı aramıştı hatta iç çamaşırlarının arasına kadar bakmıştı; sonra mücevher kutusunu açtı. Ne güzel bir yüzük! Parmağına geçirdi. Kutuya koymakta kararsızdı. Duraladı, sonra cebine attı. Küçük kasayı tekrar kapayıp dışarı çıktığında, son derece rahat ve kayıtsız görünüyordu.

Otel odası soğuktu. Olup bitenleri gözlerinin önünde canlandırırken, bir yandan da sabah olması için dua ediyordu. Ama saatler, cesaret kırıcı bir yavaşlıkla geçip gidiyordu. Sonunda soyunup yatağa girdi. Hareketsiz yatıyor, yavaş yavaş soluyordu. Sanki en ufak bir hareketi ya da çıkaracağı gürültü, her şeyi berbat etmeye yetecekmiş gibi...

Oteli erkenden terketti. İlk işi, herkesin ihtiyatla girdiği pasaja gitmek oldu. Kuyruktaki insanlar, küçük bir pencereden içeri bir şeyler uzatıyordu. Heyecanlıydı Xenia, durmadan kuşkuyla çevresine bakıyordu. Sıra ona geldiğinde tüm cesaretini yitiriyordu. Bu nedenle, birkaç kez kuyruğun en sonuna girmek zorunda kalmıştı.

«Buyrun bayan?..» dedi, yüzünün yarısı yanmış kambur bir adam. Xenia pencereden yüzüğü uzattı sessizce. Beklemeye başladı. Endişeliydi, taşın sahte olabileceğinden korkuyordu. Gece bu düşünce onu uzun zaman uykusuz bırakmıştı.

Adam elindeki pertavsız ile uzun müddet yeşil taşı inceledi. Sonra genç kıza doğru döndü. Gözünün biri kısılmış, diğeri kristalin arkasında kocaman görünüyordu. Sordu:

«Ne kadar istiyorsunuz? Bin yeter mi?»

«Yeter.»

Adam zümrüt yüzüğü yeniden inceledi, sonra adını soyadını ve adresini sordu. Uydurma bir ad ve yanlış adres verdi Xenia. «Beni ihbar etseler bile bulamazlar» dedi içinden. Adam banknotları birer birer sayarken, her seferinde parmağını ağzına götürüp, yalıyordu. Midesi altüst olmuştu genç kızın. Paraları kapar gibi aldı ve koşar adımlarla uzaklaştı..

Milano'ya gidecek tren, iki saat sonra kalkıyordu. «12'de» diye geçirdi kafasından. Bekleme salonunda başı sarılı küçük bir çocuk ile denizci giysili bir delikanlının arasındaki boş yere oturdu. Ona doğru yaklaşan her ayak sesinden kuşkulanıyor, kocaman bir elin omuzuna dokunmasından korkuyordu: «Polis!» Yüreği hızla atmaya, kulakları uğuldamaya başladı. Sonra dikkatini çevresindeki insanlar üzerinde toplayıp, bu tür düşüncelerden uzaklaşmaya çalıştı. Sakinleşmişti. Bir ara kitap almak istedi, ama içinde yeniden beliren huzursuzluk bir şeyler okumasına engel oluyordu.

Trende de huzursuz olmuştu. Hareketsiz oturmuş, düşünüyordu. Bir ara pencereden ağaçlara, evlere ve tanımadığı yollara baktı. Güneş batmış, hatta bazı evlerin ışıkları yanmıştı.

«Yeniden akşam oluyor» dedi Xenia dudaklarının arasından.

Milano'nun otelleri, Roma'dakilerin aynıydı. Xenia yatağa uzandı.

«Yüzüğü derhal Emanuela'ya geri vermeliyim» diyordu içinden ve bütün gün bunu tekrarlamaktan yorgun düşmüştü. Az sonra uyuduğunun farkına bile varmadı.

Aradan üç hafta geçmiş, zümrüt yüzük için neden daha fazla istemediğine pişman olmuştu Xenia. Lokantaya girdi, ama çok durmadı. Henüz iş bulmadığı için yalnızca sütlü kahve içebilirdi. Her şeyden önce, bir aylık otel parasını vermek zorundaydı. «Tanrı bilir ne zaman ödeyeceğim?» Nasıl da su gibi gidivermişti paracıkları. Her akşam yatağın içine girip, sayıyordu elinde kalanları. «Bu kadar çok harcamam olanaksız. Mutlaka kaybettim.» ve yaptığı masrafları yeniden hesaplamaya koyuluyordu.

«Hesabı getirir misiniz lütfen?»

«Meyva var mı?»

«Meyva mı? Oh! evet, meyva da yedim.»

Çorba 1.80; haşlanmış yarım patates, bir parça kızarmış et, 4.50; etti 6.30; sonra meyva, garsoniye, bahşiş... Çok pahalı. Yarın daha az harcamalıyım. Kafasında devamlı böyle hesaplar yapmaktan portakalı bile zevkle yiyemez olmuştu. En kısa zamanda bankaya gitmeliydi. İlanda şöyle yazılıydı: Saat tam 14.00'de.

Bekleme odası, 18-20 yaşları arasındaki genç kızlarla doluydu. Xenia'nın döner kapıdan girdiğini görünce, başlarını çevirip, onu incelemeye başladılar. Yanından iki genç kız geçti; sabırsız oldukları hemen anlaşılıyordu. İyi giyimli sarışın olanı, «Ben gidiyorum» dedi öfkeyle. Belki de laf olsun diye gelmişti, salt oradakileri memnun etmek için. Kapıda personel şefi göründüğü zaman bütün kızlar ayağa kalktılar. «Rahatsız olmayın» dedi şef, kendine en yakın olanı işaret ederek. Kocaman göbeğini saran in-

ce siyah kemerinden altın bir zincir sarkıyordu. Sarışın kız kendini yeniden koltuga attı. Eteklerini dizlerine kadar çekmiş, sanki uzun zaman koşmuş gibi sık sık soluyordu.

Xenia en son gelen dört kişiden biriydi.

«Üniversite mi? İyi. Hangi bölüm?»

«Hayır, ama...»

«Lise mi?»

«Hayır... Tezimi yeni verdim.»

Heyecandan dudakları titriyor, ona büyümüş gibi gelen dili konuşmasına engel oluyordu.

«Hangi fakülte?» dedi adam yeniden.

«Edebiyat.»

«Edebiyat!..» Nasıl oldu da bu zamanda edebiyatı seçtiniz? Adınız?»

«Constantini Xenia.»

«Milanolu musunuz?»

«Hayır.»

«Söyleyin, söyleyin. Babanızın adı, annenizin adı; haydi durmayın, konuşun Bayan Xenia...» Elindeki altın uçlu dolma kalemi havada birkaç kez oynatıp, gösterişli bir tarzda yazıyordu. «Herhangi bir partiye yazıldınız mı?»

«Evet, Guj'a.»

«İş bulma bürosundan teskereniz var mı?»

İşte burada da aynı şey! Bu da olmadı.

«Hayır.»

«Öyleyse olmaz. Yapamayız. Siz her şeyden önce oraya baş vurmalısınız. Referansınız var mı?»

«Hayır, yok. Şimdiye kadar hiç çalışmadım. Size yeniden söylüyorum. Tezimi 20 gün önce vermiştim.»

«Aileniz, akrabalarınız ya da arkadaşlarınız?.»

Ayağa kalktı Xenia. «Hiç kimsem yok!» diye bağırdı.

Adam elinde kalemi sıkı sıkı tutmuş, genç kıza bakıyordu. Daha iyi görmek için gözlüklerini taktı.

«Bayan, neden gidiyorsunuz?»

«Siz bana yol vermeden kendiliğimden gitsem daha iyi olacak. Ne bir partiye kayıtlıyım, ne de iş bulma bürosuna. Biliyorum suç sizin değil, usul böyle. Gidiyorum, açlıktan ölmeye...»

Sesinin tonu tamamen değişmişti; çektiği acı yüzünden neredeyse dökülüverecek olan gözyaşlarını güçlükle engelleyebiliyordu. «Oysa çok başarılı bir memur olabilirdim. Fransızca, İngilizce ve biraz da Almanca biliyorum. Dinleyin, size gerçeği söylemek istiyorum: Üniversite yurdundan kaçtım, salt evime dönmemek için. Şimdi bütün bu söylediklerimden sonra hâlâ beni işe almıyor musunuz? Yalvarırım söyleyin, alacak mısınız?» Masaya dayanmış, geleceğini ellerinde tutan adama doğru uzanmıştı, sonra geri çekildi, ciddiydi. «Biliyordum. Gerçekte, bunları size sırf içimi dökmek ihtiyacını duyduğum için söyledim. Siz iyi bir insansınız ama, usul böyle. İş bulma bürosundan da referans istiyorlar. Doğru; ben bir hırsız da olabilirim, değil mi?» durdu, az sonra acı acı gülümseyerek ekledi: «Oysa ötekiler ellerinde işe girmek için gerekli kağıtları ile geldiler. Burada, ailesi ile birlikte yaşıyor çoğu. Çalışmak istemelerinin tek amacı, çeşit çeşit ayakkabı, çorap ve pahalı giysiler almak...»

Öteki ilgisizdi, dinler gibi görünüyordu genç kızı.

«Bağışlayın beni» diye devam etti Xenia. «Başınızı ağrıttım. Evet, evet, referans alabilirsem, geri geleceğim. Teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim

efendim...» Adamın uzattığı kartviziti aldı, başını öne eğip dışarı çıktı. Kapının arkasında başka bir kız bekliyordu. Biraz ilerde duran sarışın kız ise, her çıkana olduğu gibi, ona da sordu.

«Nasıl? İyi mi?»

«Hayır.»

Beriki tekrarladı. «Eğer beni biraz daha bekletirse, hemen gideceğim.»

Xenia kartviziti okuyarak dışarı çıktı. İngilizce yazılmış bir sürü palavra ünvan yazılıydı kartvizitte. Merdivenlerden inip, koltuğa oturdu. Önünden geçen insanlara baktı; işe gidiyorlardı aceleyle. Bu şehirde kimseyi tanımayan ve yapacak hiç bir işi olmayan tek insan oydu.

Yeni yıla bir haftadan az bir zaman kalmıştı. Kızlardan birkaçı, eve gitme hazırlıkları içindeydiler. Rahibe Lorenza onları ikna etmeye çalışıyor, «Grimaldi'de Noel çok neşeli geçer» diyordu. Ama hepsi de akşam oldu mu, ailelerinden, kardeşlerinden ve geldikleri kentlerden söz ediyorlardı. Pek azının akşam yemeğini arkadaşında ya da akrabasında yeme olanağı vardı. Ama gitmiyordu hiç biri. «Arkadaşlarla birlikte olmak daha iyi» diyorlardı. Akşam yemeklerinden sonra odalarına çıkacakları yerde, geniş oturma odasında toplanıyorlardı. Soğuğu biraz olsun kırmak için, rahibelerden iki kütük parçası alıyorlardı güçlükle yalvararak. Ara sıra yazı yazmaya ara veriyor, ellerini ateşe uzatıp, ısınmaya çalışıyorlardı.

Oda kocaman ve tavanları yüksekti. Küçük ve eski bir kütüphane, masa ve iskemlenin dışında hiç bir şey yoktu. Büyük oval masayı ortaya çekip, çev-

resinde toplanıyorlardı. Hukuk, tıp, fen ve hatta müzik öğrenimini yapanlar bile gurup gurup oturuyorlardı. Birbirlerine karşı böylesine içten olmalarına karşın, hiç biri ötekinin iç dünyasını bilmezdi. Saatler ilerledikçe, birer birer önlerindeki kitabı itip, ellerini masanın üzerinde çaprazlıyor, gevezelik ediyorlardı.

Augusta katılmazdı aralarına hiç. Onun yaşındaki bir insanın ötekilerle ders çalışmasını gülünç buluyordu. Belki de bu yüzden fakülteye çok az gidiyordu. Ama kapısının altındaki aralıktan gece yarısına kadar ışık süzülürdü hep. Tatil günlerinde Augusta daha sık görünüyordu. Arasıra Valentina'yı çağırıyor, saatlerce konuşuyorlardı. Bir gece Emanuela, oturma odasındaki arkadaşlarının yanına inmedi. «Milly hasta, onun yanında kalmalıyım» demişti. Üzülmüştü Anna. «Noel gecesi güzel bir müzik ziyafetinden yoksun kalacağız.»

Milly'nin odasındaki, üstüne mavi kağıt çevrilmiş lamba, odaya mor bir ışık veriyordu. Yatağın üzerine oturmuştu genç kız. Örgüleri çözülmüş sarı saçları, yumuşak yün ceketinin üzerine gelişi güzel dökülüyordu. Kapıdan içeriye birisinin girdiğini işitince, irkildi birden, ama karşısında Emanuela'yı görünce, «Gel, gel Emanuela» dedi. «Kitap okuyordum.»

Elinde kitap yoktu, üstelik bu ışıkta okuyamazdı. Biraz daha yaklaştı Emanuela; Milly parmaklarının arasında bir kağıt parçası tutuyordu. «Bana mektup yazmış» dedi genç kız gülümseyerek. Sonra, üzerinde kabartma delik ve çizgiler bulunan beyaz bir kağıt uzattı. Parmaklarını yavaşça kabartma satırların üzerinde gezdirdi. Sonra bir daha... Bakmıyordu Milly. Her seferinde, mutluluğunu belirten bir

ifade beliriyordu yüzünde. «Böylesi çok daha güzel» diyordu arada durup açıklama yaparak. «Kelimeler derime, kanıma giriyor. Soluyuşunu duyuyorum. Hayat veriyor bana. İşte! Kelimelerinden bunları duyuyorum. Noel ayininde aynı parçayı çalmalıyız. Aşağıya inmek için, iyi olmaya çalışmalısın, anlaştık mı? Eğer kabul etmezsen, bu bana ihanet olacaktır.»

«Şimdi nasıl oldun? İyi misin?»

«Evet. Ama gece feciydim. Sağlığı olan kişi ne kalbini düşünür, ne de nasıl çalıştığına aldırır. Bense duyuyorum bunu. Yüreğim açılıp kapanıyor, damarlarıma kan dolup taşıyor. Sanki, ağzımdan ve burun deliklerimden fışkıracakmış gibi geliyor bana. Sonra yüreğim daha sık, daha güçlü, daha çabuk çalışmaya başlıyor ve sonunda demir gibi soğuk bir el boğazımı sıkıyor, boğuyor beni. Birazcık soluk almak için kendimle mücadele ediyorum. Ama yarın iyi olacağım. Noel duasını armanyumda denemem gerek. Göreceksin bak, kiliseye kadar ineceğim.»

Sonra yeniden parmaklarının ucunu kağıt üzerinde gezdirmeye başladı. Tam karşıya bakıyordu, tıpkı sonsuz bir boşluğa bakar gibi... «Bugün de ölebilir, iki yıl içinde de.» demişti doktorlar. Arkadaşları parmaklarının ucuna basarak girerlerdi odasına.

«Neden böylesine yavaş giriyorsunuz?» diyor, onları güç bir durumda bırakıyordu. Son gelen krizde, nabız atışları öylesine zayıflamıştı ki, «Bu kadar sorumluluk yeter!» diye bağırmıştı rahibe Prudenzina, Başrahibeye durumu anlatırken. «Onu hemen Milano'ya göndermeliyiz.» Oysa rahibe Lorenza babasına yazdığı mektupta «Kolejin sağlıklı ve neşeli havası kızınıza canlılık veriyor, onu eğlendiriyor.» demişti. O gece Emanuela Milly'i rüyasında gördü. Genç kız ölmüştü de, kuyruklu bir yıldız olarak gö-

ğe doğru yükseliyordu sanki. Aklaşmış uzun ve parlak saçları, ardında uzun bir iz bırakıyordu.

Devam etti Milly: «Dinle bak ne yazıyor: 'Ben de oratoryo çalacağım. Şimdi o saati sabırsızlıkla bekliyorum, ışığım benim... Işığım benim...» dedi Milly yeniden. «Bir kör başka ne söyleyebilir?»

Emanuela her gün, noel için donatılmış caddelerde dolaşıyordu. Dükkanlara giriyor ya da vitrinlerin önünde duruyordu, uzun zaman kararsız... Bir sürü oyuncak almıştı Stefania'ya. Onun için Noel, çocuğunu memnun edecek ilginç bir şeyler almaktan ibaretti. Kızına hediyelerini götürdüğü zaman, Noel sona erecekti, biliyordu bunu. Dünyanın en pahalı en güzel oyuncağını da alsa, çok çabuk bıkıyordu Stefania. Dükkandaki oyuncak bebek canlı gibiydi; Emanuela koleje döner dönmez, onu kutusundan çıkardı, koluna alıp, kendine doğru çekti, uzaklaştırdı. Sonra içinde birazcık sevgi yaratacağına kendini inandırarak, yeniden kucakladı, ama faydasız. Çocukken de böyle oluyordu. Vitrindeki bebeklere büyük bir hayranlık duyar, mutlaka aldırırdı annesine. Sonra eve kadar kolunda taşırdı gururla. Ama odasına gidip de bebekle yalnız kalınca, ne yapacağını bilemezdi. O zaman başlardı bebeklerin gözlerini oymaya. «Budala» derdi yavaşça, «budala, neden konuşmuyorsun?» Onu soyar, sonra yeniden giydirirdi en ufak bir zevk duymadan. Böylece hayal kırıklığına uğrardı hep küçük Emanuela ve bebeği bir köşeye atıp, yüzüne bile bakmazdı. Sonra pencere kenarına gidip, kırlangıçların uçuşlarını ve gökyüzünde biçim değiştirerek dolaşan bulutları izlerdi. Onun en çok hoşlandığı oyun buydu işte!

Noel yaklaştığı için, Vinca rahibelerle uğraşmıyordu pek. Hattâ bir akşam, «Rahibe Lorenza, sizin-

le güzel bir noel geçireceğiz,» dedi ses tonunu yumuşatarak. Luis de bir garip olmuştu. «Bu gerçek noel değil» diyordu. «Ufacık bir domuz eti bile yiyemez olduk. Ev sahibine bundan söz ettiğim zaman, gözlerini faltaşı gibi açıp, 'Biz Noel'de horoz yiyeceğiz' dedi bana.»

Noelden bir gün önce Luis, «Tramvaya binelim,» önerisinde bulundu. Uzun bir geziydi bu. Tramvay yolu Lungara'daki çınar ağaçlarının küçük yapraklı dallarından oluşan doğal tünelden geçip, nehir kıyısını dolanıyordu. Sonunda indiler. Luis onu dar sokaklara sokmuş, eski ahşap evleri ve kumaştan perdelerle yarı örtülü dar pencereleri gösteriyordu. Roma'nın dış mahallelerinden biriydi burası. «Bu çevrede daha rahat soluk alabiliyorum. Penceredeki ıtır çiçeklerini görüyor musun? Aynı İspanya'daki gibi. İnsanları yoksul ama içten. Hep aynı şeyleri yiyor, aynı tarzda giyiniyorlar,» diyordu.

Rönesans devri mimarisinin bütün özelliklerini taşıyan bir kapıda durduklarında, Luis sordu: «Beğendin mi?» Gözleriyle kapının süslerini gösteriyordu. Evin en üstündeki kocaman bir pencere, batan günün ışıklarıyla alev alev yanıyordu. «Burası yeni stüdyom» dedi Luis. «Aynı memleketten bir arkadaşla oturuyorum. Akademiye uzak olsa bile, burasını daha çok seviyorum. Yukarı çıkıp, görmek ister misin? Sana bir de kakao yaparım.»

«Ya arkadaşın?»

«Senin geleceğini biliyordu, gitti.»

«Hayır, içeri girmek istemiyorum, sağol.»

«Gel bak... Sana terastan çok sevdiğin eski evleri göstereceğim.»

«Sen kendin bak» diye karşılık verdi Vinca kabaca.

«Ne budala kızsın sen! Neden korkuyorsun?»

«Korkmuyorum, ama beni aptal yerine koymana kızıyorum. Buraya geleceğimizi bana telefonda söyleyebilirdin.»

Acele adımlarla yürümeye koyuldu. Bu sokaktan bir an önce çıkmak, kendini usulca izleyen Luis'den kurtulmak istiyordu. Xenia'nın da böyle biriyle eve gittiğini ve sonunda her şeyini kaybettiğini düşündü. Belki de Valentina haklıydı. Xenia kendini nehre atmış, boğulmuştu. Bazı durumlarda insan, karşılaştığı sorunu çözecek bir yol bulamayınca, nedense ölümü seçiyordu.

Sordu Luis: «Neden kaçıyorsun?»

Kendi de bilmiyordu böylesine hızlı koşmasının nedenini. Artık o evden oldukça uzaklaşmıştı. «Hem sonra yatağa girmiş olsaydık bile, sonunda hayır diyecektim» diye düşündü içinden. Öyleyse acele etmesine gerek yoktu. Ama korkuyordu, bir anda düşüncesini değiştirip, eve geri döneceğinden korkuyordu.

«Böyle koşma Vinca. İstersen gideyim ben.»

«Evet, git defol.» dedi öfkeyle. «Ne bekliyorsun. Bir daha buralara ayak basmıyacağım, sinemaya da gelmiyeceğim seninle. Bir daha asla... Haydi, boşuna zaman kaybetme, defol git.» Sessizce yürümeye devam etti delikanlı. Henüz Vinca'nın kolunu tutuyordu. Bir şeyler söylesin istiyordu genç kız. «Bağışla beni» demesini, ya da karşılık vermesini, hattâ bağırıp çağırmasını bekliyordu. Ama ağzını açmıyordu Luis.

«Yarın bütün gün çalışacağım» dedi sonunda Vinca, onu konuşturabileceğini umarak. Spagna alanında; çiçeklerin, henüz sepetlere konduğu bir çiçekçi dükkanının önünde durdular. Koca alanı kaplayan kokuyu ciğerlerine çekti Vinca; rahatlamıştı biraz

olsun. «Hoşça kal» dedi yavaşça. Delikanlının gidişine mutlaka engel olacağına inanıyordu. Oysa yalnızca «Hoşça kal» dedi delikanlı ve hemen uzaklaştı.

Fena bozulmuştu genç kız, adım atamadı. Henüz delikanlının döneceğini sanıyordu; Onu geri çağırmalıydı. Sonunda yemek yediği lokantalara gidip aramaya karar verdi. «Evet» diyecekti, «geliyorum; geliyorum sevgilim. Beni böyle bırakma.» Ama lokanta nerede? Bilmiyordu. Luis her şeyi gizlemişti ondan.

«Arkadaşlarla gidiyorum» diyordu hep. Hangi arkadaşlarla?

İlk tanıştıklarında Luis sormuştu:

«Nişanlı mısın?»

«Hayır, ya sen?»

«Ben de değilim. İspanya'da bir kız var... Ailem çok istiyor. Ama ben diretiyorum, özgür olmak hoşuma gidiyor.»

«Adı ne?»

Bir an duralamıştı Luis, sonra «Sol» demişti.

Şimdi bu ad huzursuz etmeye başlamıştı Vinca'yı. Belki de Sol'e, «Eve gidelim» demeğe cesaret edemezdi. «Boş ver» dedi içinden «canı cehenneme, çalışmam gerek.» Yalnızca çalışmak... Başka şey düşünmemeliydi.

«Her zaman geç kalıyorsun» dedi rahibe azarlayarak, kapıdan girdiğini görünce.

«Yarın akşam erken gireceğim.»

«Yarın Noel.»

Noel! Tanrı cezasını versin noelin! Masaya oturur oturmaz arkadaşlarını selamladı. Sonra önündeki yemeğe baktı: «Acıkmadım, yemiyeceğim» dedi tabağı geri iterek.

Xenia ne yapacağını şaşırmış bir durumdayken, eldiven satılan bir dükkana tezgahtar olarak girdi. Bunu, iş yerlerinin bekleme odasında sık sık karşılaştığı genç bir kıza borçluydu. Belki aynı yaştaydılar, ama o daha iriyarıydı. Üstelik bu işlerde becerikliydi de. Büroların ve devlet dairelerinin bekleme odalarındaki yararsız bekleyişlere çok alışkın görünüyordu.

Adı Vandina'ydı genç kızın. İyi steno biliyordu. Sonunda bir maden şirketinde iş buldu. Bu mutlu olayı kutlamak için, Vandina onu dışarda akşam yemeğine davet etti.

«Senin hiç bir şeyden haberin yok. İş bulmak için hangi çarelere baş vurulacağını bilmiyorsun.» diyordu Xenia'ya. «Neden memur olmakta ısrar ediyorsun? Gazetelerde, büyük mağazaların tezgahtar aradıklarını okumadın mı? Dudak bükme! Yarın ne yapıyorsun? Görüyorsun işte, bu devirde okuduğun kitapların sana hiç bir yararı yok. Eğer bu kafayla gidersen, açlıktan ölürsün.» Önündeki peçeteyle tırnak cilalarını parlatıyordu. «Hem sonra bak nasıl değişeceksin; insan büyük mağazalarda hiç yaşlanmaz. Çalıştığın yeri beğenmezsen, başka mağazaya atlayıverirsin. Belki hakkında bilgi toplamak isterler, benim adresimi ver. Kuzenin olurum, ya da başka bir şey, nasıl kolayına gelirse. Belki az para verecekler, ama göreceksin bak, parasız eldiven, çorap, ruj falan alabileceksin. Hem sabahları sütlü kahve öğleleri çorba içeceksin. Birlikte gidelim, ister misin?»

Büyük mağazalardan bir iş çıkmadı. Eldivenci dükkanına, sadece Fransızca bildiği için girdi. Çünkü dükkan sık sık turistlerin uğradıkları bir yerdeydi. Zarif bir görünüşü vardı Xenia'nın: Üstelik yüksek öğrenim yapmıştı. Konuşmasını da duyunca, bilgi falan istemediler.

Vandina «İşte!» demişti, «İşe böyle başlanır. Önümüzdeki günlerde seni bazı arkadaşlarımla tanıştıracağım. Büyük bir işletmede çalışıyorlar. Belki sana daha iyi bir iş bulabilirler.»

Onun böyle konuşması, Xenia'nın eldivenci dükkanındaki sıkıntılı havaya dayanmasına yardım etmişti. Her gün, sürekli ellerle ilgilenmesi hoşuna gitmiyordu genç kızın. Gülümseyerek, pis, egzemalı, buruşuk elleri okşamaktan tiksiniyordu. Akşam eve geldiğinde, yorgunluktan başı dönüyor, iki lokma kuru ekmeği güçlükle yutuyordu. Yalnızlığını yenmek için, okul kitaplarından birini alıyordu eline. Çoğu geceler rüyasına giriyordu eldivenci dükkanı. Tek başına bir sürü müşteriye hizmet ederken görüyordu kendini. Okşamaktan yorulduğu binlerce el uzanıyordu burnunun dibine. Eldivenin rahat girmesi için, talk pudrası bulamıyor, bir çift eldiven için uzun bir süre harcıyordu. O zaman müşteriler sabırsızlanıyor, bağırıp çağırmaya başlıyorlardı. Bu duruma öfkelenen patron, işten kovuyordu onu ve Xenia Veroli'ye dönmek zorunda kalıyordu.

Eve bir büroda çalıştığını ve zaman buldukça tezini hazırladığını yazdı. Annesi ona yünden bir kazak örmüştü. «Milano soğuk bir kent olmalı» diyordu mektubunda.

Vandina birkaç kez onu çıkış saatinde beklemişti. Bir akşam yine birlikte dönerlerken, çalıştığı şirkette durumunun pek iyi olmadığından yakındı. Müdür koruyordu onu, ama sekreterle —müdürün sevgilisi olmalıydı— soğuk harp içindeydiler sanki. Oradan çıkabilirdi, ama başka yerlerde çok az para veriyorlardı. Hem sonra kış gelmişti ve palto alması gerekiyordu.

Bu kızın çoğu davranışlarından hoşlanmıyordu

Xenia; onu gördüğünde bütün cesareti kırılıyordu. Kıpkırmızı boyadığı yanaklarını ve tombul yüzünü, küçükken çok dayak yediği mahalle arkadaşına benzetiyordu. Üstelik Vandina'nın sık sık kullandığı «erişmek» kelimesinden nefret eder olmuştu. Bir de kaldığı otel odasının, insana hüzün verici yalnızlığından korkuyordu. Okumaktan yorulmuştu, üstelik ders kitapları canını sıkıyordu. Eğlendirici kitap da alamıyordu ki! Parası yoktu çünkü. Tam Vandina'dan ayrılacağı sırada, «Bir dakika bekle,» diye rica etti arkadaşı. Her zaman yapacak bir işi olurdu Vandina'nın. «Arkadaşlarım,» ya da «benim sevgili arkadaşlarım» diyordu sık sık.

Bir akşam Vandina telefon etti: «Dinle şekerim, yarın gece senin yalnız kalmanı istemiyorum. Biliyorsun Noel. Akşam bizimle birlikte yemek yiyeceksin. Ah! Nerede olduğunu bilmiyorum, hep birlikte karar vereceğiz. Özel arabayla gelecekler. Gör bak ne araba! Kimler mi? Arkadaşlarım. Çok kibar insanlardır. Güzel giyinmelisin Xenia. Gözlerini iyi aç, tamam mı? Sana söylemiştim, çok güzel bir kızsın... Gerçek! Gerçek! Yolda giderken herkes sana bakıyor...»

Ama Xenia'nın her gün giydiği etek buluzdan başka giysisi yoktu. «Kolay» dedi arkadaşı ve bir tane vermeyi önerdi hemen. «Sen daha uzun boylusun, ama ben de daha topluyum, ikisi birbirini götürür. Hemen bana gelsen iyi edersin.»

Ertesi akşam Xenia, giysiyi denemek için Vandina'ya gitti. Tam üstüne göre yapılmıştı sanki. Üstelik çok da yakışmıştı. Vandina arkadaşına hayranlıkla baktı: «Şu vücuda bak! Biliyor musun, senin değişik bir havan var.»

Kapıda onları büyük bir araba bekliyordu. Kula-

ğına fısıldadı Vandina: «Sana dememiş miydim? Şu arabaya bak!» Oldukça şık giyimli iki genç adam arabadan inip, kızlara doğru yürüdüler. Vandina gülümseyerek arkadaşlarına Xenia'yı tanıştırdı, sonra hep birlikte arabaya bindiler. Restodanda masa önceden ayrılmıştı. İki adamdan daha genç olan —Dino diyorlardı— tanınmış biri olmalıydı. Garsonlar genç adamın karşısında saygıyla eğiliyor, servis için biri gidip, öbürü geliyordu. Salondaki iki orkestra sırayla çalmaya başladılar. Masa örtüleri ipek gibi parlak, bardaklar tüy kadar hafifti.

Sıra içki seçmeye gelince, Dino şampanya söyledi. Xenia dirseğiyle Vandina'yı dürtüyor, kendisine gösterilen cömertliğe teşekkür etmek istiyordu.

Oysa her iki erkek de o ana kadar Xenia'ya tek kelime söylememiş, ilgilenmemişlerdi bile Vandina'yla, onun tanımadığı kimselerden söz ediyorlardı. «Dil balığı mı? İstakoz mu?» diye sordu Dino, elindeki yemek listesini masaya koyarken ilk kez. Sonra genç kıza hayranlıkla baktı; Vandina'ya dönüp, sanki Xenia orada değilmiş gibi, «Haklıymışsın: Arkadaşın gerçekten çok güzel.» dedi. Xenia duraladı bir an, hoşuna gitmişti. Gülümsedi. Bir erkekten duyduğu ilk tatlı kelimelerdi bunlar. Sonra eldivenci dükkanından söz açıldı.

«Hayır» diyordu hepsi de. «bu kaba insanların arasında daha fazla kalamazsın.» Xenia konuşurken az içiyordu. Sevmemişti şampanyayı, yalnızca kadehi dudaklarına götürmek ve dibinde bir parça içki bırakmak hoşuna gidiyordu. Bir ara çevresini inceledi. Evet, gerçekten eğleniyorlardı ve gerçek bir noeldi bu.

Vandina'nın giysisiyle huzursuz olmuyordu artık. Orada bulunmasıydı önemli olan. Veroli'de yol-

lar karanlık ve dardı, aileler, evde yapılan bir pastanın çevresinde toplanırlardı. «Hep aynı yüzler, yoksul bir dünya.» dedi içinden. Eğer onu burada görmüş olsalardı, kıskançlıktan çatlarlardı kuşkusuz. Ya «Grimaldi?» Emanuela soylu bir kızdı, —en kısa zamanda parasını geri vermek zorundaydı— ötekilerse oturdukları yere yakın, buz gibi soğuk liselerde öğrenim yapmışlardı.

Gece yarısına kadar dansettiler. İçkiyi iyice kaçıran Vandina, komik şeyler söylüyor, gerekli gereksiz kahkahalarla gülüyordu. Dino iskemlesini Xenia'nın yanına yaklaştırdı; soru yağmuruna tutuyordu genç kızı.

Restorandan dışarı çıktılar, ama hiç biri de eve gidip uyumak istemiyordu. «Başka yere gidelim» önerisinde bulundu Dino. Uzun süre arabayla caddelerde dolaştılar. Gittikleri her yer açıktı, ama «Çok can sıkıcı,» buluyorlardı. Sonunda birer kakao almak için, tramvay memurlarının sütlü kahve içtikleri bir sütçü dükkanına gitmeye karar verdiler.

Xenia'nın kapısında içtenlikle vedalaşırken, önce yakında dediler, sonra çok yakında. Sonunda ertesi gün buluşacakları saati kararlaştırdılar. Vandina Xenia'yı kapısına kadar götürüp, kucakladı. «Kutlarım seni,» dedi ve alçak sesle ekledi. «Gördün mü? Nasıl centilmendi ikisi de... Hiç bir şey yapmadılar, öpmediler bile...»

Guido Belluzzi'nin dersinden sonra, öğrenciler oturdukları sıralardan kalkıp, çıkış kapısına doğru yaklaştılar. Ondan tez alanlar ise, bir şeyler sormak için kürsüye yöneldiler. Silvia kalkmamıştı henüz, önündeki notları topluyor, defterinin arasına koyu-

yordu. Bu arada birkaç kez başını kaldırıp; profesöre baktı. Tam çıkış kapısına doğru dönmüş, salondan çıkmak üzereydi ki, «Bayan Custo!» dedi profesör. Geriye döndü Silvia: «Ben mi?» O da tezini Belluzzi'den almıştı, ama soru sormak için çok gidiyordu yanına.

«Bugün bana bir şey sormıyacak mısınız?»

«Hayır profesör, teşekkür ederim.»

«O zaman ben size bazı şeyler sormak istiyorum. Yarın bizim eve gelebilir misiniz? Yarın... saat dört nasıl?»

«Oh! Kuşkusuz geleceğim efendim.»

«O saatte bir işiniz yok ya? Alış-verişe çıkmak ya da ders çalışmak gibi falan...»

«Hayır profesör.»

«Tamam. Öyleyse yarın görüşürüz.»

Belluzzi eski Roma yöresinde oturuyordu. Apartmanın girişi çok genişti ve heykellerle doluydu. Huzursuzdu Silvia, çabuk adımlarla avluyu geçti. Hizmetçi kadını izlerken, gürültü yapmamak için elinden gelen çabayı harcıyordu. İki duvarı baştan aşağı kitaplarla kaplı geniş bir kütüphaneye girdi. Yarı kapalı pencereden giren güneş ışığı, kitapların sırtındaki yaldızlı süsleri parlatıyordu. «Profesör hemen gelecek» dedi hizmetçi kadın, yandaki kapalı kapıyı göstererek.

Belluzzi kim bilir ne isteyecekti ondan. Belki «Custo,» diyecekti. «sözümü dinle, memleketine dön.» Ne demeliydi? Ona nasıl karşılık vermesi gerekiyordu? Şu, kitaplarda okuduklarından başka ne söyleyebilirdi ki: İnsanlığa hizmet etmek ve uygarlığı yükseltmek! Bunu ne zaman söylese, kahka-

halarla gülerdi Xenia: «Öyleyse yükselteceksin ki, kimse erişemeyecek!» derdi.

«Custo...»

Belluzzi kapıda durmuş, onu çalışma odasına davet ediyordu. Yazı masasına doğru gideceği yerde, Silvia'nın yanına, divana oturdu.

«Kahve alır mıydın?»

«Hayır, teşekkür ederim profesör.»

«Ama bizim evde kahve çok iyi pişer. İçsen iyi olacak.» Öylesine samimi konuşuyordu ki, fakültedeki soğuk ve sert görünüşlü insanın böylesine candan ve konuksever oluşuna şaşmış kalmıştı Silvia.

«Size bazı önerilerde bulunacağım; gerçekte buraya gelmenizi istememin nedeni de bu. Uzun süredir sizin ders durumunuzu izliyorum bayan Custo. Çok zeki, dikkatli ve çalışkan bir insansınız.»

«Oh! teşekkür ederim profesör, çok teşekkür ederim.»

«İlerde başarılı olacağınızdan eminim.»

Alev alev yanıyordu Silvia'nın yüzü. Gözlerinin içinde, derisinde, saçlarının dibinde bir sıcaklık duymaya başladı; bunalıyor gibiydi siyah giysilerinin içinde.

«Benimle birlikte çalışmak ister misiniz? Sekreter gibi değil de... Daha çok çalışmalarıma ortak olmanızı istiyorum. Benim yeni araştırmalar yapmam gerekiyor. Hem sonra... Yani senin anlıyacağın, bana yardım edecek, beni anlayacak bir insana ihtiyacım var... Daha çok, beni anlayacak biri olsun istiyorum.» Sustu, sonra ekledi: «Burada, benimle birlikte çalışan çok zeki bir genç kız vardı. Evlenip gittiğinde, onun gibi birini bulacağımı hiç sanmıyordum. Sonra siz çıktınız karşıma, çalışmalarınızı yakından inceledim. Bayan Custo, kabul edecek misiniz?»

«Kuşkusuz evet. Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.»

«Bir şey söylemeyin. Sizi Noel tatilinden sonra bekliyorum. İyi bir Noel geçirmenizi dilerim, mutlu bir Noel...»

«Sizin bu önerinizden sonra evet, profesör.»

«6 ocak, tamam mı? Saat üçte gelin, sizi karımla tanıştırırım.» Gülümseyerek ayağa kalktı. «Ücretiniz için...»

«Bundan söz etmeyin profesör, rica ediyorum.»

«Nasıl isterseniz, sonra konuşuruz.»

Kütüphaneden, geniş giriş salonuna geçtiler. Çabucak vedalaştı Silvia, bir iki merdiven indi. Kapı ardından kapandığında, duvara dayandı, tükenmişti sanki...

Kesin bir şey düşünemiyordu. Bütün vücudu uyuşmuştu, mutluluk kanında dolaşıyordu. Az sonra yeniden merdivenleri inmeye başladı yavaş yavaş... Sarhoş gibiydi caddelerde yürürken... Sağır gibiydi, çevresindeki gürültüyü duymuyordu... Soğuk rüzgar burun deliklerinden içeri giriyor, kulak zarını zorluyor ve tatlı tatlı itiyordu Silvia'yı. Başından ayaklarına doğru inen hafif bir ürperme duydu. 6 ocakta Belluzzi ile çalışmaya gidecekti. Ne demişti? «Benimle birlikte çalışır mısınız?» Göğsü gururla kabardı. Ara sıra arkadaşlarıyla dolaşmaya çıktığında, yanından geçen erkeklerin hep Vinca ya da Emanuela'ya baktığına dikkat ediyor, bütün cesareti kırılıyordu. Hele son zamanlarda çelimsiz vücuduna baktıkça kendinden utanç duymaya başlamıştı. Ama Belluzzi o kadar genç kız arasında onu seçmişti. «Custo,» demişti. Ben mi? Evet, evet... gerçekten ben. «Sizi çalışırken gördüm... İlerde çok başarılı olacaksınız.»

Duyduğu bu güzel sözlere karşılık, olağanüstü bir şeyler yapmalıydı.

Olayı arkadaşlarına anlatmak için sabırsızlanıyordu. Koleje gider gitmez çağıracaktı hepsini. Xenia hariç. Onun iri ve kusursuz gözlerini yeniden görür gibi oluyordu. «Beni bağışlıyacaksın, değil mi Silvia? Çok katı bir insandı, belki de salt ondan korktuğu için kaçıp gitmişti Xenia. Rahibelerinkine benzer alaylı sesini yeniden duyacakmış gibi geliyordu. «Doğru söyle, Belluzzi'yi baştan çıkardın değil mi?»

Hiç bir şey yapmadığına, kendisini eve çağıranın profesör olduğuna onları inandırmak için ne yapabilirdi? Hiç biri inanmıyacaktı kuşkusuz. Annesine ve babasına mektup yazıp durumu bildirmeliydi. «Ben profesör Belluzzi ile çalışacağım.» Ama onlar bilmezlerdi ki Belluzzi'nin kim olduğunu; gazete okumuyorlardı, dünyadan haberi yoktu hiç birisinin. Annesine gelecekteki tasarılarından, isteklerinden, özleminden söz açtığında, «Genç kızlara göre bir yaşantı değil bu» diyordu titrek sesiyle. Kim bilir, belki de haklıydı, ama şimdi bütün bunlardan nasıl vaz geçebilirdi? Fakülteye devam etmek için evden her ayrılışında, belki hepsi de «dönecek» diye düşünüyorlardı. O güne kadar Silvia da korkuyordu memleketine geri dönmekten, ama şimdi böyle bir şeyi düşünmüyordu bile...

Ruh çağırma hazırlıkları içinde olan arkadaşları haberle pek ilgilenmediler. «Kaç para alacaksın?» diye sordu Vinca. Yalnızca Augusta dinledi Silvia'yı baştan sona kadar.

Bu arada öteki arkadaşları, masayı odanın ortasına doğru çektiler. Daha mumları hazırlamaya zaman bulamadan ışıklar söndü. «Neredesin» dedi Va-

lentina, korkmuştu. Yanında birisini bulmak umuduyla kollarını uzatıp, sağı solu yoklamaya başladı.

Vinca lambayı yakmış, daha çok ışık vermesi için, yukarı doğru kaldırmıştı. Arkadaşlarına baktı: «Bunu neden yapmak istiyorsunuz?» dedi ısrarla.

«Kes artık!» diye bağırdı Augusta kızgın, «oturalım.» Vinca lambayı kitaplığın üstüne koydu. Işık, kızların eğik başlarının üzerinde tükeniyordu. Hepsi de başından beri kararsız, ellerini açıp, karanlık masanın üstüne yan yana koydular.

Valentina sordu: «Şimdi mi çağıracağız?»

«Beklemek gerek, işte böyle, hiç bir şey düşünmeden.»

Ama hiç biri de, korku ve meraktan doğan bu abuk sabuk, dağınık düşüncelerden kendisini kurtaramıyordu. Birkaç dakika geçmişti ki, fısıldadı Augusta: «Oynuyor.»

Masa titredi. Heyecana kapılmıştı kızlar; bir an için ellerini masadan kaldırdılar, sonra korkuyla birbirlerine bakıp yeniden koydular.

«Şimdi ne yapmamız gerekiyor?» diye homurdandı Valentina.

«Hemen mi çağıracağız?» dedi bir başkası.

«Sen konuş Augusta!»

Augusta sordu: «Kimsin?» Korkudan olacak, sesi biraz kısık çıkmıştı. Öteki kızlarsa, soluklarını tutmuş, gözlerini masaya dikmişlerdi.

Tam o anda hafifçe pencerenin çalındığı duyuldu:

«Yağmur» dedi Emanuela dudaklarının arasından.

«Gerçekten oynuyor!» diye bağırdı Vinca. Ellerini masadan kaldırdı. göğüslerinde çaprazladı: «Korkuyorum, Tanrım, korkuyorum!»

Korku Valentina'ya da geçmişti; o da ellerini masadan kaldırdı. Ötekilerse beklemeye devam ediyorlardı. Lambanın ölü ışığı altında kalan başlarının gölgeleri, beyaz badanalı duvarlar boyunca uzamış gitmişti. Masa Vinca ve Valentina'nın dizlerine çarparak yeniden sallandı. Hareket edemez olmuştu ikisi de.

«Kimsin?» diye sordu Augusta yeniden. Vinca ve Valentina korkudan irileşmiş gözlerle ona bakıyorlardı. Öteki dünyadan gelen ölünün karşılık vereceğini umarak konuşmak, korkunç bir şeydi.

Duvarların hemen ötesinde öteki arkadaşları uyuyorlardı. Odaya öylesine bir sessizlik çökmüştü ki, Pincio'nun ağaçlarına düşen yağmur damlalarının çıkardıkları çıtırdılar bile duyuluyordu. Gaz lambası tavana doğru siyah bir is çıkarmaya başladı.

«Bunu neden yapıyoruz sanki?» dedi Valentina ağlamaklı bir sesle. Augusta ise sorusunu ısrarla tekrarlıyordu:

«Kimsin? Kadın mı?»

Yine bir sessizlik oldu: «Erkek misin yoksa?»

Masanın bir ayağı kalktı ve ağır ağır yere indi. Evet.

Erkek. Şimdi hepsi bu gizli kişinin varlığını duyuyorlardı odada. «Bir ölü. Hem de erkek!» diye düşündü Emanuela. «Erkek» dedi Augusta, eliyle hafifçe masaya dokunurken. Arkadaşları ile birlikte bir tabutun çevresinde oturuyormuş gibi geliyordu Emanuela'ya. Sanki tabutun içinde bir canlı vardı da, parmağıyla kapağına vurarak cevap veriyordu. Stefano' nunki gibi uzun bir tabut: Ama böyle olmamıştı o zaman. Üstelik yalnız değildi. Üniformalar içinde dimdik duran, dalgın bakışlı 4 kaptan vardı yanın-

da... Soluk mum ışığında parlayan düğmelerini ve apoletlerini görür gibi oluyordu şimdi.

Augusta sordu yeniden: «Adın ne?»

Anna ayağa kalktı birden; elleriyle şakaklarını tutup, «yeter! yeter!» diye bağırdı. Adını duymak istemiyordu gelen ruhun. Ya duvardan içeri girip, her gece onu odasında beklerse? Ama katı yürekliydi Augusta, masanın yere vuruşlarını saymaya devam ediyordu. Valentina ve Vinca, birbirlerine sokulmuşlar, alfabeyi söylüyorlardı: A,B,C,D...»

Emanuela, tabutun ucundaki pirinç tabela üzerinde yazılı adı okumuştu: Kaptan Pilot Stefano Mirovich. Evet... Stefano yazıyordu belki, ama bu cilalanmış kasanın içinde hareketsiz yatan Stefano olamazdı.

«H,I,L,M...»

Stefano'nun ölü yüzünü görmemişti. Ölü Stefano: Tâ başından beri anlam veremediği kelimelerdi bunlar. Herkes ölebilirdi, ama Stefano... Hayır, hayır... Stefano ölmemişti. Herkesin başına gelebilecek bir felaketti bu, ama Stefano ve kendisi hariç.

«O,R,S... artık vurmuyor.» Sesi kısılmıştı Augusta'nın, sessizlikte boğuk boğuk çıkıyordu. «S» dedi. Bir anlık aradan sonra, masa yeniden yeri dövmeye başladı. Sayıyordu Augusta:

«A,B,C,D...»

Ölüler konuşmaz diye düşünüyordu Emanuela. Ölülerle ilişki kurup, konuşabildiklerini ileri sürenler deliydi gerçekte. Birden hastanenin buz gibi soğuk döşemesini yeniden duyar gibi oldu ayaklarının altında. Hareketsiz duran askerler, defne yaprağından yapılmış çelenk, çiçekler, duvara asılmış büyük bayrak canlandı gözlerinin önünde. Tabutun yanına diz çökmüş, mırıldanıyordu: Stefano, tabutun içinde

yatanın gerçekten sen olduğuna inandır beni... Bana bir işaret ver, ufacık bir işaret istiyorum senden... O zaman inanırım belki senin öldüğüne...» Tam o anda, söylediği kelimelerin kafasında duaya dönüştüğünü hissetti. İşte o zaman Stefano'nun, gerçekten öldüğünü anlamıştı. Soğuktan irkilmiş, kemikleri titriyordu.

«S. T... ST ile başlayan bir isim.» Augusta, yüzü hep masaya dönük, «Ben isim sayacağım, hangisi ise ayağını yere vurup belirt,» dedi ve saymaya başladı. «Stanislao?.. Steno?.. Stefano?..»

Yerinden fırladı Emanuela. Masayı hızla sarstı, arkadaşlarının ellerini masadan kaldırarak onları birer birer masadan uzaklaştırdı. «Yeter! Yeter artık! Seansın daha fazla devam etmesini istemiyorum! Çok gülünç bir şey bu. Utanın yaptıklarınızdan!» Bağırıyordu. «Bana cevap veremedikten sonra, kimseye vermez! Işığı yakın!» Yalvarmaya başladı. «Hemen ışığı yakın lütfen!» Arkadaşlarının şaşkın bakışları altında birkaç kez elektrik düğmesini çevirdi boş yere. Sonra pencereye gitti, kepenkleri açtı. Soluksuz kalmıştı sanki. Sert ve nemli bir rüzgâr girdi odaya. Gök bembeyazdı. Pencerenin korkuluğuna dayandı. «Neden yaptınız bunu bana?» Hıçkırıyordu.

Dehşet içindeydi arkadaşları. İlk davranan Silvia oldu. Yanına gitti. Emanuela başını kaldırdığında, onu, arkadaşlarının önünde, kendisine soru sorarken gördü. Bu ani taşkınlığının nedenini anlamak istiyordu. «Stefano adında birini kaybetmiştim ben.» dedi Emanuela yavaşça.

Silvia gerçekten üzülmüştü. «Bilmiyorduk, bağışla bizi. İnan Emanuela, sana şaka yapmış değiliz. Ruh çağırmaya hazırlanırken, hiç bir kötülük düşünmemiştik.»

«Nişanlın mıydı?» dedi Vinca.

«Evet... Yıllar önceki bir hikâye.»

«Anlıyorum,» dedi Silvia. «Bu gece ben de çok heyecanlandım. Ruh çağırmakla hiç iyi etmedik.»

İskemleleri yerine koymaya başladılar. Augusta odayı eski havasına sokmak için, kitapları yeniden masanın üzerine koydu. Meraklanmıştı Valentina. Her şeyi öğrenmek istiyordu. «Evlenmek zorunda mı kalmıştınız?»

Evet demek ister gibi başını önüne eğdi genç kız.

Buz gibi karanlık odasında Emanuela, bütün gece, masanın vuruşlarını yeniden duydu. Augusta'nın ısrarla saydığı harfler kulağında çınlıyordu. Sonunda yüzünü yastığa gömüp, ağlamaya başladı. O zaman Stefano için ağlayamamıştı. Olaylar ağlayacak zaman bırakmamıştı ona. Hep çevresindeki insanlar için gözyaşı dökmüştü. Babası onu suçluyordu, annesi de öyle. Stefano'nun ölümü, üzücü bir olay olmaktan çok, kötü bir durum yaratmıştı onlar için.

Hızını arttırmıştı yağmur; penceresinin altından gürültüyle akan suları dinledi. Sık sık çakan şimşekler, demir renkteki göğü bir an için aydınlatıyor, sonra yeniden odaya yoğun bir karanlık hâkim oluyordu. Stefano'yu düşünmeye başladı. Canlı Stefano'yu; onu arkadaşlarının evinde verilen bir partide tanımıştı. Bütün yaşantısının onun yüzünden değişebileceğini nereden bilecekti. Floransa'ya az önce gelmişti delikanlı. Postorose'den geliyordu. Hepsi de onun tehlikeli uçuşları ustalıkla başardığından söz ediyor, övüyorlardı. «Danseder misiniz?» dediğinde, sevinçten deliye dönmüştü genç kız. Bü-

tün bir gece dansetmişler, Emanuela kalkmaya davrandığı zaman, «Ne oldu? Bu kadar erken mi?» diye yakınmıştı delikanlı.

Ertesi hafta onunla Lugarno'da karşılaştı. Güneş henüz batmış, çevreye ağır ağır karanlık basıyordu. Emanuela eve dönerken Vecchio köprüsünü dolanması gerekiyordu, ama hava öylesine güzeldi ki, öteki köprüye kadar yürümeye karar verdi. Ve birkaç adım sonra Stefano, sakal traşı olamadığı için özür diledi. «Belli değil» dedi Emanuela, kendisini hemen bırakıp gideceğinden korkuyordu. Birlikte yürümeye başladılar. Kimseler yoktu Lugarno'da. Sık sık duruyor, köprünün korkuluğuna dayanıp, karşı kıyıyı seyrediyorlardı. Tıpkı Venedik' teki gibi, su gizliyordu kırmızı çatılı küçük evleri. Bakışlarını nehrin üzerinde dolaştırıp konuşmak hoşuna gitmişti Emanuela'nın. Uzakta yeşil tepeler, Arno'nun sık ağaçlı kıyıları görülüyordu.

«Floransa'yı az bilirim,» dedi Stefano. «Yalnızca çatıları ve kubbeleri tanıyorum. Onları hep yüksekten görürüm.» Bunun üzerine Emanuela, «Hepimiz bir kenti farklı biçimde tanır, onu değişik açılardan görürüz.» dedi. Edebiyat yapmak istemişti aklınca.

«Ya siz, Floransa'yı nasıl buluyorsunuz?» diye sormuştu Stefano.

Bir iki gün sonra yeniden görüştüler; sonra her gün. Ara sıra tanıdıklara rastlıyorlardı. Mirovich ile birlikte görünmekten hoşlanıyor, gurur duyuyordu Emanuela. Kendini beğendirmek için elinden geleni yapmış, sonunda başarmıştı da. Kısa sürede Stefano, onun içten davranışlarından, yürüyüşünden hoşlandığını, gözlerine vurulduğunu açıkça söylemişti. Buluşacakları köşeyi hep Emanuela seçi-

yordu. Onu eski kiliselere götürüyor, kutsal suyun bulunduğu kurnayı, elle işlenmiş mihrap kanadını ya da minberi gösteriyordu.

Bir keresine, küçük bir kilisenin yer altındaki mahzenine inmişlerdi. Mezarların buz gibi soğuk rutubetini duymuştu Emanuela yüzünde, ellerinde, bacaklarında... Yağ kandili, kırmızımsı bir ışıkla aydınlatıyordu ıslak duvarları. Mihrabın üstünde asılı duran ve çarmıhtan kurtulmak istermiş gibi iki kolunu ardına kadar açan, Bizans devrinden kalma İsa heykelini seyretmişlerdi uzun uzun. Bir ara Emanuela, yerde uzayıp giden gölgesine bakarken, Stefano onu omuzlarından tutmuş, buklelerinin bitim yerinden, ensesinden öpmüştü. Sonra kiliseye çıkan dik merdivenleri elele tırmanmışlardı. Ayrılırken «sen» demişlerdi birbirlerine.

Onu Maiano'ya götüren tramvayın durduğunu farketmemişti hiç. Ansızın zil sesiyle irkildi. İçinde, yanaklarına doğru yükselen garip bir sıcaklık duyuyordu. Al al olmuştu yüzü, yanıyordu. Anne ve babası yemek masasına yeni oturmuşlar, onu bekliyorlardı. İkisini de kucaklayıp, «Ne güzel bir gece» demişti. Bir yandan tabaktaki yemeği kaşıklarken, bir yandan da pencere camından kayan yağmur damlalarını seyrediyordu.

«Aşıkım» diye düşünüyordu Emanuela ertesi sabah. Stefano ile buluşacakları saate yetişmek için yoğun bir hazırlık içindeydi. Heyecandan ayakları dolanıyor, her zaman kolayca yaptığı şeyler üzerinde uzun zaman düşünmek zorunda kalıyordu. Örneğin, giyeceği giysiye karar veremiyordu bir türlü. Sonbahardı, soğukların başladığı ilk günlerdi. Cadde kenarlarındaki çınar ağaçlarının dallarında tek yaprak kalmamıştı. Floransa'ya her gün ayrı

bir giysiyle iniyordu Emanuela. Caddelerde kol kola yürümekten çekinmiyorlardı. Stefano'nun sigara kokusu siniyordu Emanuela'nın giysilerinin kollarına. Evdekiler hiç bir şeyin farkında değildiler: Annesi arka taraftaki küçük bahçede oturmuş, bitmek tükenmek bilmiyen örgü işleri ile uğraşıyor, babasıysa zamanını okumakla geçiriyordu. Sık sık Emanuela'ya kitap ısmarlardı. «İşte kitapların!» diyordu genç kız eve döndüğü zaman. «Nerde kaldın?» demelerinden korkuyordu.

Kış gelmişti. Emanuela ve Stefano, Tornabuoni yolunda eski bir sarayın üstü kapalı avlusunda çay içmeye gidiyorlardı. Burası daha çok yaşlı İngilizlerin yeriydi. Gözlüklerin gerisindeki tehdit edici bakışlara engel olmak için çok yavaş konuşmaları gerekiyordu.

Bir gün, daha buluşur buluşmaz, «Taksiye binelim» dedi Stefano. Duraklamıştı Emanuela, ama endişesini belli etmemek için gülümsedi ve sessizce Stefano'yu izledi. Viale dei Colli'deki demiryolunu geçtikten sonra dar bir iniş, sonra taşlık bir yol. Taksi sarsılıyordu. Sonunda küçük bir kapının önünde durdular. Önce Stefano indi, ardından Emanuela. İlgisiz görünüyordu genç kız, ama olup bitenlere bir anlam veremiyordu. Stefano anahtarla kilidi kurcaladı, beceremedi, sonunda kapıyı yavaşça itip, genç kıza yol verdi. Evin içi vernik ve toz kokuyordu. Birkaç parça eşya, geniş bir divan ve bir de kenarları süslü kocaman bir ayna... Emanuela'nın kepenk aralarından sızan ışıkta gördüğü şeylerdi bunlar. Stefano pencereleri sonuna kadar açtı: Coşarak akan Arno nehri, kırmızı damlı küçük evler, sıra sıra köprüler ayaklarının altındaydı şimdi. Küçük bir çığlık attı Emanuela. Büyülenmiş gözlerle

çevresindeki doğal güzelliği seyretmeye koyuldu. Ama içindeki huzursuzluğu yenemiyordu nedense. Üstelik «Buraya neden geldik sanki? Stefano, gitmek istiyorum,» demeye cesaret edemiyordu. Uzun süre Floransa'yı seyrettiler, sessizce, yan yana; ikisi de bu yeni yalnızlıktan sarhoş gibiydiler.

Karanlık basıyordu yemyeşil tepelere: Soğuktan titredi Emanuela ama pencerenin önünde ayakta durmaktan yorulmamıştı. Stefano az sonra pencereyi kapattı.

Maiano'ya dönerken, Stefano'nun verdiği anahtarı sıkıyordu avucunun içinde. «Yarın pazar» demişti Stefano. «Burada soğuk bir şeyler yiyerek kahvaltı edebiliriz. Eğlenceli olur... Bütün bir gün birlikte oluruz. Gelebilir misin?»

Dilsiz gibiydi genç kız, hareketlerle karşılık veriyordu. Yine «evet» der gibi başını salladı.

Eve geç döndü, dermansızdı. Masaya oturduğunda, konuşacak gücü bulamıyordu kendinde. Babası sordu: «Kitap aldın mı Emanuela?» Babasının gözleriyle karşılaşmamak için, çorba kasesine bakarak karşılık verdi: «Unuttum.»

Şimdiye kadar neredeydin, ne yaptın, sorularıyla karşılaşacak diye ödü patlıyordu. Ama «Önemli değil, yarın alırsın.» demişti babası yalnızca.

Kış sert geçiyordu. Emanuela ve Stefano sık sık Viale dei Colli'deki evde buluşuyorlardı. Genç kız içeri girdiği zaman Stefano'yu gazete okurken, ya da pencerenin gerisinde onu sabırsızlıkla beklerken buluyordu. Sanki kendi evine giriyormuş gibi, neşeyle paltosunu çıkarır, kendini sevgilisinin kollarına atardı. Onun saçlarının kokusunu duymak, her gün alıştıkları şeyleri tekrarlamak hoşuna gi-

diyordu. Stefano'nun üniformasında kaç düğme var, kravat düğümü nasıl çözülür, ezbere biliyordu artık.

Kollukları takmak için eğildiğinde, Stefano onun saçlarını, ensesini öpüyordu.

Geniş divana yan yana uzanıyor, sigara içerken uzun uzun konuşuyorlardı. Hayatının en tatlı anlarını o sıralar yaşamıştı Emanuela. Ama ne zaman Stefano'nun mesleği ve uçuşları ile ilgili bir konu açılsa, «korkuyorum» diyordu genç kız. Stefano ise «İçimde, beni bekleyen biri olduğunu duyduğumdan beri, korkmuyorum hiç.» diyor, Emanuela'yı yatıştırıyordu.

Yine bir gün, «Neyse ki beni terfi ettirmiyorlar. Eğer terfi edersem,» demişti «beni başka yere tayin ederler.» Emanuela hemen sormaya cesaret edememiş, «Uzağa mı?» demişti az sonra. «Bilmiyorum, uzak ya da yakın olmuş, önemi yok. Senin olmadığın bir kentte yaşamayı düşünemiyorum. Eğer bir insan amaçsız yaşıyorsa, ölsün daha iyi.» diye karşılık vermişti delikanlı. Gözlerini divanın çiçekli örtüsüne dikmiş, düşünüyordu Emanuela: «Gidecek» diyordu içinden. «Onun için beni sevdiğini söylüyor. Belki... Belki de çoktan atanmıştır ve yarın gidecek...»

Dar sokaktan duyulan konuşmalar ve ayak sesleri, genç kızın içinde ses dalgaları gibi yankılanıyordu. Başını Stefano'dan yana çevirdi: Dalmış görünüyordu delikanlı. Dışardaki bir fenerin tavana yansıyan ışığına bakarak sigara içiyordu: «Bu işi yapmadan önce evlenmeliydik. Tabii, eğer sen de bu durumun daha fazla uzamasını... Yani nasıl söyleyeyim...»

«Hayır, bunu hiç düşünmedim,» dedi Emanuela bir solukta.

Ertesi gün Stefano zümrüt taşlı bir yüzük takmıştı parmağına. Eve döndüğünde, kendisini yemek masasında bekleyen anne ve babasına «nişanlandım.» demişti.

Aradan bir haftadan az bir süre geçti. Emanuela, Viale dei Colli'deki eve girdiğinde, her taraf koyu bir karanlık içindeydi. Perdeler öylesine sıkı kapalıydı ki, içeriye en ufak bir ışık sızmıyordu. «Stefano, yalvarırım korkutma beni!» Saklanıyor diye geçirdi içinden. Gizlendiği yerden fırlayarak çıkacağını sanıyordu. «Haydi çık artık, budala!» dedi gülerek. Sonra elektriği yakmak geldi aklına. Evin her yanını aradı. Stefano gerçekten yoktu.

Saate baktı, beşe geliyordu. Üzerindeki kürk mantoyu çıkarmamıştı, ama, yine de üşüyordu. Sobayı yakmaya karar verdi. Daha sonra dar sokaktan gelen bir ayak sesi işitti. «İşte geliyor.» diye düşündü. «Yeni kürkümü görünce ne diyecek kimbilir.»

Ama ayak sesleri kapının önünde kesilmedi. geçti gitti.

Saat 5... Stefano'nun iki gün önce bıraktığı bütün gazeteleri okumuştu. Bir şiir kitabı aldı eline, ama Stefano'yu beklediğini düşünmekten kendini kurtaramıyordu bir türlü.

«Yoksa başka bir yerde mi buluşacaktık? Sakın Cortile olmasın? Hayır, hayır, beni burada bekleyeceğini söylemişti. İşini bitirememiştir, şimdi gelir.» Başka şeyler düşünmek için büyük bir çaba harcıyordu. Saatler de öylesine ağır ilerliyordu ki! Dışardan gelen gürültüleri dinlemeye koyuldu farkında olmadan.

Oturduğu yer giriş katı olduğu için, yoldan geçen insanların konuşmalarını duyabiliyordu. Bir-

den üst kattaki daireden gelen tatlı bir piyano sesiyle irkildi. «Biri piyano çalışıyor.» Çocukluğunda kaç yılını vermişti şu piyanoya! Kışın piyano öğretmeni, ince uzun bir sopayla, soğuktan uyuşmuş ellerine vurduğunda, karşı gelip bir taşkınlık yapmamak için kendini zor tutar, boğulacak gibi olurdu. Ders saatlerini hemen hemen dehşet içinde beklerdi. Öğretmeni beş dakika gecikse, «Ah! Ne güzel, bugün gelmiyor.» diye düşünürken, kapının zili çalınırdı. Aradan uzun yıllar geçmişti. Ve işin tuhafı, o zamandan beri, birisinin piyano çaldığını duymamıştı. «Bu Sibelius'un valsi. Eve gider gitmez piyanoyu açıp, çalmayı deneyeceğim.»

Hava iyice kararmıştı. Piyanonun sesini de duymaz olmuştu. Sonunda telefon etmeye karar verdi. Dar sokakta kimsecikler kalmamıştı. Gitmeden önce, kapıda bir dakika daha durdu. Kimse yok. Piyano yeniden çalmaya başlamıştı.

Telefon için Porta Romana pastahanesine girdi. Duman ve gürültüden içerde durulacak gibi değildi.

«Alo... Havaalanı mı?»

«Evet.»

«Kaptan pilot Mirovich ile görüşebilir miyim?»

«Kim?»

«Kaptan pilot Mirovich.»

«Mirovich mi?» Başka ses duymayınca «Alo, alo...» dedi genç kız. Az sonra karşı taraftaki ses cevap verdi. «Bir dakika bekleyin.»

Uzun süre bekledi Emanuela ya da ona öyle geliyordu. Masada oturan adamların ve kasiyerin durmadan ona bakmasından sıkılmıştı. Başını kapıdan yana çevirdi. Pastahanedeki yoğun sigara dumanı yüzünden, yoldan geçenleri güçlükle görebili-

yordu. Oyuncuların gülüşleri arasında duyulan bilardo toplarının sesleri kulaklarında çınlıyordu. Telefon susuyordu. Karşı taraftan en ufak bir ses gelmiyordu. «Belki kapattılar,» dedi içinden. Stefano'nun sık sık söylediği söz geldi aklına. «Bu yeni telefonların Allah belasını versin...»

Sakin görünmeye çalışıyor, «alo, alo...» demeye devam ediyordu.

Sonunda başka biri —yine memurlardan biri olmalıydı— sordu:

«Kimsiniz?»

«Pilot Mirovich oradalar mı?»

«Kimsiniz?» dedi ses ısrarla.

Emanuela, daha kolay haber alabileceğini umarak, ilk kez «Nişanlısıyım,» dedi.

Memur bir an sustu. Hemen ardından, «Bay Mirovich şu anda burada değiller,» dedi.

«Uçuşta mı?»

«Evet.»

«Nereye gitti?»

«Bilmiyoruz.»

«Yoksa başına bir şey mi geldi? Yalvarırım söyleyin.»

«Hayır, hayır bayan... Sakin olun. Bana adınızı, hatta adresinizi verin... Size durumu bildiririz.»

Genç kız ahizeyi yerine astı. Pastahaneden dışarı çıkmış yürüyordu ki, birden, yağmurdan sırılsıklam olduğunu farketti. Ne aksilik! Bir tek taksi göremiyordu. Önünden geçen bütün taşıtlara işaret etmeye başladı. Arabadaki insanlar, şaşkınlıkla bakıyorlardı. Cenaze geçtiğinin farkında değildi Emanuela, yarıya inmiş bayrakları görmüyordu. Soğuktan topukları sızlamaya başladı. «Ne yapabilirim?» dedi içinden. «Havaalanına gideyim. Evet, evet mut-

laka gitmeliyim oraya.» Sonunda boş bir taksi buldu. «Havaalanı lütfen. Yalnız mümkün olduğu kadar çabuk gidin...» Şoför asık suratlının biriydi. «Tekerlekler yağmurdan kayıyor» dedi yalnızca ve yavaşça hareket ettiler.

Memurla karşılaştığında ne söylemek istediğini hemen anlamıştı. Onu çok iyi hatırlıyordu; uzun boylu, sarışın, kırmızı yüzlü bir gençti, ama kötü hava şartları nedeniyle bozulan telsiz cihazlarından, Stefano'nun yaptığı son uçuştan söz ederken, sapsarı olmuş, gözlerinin altında mor halkalar belirmişti. Emanuela gözlerini delikanlının gözlerine dikmiş, soluk almadan anlatılanları dinliyor, durmadan başını sallıyordu. Bir yandan da «Eğer bir kaza olsaydı, şimdiye kadar söylemesi gerekirdi.» diye düşünüyordu. Karşısındaki memursa ne söyleyeceğini bilemiyor, onun bir şeyden kuşkulanmasına meydan vermemek için, havadan sudan konuşmasını sürdürüyordu. Sonunda sözünü kesti Emanuela: «Nerede düştü?» dedi doğrudan. Delikanlının o ana kadar söylediklerinin boşuna olduğunu anlatmak ister gibiydi.

«Bulonya yakınlarında» dedi delikanlı yavaşça.

«Öldü mü?»

«Hayır, ama durumu çok ağır.»

«Şimdi nerede?»

«Hastanede.»

Oraya ancak gece yarısı varabilmişti. Ne istasyonda ne de ıssız caddelerde tek bir taksiye rastlamamıştı. Yanından geçen demiryolu işçisine sordu:

«Hastane ne tarafta?»

«Doğru gidin, sağa dönün, sonra sola, Karşınıza çıkan geniş caddenin sonunda bulacaksınız.»

Karanlıkta yürümeye başladı. Sessizlik bütün

cesaretini kırıyordu. Taş kaldırımda yürürken pabuçlarının çıkardığı ses, gittikçe büyüyen dalgalar halinde, koca caddede yansıyordu: Tak, tak, tak... Karşısına birisinin çıkıp da ona durumu açıklayacağından ödü kopuyordu. Önce sağa, sonra sola. Yarı kapalı kapılardan yanık saman kokusu geliyordu. Gözünün ucuyla, geniş caddedeki ağaçların, karanlıkta ürkütücü görünüşüne baktı. Stefano için böylesine endişelenirken, şimdi artık kendisi için korkmaya başlamıştı. Ya birisi onu izliyorsa? Yanına yaklaşıp saldırır, sonra da boğazını sıkıp öldürüverirse? Arkasına dönüp bakmaya cesaret edemiyordu. Sonunda hastanenin kırmızı fenerini gördüğü zaman, soluk soluğa kalmıştı; soğuk soğuk terliyordu sırtı.

Oraya gelinceye kadar, Stefano'nun ölebileceğini aklına bile getirmemişti. O geceki heyecanlı maceranın sona erdiğini, sımsıcak bir odaya girip, Stefano'nun kollarına atılacağını düşünüyordu. Yavaşça yatağının kenarına oturacak, o uğursuz günü birlikte unutmaya çalışacaklardı.

Kapının açılması için uzun süre bekledi.

«Kaptan Pilot Mirovich'i görmek istiyorum.» dedi görevliye.

«Tabuta konuncaya kadar göremezsiniz.»

Sakindi Emanuela; yüreğinin daha sert ve hızlı atmasına engel olmak ister gibi, farkında olmadan elini göğsüne götürdü. Öldü; her şey bitti. Tabut mu demişti? Hemşireyle bizzat kendisi konuşmuştu. Stefano ile asla görüşemeyecekti demek ki. Üstelik olayı duyunca hemen koşup geldiğini de söyleyemeyecekti. «Bayılıyorum, şimdi yere düşeceğim» dedi kendi kendine. Ama hayır, oradaydı ve kendi-

sine hakimdi; ayaklarının üzerinde dimdik duruyordu.

Yeniden hemşireye döndü:

«Onu hemen görmeliyim, gözlerini kapatmak için...»

«Ah! yavrum, gözlerini mi dedin... gözleri falan kalmamış.»

Hemşire, zalimce bir tatlılıkla mırıldanmıştı bu kelimeleri. Saat altıda içeri girinceye kadar, salonda beklemeliydi. Dezenfekten kokan buz gibi bir odada saatlerce bekledi. Bir şeyler düğümleniyordu boğazında, ama ağlayıp boşalamıyordu. Durmadan hemşirenin söylediği sözler çınlıyordu kulağında. «Gözleri falan kalmamış...» Sevgilisinin gözlerini yeniden görür gibi oldu: Siyah göz bebeğinin çevresinde önce sarı sonra yeşil halkalar, gür siyah kirpikleri ve sol göz kapağında ufak bir yara izi... «Bana madalya kazandıran bir yara değil,» diyordu. Akademide okurken düşmüştüm.» Artık Stefano'nun gözleri yok! Onun, «Şu yeni telefonların Allah belasını versin...» derken bakışlarını unutamıyordu bir türlü. Şimdi Stefano'nun gözleri nerede? Bu soru onu huzursuz ediyor, güçsüz bırakıyordu. Tabutun yanına diz çöktüğünden çevresindeki pilotlara bakarken de aynı hisleri duymuş, ürkmüştü. Saçları taranmış, mavi üniformalar içindeki Stefano'nun hayali hiç gitmiyordu gözlerinin önünden. Sonra, iki kırmızı oyuğu andıran gözleri... Tanrım ne müthiş şey! İki kırmızı oyuk!..

Ayakta, topukları üzerinde durmuş, parmaklarını dua eder gibi birbirine geçirmişti. Ama ne dua ediyor ne de ağlayabiliyordu. Hareketsiz, buz gibi bir sessizlik içindeydi. Sabahın ilk saatleri böyle gelip geçti. Artık göz kapaklarına hükmedemez ol-

muştu genç kız. Tam o sırada, karşısındaki kapının gerisinde, kulakları tırmalayan bir ağlamayla irkildi. «Annesi geldi» diye fısıldadı hemşire yavaşça yanına yaklaşarak. Emanuela, defne yaprağından yapılmış çelengin yanına, duvara yaslandı. Aynı anda kapı açılmış, siyah başörtülü yaşlı bir kadın belirmişti. Tabutun üzerine doğru eğildiği için yüzünü seçememiş, yalnızca çığlıklarını duymuş, zayıf ve buruşuk ellerini görmüştü. Kaskatı kesildi genç kız. Ayaklarının üzerinde daha fazla duramıyacağını anlamış, yavaşça koridorda ilerleyerek, geniş caddeye çıkmıştı. Deli gibi koştuğunu hatırlıyordu caddelerde. Son olarak hatırladığı buydu. Sonra?... Sonra üç dört gün ateşler içinde yanmış, yataktan çıkmamıştı. Gazetelerde okumuştu şu birkaç kelimeyi: «Luigi Gori havaalanına ait Deneme uçuşu yapan bir uçak bilinmeyen bir nedenle düşmüş, paraşütünü kullanamayan kaptan pilot Stefano Mirovich ölmüştür.» Sadece birkaç satırla özetlemişlerdi Stefano'nun ölümünü. Haberin yanında, yeni buğday fiatları açıklanıyor, altındaysa, Jeannette Mac Donald'ın İtalya'ya geldiği bildiriliyordu.

«Ölmüş» kelimesi çılgına çeviriyordu Emanuela'yı. Stefano ölmüştür. Annesi onu ya Fiume'ya ya da eve götürmüştü, ama belki de gözlerinin olmadığını bilmiyordu. Her şey bitmişti artık. Arno nehrine baktıkları saatler, Viale dei Colli'deki ev, sona ermişti. Kimse bir şey bilmiyordu. Emanuela'nın hayatında değişen bir şey olmamıştı sanki. Stefano'yu tanıyalı çok az bir zaman olmuştu: Daha yeni samimi olmaya başlamışlardı. Ve işte «ölmüştü» Stefano. Sert ve acı bir tad duyuyordu bu kelimeden. «Kaptan pilot öldü.» diye karşılık veriyorlardı alana telefon ettiğinde, sırf bunu duymak için sık sık tele-

fon ediyor, sonra hiç bir şey söylemeden telefonu yerine koyuyordu. Ama ne zaman bir uçak sesi duysa, kulaklarını tıkıyor, uzun süre kendine gelemiyordu.

Yorgun bir acı duyuyordu tüm vücudunda, öyle bir acı ki, büyük bir yorgunluğa benziyordu. Kolları, bacakları, başı ağır gelmeye başlamıştı. Günlerini hiç bir iş yapmadan, saatlerce bahçede oturmakla geçiriyordu, elleri kucağında, taş gibi demek ve hareketsiz... Ara sıra demir parmaklıklara sarılıyor, Floransa'ya doğru giden insanlara bakıyordu. Gözden kayboluncaya kadar izliyordu onları, duygusuz, sağır bir tutuklu gibi...

O korkunç şeyin gerçek olabileceğini anlamaya başladığında, kendini yeniden güçlü duymaya başladı. Hayır, olanaksızdı. Ölmüştü Stefano ve Emanuela'yı kendine bağlı tutamazdı. Hem o hikaye bitmişti artık, devam edemezdi. Stefano öldü... öldü... öldü... Hayatındaki ve çevresindeki hiç bir şeyin değişmediğine kendisini inandırmak için, yeniden Floransa'ya inip, caddelerde dolaşmayı denedi. Ama başka bir şey düşünemiyordu. Kafasına çivilenmiş o korkudan kurtaramıyordu kendini. «Stefano» diye fısıldıyordu yolda giderken, «Hayır, hayır, biliyorsun ki olanaksız bu. Yoksa, ne yaparım ben?» İçindeki canlı bir varlığın düşüncesi, onu yeniden huzursuz etmeye başlamıştı. Doğumdan önce hayatına hükmeden, isteğine rağmen büyümeye devam eden şu ufacık canlı... Babasız, isimsiz, nasıl doğurabilirdi onu? Umutsuzluğa düşmeden beklemek gerekiyordu. «Hem sonra eğer kesinlikle emin olsam bile, her şeyin bir çaresi vardır: Kendimi Arno nehrine atarım.» Bunları düşünürken sakin görünüyordu. En son çare, kendini köprüden aşağı atmaktı, böy-

lece her şey çözümlenecekti. Kendini cezalandırmak için —nedense hep köprüden atmayı seçmişti— Arno'nun buz gibi sularına atlamaya nasıl cesaret edecekti? Belki de kıyıya çıkabilirdi yeniden. O zaman bu kâbustan, gayrimeşru bir çocuk doğurma huzursuzluğundan kurtulmuş olarak, eski hayatına devam edecekti. Stefano'nun ölümüyle yüreğini saran acı ve onunla ilgili bütün hatıralar nehrin dibinde kalacaktı ve o, Emanuela Andori, yeniden Floransa'da dolaşabilecekti, neşeli, huzurlu ve gülümseyerek...

«Hamile olduğuma eminim artık, kendimi hemen nehre atmam gerek, başka çarem yok,» diye karar verdi bir gece. Yemek salonunda oturmuş, böylesine önemli bir konu üzerinde düşünürken, annesinin ütü yapmasına sinirlenmişti. Aldığı kararın kendisini biraz olsun rahatlatacağını umuyordu. Ama sonra ölümün, uzun ve dar bir sandık içinde uzun zaman kapalı kalmak olduğunu düşündü; artık gözleri olmıyacak, göremiyecek, dokunamıyacaktı. Soğuk ya da sıcağı duymıyacaktı. Az sonra, kömür ütüsünün sessizlikte çıkardığı düzenli tıkırtıları duyunca, yüzünü annesinden yana çevirmiş ve hıçkırmaya başlamıştı. Annesi yanına gelip ne olduğunu sorunca —annesi öylesine yaşlı ve öylesine gerçekten uzaktı ki— yüzünü elleri ve yün eteğiyle kapatmış, her şeyi itiraf etmişti.

«6 yıl, aradan tam 6 yıl geçti. Stefano artık bembeyaz bir iskelet haline gelmiştir.» Çevresine bakmaya cesaret edemiyordu Emanuela: «Belki şimdi ortaya çıkacak ve benimle konuşacak. Ölülerin sesi nasıldır acaba? Belki de bu gece salt onun için geldi. Bana nasıl düştüğünü anlatacaktı.

Kulakları sağır edici bir uğultu başladı Emanuela'nın kulaklarında: Havada patırdayan bir uçak; sonra düşüyor, yere çarpıyor sonra yeniden şahlanıp havalanıyor, ardında ateşten bir iz bırakarak, tıpkı hastanenin kırmızı feneri gibi... Atla Stefano!.. Paraşütle atla!.. Ama kapkara gökten atlamak çok güç, Arno'daki köprüden atlamak gibi... Annesinin sevimli, Stefania'nın «Babam nerede?» sorusunu soran katı ve insafsız sesi, motor gürültüsüyle birlikte kulaklarını yeniden doldurmaya başladı; Stefano düştü, yandı, parça parça oldu... Yok artık gözleri... Elinde onunla ilgili hiç bir şey kalmadı, yüzük bile... Xenia çaldı, onu. Ama uçak havada dönmeye devam ediyor, meteor gibi... Herkes balkona çıkıyor, dünyanın sonu geldiğini sanarak çığlık atıyor. Oysa yalnızca onun sonu geldi: Emanuela yalnız başına kurtulamaz, biri tutuyor onu. Evet, evet, ağır birisi... Stefaniayı kucağına aldığı zaman Stefania kaçıyor, arkadaşları kaçıyor, onu terkediyorlar, ama o olduğu yerde kalıyor, yalnız ve suçlu... Gürültü yaklaşıyor ve şiddetle çarpıyor. Yüksekçe bir yerden düşer gibi oluyor ve uçuyor...

Noel günü Roma'da kar yağıyordu. «Grimaldili» kızlar için tek neşe kaynağı bu olmuştu. Hepsi de camın gerisinde toplanmış, bembeyaz küçük avluya bakıyorlardı. Kar yerde birikirken, palmiye ve bambular, çocuklar için hazırlanmış noel ağaçlarına benzemeye başlamıştı. Karın, bu beklenmedik yağışı, onlara küçüklüklerini hatırlatmış, hepsi de mutlu bir sürprizle karşılaşmayı bekliyorlardı. Tıpkı küçükken, çam ağacı satın alan babalarını kapı ardında bekler gibi... Ağacın üzerinde renkli ufak lambalar ve jelatinle sarılmış türlü Noel armağanları...

Ama onların neşesi, çabucak kaybolan ve ansızın parlayan bir çoşkunluktan başka bir şey değildi. Az sonra hepsi de eski sorumluluklarına döndüler. Vinca babasından bir mektup almıştı; «İspanya eski sessizliğine kavuştu,» diye yazıyordu babası. Artık onun Roma'da öğrenim yapmasına gerek yoktu. «Gitmeyi düşündükçe, damarlarındaki kan donuyor. Suç üvey anamda. Siz anlayamazsınız bunu; benim yaşımda bir kız için, babasının, anasının yattığı yerde başka bir kadınla uyuduğunu görmesi korkunç bir şey. Ama şunu da anladım ki, buradan gitmememin nedeni o değil: Luis. Dün ona gideceğimi söylediğimde, 'Ne mutlu sana! Ama beni böylesine çabuk terkedeceğini hiç sanmıyordum. Neyse, gitmekle iyi edeceksin' dedi. O böyle konuşurken, ben eve dönmeye çoktan karar vermiştim. 'Artık hiç bir şeyin önemi yok,' diye düşünüyordum. Oysa odama girince, babama Roma'da kalmayı yeğlediğimi yazdım. İçimde sonsuz bir öfke kabarıyor, dilediğim gibi hareket edemediğim için, isyan etmek geliyor. Beni tanımıyorsunuz siz, ben eski Vinca değilim artık.»

Öğle yemeğinden sonra, akşama kadar boş geçen zamanı doldurmak için, tartışmaya ara verdiler, Noel günü, yabancısı olduğu bir kentte yalnız başına olan bir kişi ne yapabilir? Rahibe Lorenza onlara yaklaşarak, «Şarkı söyleyelim,» dedi.

Xenia'nın kaçışından sonra, artık kızlara söz geçiremediğini iyice anlamıştı. «Grimaldi»den kaçmaktan başka bir şey istemiyorlardı. Her akşam, bahçe kapısının iyi kapanıp kapanmadığını kontrol etmek için, aşağı iniyordu. Ya geceler; uzun zaman

kulağı tetikte, uyanık kalıyordu. Bir keresinde, biri yavaşça merdivenleri iniyormuş gibi geldi ona. Sanki koridordan geçip, avluya çıkmıştı. Hemen aceleyle giyinmiş, geniş şala sarınıvermişti. Başında siyah örtüsünü geçirmeye fırsat bulamadan, fırlamıştı odadan. Ama bomboştu koridorlar, kapıların önünde tek canlı yoktu.

Oturdukları yerde şarkı söylüyorlardı: Rahibe Lorenza, kızların ortasında ayakta durmuş, tempo tutuyordu. Onlara kasabalarındaki kutsal törenleri hatırlatan kutsal şarkılardı bunlar. Bir ara Anna, «Yeter artık!» dedi, «canım sıkıldı.»

«Dışarı çıksak nasıl olur?» dedi Emanuela. Bir gün önceki huzursuzluğundan eser yoktu yüzünde.

Çok sevimsiz bir gün diye düşündüler. Henüz çözülmeye başlayan karlar, caddeleri çamur içinde bırakmıştı.

Sonunda Augusta'nın odasında toplanmaya karar verdiler. Saat beşte, Silvia'nın sepetinden aldıkları kuru incirleri yerken, Anna'nın sakladığı şarabı içiyorlardı. Sonra onu kızarmış kestane almaya gönderdiler. Şarap biraz keyiflendirmişti onları. Gelecek için tasarılar yapmaya, birbirlerine öğüt vermeye başladılar.

Vinca, Gordova'daki, bahçesi yasemin ağaçları dolu evini anlatmaya ve Luis'in, İspanya'dan uzak oluşunun doğurduğu melankolik durumundan söz etmeye başladı. «Ben alıştım, bu üçüncü yılım olacak, ama o...»

Valentina araya girip sordu:

«Bu işin sonu ne olacak? Evlenecek misiniz?»

«Nerden bileyim? Luis'in beni sevdiğine yüzde yüz eminim. Hem benimle olmaktan zevk duymasaydı, ötekini severdi, öyle değil mi?»

«Öteki dediğin kim yani?»

«Sol, İspanya'da bir kız.»

«Şu sizin ülkede de ne güzel adlar var. Sol... Bundan daha güzel bir ad duymamıştım.»

Susmuştu Vinca, canı sıkılmıştı besbelli.

Valentina yeniden söze girdi:

«Ben olsaydım, beni sevip sevmediğini anlardım.»

«Nasıl?»

«Eğer seviyorsa, evlenir.»

«Öyle mi dersin? Ya beni sevmesine rağmen, ailesinin istediğiyle evlenmek zorunda kalırsa? Benim hiç bir şeyim yok ve bu bölümden mezun olursam, iyi para kazanacağımı hiç sanmıyorum.»

«Sol zengin mi?»

«Bilmem. Tanımıyorum ki. Ama zengindir sanırım. Aileler, ne zamandan beri yoksul bir kıza sempati duymaya başladılar?»

Milly araya girdi: «Geleceğin ne önemi var canım? Önemli olan sevmek. Seni anlayamıyorum Vinca...»

«Biz de seni anlayamıyoruz Milly,» dedi Silvia.

Valentina, Vinca'nın böyle önemli bir günde Luis ile çıkmayışına şaşırmıştı.

«Ah!.. Bravo Silvia, gerçekten öyle, eğer beni seviyorsan anlarsın Milly'ciğim!.. Luis bana bugün mimar arkadaşları ile birlikte olacağını söylemişti.»

«Herkesin aşk konusunda düşünceleri başka,» dedi Milly.

«Aşkı hiç düşünmeyenler de vardır» dedi Augusta, kesinlikle.

«Gerçek değil bu söylediğin,» diye karşılık verdi Vinca: «Yalnızca, kimi vardır sevdiğini söyler, kimi söylemez.»

«Neden? Aşk olmadan da yaşanabileceğini bilmiyor muydun yoksa?»

Silvia, Vinca'nın sözünü keserek, «Augusta haklı» dedi.

Başını iki yana sallayarak kabul etmemekte direniyordu Vinca:

«İki yüzlü! Daha düne kadar, yoldan geçen hiç bir erkeğin sana bakmadığından yakınıyordun, şimdi kalkmış aşkı, sevgiyi yeriyor, en gülüncü de kendini buna inandırmaya çalışıyorsun. Sende, çalışmak aşkın yerini almış. Belluzzi'nin çalışmak için seni seçtiğini söylediğin zaman, yüzün alev alev yanıyordu...»

«Doğru, doğru!» diye bağırdı Valentina.

«Tez üzerinde çalıştıktan sonra odandan çıkarken, tükenmiş gibi bir havan oluyor, gözlerinin çevresinde mor halkalar. Luis ile sinemadan çıkarken benim de öyle olur...»

«Vinca!»

«Neden kızıyorsun? Tâ çocukluğumuzdan beri aşık olmuşuzdur hep. Okulda öğretmene, sınıf arkadaşlarımızdan birine... Ağaçlara kalpler çizip, altına isimler kazımışızdır. Ben bir kız arkadaşımı çok sevmiştim. Sevimli ve güzeldi. İyi yürekliydi de. Toplu iğneyle koluma onun adını yazmıştım. Size bundan hiç söz etmiş miydim?»

«Buna benzer şeyleri hepimiz yaptık,» dedi Augusta sinirli.

Bu kez Valentina kahkahalarla gülmeye başlamıştı: «İtiraf kokusu geliyor burnuma.»

Bağırdı Anna: «Böyle kadın kadına tartışmak çok güzel bir şey... Eğer aramızda bir erkek olsaydı, böylesine içten olamazdık. Ben babamla bile bu konuda tartışmaya cesaret edemem. Ne o ne de baş-

kaları! Kadınlar yalnızca kendi aralarında içtendirler. Doğru değil mi? Babam evden dışarı çıktı mı, ben ve annem, birbirimize başka türlü seslenirdik... Nedendir bilmem, kadınlarda erkeklere karşı bir düşmanlık vardır daima.»

Silvia elindeki kurşunkalemle oynuyor, bir yandan da ağır ağır şarabını yudumluyordu. Sonunda, «Dinle Vinca,» dedi, «konuşmaların, beni başından beri çok kızdırdı. Seni tokatlayabilirdim, ya da hiç olmazsa kalkıp gidebilirdim. Ama hayır: Sana hak veriyorum. Benim için önemli olan tek şey, çalışmaktır. Sonuç olarak, bence kişi, kendine iyi kötü bir yol çizmeli, hayatı boyunca dürüst ve sadık olmalıdır.»

Bu sırada Emanuela, hayatına bir yön veremediğini düşündü. Orada burada geçmişti günleri, amaçsız ve kararsızdı. Hepsi bir yana, casustan farksızdı genç kız: Öylesine güzel biçim değiştirmişti ki, hiç biri kuşkulanmıyordu. Tersine, sık sık onun odasına gidip, tüm sırlarını açıklıyor, savaştan korktuklarını söylüyorlardı. Arkadaşlarıyla birlikte yaşaması için, onlara benzemesi gerekiyordu. Taşralıydı hepsi de, saf ve tecrübesizdiler. Sırf okumak için gelmişlerdi Roma'ya. Pazar sabahı, bir akrabasının Noelini kutlamaya gideceğini söylemiş ve Stefania'yı görmeye gitmişti. Her seferinde binbir dereden su getiriyordu onlarla birlikte olmamak için. Kızı oyuncakları aldıktan sonra, «Hoşça kal anne,» demiş, hemen kaçıp gitmek istemişti. Fena bozulmuştu Emanuela: «Beni kucaklamıyacak mısın? Teşekkür bile etmedin...»

Şaşkın şaşkın bakıyordu Stefania: «Bana bunları Noel babanın gönderdiğini söylememiş miydin?»

Böylesine güçlü bir yalanın ardında kaybolmuştu Emanuela, yok olmuştu artık.

Rolünü tek başına oynayan iki kişiliğe bürünmüştü şimdi: Biri, öğrenim için yurtta kalan genç kız; öteki, kızının kaldığı kolejin kapısını çalan anne. Gerçekten onun kızı mıydı Stefania? «Gerçekte» diye düşünüyordu, «yalnızca, insanların ve hayatın bizim olduğunu bildiği şeyler bize aittir. Yastığımızın altında bir milyonumuz olsa, bunu harcamasak, ya da kimse bilmese, biz herkesin gözünde yine yoksul sayılırız...»

«Neden konuşmuyorsun?» dedi Anna.

«Düşünüyorum.»

«Çok garip bir Noel, değil mi?»

«Hayır,» dedi Silvia: «bize en uygun olanı. Geleneksel olmayan ve hazırlıksız bir Noel bu. Burası bizim evimiz değil ve gelecek yıl çoğumuz burada olmayacak. Köprünün üzerinde yürür gibiyiz şimdi. Bir ucundan henüz yola çıktık ve öteki ucuna erişmek üzereyiz. Ardımızda bıraktığımız şeylere dönüp bakmıyacağız bile. Önümüzde bizi bekleyen her şey, gri bir sisle örtülü. Sis kaybolunca, nelerle karşılaşacağımızı bilmiyoruz. Kimi, köprünün altından akan nehri daha iyi görebilmek için aşağı sarkıyor, düşüyor ve boğuluyor. Kimi yoruluyor yürümekten, yere çöküyor ve orada, köprünün üzerinde kalıyor. Bazılarıysa, iyi-kötü karşı yakaya geçiyorlar.»

«Bravo!» dedi Emanuela gülerek: «Edebiyattan otuz verdim sana!..»

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLY ilkbaharda öldü.

Bir süredir gün geçtikçe, ağırlaşıyordu durumu, ama kimse bunun farkında değildi: Temiz hava almak için yataktan kalkıyor, pencerenin yanındaki kanepeye büzülüyordu. «Armonyum çalışıyorum» diyordu. Oysa 'Armonyum' kelimesinde gizlenen gerçek anlamı bilen pek azdı. Günler uzadığı için, kızlar yemekten sonra caddelerde yürüyüşe çıkıyorlar, hava iyice kararmadan Grimaldi'ye dönmüyorlardı. Rahibelerin gezindiği küçük bahçedeki mimoza ağacı, pencerelere kadar yükselen tozlu bir koku yayıyordu. Grimaldi'ye yeni gelen öğrenciler bu güzel kokudan sersemliyor, çalışırken ellerini alınlarında gezdiriyorlardı. Mevsimin güçten düşürücü havası yüzünden, hepsi de kuvvet verici ve zihin açıcı ilaçlar almak zorunda kalmıştı.

Bir akşam Augusta, günün en önemli haberini verdi arkadaşlarına: «Margherita uyandı,» dedi neşeyle «Bu sabah komodinin altından çıkmış, odanın ortasına doğru yürüyordu. Benim için ilkbahar bugün başladı.»

Bir gün Milly «durumum çok kötü» demişti Emanuela'ya. Genç kız arkadaşını avutmak için, «Ben de iyi değilim Milly. Ayaklarım uyuşuyor, kal-

bim çarpıntı yapıyor. Anlayacağın, organlarımın düzeni bozuldu. Üzülme, mevsimden olacak» dedi.

Dayatıyordu Milly:. «Belki de, ama dün rahibe, durumumu babama yazmak istediğini söyledi. Eğer yazarsa, babam hemen beni almaya gelir. Milano'ya dönmek, benim için gerçekten ölüm olacak. Senin bilmediğin o kadar çok şey var ki; Bütün bunları sana açıklamam çok güç; babamı tanımanı isterdim Emanuela. Hepsi bir yana, bir daha ondan mektup alamıyacağım, üstelik göremiyeceğim de. Şimdi 'benden uzak' diyorum ve Milano'da, bizden iki adım ötedeki San Babilax'da oturuyor. Akşamları org çalarken, dayanamıyacağım. Buradan gitmemi neden böylesine çok istiyorlar? Onları fazla rahatsız ettiğimi pek sanmıyorum. Hem sonra biliyorsun, benim günlerim sayılı. Bana yardım etmelisin Emanuela. Rahibeler senin sözünü dinlerler. Rahibe Lorenza ile konuş, yalvarırım.»

Söz verdi Emanuela: «Peki, mutlaka konuşacağım.»

Tezini hazırlamak için sık sık kolejde kalan Anna, akşama doğru arkadaşlarının yanına iniyordu. Milly'nin sağlık durumunun gerçekten bozulduğunu sezinleyen tek insan o olmuştu. Yemekhanede ötekilere haber verdi. Gerçekten üzülmüştü arkadaşları, çok sevdikleri lahana çorbasını yarıda bırakıp masadan kalkarken, «elektrikler sönmeden gidelim.» dediler. Ama mevsimin etkisinden olacak, gülüyorlar, yüksek sesle konuşuyorlar ve nedeni ne olursa olsun üzülmek istemiyorlardı. Öte yandan, kimse Milly'nin gerçekten ölebileceğini düşünmüyordu. 15 aydır onlarla birlikteydi, ölümle el eleydi daima. Hepsi de severdi Milly'i, zarif bulurlardı. Ama onlara ayak uyduramıyordu genç kız. Dışarı çıkmıyor,

Villa Borghese'de oturmuyordu. Onlar güneşli havalarda bahçeye inip sohbet ederlerken, Milly buz gibi soğuk dört duvar arasında oturmayı tercih ediyordu. Emanuela bile kaçıyordu ondan, Milly'nin ellerini okşama alışkanlığından hoşlanmıyordu. Konuşurlarken yavaşça bırakıp gidiyordu.

Artık doktor gelmiyordu Milly'i görmeye. Yatağının yanındaki komodinin içi ilaç doluydu, ama birine bile dokunmuyordu Milly. Hastabakıcı her sabah odaya gelip, teker teker tozunu alıyordu. İki yıl içinde, demişti doktor ya da bir gün.

Şimdi mutluydu Milly: Sık sık yolculuğa çıkan babası, onu Milano'ya getirteceğinden söz etmiyordu artık. Orgçu, bir resmini göndermişti Milly'e. Bir gün Emanuela'yı odasına çağırıp gösterdi.

Yaşlı, gri saçlı, tombul bir adamdı. Dudakları etliydi ve gözleri kocaman siyah gözlüklerinin ardına gizlenmişti. Ne diyeceğini şaşırmıştı Emanuela. Ama Milly birşey söylemesini beklemiyordu: Elinde tuttuğu hafif buruşmuş resmi, kör gibi okşuyordu.

Bir gece Emanuela, koridorda aceleyle bir aşağı bir yukarı dolaşan ayak seslerinin gürültüsüyle uyandı. Yatakta doğrulup, kulak kabarttı. Bitişikteki odanın kapısı açılıp kapanıyor, sonra yeniden açılıyordu. Yataktan fırladı ve üstüne sabahlığını geçirip dışarı çıktı. Çok kötü durumdaydı Milly. Mosmor olmuştu yüzü, güçlükle soluyordu. Emanuela'yı görünce gülümsedi: «Neden kalktın? Teşekkür ederim. Birinin gelip arkama yastık koyması yeter.» Yatmaya zorlanan bir çocuk gibi oturmuştu yatağın üstüne. «Gidin» diyordu durmadan. Rahibe Lorenza ise, koltuğa oturmuş, bütün gece başında beklemişti. Emanuela, Milly'nin uyuduğunu görünce odasına çekildi.

Ertesi gün daha iyi görünüyordu Milly. Emanuela yemeğe inmeden önce odasına girdiğinde, körler için yazılmış bir müzik parçasını kopya ederken buldu.

«Seninle birlikte kalmamı ister misin?»

«Hayır... Neden? Bugün çok iyiyim. Şimdi onun için Bach'ın bir sonatını kopya ediyorum, sonra dün gelen mektubunu okuyacağım yeniden. Belki buraya gelebileceğini yazıyor. Eğer gelirse, hep birlikte çıkarız. Giardini Reali'deki gibi.»

Emanuela, Silvia ile birlikte yukarı çıkıp odasına girdiğinde, onu, başı arkaya düşmüş, elleri kağıdın üzerinde gerilmiş, gözleri faltaşı gibi açılmış bir durumda buldu. «Milly,» dedi yavaşça. Paniğe kapılmıştı genç kız, Silvia'nın koluna yapıştı. Korku içinde bağırdı bir kez daha: «Milly!» Sonra rahibeleri çağırmak için koşarak odadan çıktı.

Haber bir anda yayıldı: «Milly... Milly...» diyebiliyorlardı yalnızca. Kimse «Öldü» demeye cesaret edemiyordu.

Kızlar koridorda, Milly'nin oda kapısının karşısında toplanmışlardı. Az ilerde, kollarını göğsünde kenetlemiş «susun, sakin olun. Artık yakınmak boşuna,» diyordu Rahibe Prudenzina. Emanuela, Silvia ve rahibe Lorenza içeri girip, kapıyı kapadılar. Milly, gözlerini boşluğa dikmiş, hareketsiz duruyordu. «Sanki canlı gibi!» diye fısıldadı Emanuela. Rahibelerden biri, elinde sirkeyle koşarak geldi.

Odanın ortasına konan leğenden keskin bir koku yayılıyordu. «Elimizi çabuk tutmalıyız,» dedi rahibe Lorenza, Milly'nin alnına dokunarak. «Soğumuş.»

«Rahibe Lorenza, önce izin verin de son bir kez arkadaşlarımız görsünler.»

«Olanaksız Silvia.»

«Biz ebediyattan olanlar Rahibe Lorenza, yalnızca biz.»

Aynı anda Anna, Augusta ve Vinca içeri girdiler. Valentina koridorda durmuş, kendisini zorla içeri sokmak isteyen Silvia'ya karşı koyuyordu: «Hayır, hayır, boşuna zorlama, istemiyorum.»

«Arkadaşımızı son olarak görmek istemiyor musun?»

«Hayır, inan, yapamam.»

Ötekiler de birer ikişer girmeye başladılar. Müzik bölümünde aynı sınıftan olan bir kız ve tıp öğrenimi gören Loretta. Hepsi de dehşet içinde, Milly'nin yanına yaklaşmaya cesaret edemiyorlardı. Milly artık onların arkadaşı değildi, yalnızca bir ölüydü. Bu cansız varlığı belleklerinde tutmak için, aç gözlerle bakıyor, az sonra dışarı çıkmak için de sabırsızlanıyorlardı. Hastabakıcılar, ellerinde beyaz patiska, tas ve suyla içeri girdiler. Rahibe Prudenzina, dolabı açıp, beyaz çorap ve elbise aradı. Şimdi hepsi durmuş, Milly'nin sahipsiz giysilerine bakıyorlardı. Her şey hazır olunca, «Haydi kızlar,» dedi rahibe Lorenza «Dışarı çıkın artık.» Dünden razıydı kızlar; karşı koymadan, arkalarına baka baka odadan çıktılar. Son olarak, iki hastabakıcının Milly'e yaklaştığını, koltuklarından tutup kaldırdığını gördüler. Sonra kapı yüzlerine kapandı.

Kızlar beş kişilik gruplar halinde, pencere kenarlarında ya da duvar diplerinde toplanmış, fısıldaşıyorlardı. Önlerinden asık yüzlü rahibeler geçiyordu aceleyle, eteklerini savura savura... Milly'nin odasında kayboluyorlardı. Emanuela ve Silvia, gördükleri dehşet verici manzarayı birkaç kez anlatmak zorunda kalmışlardı.

«...'Milly...' dedik, 'Milly...' cevap vermiyordu, ölmüştü.»

«Nasıl duruyordu?»

«İşte böyle, başı ardındaki yastığın düşmüş, bakışları...»

«Bakışları nasıldı?..»

«Gözleri faltaşı gibi açılmış, bakışları cam gibi donuktu.»

«Nasıldı, ben duymadım, nasıl duruyordu?»

«Silvia ile birlekte içeri girdik: 'Milly...' dedik...»

«Az önce onun yanında değil miydin?»

«Evet ama, bana 'Git Emanuela, git iyiyim.' demişti.»

Oda kapısının ardından, yeri değiştirilen yatağın çıkardığı gıcırtı ve oraya buraya aceleyle koşuşan ayak sesleri duyuluyordu. Hastabakıcılardan biri, elinde iki mumla dışarı çıktığında, koridoru ölüm sessizliği kaplamıştı. Sonra kızlar Emanuela'yı yeniden soru yağmuruna tuttular.

Loretta anlatıyordu: «Geçen sabah, hastanede, hemşire hastaları uyandırmak için koridora giriyor. İçlerinden birinin durumu garip geliyor ona, sesleniyor, sarsıyor, cevap yok... Aynı hastalık: Kalp. 23 yaşında olduğunu söylediler.»

Düşünüyordu Augusta: Şu sıralarda Milly öbür dünyada olmalıydı. Nasıl ölünür bilmiyordu, daha doğrusu tasarlayamıyordu. «Sanırım» dedi içinden, «ölüyorum, tamam öldüm, az sonra ahrette olacağım demek çok korkunç bir şey olmalı.» Kimbilir ruhun bedenden çıkması ne kadar güç oluyordu... Sanki dar bir kılıftan çıkar gibi. Ya da bir anda fırlıyordu, ipini koparmış uçan bir balon gibi... Ve Tanrının karşısına çıkıyordu. Tanrı nasıldır acaba? Bembeyaz bulutlar içinde, göz kamaştırıcı bir taht-

ta oturuyordu belki de. Pembe beyaz yüzü ve uzun sarı saçlarıyla Milly'nin geldiğini görünce ona: «Gir, sen bir meleksin,» diyecekti. Tanrı onunla ilgili her şeyi biliyordu, düşüncelerine kadar. Belki de Tanrı, yıldırımlarla donanmış korkunç bir şeydi... Merhametsizce onun günahlarını sayıyordu ve bir gün ona iniş yolunu gösterecekti. Şimdi Milly yürüyordu, etkisi az bir sıcaklığa gelinceye dek... sonra biraz daha dayanılır bir sıcaklığa... Sonunda Milly'nin haykırışları, pek çok günahkarın haykırışları arasında kaybolacaktı. «Silvia öbür dünyanın olmadığını iddia ediyor. Ruh, mum gibi bir solukta sönüyormuş, olanaksız bu.» dedi Augusta kendi kendine. «Daha iyi bir duruma getirmek ve inceltmek için, acı çekip, güç kullandığımız, çalışıp para döktüğümüz şu insan ruhunun bir anda, karanlıkta dağılıvermesi olanaksız.» Milly şimdi gerçeği biliyordu. Az önce, iki saat kadar önce, onu görmeye gitmişti. Ve şimdi artık her şey bitmişti onun için... Bir daha Armonyumdan. Bach'dan notalardan söz edemeyecekti Milly...

Az sonra kapı açıldı. Rahibeler kenara çekilip, kızların içeri girmesine izin verdiler. Milly yatağın üzerine uzanmış... Dağınık sarı saçları başak sapına benziyordu. Yanık kokusu vardı odada. Zayıf ve titrek ışık altında yüzüne bakıldığı zaman, sanki kirpikleri oynuyormuş gibi geliyordu insana. Her zamankinden daha güzel görünüyordu Milly. Hıçkırıklarını, ağzına kapadığı mendille gizlemeye çalışan Valentina, yardım ister gibi arkadaşlarına baktı ve bayıldı. Loretta'yla Anna onu kollarından tutup kaldırırken, «Dışarı» diye mırıldanıyorlardı, «onu dışarı çıkaralım.»

Odadaki keskin sirke kokusu, dayanılacak gibi

değildi. Rahibeler cinlere karışmışlardı sanki, kızlarla ilgilenmiyor, gözlerini Milly'ye dikmiş, hareketsiz duruyorlardı. Ne olacaktı bu komedinin sonu? Emanuela, Silvia, Augusta ve Vinca, bütün bir gece Milly'nin başını beklediler. Ellerinde tesbih vardı, ama hiç biri de dua etmiyordu.

Cenaze töreninde, Grimaldi'den bütün kızlar, konservatuardan arkadaşları ve bu üzücü olayı duyup da onu tanımadıkları halde gelen üniversiteli öğrenciler hazır bulunmuşlardı.

Babası, Milly'nin öldüğü günün ertesi sabahı gelmişti. Gençti, kırk yaşından fazla göstermiyordu. Ama kızınınkinden daha koyu olan saçları dikkati çekecek ölçüde seyrekleşmişti. Bir saat kadar Milly'nin odasında kapalı kaldı; kızıyla birlikte, yalnızdı. Dışarı çıktığında yüzü solgundu, ama sakin görünüyordu. Bir gece önce orada bulunmadığı için yakınmıyordu. Kızını son bir kez mermer üzerinde görmediği için de üzüldüğü yoktu. Can sıkıcı bir şey yapmaya zorlanıyormuş gibi görünmesi, Milly'nin ondan daima uzakta yaşamak istemesinin nedenini açıkça ortaya koyuyordu. Ama son derece kibar ve terbiyeli davranıyordu: Bütün kızların ellerini sıkıp, «teşekkür ederim, teşekkür ederim,» diyordu. Kiliseden çıktıktan sonra, cenaze arabasını istasyona kadar izlemek isteyen kızlara döndü, onları soğukça selamlayıp, ayrıldı. Atlar, sabırsızlanıyorlar, ayaklarıyla yeri dövüyorlardı. Emanuela hızla uzaklaşan arabaya baktı: Kulakları hâlâ arkadaşının tatlı sesiyle dopdoluydu: «Milano'ya dönmek istemiyorum.» Bacaklarından vücuduna doğru yükselen bir sıcaklık duydu. Şimdi alev alev yanıyordu yüzü. «Bana yardım etmelisin; yardım et bana Emanuela.» Soğuk soğuk terledi elleri. Sanki ensesinden içeri

bir buz parçası atmışlardı. Biri kolundan tutup yakındaki bir pastahaneye doğru sürükledi: «Soğuk bir bira,» dedi Lanziani'ydi yanındaki.

«Şimdi iyi misin?» diye sordu sonra.

Şaşırmıştı Emanuela. «Evet» dedi aceleyle ve ekledi. «Ama az önce Milly'nin uzaklaştığını gördüğümde...»

«Bunu unut artık. Daha fazla konuşmanı istemiyorum. Siz Grimaldili kızlar için korkunç bir...»

«Onu tanıyor muydun?»

«Bir kez görmüştüm yalnızca. Costantini'yle birlikte.»

«Costantini'yle mi dedin? Yanılıyorsun. Olanaksız bu. Öylesine ayrı iki insandılar ki!..»

«Milly nasıldı?»

Evet. Nasıldı Milly? Emanuela'nın kafasında, faltaşı gibi açılmış gözlerle boşluğa bakışı ve «Bana yardım et, yardım etmelisin bana,» diye yalvaran sesi kalmıştı.

«Sarışındı, ince ve tatlı bir sesi vardı. Müzik öğrenimi yapıyordu. İyi olduğu zamanlar, bize armonyum çalardı.»

Pastahaneden çıkıp yanyana yürüdüler; Yolda karşıdan karşıya geçerken, Andrea onu dirseğinden tutuyor, kaldırıma çıkar çıkmaz bırakıyordu. Emanuela yürürken, bir yandan da onu inceliyordu. Uzun boylu, esmerdi. Geniş bir alnı, iri siyah gözleri vardı.

Spagna alanına geldiklerinde, Emanuela durdu: «Koleje girmeye cesaret edemiyorum.»

«Girme öyleyse. Telefon edip, yemeği dışarda yiyeceğimizi söyle. Bildiğim küçük bir lokanta var, hemen yakında.»

«Birlikte mi kahvaltı edeceğiz?»

Andrea bir sigara yaktı. Sonra Emanuela'ya dönerek «Gidelim,» dedi.

Lokantanın geniş penceresi, bodur ağaçların bulunduğu kocaman bir avluya bakıyordu. Salonu dolduran güneş, huzursuz ediyordu insanı. Köşede oturan yaşlı bir adam, önündeki gazeteye dalmış, ara sıra ağzına birkaç lokma atıyor, çayını yudumluyordu. Masaların çoğu boştu.

«İşte buradan telefon edebiliriz.» dedi Andrea. telefonu eline alarak:

«Bana telefon numarasını söyle... 66438 mi? Tut, çalıyor.» Emanuela rahibeye öğle yemeğini bir akrabasının evinde yiyeceğini söyledi; sonra telefonu yerine asıp, kendisini bekleyen Lanziani'ye baktı.

«Oturalım,» dedi ve masalardan birini göstererek sordu: «Nasıl, iyi mi?»

Başını salladı Emanuela. Memnundu, Andrea günlük yemek listesine bakarken, o çevresini inceliyordu.

«Pilava ne dersin?»

«Tamam.»

«Sonra hindi dolması yiyelim ha?»

«Olur.»

«Bir de kırmızı şarap getir» dedi garsondan yana dönerek. Sonra Emanuela'ya baktı, gülümsedi. «Derslere pek az devam ediyorsun, değil mi? Seni fakültede hiç görmüyorum.»

«Ama ben edebiyat bölümünde değilim. Ben... gerçekte hiç bir şey okuduğum yok.» diye itirafta bulundu Emanuela. «Kolumun altına sıkıştırdığım sanat tarihi kitabı ile galerileri geziyorum.»

«Cosmedin'deki Santa Maria mimberini gördün mü?»

«Hayır.»

«Santa Prassede'deki tarihi eserleri?»

«Onu da görmedim.»

«Çok iyi... Birlikte gideriz.»

Ne evet, ne de hayır diyordu Emanuela. Ona bakarak gülümsüyor, konuşmalarını dinliyordu. Andrea, gelecek yıl mezun olacağını, ski yaparken düştüğü için, bir yıl kaybettiğini söylüyordu. Edebiyattan mezun olan bir insan ne yapabilirdi, bilmiyordu, ama bu fakülteyi Belluzzi'nin derslerine girmek için seçmişti. Hem sonra iki kere ikinin dört mü, beş mi ettiğini bilmiyordu.

«Sen de Belluzzi için mi geliyorsun? Çok garip bir merak bu, değil mi?»

«Neden?»

«Çünkü ben yalnızca onu dinlemek için geliyorum. Silvia Custo'yu tanıyor musun? Şu, okulda ansızın ün yapan kızı diyorum... İki aydır Belluzzi ile çalışıyor... Siz yazı yazıyormuşsunuz, öyle söylüyorlar.»

«Oh, ciddi bir şey değil canım. İki yıl önce bana ödül vermişlerdi. Pek iyi bir yazı değildi, ama ötekiler benden kötü yazmışlardı. O günden bu yana hiç yazmadım. Üç gazete, boy boy resimlerimi basmış, bir film şirketi sporla ilgili bir filmde rol almamı teklif etmişti.»

Gülüştüler. Andrea şarabı bardaklara dökerken «Biliyor musun?» dedi. «O gece Pincio'da tam iki saat bekledim.»

«İki saat mi?»

«Evet, iki saat. Yanımda oynayan birkaç çocuğun söylediği tekerlemeleri ezberlemiştim artık. Bir tanesini söyleyeyim ister misin?»

«Neden bu kadar çok bekledin?» dedi Emanuela, Andrea'nın sorusunu duymamış gibiydi.

«Nedenini iyi bilirsin sen.» Çok geçmeden, kahvelerini içerlerken, Andrea, boş sigara paketinin arkasına odasının resmini çiziyordu:

«Burada yatak var, hem divan hem yatak olan türünden. Ama son derece rahatsız, hiç bir işe yaramıyor. Şurada masa var, üstü kitap dolu olduğu için genellikle yemek masasında çalışırım. Bu kedinin iskemlesi; zavallı çok yaşlı ve gözleri pek görmüyor. Ama benim çocukluğumdan beri en iyi dostum... İşte hepsi bu.» Sigara paketinin öteki tarafını çevirdi.» Şurada kendi odanı çizebilecek kadar bir yer var.»

Bazan sert, bazan şefkatli, kendine özgü bir konuşma tarzı vardı Andrea'nın. Bir konudan ötekine atlıyordu hemen ve Emanuela'yı kendini izlemeye zorluyordu, öğrenmek istediği şeyleri söyletmek için. Sonunda arkadaşlarından söz etmeye başladılar. Dayatıyordu Emanuela: «Şunu bilmeni isterim ki, Silvia son derece yetenekli bir kızdır.»

«Olabilir, ama son derece de çirkin. Ona kadın denemez.»

«Böyle konuşma Andrea, üzülüyorum: Silvia üstün bir yaratıktır.»

«Ya şu İspanyola ne demeli? Birazcık deli galiba. Geçen gün, yanından geçerken biraz kaba bir iltifatta bulunan bir arkadaşı neredeyse tokatlıyacaktı. Elindeki şemsiyeyle kovaladı çocuğu. Vinca Ortiz... İşte, bu tam bir dişi. Üstelik güzel de...»

Karşılık vermedi Emanuela. Lokantada onlardan başka kimse kalmamıştı. Kalktılar.

Grimaldi'nin kapısına geldiklerinde, Andrea sordu: «Yarın saat kaçta görüşeceğiz?»

«Yarın mı?» diye tekrarladı beriki şaşkın.

Andrea başını salladı. Pakette kalan son sigarasını yakarken, Emanuela düşünüyordu: «Kabul etmemeliyim, iyi olmaz. Hem sonra garip bir çocuk Andrea, ama onunla son bir kez görüşebilirim, ya-

rın, yalnızca yarın, sonra her şey tamam,» ve karşılık verdi: «Burada, saat beşte.»

Milly'nin ölümü, kolejin havasını değiştirmiş, derin bir sessizliğe boğmuştu. Emanuela içeri girdiğinde, bunun farkında değildi. Neşeyle, mırıldanarak hemen odasına çıktı: Andrea, Andrea. Mutluluğu bütün odaya yansıyormuş gibi geliyordu ona. Grimaldi'ye geldiğinden beri ilk kez unutuyordu arkadaşlarını: Roma'da sadece kızıyla ilgilenmek için bulunması sıkıyordu onu.

«Haklısın baba. Kendimi kurtarmalıyım Stefania'dan. Dışardaki bir koleje gitse... O zaman, kimse bir şey bilmiyecek. Ve ben, eğer istersem. kendime yeni bir hayat kurabilirim. Henüz 24 yaşındayım, bu Stefania olayı yüzünden her şeyden vazgeçemem... Andrea... sempatik bir çocuk, yaşlı bir kedisi var... Temkinli davranışları hoşuma gidiyor. Ne kadar da neşeli. Kimse bir şey bilmediğine göre, her şeyin bir çaresi vardır elbette. İsviçre'de çok iyi kolejler var, hem Stefania İsviçre'de doğdu: Böylesi daha iyi olacak. Oradaki kolejlerde spora çok önem verilir, çeşitli diller öğretilir ve daha bir yığın şey. Bir gün gelecek beni tanımayacak... ve kendi yolunu kendi elleriyle çizecek, tıpkı benim yaptığım gibi... Bencil olarak, onun için yaptığım fedakârlıkları kabul etmeyecek, çekip gidecek... 24 yaşındayım, kendime yeni bir hayat kurmalıyım...»

Kapı çalındı: «Sen misin Silvia? İçeri gel.»

«Kilitli, açamıyorum.»

«İşte...»

Silvia, Belluzzi'ye gitmek üzereydi. Alnının ortasına kadar inen kıvırcık saçları, hiç taranmamış

gibiydi. Haklıydı Andrea: Silvia'nın kadınlıkla ilgisi yoktu.

«Silvia...»

«Orgçunun Milly'ye gönderdiği mektupları rahibelere vermemiz iyi olacak sanırım. Giysilerinin hepsi burada.»

«Ne giysisi?»

«Neyin var Emanuela? Milly'nin giysilerini demek istiyorum. Babası yarın gönderilmesini emretmiş.»

«Ah!.. İyi, iyi. Bu konuda rahibe Lorenza ile konuşayım mı istiyorsun?»

«Evet. Ben hemen gitmek zorundayım.»

«Dinle Silvia: Nerede olduğumu sormayacak mısın?»

«Ah! öyle... Bu sabah masada konuşuyorduk.»

«Lanziani ile beraberdim.»

«Lanziani mi dedin?»

«Evet. Silvia bana yardım et, aşık olmaktan korkuyorum.»

Silvia ona baktı: Her zamanki gibi değişmeyen katı bir anlam vardı yüzünde.

«Bravo, çok iyi. Başka ne söyleyebilirim ki!»

«Ama yalnızca bir iki saat beraber olduk.»

O sabah Milly'nin cenaze töreni vardı.

Kızlar Grimaldi'ye girerken çok üzgün görünüyorlardı. Silvia, Emenuela'nın aşık olmak için bugünü seçmesine anlam verememişti bir türlü: Oysa onlar, Grimaldi'nin taş duvarları arasında meydana gelen o trajik olaydan kurtulma çabası içindeydiler. Vinca kahvaltı masasında arkadaşlarma dönmüş, «Biliyor musunuz, Noel gecesi onu incitmiştim. Zavallı Milly... Bunu düşündükçe huzursuz oluyorum,»

diyordu. Sonra onun, odasına kapanıp, ağır ağır tesbih çekerken, İspanyolca bir şeyler fısıldadığını duydular. Cenaze arabasını çeken atların, yeri döverken çıkardığı hüzün verici sesler, henüz hepsinin kulaklarında çınlıyordu. Kızı ile sevgilisi arasında ne olup bittiğini öğrenmek isteyen Milly'nin babasının ilgisiz bakışlarını yeniden görür gibi oluyorlardı.

«Yarın gece anlatırsın, şimdi çok geciktim,» dedi Silvia ve arkasını dönüp gitti.

Emanuela, pencereye doğru baktığında, komodinin üstünde bir mektup olduğunu farketti. Milano' dan geliyordu. Açtı, içinden yüz liretle yeşil bir kağıt parçası düştü. Milly'nin imzasını taşıyan bir mektup görmüş gibi irkildi Emanuela. Oysa Xenia idi mektubu yazan. Costantini hakkında kimse bir şey bilmiyordu. Valentina bir gece onu düşünce gördüğünde, cehennemin alevleri arasında yanarken, haykırıp, durmadan onu çağırdığını söylemişti. Rahibe Prudenzina «şu zavallı kız,» diyordu ondan söz ederken. Garip bir mektuptu bu. «Sevgili Emanuela, senin bu mektubu rahibe ve arkadaşlara göstermeyecek kadar zeki olduğunu biliyorum. Sana karşı çok kötü bir davranışta bulundum ve bunun acısını hâlâ yüreğimde duyuyorum. Sanırım beni ele vermemişsindir. Biliyorsun Emanuela, ben hırsız değilim. Yüzüğü Pié di Marmo yolundaki Monte'de hani şu üniversiteye giderken önünden geçtiğimiz dar sokaktaki bir dükkanda, bin lirete rehine bıraktım. Senin gibi birinin yüzüğü oradan alması çok üzücü olacak, ama inan ki, onu rehin bırakmak benim için daha acı oldu. Ama, pek uzun sürmedi üzüntülerim; her şeyden önce yüzük benim değildi ve üstelik ben ondan aldığım parayla yeni bir hayat kuracaktım. İki ay kadar yarı aç, yarı tok dolaştım Milano sokak-

larında. Sonra, bir eldivenci dükkanına tezgâhtar olarak girdim. Şimdi arabalar için Amerikan yağı satan bir temsilcilik bürosunda çalışıyorum. Şu yüzlerce X ve X ve X şirketlerinden biri. Aldığım para iyi, ama burada hayat çok pahalı, bu nedenle, beni huzursuz eden bu borcu ödeyebilmek için, sana ayda ancak yüz liret gönderebileceğim. Adresimi vermiyorum: Artık birbirimize söyleyecek sözümüz kalmadı. Sen, belki de beni kötü bir insan olarak kabul edecek, benden nefret edeceksin. Ama ben seni daima seveceğim Emanuela. Kolejde hoşlandığım ve saygı duyduğum tek kızsın. Oraya geri dönmeyi düşünüyorum. Belki zayıf bir ihtimal, ama geleceğim. Seni kucaklarım, Xenia.» Mektubun altına bir not düşmüştü: «Rahibe Prudenzina yine saat onda elektrikleri söndürüyor mu?»

X ve X ve X şirketi bir iş yeriydi. Giren çıkan belli değildi içeri. Çok çalışıyordu Xenia, ama aldığı ücret yüksekti. Ayda altıyüz liret. Akşam işten çıktığında çok yorgun oluyor, çalışmanın verdiği sersemlikten kurtulamıyordu uzun süre. Yaratıcılık isteyen bir iş değildi, ama o her şeyi iyice öğrenmek için zekâsını zorluyordu. Masasına oturuyor, başlıyordu oraya buraya telefon etmeye. Sonra dışarıya yazacağı mektupları sıraya koyup, harfi harfine kopya ediyordu: «Mektubunuza karşılık olarak...» Ama sık sık yazısına ara vermek zorunda kalıyordu: «Alo, buyrun. Evet efendim, X ve X ve X Şirketi... Müdür bey yoklar efendim... bilemiyeceğim... Biraz sonra yeniden arayın lütfen.» «Alo, buyrun... X ve X ve X Şirketi... Kiminle görüşüyorum efendim?.. Bir dakika lütfen, müdür beyin burada olup

olmadığına bakacağım... Özür dilerim efendim, az önce dışarı çıkmışlar...» ya da «Alo, buyrun... ayrılmayın, sizi müdür beye bağlıyorum.» Birkaç gün içinde, kime ne cevap verileceğini öğrenmişti Xenia. Genellikle hanımlara, müdür beyin orada olduğunu söylemesi gerekiyordu. «Bütün mesele, işlerin nasıl çalıştığını anlamak,» diyordu Dino. Müdür, güleryüzlü, sevimli bir insandı. Xenia yazdığı mektubu imzalatmak için odasına girdiğinde, «Nasılsınız Bayan Costantini?» diyordu hep. Temmuz ayında ücretini artıracağına söz vermişti. Ama temmuza daha çok vardı.

Dino geliyordu ara sıra iş yerine. Bu işe onun aracılığıyla girmişti. İlk zamanlar Dino'nun işi başından aşkın gibi gelmişti Xenia'ya. Ama şimdi saatlerce büroda dolaşıp duruyordu. Ceketinin düğmeleri açık, başında şapkasıyla kapıyı omuzladığı gibi sekreterinin odasına dalıyordu. «Müdür içerde mi Xenia?»

Eğer müdür yoksa, Dino daktilo makinasının yanına oturuyor, Xenia mektup yazarken ya da telefona karşılık verirken, o sessizce sigarasını içiyordu. «Bana senin gibi bir sekreter gerek,» diyordu. Genelikle çıkışta buluşuyorlardı. Konuşurken «sen» diyordu Xenia'ya ve bir gün kendisine bazı önerilerde bulunacağını sanıyordu genç kız. Oysa arkadaş gibiydi Dino. Vandina'ya davrandığı gibi davranıyordu ona. Daha başlangıçta Vandina şöyle demişti Xenia'ya: «Dinle Xenia, herhangi bir yanlışlığa meydan vermemek için, sana hemen şunu söylemek isterim ki, Dino benim için bir kardeşten farksızdır.»

«Dino'nun, senin sevgili arkadaşlarından biri olduğunu sanıyordum.»

«Oh, hayır! Benim bir tane sevgili arkadaşım

var. Hem sonra Dino 38,3 o ise 24 yaşında. Biliyor musun, senin gibi çok kibar. Daha fakültede okuyor. Seni onunla tanıştıracağım bir gün, yine de birazcık kaba. Üstelik daima parasızdır da, onu kötü bir duruma sokmak istemiyorum.»

Bu itiraftan sonra, Xenia her gün Dino ile çıkmaya başladı. Dino onu özel arabasıyla almaya geliyor —'müzelik araba' diyordu— zengin kişilerin sık sık uğradıkları lüks bir lokantaya gidiyorlardı. Yine bir akşam, Dino'nun arkadaşlarının bulunduğu bir masaya oturdular. Dina Xenia'yı arkadaşlarına tanıştırmayı unutmuş, konuşmaya dalmıştı. Bu davranışı hazmedememişti genç kız: «Hemen kalkıp gitmeliyim,» dedi içinden ve tam o sırada Dino ayağa kalktı: «Oh! özür dilerim, ne sersem adamım ben...» dedi ve tanıştırdı arkadaşlarıyla, sonra yeniden iş konusunda tartışmaya başladılar.

Xenia, bütün gün araba ile ilgili konuşmalardan başka bir şey duymaz olmuştu artık. İş yerinde: Az harcama çok kazanç. Akşam yemekte de Dino'nun arkadaşlarıyla konuşması: «Sattın mı? Kaça sattın? Şu yeni çıkan modeli gördün mü?» Xenia'ya yaptığı işi anlatırken, «Biliyor musun Xenia?» diyordu «bizim yaptığımız korkunç bir iş, araba alış verişi, Muazzam para döner ortada. Aslan payını baştakiler alır kuşkusuz. Bizimki büyük bir kuruluş. Öyle davranacaksın ki, müşteri daima sana teşekkür etsin ve kendisinin iyi bir iş yaptığına inansın. Onu inandırmak için her zaman okşamak gerek: 'Bu arabayı ben sizin için elimde tutuyorum... Siz Milano'da böyle bir arabaya sahip olan tek insan olacaksınız...' deyip yağ çekecek, Amerikan sigarası ikram edeceksin. Kafese koydun mu, gerisi tamam... Ama her şeyden önce geniş bir çevren olacak. Ko-

damanları tanıyacaksın. Bu işin tehlikeli yönleri yok değil. Öyle ki, baştan başa tehlike diyebilirim.»

Dino'nun arkadaşları arasında en çok üçüyle rastlaşıyordu Xenia. Tom Barchi, İki yıl Amerika'da kalmıştı. Tom'un kız arkadaşıysa ince, sarışın bir kızdı. Adı Maria idi, ama Mary diyorlardı. Raimondo Horsch, Alman asıllıydı ve diğerlerine göre yaşlıydı. Tepesindeki seyrekleşmiş gri saçlarına rağmen yakışıklı bir adamdı Bay Horsch. Uzun boyu ve geniş omuzlarıyla heybetli bir görünüşü vardı. Her işe burnunu sokmuyor görünse bile, gerçekte işletmenin dizginlerini elinde tutan oydu. Genellikle büyük bir pastahanede oturuyorlar, onun gelmesini bekliyorlardı saatlerce. Eğer yemeğe gelirse, yalnızca haşlama sebze ile portakal suyu içiyordu. Güzel ve akıllıca konuşurdu Horsch. Xenia Horsch ile konuşmaya başladığı zaman biraz olsun kafasını dinliyordu. Dino'nun arabasından, Tom'un Amerikasından uzaklaşıyor, X ve X ve X Şirketinin telefonu gelmiyordu aklına. Mary ise yalnızca dinliyor ve sık sık öksürüyordu. Hepsi Mary'nin ciğerlerinden rahatsız olduğunu, ancak içinde bulunduğu şartların, iyileşmesine engel olduğunu biliyorlardı. «Tedavi olmak istiyorum,» diyordu genç kız, «ama nasıl yapabilirim bunu? Tekdüze bir hayata alışmışız, bunu bozmaya cesaret edemiyoruz. Xenia bile alışmıştı bu yeni tip hayata. Bu nedenle, sabahları kalktığında, göz kapaklarını şişmiş görüyor, dizlerinin ağrısından hareket edemiyordu uzun süre. «Bu akşam erken yatacağım,» diyordu her keresinde. Sonra, işten çıktığında, Dino'yu kendisini beklerken buluyordu.

«Bu akşam nereye gidiyoruz küçüğüm?»

«Ben eve gidiyorum.»

«Eve mi dedin?!.. Aman ne ideal bir düşünce! Söyle bakalım, eve gitmeyi neden istiyorsun?»

«Uykum var, hem de yorgunum.»

«Tamam. Öyleyse dinle beni. Önce Icaro'da bir akşam yemeği yiyelim, başbaşa. Birazcık da viski alırız. Sonra seni evine bırakırım. Yalnız başıma yemek yemek istemiyorum!» Onu kapıda görür görmez, o gece saat 3'te eve dönceğini biliyordu Xenia. Dino, onu arabayla evine bırakırken, yanağına hafifçe bir fiske vurup «İyi geceler küçüğüm,» diyordu yalnızca. Ne bir öpücük, ne de birkaç tatlı söz. Ara sıra da, sanki erkek arkadaşıymış gibi, hoş olmayan davranışlarda bulunuyordu. Odasına girdiğinde aynaya bakıyordu Xenia. «Ondan hoşlanmıyorum,» diyordu dudaklarının arasından mırıldanarak.

Birlikte oldukları zaman, ondaki bu umursamazlığın nedenini çıkarmaya çalışıyordu.

«İşler nasıl Xenia? O yaşlı baykuş sana iyi davranıyor mu?»

«Evet, hem de çok iyi.»

«Ama sen zayıfladın bu sıralarda. Çok yoruluyorsun. Üstelik aldığın para çok az. Altıyüz liret nedir ki! Yok, yok olmaz, sana daha iyi bir iş bulmalı. Ama şimdi çok kötü bir zaman; işler durgun. Bizimki de öyle. Eğer bu kıtlık böyle devam ederse, korkarım çocuklar için teneke otomobil bile satamıyacağız.»

Dino, X ve X ve X şirketinde, müdürün odasına sekretere haber verdirmeden rüzgar gibi girip çıkıyordu.

«Kızım, sen Dino Ricci'nin kim olduğunu anlamadın mı henüz? Ben bekleme odasında yalnızca senin güzel gözlerine bakmak için otururum.»

Yaş gününde kort kürkünden bir manşon arma-

ğan etti Dino: «Dışarıya böyle çıplak boyunla çıkamazsın.» Ayrıca, domuz derisinden bir çanta ve ipekli bir giysi armağan etmişti. Bütün bunları aldığında, Grimaldi'yi düşündü Xenia. Orada yaşantı değişmiyordu hiç bir zaman. Arkadaşları yüzlerini yine soğuk su ile yıkıyorlardı mutlaka. Öğretmenlik yapıp, ayda birkaç liret kazanmak için gece gündüz ders çalışması, sonra tezinin kabul edilmemesi üzerine kendini öldürmeyi tasarlaması, şimdi komik geliyordu ona. Emanuela'ya ikinci yüzlüğü de göndermişti, ama bu kez mektup yazmadı; yalnızca imzasını taşıyan ufacık bir kağıt. Oraya geri dönmeyeceğine emindi artık. Ara sıra kasabaya dönmeyi düşünüyordu. Anne babası, bostanda çok iş olduğunu ve akça kavak ağaçlarının yeni yaprak verdiğini yazıyordu. Bu mektup, kırlarda yalnız başına dolaştığı, ya da bakır kaplara su dolduran kadınları seyretmek için sık sık çeşme başına gittiği üzüntülü günleri getirmişti aklına. Su dolu kapları başlarında taşıyan iriyarı kadınların, aralarında konuştukları kaba bölgesel dil hoşuna giderdi Xenia'nın. Tatilde eve döndüğü zaman, annesinin hazırladığı kır yemeklerine doyamazdı.

Bir keresinde Dino'yla kasabaya gitmeyi tasarladı kafasında. Boynunu sıcacık tutan manşonu ile, şu koca arabada müzik dinleyip ne kadar rahat ettiğini annesine göstermeliydi. Ya mahalle arkadaşları, kocaman bir arabayla geldiğini görünce, kıskançlıktan kuduracaklardı mutlaka. Bahçedeki akça kavakları iyice göresi gelmişti genç kızın; Dino'yla gölgesine oturup, annesinin hazırladığı kır pidelerini yiyecek, sonra Milano'ya döneceklerdi.

Bağın ipotek edilmesinden yakınıyordu babası. Bir akşam Xenia oturup gösterişli bir mektup yaz-

dı ailesine: «Göreceksiniz, bir gün bu üzüntünüz de kalmıyacak. Siz yalnızca Tanrıya dua edin, bana çalışacak güç versin.» Kendi kazandığı parayla, bu sorunun çözümlenemiyeceğini bilmesine rağmen, satırları içtenlikle yazmıştı Xenia. Belki Dino kurtarabilirdi onları bu çıkmazdan. Ama hayır... Dino, ayaklarına bile kapansa evlenmek istemezdi onunla.

Ya Raimondo Horsch? Koşa koşa çıkardı onunla papazın karşısına. Ama evliydi Horsch, bir de büyük kızı vardı, ama hiç görmemişti Xenia. Raimondo Horsch, önemli bir adam olmalıydı: Büroya geldiğinde müdür telaşlanır, giderken bekleme odasına kadar geçirip «Bayan Xenia, kapıyı açar mısınız?» diye ricada bulunurdu.

Dino'ya Raimondo Horsch'un ne iş yaptığını sorduğunda, «bizim işlerden,» demiş ve hemen başka bir konudan söz etmeye başlamıştı.

«Bir çimento şirketinden sekreter arıyorlar,» dedi Dino mayıs ayında. Personel müdürüyle görüştüm, dokuzyüz ile başlatacak, ama net, vergi hariç. Senin çok güzel Fransızca ve İngilizce bildiğini söyledim. Yüzümü kara çıkartmıyacaksın değil mi?»

«Oh! Hayır Dino. Kuşkusuz hayır.»

Bir pazar sabahıydı. Milano her zamankinden daha aydınlık ve daha sıcaktı. Dino Xenia'ya, kentin dışında bir yerde kahvaltı etmeyi önerdi. «Pavia'ya hiç gittin mi? Orada bir lokanta biliyorum, nefis yemekleri var.» Radyoyu açtı, harple melodiler çalıyordu. Dino, radyo programlarına iyice söğüp saydıktan sonra, işlerinden söz etmeye başladı.

«Biliyor musun Xenia? Büyük bir vurgun vurdum ben: Libya'ya gönderilecek mototren satışından... İşin içinde Horsch da vardı, aslan payını o aldı kuşkusuz, ama benim payıma düşen para da küçüm-

senecek gibi değil. Diyorum ki, bu ayın sonunda işten çık... evet, evet, sekiz gün önce bildirmek yeterli. Çimento İşletmesine girmeden önce bir hafta dinlenirsin. Tom benim işlerimle ilgilenecek. Pek yetenekli değildir, ama birkaç gün idare edebilir. O zaman biz ikimiz, önce Riviera, San Remo, oradan Nice ve Cannes'a geçeriz. Pasaportun var mı?»

«Hayır.»

«İşte bu olmadı. Neyse, Nice ve Cannes'a başka bir zaman gideriz. Gerçekte, San Remo başlı başına bir eğlence yeri. Rulet oynanan bir Casino biliyorum... Çok güzel bir yolculuk olacak. Hem sonra, seninle başbaşa kalıp, ilk kez aynı yatağı birlikte paylaşacağız, değil mi?»

Karşılık vermedi Xenia, Dino'nun arabayı durdurup, hiç olmazsa dudaklarından öpmesini istedi. Oysa radyoyu açmış: «Oh! sonunda neşeli bir müzik bulabildim.» diyordu.

Akşamları, Grimaldi'nin ön taraftaki, yola ve avluya bakan bütün pencereleri açık kalıyordu. Kızlar eskiden olduğu gibi, yemekten sonra toplanıp gevezelik etmiyorlardı artık. Teze ve sınavlara hazırlanmak için, hepsi de kendi odasına kapanıyordu. Avludaki küçük çeşmeden tekdüze akan suyun sesi geliyordu. Kalın ve gri duvarların ötesinde yaz başlamıştı çoktan.

Yalnız kalmıştı Emanuela: Neyseki Andrea vardı. Sık sık buluşmaları, kızlarda büyük bir merak uyandırmıştı önceleri. Binlerce özel soru soruyor, Andrea'nın karakterini, çok hoşlandığı şeyleri öğrenmek istiyorlardı. Ara sıra yemek odasında, «Andrea olsaydı bu yemeği severdi,» diyorlardı san-

ki hepsinin sevgilisiymiş gibi. Daha sonra, Vinca'nın telefon konuşmalarına olduğu gibi, bu buluşmalara da alışmışlardı.

Ara sıra akşamları, Vinca ve Emanuela temiz hava almak için avluya iniyorlardı. Trinita dei Monti'nin her saat başı vuran çan sesini duyuyorlardı.

«Saat on» diyordu Vinca «ve biz tutuklu gibiyiz burada... istesek de çıkamayız dışarı. Bahçe kapısı kilitli, rahibe yastığının altında anahtarla uyuyor. Biliyor musun, buraya ilk geldiğim gün, şu kocaman demir parmaklıklar beni çok korkutmuştu. Bence camlı giriş kapısıyla kolejin dış kapısı olduktan sonra, ne bu demir parmaklıklara ne de bahçe kapısına gerek var. Gerçekte bunların hepsi laf olsun diye konmuş. İnsan kaçmak istedikten sonra... Bu gece Andrea ne yapıyor?»

«Çalışıyor olmalı. Ya Luis?»

«Nereden bileyim? Sanırım, arkadaşlarıyla kahveye gitmiş siyasetten konuşuyorlardır. Duydun mu? İspanya'da savaş yeniden başladı. Babam, karısıyla birlikte kenti terkedip, köye gittiğini yazıyor. Cordova yakınlarında bir evimiz var. oraya döndüğümde seni mutlaka beklerim... Biliyor musun? Tıpkı küçük bir villayı andırır. Eskiden dedelerimiz otururmuş; içinde, varlıklı olduğumuz günlerden kalma değerli eşyalarla dolu. Bir zamanlar herkes çok varlıklıymış, biz de öyle... Bahçe portakal ağaçlarından geçilmezmiş.»

«Ne güzeldi kim bilir.»

«Evet. Portakal çiçekleri, insanı sarhoş eden bir koku yayarmış çevreye· Daha sonra kasabanın kendine özgü havası olup çıkmış bu koku. Bu nedenle, kaygusuz ve tembelizdir biz. Luis durumun çok kötü olduğunu söylüyor, öyle ki, eğer böyle de-

vam ederse, kısa zamanda iç savaş çıkabilirmiş. Şimdi ders çalışacakları yerde, o ve arkadaşları, hattâ elçinin oğlu bile, kahvenin masasına 'Yaşasın İspanya' yazmaya gidiyorlar. Gece yarısına dek içip tartışıyorlar. Sonra sabah uyanamıyor Luis ve sözleştiğimiz saatte yetişemiyor.»

Ekim ayında tezlerini verecek olan Anna ve Silvia, sabah erkenden kütüphaneye gidiyorlardı. Bir yandan kütüphanenin boğucu sıcaklığı, öte yandan insanın yüreğini daraltan sessizlik, kataloğlar, fişler, eski ve tozlu kitaplar...

Öğle sıraları Silvia, Belluzzi'nin evine gidiyordu. Daima ayaklarının ucuna basarak yürümesinden olacak, evdeki varlığını herkes sezinliyordu. Kağıtları profesörün masasına koyuyor, sonra hemen dışarı çıkıyordu ardından kapıyı yavaşça kapıyarak. Belluzzi öylesine dalgın oluyordu ki, Silvia topladığı bilgiler konusunda birkaç söz söylemeğe cesaret edemiyordu. Kenarları altın çerçeveli kalın gözlüklerinin ardına gizlenmiş, geçtiği yolları görmeden gidip geliyordu üniversiteye: Evinin kapısını bulması ise, alışkanlıktan başka bir şey değildi. Gururlu bir acelecilikle çıkıyordu merdivenleri ve yolda gösterdiği aynı dalgın hava içinde yürüyordu kendi evinde..

Silvia, bir süredir çalışmalarını, Belluzzi ile hiç görüşmeden sürdürüyordu. Sonunda bir akşam profesörün odasına, içinde kağıt dolu gri bir dosya ile girdi.

«Nedir bunlar Custo?» diye sordu profesör.

«Konferans için materyal topladım» dedi Silvia. (Ve düşünüyordu genç kız: «Hiç bir işe yaramıyacak. Bunlar için ne kadar da çok yorulmuştum!») Sonra ekledi: «Belki yetersiz göreceksiniz bu bilgi-

leri, hattâ belki de yararsız bulacaksınız. Acaba şimdi ne yapmam gerekir?»

«Şimdilik bir şey söyleyemem bayan Custo. Bu gece dosyaya bir göz gezdireyim, yarın konuşuruz.» diye karşılık verdi Silvia'ya bakmadan. «Teşekkür ederim.»

Dışarı çıktığında bütün cesareti kırılmıştı genç kızın. «Başka bir yardımcı gerek ona...» diye düşündü. Dikkatli ve orta zekâya sahip olmaktan başka bir üstünlük göremiyordu kendinde. Biraz da çalışma isteği vardı içinde, hepsi bu. Bir gün sonra, profesöre gideceği saati sabırsızlıkla bekledi; Belluzzi'nin kendisini çağırması üzerine, yazı masasına yaklaştı. «Sevgili Custo» dedi profesör. «Topladığınız bilgiler mükemmel. Bütün bunları nereden buldunuz? Size nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum. Benim çalışmalarıma önemli bir katkıda bulundunuz. Fakültede sizin gibi birini bulduğuma çok memnunum. Size söylemiştim: Gelecekte çok başarılı olacaksınız bayan Custo. Belki ben bu dünyadan göçmüş olacak, sizi kutlayamayacağım. O zaman beni ve birlikte yaptığımız çalışmaları hatırlarsınız.»

Silvia'nın yüzünü, doğuştan beri boyun eğmeye alışmış insanlara özgü bir minnettarlık ifadesi bürümüştü. Gerçekte, neydi ailesi? Köylü. Mutlaka biri çıkıp onların yorgunluklarına sahip çıkıyordu, «Teşekkür ederim, bravo,» bile demeden üstelik... Bu övgüden allak bullak olmuştu Silvia. Ağzını açıp bir şeyler söylemek istedi: «Bundan sonra başımı kitaplardan kaldırmıyacağım profesör, geceleri bile çalışacağım.» demeyi geçirdi aklından, ama tam o sıra, elinde bir fincan çay ile Belluzzi'nin karısı girdi içeriye.

Genç bir kadın sayılmazdı; şişmandı ve koyu

kestane saçları vardı. Beyaz giysisinin kısa kollarından etler fışkırıyor gibiydi. Hayretle bakardı hep Silvia'ya, kocasının işleri için böylesine koşuşturmasından, yorulmasına anlam veremiyordu bir türlü.

Bir keresinde Silvia, onu telefonda konuşurken dinlemişti: «Evde beslenen bir hayvandan farksız,» diyordu. «Zekâsına bir diyeceğim yok, ama o baştan ayağa siyah giysisine ve yüzündeki hüzünlü anlama sinir oluyorum; Guido çevresinde böyle garip bir yaratığa nasıl dayanabiliyor, anlamıyorum doğrusu.» Sözünü ettiği kimse, kuşkusuz Silvia'dan başkası değildi.

Profesör karısının girdiğini sezinleyince, yüzündeki ciddi anlam kayboldu birden. Gözlüklerini çıkarıp, karısını karşılamak için oturduğu yerden kalktı.

«Oh, teşekkür ederim Dora, teşekkür ederim. beni hiç unutmazsın...»

Karısını açık saçık bir giysi, elinde bir fincan çay ile görmek yetiyordu ona. O zaman Silvia, kendini bin kat daha küçülmüş duyuyordu. Gecesini gündüzünü masada geçirmişti, kendisinin olmayan bir ödevi yaparken yorulan gözlerini oğuşturarak. Vinca yanındaki odada uyuyordu. Düzenli soluk alışları, yatağa davet eder gibi geliyordu Silvia'ya: O zaman, uyumamak için siyah salkım halindeki küpelerini çekiyor, sabah kalktığında, alev alev yanan kulak memelerinin acısına güç dayanıyordu. «Tam bir dişi gibi giriyor içeriye; elinde bir fincan çay, şişman bedenini kıvırarak. Onu pudrasız görmedim hiç... Ya o dudaklarına sürdüğü kırmızı parlak ruj... buram buram parfüm kokuyor. Öyle bir giysi içinde profesörün odasına girmeyi beceremem ben. Kütüp-

haneye girdiğim zaman, artık yalnız olmadığını farketmiyor bile. Aynı cinsten biri gibi görüyor beni...»

Silvia, bayan Dora'nın, kocasıyla konuşurken gerçekten seviyormuş gibi davranmasına şaşıyordu. Oysa kütüphaneden çıkar çıkmaz, başına pembe tüylü şapkasını geçirip evden gideceğini biliyordu. «Nereye gidiyorsun?» diye sormuyordu profesör. Her gün öğleden sonra sevgilisine gidiyordu bayan Dora. Sık sık teeefon ediyordu ona; duvarlar ince olduğu için, Silvia ister istemez duyuyordu kadının çocuksu cilvelerini, gülüşlerini. Uzun süre devam eden telefon konuşmalarında profesörden «o» diye söz ediyordu. «O» dışarı çıktı, «o» döndü diyordu, üçüncü tekil şahıs kullanarak. Sevgilisine gitmeden önce, «o»na bir fincan çay getiriyordu. Böylece, bütün bir gün susması için, ağzına bir parmak bal çalıyordu profesörün.

Çoğu kez, yaptığı işi bırakıp çekip gitmeyi düşündü Silvia, salt evde olup bitenlere şahit olmak istemediği için... Dora, eğer isterse, kocasını terkedip gidebilirdi, ama ihanet etmemeliydi. Belluzzi gibi bir adama nasıl ihanet edebiliyordu? «Bu evde çok sıkıldım, başımı alıp gidiyorum,» diyebilirdi. Ama bu güzel evden, pahalı eşyalarla bezenmiş salonda dolaşan beyaz önlüklü hizmetçiden vaz geçmek istemiyordu Dora.

Bununla birlikte, iki sevgilinin yakında birbirinden usanacağına inanıyordu Silvia. «O» farkında değildi hiç bir şeyin. Kış uykusuna yatmış gibiydi. Dora sevgilisinden ayrılsa bile, bir şey değişmiş olmıyacaktı «o»nun için. Bunları düşündükce öfkeden kıpkırmızı oluyordu Silvia, birisine açılmalı, içini dökmeliydi .Örneğin, arkadaşlarına anlatabilirdi her şeyi.

Ama susmak zorunluluğunu duyuyordu genç kız; Belluzzi'nin dersi sırasında, profesör XII. yüzyıl senelerini eleştirirken, arkadaşlarının, tatsız aşk kelimeleri söyleyen iki sevgilinin telefon konuşmasını düşünmelerini istemiyordu.

Bir akşam Augusta, Emanuela'yı çağırdı: «Odama gel, sana anlatacaklarım var.»

Yazın iyice sıcak oluyordu Augusta'nın odası: Sardinya halıları naftalinlenmiş, dolabın altına konmuştu. Komodinin üstündeki ortanca çiçeği, odanın tek süsüydü. Taze marul yaprakları arasında dolaşan Margherita, birisinin içeri girdiğini duyunca başını kabuğunun içine çekti.

«Kahve içer misin?»

«İçerim.»

Augusta aceleyle oraya buraya koşuştururken, Emanuela çerçeve içindeki resimlere bakıyordu. Sardinya halkının resimleriydi hepsi de. At yelesi gibi gür ve siyah saçlarının altındaki yüzleri, yüzyılların melankolik havasını taşıyordu. karanlık ve hüzünlü. Hayvan sürülerinin otladığı çakıl taşlı otlakların, soğuktan titreyerek yürüdükleri kilometrelerce yolun büyük sıkıntılarını anlatmak isteyen gözleri, kara taş üzerine oyularak işlenmiş gibi donuk ve düşünceliydi.

«Bu odada insan huzur duyuyor».

«Doğru söyledin Emanuela. Sizler bir an önce odanızı terketmekten başka bir şey düşünmezsiniz: çünkü tıpkı otel odasına benzer. O beyaz badanalı duvarlara bağlanmaktan korktuğunuz için, bavuldan giysilerinizi çıkarmakta duraksarsınız.»

İyice yaşlanmıştı Augusta. Saçlarındaki beyaz-

lar rahatça farkediliyordu artık. Belki de gerçek yaşını saklıyordu, kırkına yakındı besbelli. Bir gün Anna'ya demişti ki: «Kaç yaşındayım Jersin?» Beriki karşılık verdi: «Otuz.» Bu cevaba gülümsemişti Augusta, «Çok iyimsersin,» derken.

«Seninle konuşmak istiyorum, çünkü böyle daha fazla devam edemeyeceğim —al kahveni, şeker orada— ve düşündüm ki, beni yalnızca sen anlayabilirsiniz.»

Emanuela hepsinin arkadaşıydı. Xenia'nın hoşlandığı birinin Milly tarafından da çok sevilmesi, üstelik aynı kişiyi Augusta'nm yardıma çağırması olanaksız gibi görünüyordu ona. Belki de Emanuela'da her şeyi sezgi yolu ile anlama yeteneği vardı. Ona yaklaşan, aynaya bakar gibi kendi yansısını görüyordu. Oysa aynanın birkaç yüzü vardı ve kişiye göre değişiyordu. Kızların devamlı gizli yönlerini açıklamaları, kolejde oyun haline gelmişti. İşin kötüsü Emanuela da kaptırmıştı kendini bu çekici oyuna. Yıllardır gizli tuttuğu sırları açıklama isteği doğuyordu içinde. Bu istek sonra yüzeye çıkıyor, kişiliğinin bilinmeyen yönlerini ortaya koyacak kadar ileri gidiyordu. Arkadaşlarıyla yakın ilişki kurması, gölgeden sıyrılıp yavaş yavaş aydınlığa çıkmasına ve gerçek görünüşünü yeniden kazanmasına yol açıyordu.

«Kahvemi beğendin mi?» diye sordu Augusta ve devam etti. «Güzel değil mi? Bisküvi ister miydin?» Sonra onun karşılık vermesini beklemeden yeniden sordu: «Grimaldi'de ne yaptığımı, burada neden kaldığımı sormayacak mısın? Ben sana sormuştum ve...»

«Sanat tarihi öğrenimi yapmak için burada kal-

dığımı çok iyi biliyorsun Augusta. Hem sonra ailem yolculuğa...»

«Ama sana Floransa'dan yazıyorlar... Neyse canım, beni ilgilendirmez. Ben sınavlara girmiyorum. Ama fakülteye kayıtlı olduğum için çalıştığımı sanıyorsunuz. Oysa derslere aldırdığım yok benim.»

«İyi ama, gece geç vakitlere kadar ışık yanıyor odanda. Ne yapıyorsun?»

Önce karşılık vermekte duraksadı Augusta, arkadaşına güvenmek için büyük bir çaba harcıyordu. Sonunda fısıldadı:

«Yazıyorum.»

«Yazıyor musun? Ne yazıyorsun?»

«Roman, öykü... İşte,» dedi çekmeceyi çekip içinden kendi el yazısıyla yazılmış bir tomar kağıt çıkarırken.

«Bunları bu gece yazdım.»

«Gerçek mi söylediğin?»

«Evet, sana her şeyi anlatacağım. Çalışıyorum, didiniyorum ve kimse benimle ilgilenmek istemiyor. Yardıma ihtiyacım var Emanuela tanıdık biri...»

«Konu olarak neyi işliyorsun?»

«Aşk, hep aşkı ele alıyorum» Çekmeceden kurdelaya sarılmış kocaman bir tomar çıkardı. «Bu romanı sana okumak istiyorum. Hoşuna gidip gitmediğini açıkça söylemelisin bana. Bunu bir gazeteye göndermiştim, bir ay kadar bekledim, sonra mektup yazdım, aradan bir hafta geçti, bir daha yazdım. Mektubun içine, göndereceksleri cevaba yapıştırılmak üzere pul bile koymuştum. Hiç ses çıkmadı. Sonunda, üçüncü mektubuma verdikleri cevapta, ana temanın zayıf olduğunu yazdılar. Sen akıllı bir kızsın, çok okumuş, çok yer görmüşsün...

Ötekiler küçücük dünyalarında yaşıyorlar, fakülteden gayri bir şey düşündükleri yok. Beni anlayamazlar...»

Kurdeleyi çözdü, kağıtları ters yöne büküp düzeltirken, «Sen» dedi «mutlaka düşünmüşsündür içinden: 'Augusta sınavlarını veremediğine göre, gerçekten kalın kafalının biri olmalı,' demişsindir, öyle değil mi? Ben de hep sınavlara gireceğimi söylemişimdir. Oysa bu kızlar fakülteyi bitirecek, memleketlerine dönecekler, evlenecekler...»

«İyi ama sen ne zamana kadar burada kalacaksın?»

«Amacıma ulaşıncaya kadar. Yazın Sardinya'ya yalnızca bir iki ay için gidiyorum. Eve dönmemin olanağı yok artık. Ailelerimiz bizleri kente göndermemeliydiler. Sonra, köyümüze döndüğümüzde, annelerimize kötü evlat, kocalarımıza kötü karı oluyoruz. Kişiyi yöneten, yine kişinin kendisidir. Bunu hangimiz unutabiliyoruz? Bizim ülkemizdekiler için, bir kentte yalnız başına yaşamak, herkes tarafından unutulmaya mahkûm bir kadın olmak demektir. Kasaba ya da köyde kalıp, babasının ya da kocasının baskısı altında yaşayanlar ise, kentte kendimize ait bir oda tutmamıza, istediğimiz saatte girip çıkmamıza karşıdırlar hep. Erkekler de öyle, öğrenim görmemizi ve her şeyi onlar kadar bilmemizi istemezler. Ama bu söylediklerim gençlerin sorunları. Ben artık... iyice olgunlaştım. Genç kızken nişanlanmıştım ve Loris'in bu işi, çıkarı olduğu için yaptığını söylemişlerdi. Şimdi de belki namusuma dil uzatamıyorlar, ama edebiyatı kıvıramadığımı söylüyorlar.»

«Canım, ne derlerse desinler, ne önemi var?»

«Gerçekte, önemsemem gerek. Ama başkaları-

nın değer ölçülerine karşı ilgisiz kalmamız, önemsememiz, bizim için pek çok şeyin sona erdiğini gösterir. Yenilgiye üzülmemiz, artık başarıya inanmadığımızı kanıtlar. Oysa biz bu dünyada hiç bir işe yaramadan hayatın akışı devam ediyor.»

Rahibe bağırıyordu: «Işıklaaar!... Işıklar!...» Koridorda bütün kapıları sonuna kadar açıp, hızla kapatıyordu. 40 no'lu odanın kapısını açtığında, onları sakin, tartışırken buldu. Düş kırıklığına uğramış gibiydi. «İyi geceler,» dedi Augusta kandili yakmaya çalışırken, sonra çığlıklar ve gülüşmeler gelen yandaki odanın kapısına atıldı. Augusta, elektriğin kesilmesini bekledi; sonra, gözleri kandilin zayıf ışığına alışınca, şarkıcılar gibi birkaç kez öksürüp, boğazını temizledi ve elindeki kağıtları okumaya başladı.

Evde kalmış bir kızın yazabileceği şeyler diye düşündü Emanuela. Uykuyla mücadele ediyor, göz kapaklarına güçlükle hakim oluyordu. Sonunda Augusta sordu: «Hoşuna gitti mi?»

«Güzel, çok güzel» dedi Emanuela. Gerçeği söylemenin ne yararı vardı?

«Söylesene, en çok neresini beğendin?»

«Nehirden söz ettiğin yeri.»

«Ama bence pek fazla bir lirik olmadı... Bununla birlikte sana teşekkür ederim. Şimdi sen aşağı in, ben de çalışmaya başlayayım.»

«Ama çok geç değil mi?!..»

«Saat henüz on bir olmadı. Gece, sessizlikte çok iyi çalışılır. Acele etmeliyim, önümde fazla zaman kalmadı.» Sanki kendi kendine konuşur gibi mırıldanıyordu.

Andrea, sınavdan sonra Emanuela'ya telefon edip, sonucu bildirdi: «Mükemmel, otuz aldım.» Genç kız hemen arkadaşlarının odasına koştu: «Andrea otuz almış!» Ardından dışarı çıktı, ona kavuşmak için sabırsızlanıyordu. Villa Medice'ye giden San Sebastianello yokuşu boyunca koştu. «Bravo,» dedi aceleyle «bravo, arkadaşlarım da çok memnun oldular. Biliyor musun, sen mükemmel bir insansın.» Yol boyunca ağır ağır yürümeye koyuldular. Başka çiftler de vardı, kolkola yürüyorlardı önlerinde arkalarında, asker alayı gibi. «Çok mutluyum, çünkü yakında fakülte bitiyor,» dedi Andrea: «Bu, mezuniyet sınavlarından bir öncekiydi, ama sınavlar insanı düş kırıklığına uğratıyor. Gece gündüz çalışıyorsun, sonra sınav salonundan çıkarken bir de bakıyorsun ki, istediğini elde edememişsin.» Küçük Pincio alanına çıkan geniş caddede siyah gölgeler kaynaşıyordu; her çift, sanki Villa kendi malikaneleriymiş gibi, yalnızlıklarına çekilmişti; kelimeler, fısıltı halinde çıkıyordu ağızlardan. Tam bir sessizlik hakimdi çevrede. Çınar ağaçlarından düşen kuru yaprakların ayaklar altında ezilirken çıkardıkları çıtırtı duyuluyordu yalnızca. Gurup zamanıydı. Kızıl renge bürünmüştü kent, çan kulelerinin tepesinden, kubbelerden ve pencere camlarından erguvan rengi parıltılar fışkırıyordu, yapma bir ateş gibi.

Emanuela ve Andrea, çevresinde yarım daire şeklinde yaban mersini ekili bir çeşmenin yanına oturdular. Su, yeşillikler arasındaki bir kaynaktan akıyordu, yumuşak bir gürültüyle, sessizce.

«Burası çok rahat,» dedi Andrea, «sanki evimizin bahçesinde oturuyor gibiyim. Bu sınavı vermekle, birlikte geçireceğimiz günlere yaklaştık gibi

geliyor bana. Oysa mezun olduğum gün, şimdiki gibi duyacağım kendimi: Memnun, ama yararsız. Resmi bir daireye gidip: 'Bana bakın, ben bu sabah mezun oldum' diyemeyeceğim ve beni rönesans stilinde döşenmiş bir odaya götürüp, 'İşte! buyrun oturun, bekliyorduk sizi, bu makam koltuğunuz' diyen birisini bulamıyacağım. O zaman ne olacak? Kimbilir nerede, azıcık bir ücretle öğretmenlik yapmam gerekecek... Ne yiyip ne içeceğiz karıcığım?»

Gülüştüler, ama az sonra ciddileşti Andrea yeniden: «Gel seninle hesaplayalım. Beşyüz ev...» ve hesabı şöyle sonuçlandırdılar: «Sen ayrı bir konuk odası döşemekten, ben de sigara ve futbol maçlarından vaz geçsem bile, bize ayda en az ikibin liret gerek. Ama bunlardan da vaz geçemediğimize göre; ikibinbeşyüz, tamam mı?»

«Bu para yalnızca senin ve benim için, öyle değil mi?»

«Öyle kuşkusuz. Ama tut ki benim dişim ağrıdı, dişçiye gidebilecek miyim? Ya da sen saçlarını öndüla yaptırabilecek misin? Yalvarırım bana paran olduğunu tekrarlayıp durma.»

«O zaman bu sorun çözümlenemez.»

«Çözümlememiz gerek. Çünkü ben, üzerinde adım yazılı bir kapıyı çalma zevkinden, gülümseyerek beni karşılamaya geldiğini görmek düşüncesinden vazgeçemiyorum bir türlü. İçeri girer girmez burnuma nefis bir kızarmış et kokusu gelecek; iki kişi için, doktor Lanziani ve karısı için zevkle hazırlanmış bir masa, ben bu başta, sen öteki başta oturacaksın. Ama düşünüyorum da, evli arkadaşlarımın çoğu mutsuz, karılarının suratları asık, çocukları solgun ve yüzleri hüzünlü. Çok korkunç bir şey bu. Bizler şımarık yetişmişiz, sen de ben de.»

«Ne demek o?»

«Şımarık ve saygısız. Bugün verdiğim sınavı kutlarken benimle birlikte masada oturan babamın yüzünü görmeliydin. Ona dedim ki: 'Evet, çok mutluyum, mezun olduktan sonra senin yanında çalışacağım.'»

«Gerçekten bunu söyledin mi ona?»

«Evet, üniversiteye yazıldığımda, ne karar aldığımızı biliyor musun? 'Kuyumculuk yapıyoruz üç nesilden bu yana, vitrinde kral tacı, ve şimdi de sen...' Henüz umutluydu babam, ama ben Nuh diyor peygamber demiyordum: 'Sizin mesleğinizi sevmiyorum ben, tezgah ardında çalışmak hoşuma gitmiyor...' Şu son günlerde evde neler dönüyordu, bilemezsin: Babam konuşmuyordu benimle, annem bir o yana koşuyordu bir bu yana... Bugün ağzı bir karış açık kaldı, ama ben dayatıyordum. 'Dükkanda çalışacağım, fakülteye girmediğim takdirde ayda ödeyeceğini söylediğin ikibin lireti şimdi vereceksin.'»

«Ya diploman ne olacak?» dedi babam.

«'Çerçeveletip duvara asacağım.' Aynı tonda konuşmaya devam ediyordum. Babamın yüzü değişti birden, gözleri büyüdü; elindeki peçeteyi fırlatıp, haykırmaya başladı. 'Bana bak Andrea, bütün bunlar ne demek oluyor?' Biliyor musun, babam kızdığı zaman titremeye başlar... Bense oldukça sakin görünmeye çalışıyordum. 'Demek istiyorum ki, para kazanmam gerek, çünkü evleniyorum.'»

«Tıpkı böyle mi söyledin?»

«Evet. O anda evdeki durumu görmeni isterdim. Annem ağlıyordu, hizmetçi kadın elinde bir tabak yemekle içeri girdiğinde, babam ayağa kalkıp, gücünün yettiğince bağırmaya başladı: 'Defol

git karşımdan, yemek falan yemiyeceğim!..' Ama ben ne yapacağımı biliyorum. Yarın resmini komodinin üzerine koyacağım ve bir ay içinde de seni eve götüreceğim.»

Andrea dükkandaki yaşantıdan daima nefretle söz ederdi. Demir kepenkten, vitrindeki kırmızı kadife örtüye kadar, hiç birinden hoşlanmıyordu. «Sabahtan akşama kadar sabırla köle gibi bekle... bir de müşterinin haksız yere öfkelenip bağırmasına boyun eğerek ses çıkarmamak var... Tüccar politikasıymış bu... Ailemin yıllardan bu yana sürdürdüğü bu yaşantıdan nefret ediyorum. Babam o değerli taşlarından başka bir şey düşünmez. Annem dükkanın arka tarafında küçük bir odada oturur. Sıcacıktır içerisi ve evin oturma odası gibi güzel döşelidir. Her gün öğleden sonra buraya gelir ve yün örer. Müşteri gelirse, işini dizlerinin üzerine koyup kulak kabartır, sonra yeniden örmeye başlar. İşler kesat olduğu zaman, babam dükkana gazete götürür.»

Demek ki Andrea bütün bunlara onun için katlanacaktı. Her şeyi açıklamanın tam zamanı olduğunu düşündü Emanuela: «Dinle Andrea,» demeliydi, «seninle önemli bir konuda konuşmam gerek. Eskiye ait bir macera, ama o öldü artık ve geriye bir bebek bıraktı bana; onu İsviçre'ye göndereceğim, sen zeki bir insansın, anlamalısın beni.» Konuşmak, her şeyi anlatmak gerekiyordu. Yoksa gelecek için yapılan bütün bu tasarılar boşuna olacaktı, sanki ölü doğacağı bilinen bir bebeğe kundak hazırlamak gibi...

«Dinle Andrea...»

«Hayır, hiç bir şey duymak istemiyorum. Kabul, kabul... senin paran var, evlendikten sonra da

olacak, ama sen de benim olacaksın. Yoksa, bir felsefe profesörü yerine, dükkanda çalışan sıradan bir adamın karısı olmaktan utanıyor musun?»

Konuşmak imkansızdı. Evle ilgili konulardan söz etmeye başladı yeniden. «Siz kadınlar anlayamazsınız. Sizler için, anne ve babanızın evi de kendi evinizdir, oysa biz erkekler, bize ait olmayan, yani içinde karımız ve doğan çocuklarımız bulunmayan her eve yabancıyızdır. Küçük bir kütüphane alıp, kitaplarımı yerleştirmek istiyorum. Hem sonra istiyorum ki, eve girdiğimde, beni, ama yalnızca beni bekleyen biri olsun. Belki sen de annem gibi birkaç kez dükkana geleceksin, yaşlanıp gözlük taktığım zaman,» diye ekledi sevgiyle genç kızın yanağını sıkarken.

Hemen, bir solukta söylemeliydi: «Andrea, benim bir çocuğum var.» Hem de kendi dünyasında yaşayan bencil bir çocuk. Başkaları onun dünyasına salt ona hizmet etmek ve rahatını sağlamak için girebiliyor. Emanuela kızını görmeye gittiğinde, canı sıkılıyordu Stefania'nın. «Bak, sana ne getirdim,» «Bana ne getirdin?» gibi anlamsız kelimelerden başka bir şey değildi konuştukları. Stefania, annesinin getirdiği paketi alır almaz, ziyaretin amacı sona eriyordu. Emanuela onu kollarının arasında tutmak istiyor ve kızının ona bir şeyler anlatmasını bekliyordu. Oysa çabuk usanıyordu Stefania, kucağında çırpınıyor, arkadaşlarının yanına gitmek için sabırsızlanıyordu. «Çocuklarım olmuş bir sürü, neye yarar, kucağıma alıp sevip okşayamadıktan sonra.» Onun anneliği, kolej kapısının ardında kalıyordu yalnızca. Annelik özelliğinden kurtulmak için, buradan çıkıp gitmesi yeterliydi. Bununla birlikte, Andrea gelecekten ve birlikte yaşayacakları

günlerden söz ederken, tüm bunların olanaksızlığını düşünüyor, dünyaya geldiğine bin kez lanet okuyordu. Farkında olmadan yaşlar iniyordu yanağından; söylediklerinden duygulandığını sanıyordu Andrea, hemen ellerini avuçlarına alıp öpüyor, «Canım karıcığım benim,» diyordu şakadan ve genç kızın asla onun karısı olamayacağına ağladığını bilmeden. Sonunda karar verdi Emanuela: «Böyle devam etmek daha iyi, babam bana yardım eder mutlaka. Evlenmeden bir iki gün önce konuşur onunla; Andrea tapıyor bana, bensiz yaşayamaz.»

Birkaç gün sonra, Vinca ile birlikte, Luis'in yeni stüdyosunu görmeğe gittiler. Önceleri Andrea diretmişti: «Bu kızdan pek hoşlanmıyorum. İkisinin arasındaki ilişki nedir sanki? Daha nişanlı bile değiler, üstelik arkadaşlıklarının ciddi bir görünüşü yok.» Kırılmıştı Emanuela, onu kaba ve taşralı olmakla suçlayınca, «Hayır sevgilim, beni yanlış anlıyorsun,» dedi ve gitmeyi kabul etti.

Stüdyo kapısının, dikkate değer bir özelliği yoktu. Luis'in eskiden oturduğu evin kapısı olduğu gibi, rönesans devrinin özelliklerini taşıyan süslerle işlenmemişti. Merdivenler dar ve karanlıktı. Yukarı çıkarlarken, kapılardan biri açıldı; birden yanık yağ kokusu yayıldı çevreye ve onu küçük bir çocuğun kulakları tırmalayan ağlaması izledi. Dik merdivenin son basamağını da çıktıktan sonra, içinde pek az eşya bulunan, kocaman bir salona girdiler. Tavanın bir köşesi resimli, duvarlar mimarlığa ait projelerle kaplıydı. Pencere kenarında iki divan, bir gazocağı ve birkaç çay bardağı; eşyadan sayılabilecek başka bir şey görünmüyordu ortada.

Binanın ön cephesi, Gianicolo'nun yeşilliklerini aşan çatıların ve kubbelerin oluşturduğu güzel bir manzaraya hakimdi.

İçerde Luis'den başka, oda arkadaşı Pepe ve başka öğrenciler de vardı: «Biz İspanyolların burada hep birlikte olması ne iyi...» dedi Luis Vinca'dan yana dönerek; onun arkadaşlarını tanımasını istiyordu. Oysa ilgisiz görünüyordu genç kız; Luis'in ona basit bir arkadaş gibi davranmasına öfkelenmişti. Aralarındaki ilişkiyi ötekilerin bilmesini istemiyorsa, neden çağırmıştı? Delikanlılar siyasetten söz etmeye başladılar; İspanyollar yüksek sesle, kavga eder gibi konuşuyorlardı, Andrea ise her zamanki gibi sakin görünüyordu. Vinca ve Emanuela divana oturmuş, ne söyleyeceklerini bilmiyorlardı. Duvarlara asılı projeleri görmek için kalktılar; çoğu Luis'in imzasını taşıyordu, diğerleri yine İspanyol olan öteki arkadaşlarına aitti. Luis'in projelerine zevkle bakıyordu Vinca; hayran olmuştu, hatta biraz da gurur duyuyordu. Luis'e çevirdi bakışlarını; onu böylesine heyecanla konuşurken görmemişti: Kızıl İspanya'dan, falanjist İspanya'dan, bombalarla yerle bir edilen kiliselerden, çuvala konup denize atılan kadınlardan, kolsuz bacaksız sakat çocuklardan, mezara gömülmemiş ölülerden söz ediyorlardı. «Ve biz burada, elimiz kolumuz bağlı hiç bir şey yapamıyoruz ülkemizin yakılıp yıkılmasına kayıtsız kalıyoruz!»

Tam o sırada, odaya yaşlı bir kadın girdi. Çiçekli bir giysi vardı sırtında. Şişmandı; saçları kızıl, yüzü fazlaca boyalıydı. Onu, soluk yüzlü genç bir kızla gözlüklü bir delikanlı izledi. Onlar da İspanyoldu: Genç kız Pepe'nin nişanlısı, mimarlık öğrenimi yapan Ignacio'nun erkek kardeşiydi. Vin-

ca kendisinden söz edildiğini duyunca kulak kabarttı. Anne, koca vücuduyla külçe gibi divana yığıldı. Havanın aşırı derecede sıcak olması ve dik merdivenler, onu soluk soluğa bırakmıştı. Luis arkadaşlarını tanıştırırken, yorgunluktan olacak, güçlükle tokalaşıyordu. Az sonra, İtalyanca-İspanyolca karışımı bir dille, yüksek sesle konuşmaya başladı.

«Yürüyerek geldik» diye yakınıyordu, «meydanda bir tek araç yoktu. Pilar, 'Biraz daha gayret, geldik, bir şey kalmadı' dedi, kandırdı beni. Ya o merdivenler?.. Ah, merdivenler... Aaaa, dur bakayım, bu ne güzel manzara böyle? Birazcık pencereyi açın da hava girsin içeriye...»

Boyalı yüzünden terler akıyordu. Pilar yavaşça Vinca'ya yaklaştı, konuşmadan gülümsediler; yeni tanışan iki küçük çocuk gibi ürkekçe bir yakınlık gösteriyorlardı birbirlerine. Yaşlı kadın, önce anlamlı gözlerle Emanuela ve Vinca'yı süzdü, sonra «Tanrım!» diye bağırdı «ne zarif şeyler! Bu ne güzellik! Luis'in nişanlısı hangisi?»

Kendisinden böyle söz edildiğini ilk kez duyuyordu Vinca; karşılık vermeye cesaret edemedi; ama Emanuela'nın yavaşça kolundan itmesiyle, «Ben...» diye karşılık verdi kızararak.

«Gel, gel... şöyle yanıma otur da iyice göreyim seni! Söyle bakalım, kaç yaşındasın? Yirmi bir mi dedin? Benim Pilar'ım gibi! Pilar'ımı gördün mü?»

Az sonra Vinca ile konuşmasını yarıda bırakıp, ötekilerden yana döndü; son derece ciddi görünüyordu. Hiç tanımadığı bir kadının kendisini görmeye geldiğini söyledi ve olayı anlatmaya koyuldu heyecanla:

«Bu sabah, şey... ne deniyordu İtalyanca? Hah

tamam, hizmetçi kadın. Evet, bu sabah hizmetçi kadın odama girdi: 'Kapıda bir kadın var, İspanya'dan gelmiş.' dedi. Düşünün artık siz! Henüz daha saçımı başımı taramamışım, üzerimde sabahlık; ama 'İspanya'dan' kelimesini işitince, beklesin hemen geliyorum diye karşılık veriyorum. Gidiyorum, bir de bakıyorum ki, karşımda son derece güzel bir yaratık; uzun boylu, platin gibi açık sarı saçlar, gerçekten sinema yıldızı gibi güzel ve çekici. Bir arkadaşım söylemiş bana gelmesini, çok eski bir arkadaş; yirmi iki yaşındaki oğlunu kurşuna dizmişlerdi. Tanrım, ne korkunç bir şey! Neyse, genç kız solgun görünüyordu, balmumu gibiydi yüzü. Onu öldürmek isteyenlerin elinden kurtulması ise son derece ilginç, hiç beklenmedik bir olay. İki rahibe ve biri hamile olan birkaç soylu kadınla birlikte bir ay kadar tutuklu kalmış. Onu yolun ortasında yakalamışlar; bizimle geleceksin demişler. O zaman genç kadın düşünmüş: Beni sınır dışı edecekler, demiş kendi kendine.»

Pilar annesinin sözünü kesti: «Önce kadının İspanyol olmadığını, konsoloslukta...»

«Ah, doğru, doğru... Kuzey Amerikalı, ama İspanya'yı çok seviyor. Gerçekte annesi İspanyolmuş, bu nedenle İspanya'da yaşıyormuş. Amerikan konsolosluğu ona diyor ki; sakin olun, siz Amerikan uyruklusunuz, size bir şey yapamazlar; kılınıza bile dokunamazlar. Ama o gözleri dönmüş şeytanların kimlik falan aradıkları yok ki! Uzun zaman, nasıl denir, ha... evet, bodrum gibi bir yerde, ötekilerle birlikte tutuklu kalıyor. İçlerinden ikisini çıkarıyorlar, öldürmek için kuşkusuz... Dışarı çağırırlarken, 'Vamos de paseo' yani biraz yürüyüş yapacağız diyorlar ve gidenler bir daha geri dönmü-

yor. İçerdekiler dermansız, açlıktan ölmek üzereler, anlattığına göre, günde bir kez ufacık bir tas çorba içiyorlar. O zaman, rahibeler dua ediyor, hamile kadın ağlıyor. Ve bir gün başlıyor kadın acı acı yakınmaya, sonra da haykırmaya; doğum sancıları bunlar. Tam yirmi dört saat devam ediyor, sonra sıklaşıyor, daha da sıklaşıyor, rahibeler kapıyı çalıyorlar ısrarla, ama kimse aldırmıyor. İçerde güneş yok, her taraf karanlık, ahır gibi bir yer; rahibeler zavallı kadına yardım ediyorlar ve sonunda kurtuluyor.»

«Çocuk ölü.» diyor Pilar araya girerek. Bayan Ines kötü kötü bakıyor kızına, olayın en heyecanlı yerinde sözünü kestiği için. Sonra devam ediyor: «Ölü... Anne kan kaybediyor, orada, pislik içinde, umutsuz, sürekli ağlıyor ve bebeğini yaşatmak için onu soluğu ile ısıtmaya çalışıyor. İki gün sonra bebeğin cesedini dışarı çıkartıyorlar, annenin ateşi çok yüksek, oda leş gibi kokuyor. Rahibeler yeniden duaya başlıyorlar: Bu durum hepsinin aklını başından alıyor. Ertesi gün biri kapıyı açıp 'Hey, buraya bakın!' diyor, 'kızarmış et, tavşan eti..' Hepsi hızla atıştırıyor önlerine atılan eti, rahibeler de, lohusa kadın da yiyor. Az sonra gardiyanlar toplanıyor kapıya birer ikişer, 'çok güzel değil mi?' diyorlar kahkahalarla gülerken, sarhoşlar gibi naralar atarak. Biliyor musunuz tavşan etinin gerçekte ne olduğunu? Ölü doğan çocuk!»

Kızlar dehşetle bağırdılar; erkekler kararsız, soluk almadan konuşmaktan yorulduğu için, giysisinin yakasından tutup sallayarak terini kurutmaya çalışan bayan Ines'e bakıyorlardı.

«Sözünü ettiğin sarışın kadın ne oldu?» diye sordu Luis. «Nasıl kurtulmuş?»

«Şöyle olmuş. Bir gün sonra, o gözü dönmüş şeytanlar hücreye gelip, rahibeleri alıp götürüyorlar. Zavallıcıklar, yüzleri acıdan küçülmüş, gözleri çukura kaçmış, kenarları halka halka mor olmuş. Sonra dönüyorlar, ama artık dua etmiyorlar: Bir köşeye büzülmüşler, başlarında siyah örtü yok, saçları çözülmüş, darmadağınık. Az sonra onu çağırıyorlar, sarışın kadına: 'Yürüyüşe' diyorlar. Bana hiç korkmadığını söyledi, soğukkanlıymış, bu kâbus gibi yerde kalmaktansa ölmek daha iyi diye düşünüyor içinden. Öteki kadınlar ve rahibeler ağlıyorlar ve bizimki ötekilerle dışarı çıkıyor. Karar vermiş: Öldürülmeden önce, 'Yaşasın İspanya!' diye bağıracakmış. Bu durumu hiç olmazsa nişanlısının görmesini istemiş. Sonra ne olmuş biliyor musunuz? Tıpkı filmlerdeki gibi, son anda Amerikan konsolosu gelmiş ve onu baygın bir durumdayken alıp götürmüş. On gün kadar konsolosun evinde kalmış, durumu çok ağırmış. 'Yaşasın İspanya! Yaşasın İspanya!» diye bağırıyormuş yüksek ateş nedeniyle sayıklarken. Ölü çocuğu yemesi geliyormuş aklına, ağzında insan etinin tadını duyuyormuş hep ve tükürüyormuş.»

Kıpkırmızı olmuştu bayan Ines, üzüntüsünden güçlükle soluyordu. Az sonra derin bir soluk alıp, yeniden anlatmaya başladı: «Yarın hareket ediyor. Konsolos onu Amerika'ya geri gönderecekmiş. Elimden geldiği kadar onu avutmaya çalıştım, ama umutsuz, çünkü nişanlısını öldürmüş olmalarından korkuyor. Çok güzel bir kadındı, ilah gibiydi.» Sonra, çevresindeki insanların anlattığı olaydan taş gibi kaskatı kesildiğini görünce ekledi: «İşte, ülkemiz bu durumda.»

Vinca düşünüyordu: «Luis yakında gidecek.»

Pilar Pepe'ye sokulmuş, kollarıyla sımsıkı sarmıştı delikanlıyı. Bayan Ines, üzerinde, kenarları mavi çini ile çevrili küçük bir alan, balkonlarında ıtır çiçekleri bulunan bir ev ve orta boylu ağaçların arasından yükselen Giralda kulesi resmi olan bir yelpazeyi sallayarak, konuşmasını sürdürüyordu. Vinca'nın gözlerini yelpazeye diktiğini sezinleyen bayan Ines: «Nereye bakıyorsun yavrum? La Giralda'ya mı? Ah!» diye iç çekti derin derin, yelpazeyi yüreğinin üzerinde sıkarken. «Kim bilir, belki de Giralda'yı bir daha hiç göremeyeceğiz. Birazcık su verir misin Luis? Susadım. Oh, sağol yavrum. Ah! La Giralda! Pilar sen de iç... İspanya'da savaş olacağını söylüyorlar: Şimdilik günün sorunu bu.»

«Pepe cepheye gitmeden önce evlenmek istiyorum,» dedi Pilar kesin bir sesle ve hemen ardından bağıra bağıra ağlamaya başladı. Bayan Ines azarladı: «Tanrı aşkına sus Pilar! Kim söyledi sana Pepe'nin gideceğini? Hepsi burada kalacaklar. O it sürüsü gibi vahşi köpeklerin karşısında şu üç kişi ne yapabilir? Nasıl karşı koyabilir?»

«Hayır bayan Ines,» dedi Luis, yaşlı kadının sözünü keserek: «Ben gidiyorum. Ya sizler?» dedi ötekilere dönerek. «Siz kalmak ister misiniz?»

Ürkmüştü Ines, oğluna baktı, Ignacio başını iki yana salladı. «Gerçekten burada kalmamı ister misin?» diye sordu Pepe kollarının arasında sessizce ağlamaya devam eden Pilar'a bakarak. Ines, tam zamanında araya girdi: «Haydi, haydi, hepsi laf bunların. Konuşmuş olmak için konuşuyoruz gerçekte. Kimse gitmeyecek, Pepe de gitmeyecek Pilar, canım benim. Pepe de öteki çocuklar da, hepimiz buradayız.» Ve konuyu değiştirdi: «Luis, bize projelerini göstermeyecek misin?»

Luis hemen yerinden kalktı, proje masasından aldığı bir tomar kağıdı, divanın üzerine yaydı. «İş te, sosyal konut yapımı için konkura giren projemiz. Kazanamadık kuşkusuz. Her şeyden önce yabancıyız biz. Bu bir halk konutunun projesidir. Üç kişi çalışmıştık: Pepe, Ignacio ve ben. Ama başaramadık.»

Pilar sordu: «Sen de mi katılmıştın Pepe?»

Luis konuşmasına devam ederken, Pepe gülümseyerek evet der gibi başını salladı. «Bu bir villanın projesi: Teras, geniş bir salon, bahçe, tenis oynanan çimli alan, yüzme havuzu...» Ama göstermeden önce bir an duraladı. Ines'e dönüp, «Bizde artık yüzme havuzlu villalar yapılıyor mu?»

Ines'in gözleri dolmuştu: «Ah! Yavrum, sizler daha çok gençsiniz. Villa yapacak o kadar çok zamanınız var ki! Bizler, biz yaşlılar, belki de ülkemize bile dönemeyeceğiz...» Ağlıyordu, iki gözü iki çeşme...

Belluzzi'nin konferansı çok başarılı oldu: Silvia ona yardım etmek için, derslerini ihmal etmişti. Yalnızca geceleri çalışıyordu. Sabaha karşı saat dörtte yatağa giriyor, altıbuçukta kalkıyordu, sabahın sessizliğinde yeniden oturuyordu küçük masasına. Kitapları güçlükle karıştırıyor, günlerdir ağrıyan sırtı yüzünden, her an gövdesini dik tutmak zorunda kalıyordu.

Konferanstan bir gün önce, Silvia, hazırlanan yazıları baştan aşağı okudu. Profesör yazı masasının ardında ayakta durmuş, genç kız ise koltuğun kenarına ilişmişti. «Beni dinlemeye geleceksin değil

mi?» dedi profesör ve Silvia'ya bir davetiye uzattı. «Sonra buraya, eve gelirsin.»

Silvia, konferans salonunun en son sırasındaki bir koltuğa oturdu. Aynalarla süslü kocaman salon ağzına kadar doluydu. Genç kız bakışlarını tavana kaldırdı, ellerinde güllerden yapılmış bir taç tutarak danseden tombul yüzlü meleklere baktı uzun uzun, hayranlıkla...

Silvia, arasıra tanıdık birine rastladığı davetliler arasında çembere alınmış gibi duyuyordu kendini. Yanındaki insanlar ona bakıp, baştan ayağa süzüyormuş gibi geliyordu. İlk sıradaki süslü koltukta oturuyordu bayan Dora, sanki ev sahipliği yapıyormuş gibi, yerinden kalkıp, yeni gelen bazı tanınmış kişileri salona buyur ediyordu. Siyah uzun bir giysi vardı üzerinde. Geniş şapkasındaki yeşil tüy, selamlamak için başını her eğişinde yumuşacık dalgalanıyordu. Kürsünün yanında kırmızı kocaman bir koltuk, üzerinde su dolu sürahi ile bardak vardı.

Silvia, profesörün, salona girmeden önce çok heyecanlı olacağını biliyordu, onun yanında olmak istiyordu. Profesör kuliste, hoşlanmadığı kimseler arasında bulunuyordu hiç kuşkusuz. Oysa bayan Dora, sarışın uzun boylu siyah giysili iki beyi kabul ediyordu o sırada. Önemli kişiler olmalıydılar; yürürlerken yanlarındaki insanlar saygıyla kenara çekilip yol veriyorlardı.

İki önemli adam, salonda en göze batan koltuğa oturdular; dirsekleri koltuğun kenarında, elleri çenelerinde bekliyorlar, ara sıra eğilip, alçak sesle konuşuyorlardı. Bayan Dora da yerine oturdu. Sık sık arkasına bakıp, belli belirsiz gülümsüyordu. Az sonra küçük bir kapı açıldı, aceleci adımlarla yürüyordu Belluzzi; kürsüye çıktı, kendisini alkışlayan din-

leyicileri selamlamadan başı önünde koltuğa oturdu. Birkaç kez kuru kuru öksürdükten sonra konuşmaya başladı.

Silvia, gece gündüz üzerinde çalıştığı ve daktilo ettiği kağıtlara baktı; profesör sinirli sinirli çeviriyordu sayfaları. Göz ucuyla yanındakileri süzdü. Dikkat kesilmişti hepsi de. İki önemli adam bile ilgiyle dinliyorlardı profesörün okuduklarını. Belluzzi konuşmasını bitirir bitirmez, kürsünün çevresi kalabalıklaştı, tıpkı dersten sonra öğrencilerin bir şeyler sormak için toplandıkları gibi.

Silvia, birkaç dakika salonda kaldı; hafifçe gülümsüyor, uzaktan kutluyordu onu. Kimse bu esmer ufak tefek kızın Belluzzi ile çalıştığını bilmiyordu, ama o biliyordu bunu. Yavaşça salondan çıktı; geniş merdivenleri inerken, ona önemsemeden bakan insanlara aldırmıyordu artık, mutluydu, sarhoş gibiydi.

Konferansı izleyen günler tatil olduğu için, Belluzzi'ye iki gün sonra gitti. Evde yoktu profesör, masasında mektup ve kutlama telgrafları duruyordu. Pencerenin kenarında ayakta okumaya koyuldu Silvia birer birer... damarlarında anlaşılmaz bir mutluluk duygusu dolaşıyordu ağır ağır, sıcak sıcak... Profesörün evine yaz gelmiyordu. Koltukların beyaz örtüsü olmasa, insan bu evde yaz mevsimini yaşadığına inanamayacaktı. Belluzzi kapıdan içeri girer girmez ona doğru ilerledi, elini uzattı, tokalaştılar.

«Biliyor musun? Pazar günü senin için hemen eve döndüm. Konferansa da gelmedin, yoksa hasta falan mı oldun?»

«Hayır profesör, hiç bir şeyim yok... konferansınıza gelmiştim.»

«Nasıl? Orada mıydın? Öyleyse yanıma neden gelmedin?»

«Çevreniz öylesine kalabalıktı ki, profesör...»

«Ama sen benim için ötekiler gibi değilsin, sevgili Custo. Fakülteyi bitirince çok yalnız kalacağım, arayacağım sizi.»

«Bir yere gitmeyeceğim profesör, burada kalacağım.»

«Olamaz böyle şey. Kendinize bir yol çizmelisiniz. Benimle birlikte kalmakla ne kazanabilirsiniz? Yalnızca birkaç yıl kaybedersiniz, hepsi bu. Oysa kaybedecek zamanınız yok sizin.»

«Bunları düşünmek için önümüzde uzun bir zaman var profesör.»

«Evet, öyle.» Bir an durdu, sonra göğe bakarak yeniden konuşmaya başladı: «Bu yıl yaz ansızın geldi. Bugün Dora'yı istasyonda geçirirken anladım bunu. Karım gitti. Birkaç gün sonra ben de gidiyorum.»

«Bayan Dora'yla Abbazia'da mı buluşacaktınız?»

«Hayır, ben Veneto'daki eski evime gideceğim. Orası bana babamdan kaldı, yılda bir kez mutlaka giderim. Belki çocukluğum orada geçtiği için olacak, orada birkaç gün dinlenip Roma'ya döndüğüm zaman, kendimi daha genç duyuyorum. Hem sonra yeniden çalışmaya başlamadan önce, biraz soluk almam gerek, öyle değil mi?»

«Bayan Dora da oraya gelecek kuşkusuz...»

«Oh, hayır!... Yalnızca bir yıl geldi, beni memnun etmek için. Ama çok canı sıkıldı, zavallı Dora, hatta hasta gibi olmuştu,» gülümsedi. «Dora bizden çok farklıdır. O insanlardan, hareketli bir hayattan hoşlanır... Öylesine hayat doludur ki Dora, gerçek bir kadındır.. Gerçek bir kadın. Başka ne denebilir?

Onunla iş konusunda konuşamam ve bu beni dinlendiriyor. Her zaman düşünceli olamayız, yanında hiç bir şey düşünemiyeceğimiz biri gerek bizlere, yoksa bunalırız. Akşam Dora'yı yemek masasında gördüğümde, biraz temiz hava almak için pencereyi açmışım gibi gelir bana. Bizim için hayatî önemi olan bazı şeylere karşı, onun hayret verici bilgisizliği ve umursamazlığı hoşuma gider. Bu bana her sanatın, onu yapan için mükemmel olduğunu öğretmiştir.»

«Ben böyle düşünmüyorum profesör.»

«Siz daha çok gençsiniz: Bunu sezinlemeniz için benim yaşımda olmanız gerek.»

Profesör demişti ki: «Gerçek kadın, işte gerçek kadın.» Onun bu kelimelerle karısına karşı hayranlığını mı yoksa acıma duygusunu mu ifade ettiğini anlayamamıştı Silvia. Birkaç günden beri, Dora telefon etmiyordu: Odasına kapanıyor, küçük yazı masasında uzun mektuplar yazıyordu; sonra uzun ve mor zarflara koyuyordu. Abbazia'ya yazıyordu, Abbazia'ya gitti. Kadın, gerçek kadın.

Silvia çocukken aynı yaştaki erkeklerle koşup oynamaya bayılırdı. Oysa kız kardeşleri çiçekten taç yapıyor, nakış işliyor, şöminenin yanında masal dinliyorlardı. O yapsa yapsa, hizmetçiler eşkiya öyküleri anlatırken yün eğirirdi. Sabah oldu mu, en büyük ağabeysinin pantolonunu giyer, atla nehir boyunca gezintiye çıkardı. Sonra atı bağlar, çimenlerin üzerine uzanıp ya kitap okur ya da düş kurardı. On üç yaşındayken bir gün annesine sormuştu ansızın: «Dinle anneciğim, ben gerçekten çirkinim, değil mi?»

«Kim söyledi bunu sana?»

«Kız kardeşlerimle oynayan kızların çoğu. Gü-

lüyorlar, kızkardeşlerim bile 'Silvia'yı ağabeyimizin pantolonuyla görmelisiniz. Onun da erkekten farkı yok,' diyorlar.»

«Bu dedikoduları neden böylesine önemsiyorsun Silvia?»

«O zaman, söyle bakalım: Çirkin miyim, değil miyim?»

Annesi şefkatle saçlarını okşamış, «Tanrının verdiği hiç bir yaratık çirkin değildir,» demişti.

Sonra, öğrenimini yapması için kente göndermişlerdi onu. Oysa kızkardeşleri evde kalıp koca beklemişlerdi.

«Beni okutmakla çok iyi yaptılar,» diye düşündü. «Çünkü hiç bir zaman iyi bir karı olamıyacağım. Ben ancak, atının ardında beni de taşıyacak bir eşkiyayla evlenebilirim. Ama ayrı bir atım olmasını ve onun yanında dörtnala gitmeyi tercih ederim.»

Arkadaşlarıyla duadan sonra buluştu. Kilise mis gibi zambak kokuyordu. Aşırı sıcaktan olacak, henüz duanın başlarmdayken, uyuklamaya başlıyordu başrahibe. Augusta —içlerinde rahibe Lorenza'nın en çok güvenini kazanan oydu—, onun, Cenova'ya, bütün yaşlı rahibelerin ölümü bekledikleri dinlenme evine gönderileceğini duymuştu. «Terasta duruyorlar, uyuklayıp, dua ediyorlar...»

«Korkunç bir şey olmalı,» dedi Emanuela «arkadaşlarının birer birer kaybolduğunu görmek.»

«Sanmıyorum,» diye karşılık verdi Augusta: «Biri öldüğünde, ötekiler henüz yaşadıklarına ve ölüme karşı dayandıklarına seviniyorlar, tehlikeler karşısında içlerinin ürperdiğini duymak zevk veriyor onlara.»

Şimdi artık kızlar akşamları avluya inip, kısa

bir zaman için gevezelik ediyorlardı. Birkaç gün önce Milly'nin kaldığı odaya, Viyola çalan bir kız gelmişti. Offenbach'dan hareketli bir parçanın sesi duyuluyordu avludan. Aşağı iner inmez, arkadaşlarının yanına koştu Vinca. Hiç bir şey söylemeden elinde tuttuğu gazeteyi gösterdi: **İspanya'da savaş başladı.**

«Çıkmak istiyorum,» dedi «Luis'e gitmek istiyorum.»

«Olmaz Vinca, çok geç oldu.»

«Ne önemi var canım? Ines, istediğim zaman evine gelebileceğimi söylemişti. Gitmek zorundayım.»

Giriş kapısına koştu, ışığı söndürmek üzere olan kapıdaki rahibenin karşısına dikildi: «Bir dakika bakar mısınız? Ben dışarı çıkmak zorundayım!»

«Bu saatte mi? Delirdin mi sen?»

«Çıkmak istiyorum dedim size. İspanya'da savaş başladı, şimdi anladınız mı? Burada kalamam, hemen kapıyı açın.»

«İyi ama saat ona geliyor. Haydi Vinca, şimdi git uyu, yarın sabah gidersin.»

«Bu durumda nasıl uyuyabilirim? Açın diyorum size.»

Sinirli sinirli kapıyı dövmeye başladı. Yaşlı rahibe kampanyayı çalar çalmaz, rahibe Lorenza göründü.

«Ne var Vinca.»

«Dışarı çıkmak istiyorum, daha doğrusu çıkmam gerek. İspanya'da yeniden savaş başladı, ötekilerle konuşmalıyım... Bu konuda haber alır almaz, toplanacağımızı söylemişlerdi.»

«Ötekiler dediğin kim?»

«Arkadaşlarım. Bana neden öyle bakıyorsunuz?

Evet Luis de var aralarında. Neden surat asıyorsunuz? Luis'i tanımıyor musunuz? Bırakın beni diyorum size!»

Rahibe Lorenza onu yatıştırmaya çalışıyordu: «Telefon etsen daha iyi olmaz mı? Gel Vinca, yarın sabah erkenden gidersin.»

Ama genç kız yumruklarıyla kapıyı dövmeye devam ediyordu. «Açın, yalvarırım açın kapıyı. Ya giderlerse? Luis haberi alır almaz hareket edeceğini söylemişti.»

«Ama hayır, olamaz, bu kadar çabuk gidemez. Haydi Vinca gidelim artık.»

«Ne biliyorsunuz? Siz erkekleri tanımazsınız ki rahibe Lorenza.»

Anna ve Emanuela da gelmişti onu ikna etmek için, ama dayatıyordu genç kız:

«Hayır, hayır... Sen, Emanuela, hiç olmazsa sen anlamalısın beni. Ya gidiyorlarsa? Ya gittiyse ne yaparım ben?» Güçlükle odasına çıkardılar. Oraya buraya saldırıyor «Savaş... savaş var... Bense buraya kapatılmış, yaşayan bir ölüden farksızım. Her zaman demiyor muydum, kendimi tutuklu hissediyorum bu Tanrının cezası yerde. Ya Luis gidiyorsa?»

«Bu akşam gitmesi olanaksız.»

«Onun için her şey olağandır. Bana bir mektup bırakmış, gidiyor ve ben bir daha onu göremiyeceğim! Soruyorum size, ya öldürürlerse onu?»

Hıçkırdı. Ötekiler dilsizden farksız, Vinca'nın yabancı olduğunu ilk kez hissediyorlardı: Onun ülkesinde olup bitenler ilgilendirmiyordu onları. Hastaymış gibi soydular Vinca'yı; yatağa yatırdılar. Rahibe Prudenzine bir elinde kandil, öbüründe bir fincan haşlanmış papatya suyu, içeri girdi. Rahi-

beyi görür görmez bağırmaya başladı yeniden: «Bırakın beni! Dışarı çıkmak istiyorum!...» Sonra arkadaşlarına döndü: «İnsan, bütün zamanını Tanrıya hasreden bu evlenmemiş bencil kızlar arasında boğulacak gibi oluyor!»

Hıçkırıklarını, uzun bir ağlama izliyor, soluğu kesiliyor, boğulacak gibi oluyordu. Kızların bir kısmı onun yanında kaldı. «Çok kötü bir durum,» diye düşünüyordu Silvia elindeki gazeteyi okurken. Arkadaşları gitmeye hazırlanırken, Vinca gözlerini açtı; Emanuela'nın ellerine sarıldı: «Beni yalnız bırakma... korkuyorum, bugünden sonra, hayatımın sonuna kadar yalnız kalacağımdan korkuyorum.»

Hemen gitmeye karar vermişti Luis. Olayları izlemesi için, Vinca'ya İspanya'nın bir haritasını armağan etmişti. Pepe de gidiyordu, Ignacio da. Ekimde bitirme sınavlarına girecek olanlar, İspanya'ya daha sonra gitmeyi düşünüyorlardı. «Ama biz o zamana kadar çoktan dönmüş olacağız,» diyordu Luis, «Fakülteyi bitirdiğiniz gün, size şarap ısmarlayacağız, kana kana içip susuzluğumuzu dindireceğiz. Ama şimdi gittiğimize göre, savaş bir hafta içinde sona erecek demektir!...»

Şakalaşıyorlardı; Vinca da şaka yapmayı deniyor, ama başaramıyordu. Hep soruyordu Luise'e: «Bana yazacak mısın? Bana yazacak mısın? Projelerini bana mı bırakıyorsun?» Luis'in attığı eski terlikleri gizlice çöp tenekesinden almış, hatıra olarak öteki eşyaların yanına koymuştu.

Grimaldi'den ayrılmaya karar verdi. Ines, onu evine davet etmiş. «Eğer gelirsen, Pilar'ım da yalnız kalmaz.» demişti. O akşam yemekten sonra ar-

kadaşlarına açtı düşüncesini. «Bu durumda çalışamıyacağım, canım kitap açmak istemiyor.» Durumundaki beklenmedik değişiklikten olacak, onlardan ayrılacağına üzülmüyordu hiç. Rahibe Lorenza ona, birkaç kişiye İspanyolca ders vermesini sağlamıştı. Duygulanmıştı Vinca, rahibenin ellerine kapandı, uzun süre öyle kaldı. Babası, karısıyla birlikte Portogallo'ya kaçmış, oradan rahibelere telgraf çekerek, Vinca'nın Ines ile oturabileceğini bildirmişti.

Valizlerini sıkaca kapatan Vinca, arkadaşları ile vedalaşmak için, odaları dolaşmaya başladı. «Sizlerden ayrılmış sayılmam, Roma'da olduktan sonra, birlikteyiz demektir,» diyordu. «Her gün görüşeceğiz, kim bilir, belki de yaz sonunda Grimaldi'ye dönerim...»

Hayatında öylesine değişiklikler olmuştu ki, Luis'in gideceğini unutmuş gibiydi. Bir gün telefonda, «Bugün bize gel,» demişti Luis «Pilar ve Ines de gelecek.» Vinca salona girdiğinde, onu bavulunu hazırlarken buldu. Yalnızdı. Pepe Pilar'la dışarı çıkmıştı; gidiş hazırlıklarına dayanamıyordu genç kız.

«Ne zaman?» diye sordu Vinca, sapsarıydı yüzü.

«Yarın. Gideceğimiz yere sınırda karar vereceğiz.»

Gerçekten gidiyorlardı. Aynı sabah gazetelerde korkunç bir şey okumuştu Vinca: Kısa süren bir çatışmada yüz on dokuz ölü. Uzaktı İspanya: Mektup üç günde geliyordu.

«Bana yazacak mısın?»

«Evet, fırsat buldukça.»

Fırsat buldukça... Belki bir gün mektup yazmaya fırsat bulamıyacaktı. Ne Pilar haber alabi-

lecekti Pepe'den, ne de Ines'e mektup gelecekti. Ignacio'dan. Gazeteler ölü sayısını bildiriyordu, ama isim yazmıyorlardı. Luis'den mektup gelmese bile, ötekiler için hayat güzel ve yaşamaya değer görünecekti.

«Luis, dinle beni.»

«Söyle.»

«Seni seviyorum.»

İlk kez söylüyordu bunu ona. Luis, bağlamaya çalıştığı paketi bıraktı, Vinca'ya doğru döndü, titrediğini görünce, ona doğru yaklaştı, kendisine doğru çekti. Yavaşça omuzlarını okşuyordu Luis; ama elleri değişikti sanki, sinemanın karanlığındaki okşayışlara benzemiyordu bu seferki okşayışları. Yarın birlikte olamıyacaklardı, elleri okşamıyacaktı omuzlarını, yüzünü, saçlarını.

«Luis, fotoğrafımı da götürecek misin?»

«Kuşkusuz, hani kavga ettiğimiz gün Gianicolo'da çektirdiğini alacağım.»

«Sana başka ne verebilirim?... Al... bu dolmakalemimi de götür yanında. Yoksa cepheden bana nasıl mektup yazacaksın? Ignes'in adresini biliyorsun, değil mi?»

«Evet, evet.»

Söylediklerine inanması için, oldukça yumuşak konuşuyordu Luis. Güneşin son ışıkları oynaşıyordu geniş pencerenin camında. Sanki Luis'in, «Yukarıya çıkalım mı?» dediği o günü hatırlatır gibiydi. Oysa şimdi savaşa gitmeye hazırlanıyordu delikanlı.

«Luis...»

«Vinca...»

«Odanı görmeye geldiğimiz o günü hatırlıyor musun?»

«Ne zaman?»

«Hani, ben yukarı çıkmak istememiştim.»

«Ha, evet, hatırladım.»

Vinca delikanlıya baktı: «Dinle beni...» dedi. Sesi her zamankinden farklı çıkıyordu. «Şimdi ister misin?» Umutsuzdu bakışları. «İster misin?» Duraksadı delikanlı, başından beri anlayamamıştı ne demek istediğini. Sonra genç kızı kendine doğru çekti yeniden, kollarının arasında sıktı uzun uzun.

«Hayır!» diye karşılık verdi.

«Neden istemiyorsun? O gün...»

Başını iki yana salladı delikanlı: «O gün başkaydı. Yarın gidiyorum.»

«Öyleyse, ben istiyorum. Seni seviyorum, seni ne kadar sevdiğimi bilmiyor musun Luis...»

«Biliyorum, ama...» Ciddi görünüyordu: «Yakında döneceğim. Ya da sen dönersin, ülkemize. Andalusia'daki konuşmalarımızı unuttun mu? Eğer beni beklersen, eğer beni bekleyecek gücün varsa... Döneceğim, göreceksin bak, geri geleceğim...»

Güneş camı tamamen terketmişti artık. Bomboş odaya gri bir renk hakim olmuştu.

«Korkuyorum» diye fısıldadı Vinca yavaşça: «Beni bırakma.»

Xenia ve Dino, cumartesi öğleden sonra hareket ettiler. Bir akşam önce, Horsch ve Tom geldikten sonra, Vandina'yla birlikte akşam yemeği yemişlerdi. Erkekler iş konusunda konuşmak için bara gidince kızlar yalnız kalmışlardı. Alçak sesle konuşan Vandina, söylediklerini arkadaşının duyabilmesi için iskemlesini Xenia'nınkine yaklaştırdı: «Bravo sana! Çok şanslısın, doğrusu kıskanıyorum seni.»

«Ne şansından söz ediyorsun sen?»

«Bilmezlikten gelme, bu yolculuk, giysiler, çantalar, ayakkabılar... Göreceksin bak, daha kim bilir neler alacak sana. Dino'yu sevmiyor musun?»

«Hayır, ama... hoşlanıyorum.»

«Daha iyi. Gördün mü, bazı tanışmalar insanın kaderini belirliyor. Sen memur olmak için gittiğin bir yerde, senin gibi iş arayan biriyle karşılaşıyorsun, bir iki kelime konuştuktan sonra arkadaş oluyorsunuz ve sonra... Ben senin saf ve duygulu bir kız olduğunu hemen anlamıştım. Eğer benim yerime başka biri olsaydı, seni en kısa zamanda yalnız başına bırakırdı. Oysa ben mutlu insanları gördüğüm zaman kendimi son derece memnun ve huzurlu hissediyorum,» diyordu Vandina. «San Remo'da rulet oynarken yirmi ikiye koy fişlerini. Yirmi iki benim uğur sayımdır, üstelik yirmi iki nisanda doğmuşum, hem sonra bir yirmi iki daha var... şey, beni anlıyorsun sanırım, çünkü ben kız değilim artık... Yirmi iki yaşındayken bir erkekle tanışmıştım. Buna ne dersin? Dinle, bir yirmi iki de...» sözünü kesmek zorunda kaldı, çünkü erkekler oturmak üzereydi masaya.

Pek iyi görünmüyordu Horsch, ağzını bıçak açmıyordu; bir iki kadeh içtikten sonra kendine geldi, yolculuklarının şerefine kaldırıyordu kadehini. Hepsi biliyorlardı Dino ile Xenia'nın birlikte gideceklerini. Eve, iş nedeniyle yolculuğa çıkacağını yazmıştı; böylece gittiği yerlerden kart atabilecekti. San Remo'ya geldiklerinde öğle olmak üzereydi. Yolculuk sırasında Xenia hep pencereden dışarı bakıyor, sık sık, «Yıllardır düşünü kurduğum yere geliyorum,» demekten kendini alamıyordu. Otele girdiklerinde Dino, resepsiyondaki adamın yanına yak-

laştı: Tek kişilik, banyolu iki ayrı oda istedi. Az sonra, otelin yemek salonundaki masalardan birine oturdular. Xenia, oda müziği çalan orkestraya baktı baygın baygın. Hayatında ilk kez mutluluk dolu bir heyecan duyuyordu yüreğinde. «İç,» diye ısrar ediyordu Dino. Ve Xenia, omuzlarına bıçak gibi saplanan bir acı duyuncaya kadar yazı yazdığı daktilo makinesini düşündükçe, memnuniyeti bir kat daha artıyordu. Ama artık uzaktı Milano'dan. Şimdi San Remo'daydı. Biraz dinlendikten sonra da yeni bir işe başlıyacaktı.

Kahve içtikten sonra, Dino peçetesini kaldırıp, kenara koydu ve dışarı çıktılar. Yıllar vardı ki denizi görmemişti Xenia! Son gittiğinde on iki yaşındaydı. Bir pazar günüydü, deniz kenarında ciğerlerine çektiği temiz hava, iyot kokusu, bütün yorgunluğunu alıvermişti. Ama babası ünlü bir lokantada kızarmış balık yemek için, zorla deniz kıyısından almış götürmüştü onu.

«Beni deniz kıyısına götürecek misin?»

«Deniz kıyısı mı dedin? Buradan denizi görmüyor musun? Aşağıya kadar inmenin ne gereği var? Haydi, gel. Casino'ya gidip, şansımızı deneyelim.»

Casino: Yeşil abajurlar altındaki masalar insan dolu, büyük bir salondu burası. Kimse konuşmuyordu hepsi de. Xenia ve Dino masalardan birine yaklaşsesinden başka bir ses işitilmiyordu. Oyuncular kazanıyor, kaybediyorlardı. Ama soğukkanlı görünüyordu hepsi de. Xenia ve Dino masalardan birine yaklatılar, yürürken çıkardıkları gürültüyü duyan oyuncular, kuşkuyla bakıyorlardı yüzlerine.

«Çok güç müdür oynamak?» diye sordu genç kız.

«Hayır, son derece basit. Bu fişlerden birini,

herhangi bir numaranın üzerine koyacaksın. Denemek ister misin? Hangi numarayı istiyorsun?»

«Yirmi iki, çünkü Vandina...»

«İşte yirmi iki. Şimdi bekle biraz.» Bir iki dakika sonra genç kıza dönüp, «Kaybettin,» dedi gülümseyerek.

Üç saat kadar orada kaldılar. Xenia hep ayakta, Dino'nun omuzları üstünden seyrediyordu oyunu. Beriki durmadan yer değiştiriyordu. Sonunda isabet ettirdi Dino; «Korkunç bir vurgun,» diye fısıldadı Xenia'nın kulağına. Ardından kasaya gidip, fişleri paraya çevirtti.

«Gördün mü? Elimde beş para kalmamıştı. Ama yakaladığım fırsatı değerlendirmesini iyi bilirim. Benim için hep böyle olmuştur. Hayatımda da öyle.» Sonra cebinden bir beşbin liretlik çıkardı:

«Al, bana şans getirdin.»

«Ama ben hiç bir şey yapmadım.»

«Al diyorum sana!»

Xenia utangaç bir tavırla çevresine baktı, sonra gülümseyerek parayı çantasına indirdi. Gülmek, zıplamak, Dino'nun kollarına atılıp, sarılmak isteği vardı içinde. Dışarı çıktıklarında, Dino, elleri cebinde biraz küstahça bir tavırla yürüyor, Montecarlo'da geçirdikleri bir geceyi anlatıyordu. «Eğer,» diyordu, «cesaretim olsaydı, elime çok para geçerdi. Orada her şey cesarete bağlı. Raimondo Horch'un oyunda kazanmasının sırrı nedir sanıyorsun? Cesaret!»

Genç kız, elinde, Emanuela'nın küçük kasasından çaldığı yüzükle Grimaldi'den kaçışını düşünüyordu. Ve şimdi San Remo'ya gelmişti tatilini geçirmek için, çantasında beşbin liret vardı. Cesaret çok

basit bir duyguydu onun için. Kaçmak, sabah çıkıp, akşam geri dönmemekten başka bir şey değildi.

«Horsch'dan hoşlanıyorsun değil mi?»

«Canayakın biri.»

«Eeeevet... kolunun altında bıçak taşır hep. Karısını ve kızını Menaggio'daki ufacık bir evde oturtarak, onlara, çalışıp para kazanmak için Milano'da kaldığı masalını uydurduğunu biliyor muydun? Oysa en azından yirmi milyonluk adamdır o!..»

Ağır ağır otele doğru yürümeye başladılar. Yolda koluna bile girmiyordu Dino. Kendi kendine soruyordu genç kız, «Ne garip adam bu? Şimdiye dek beni bir kere bile öpmedi. Belki o gün arabada şaka yapmıştı.» Dino ise gördüğü ünlü yerleri anlatıyor, ama bulundukları yeri, hiç birine değişmeyeceğini söylüyordu. Bahçesinde çakıl taşlar bulunan villaların alçak duvarları arasında uzayıp giden yokuş, iyice dikleşmeye başlamıştı. Tozlu bir ıtır kokusu geliyordu bahçelerden. «San Remo'dayım. Bir yıl önce Grimaldi'deydim ve ağlıyordum Silvia'nın kolları arasında. Silvia, nasıl?.. Ah! Silvia Custo.»

Köşeyi döndüklerinde, ay altında parıldayan denizi gördüler. Deniz köpükten elmaslar yığıyordu kıyıya. «Dino şimdi durup beni öpecek.» diye düşündü Xenia. Oysa yalnızca kolundan çekip, yürümeye devam etmişti Dino.

Oda kapısına kadar böyle geldiler. «Bir şeye karar verirken sakin kafayla düşünmek gerek,» dedi genç kıza: «Ben akşamları hep duş yaparım. Yukarı bir şişe şampanya getirmelerini söyleyeceğim. Bugün çok sigara içtim. Sen de gel, bir yudum içersin.»

Odasına giren Xenia düşünceliydi: Arkadaşları ondan söz ederlerken, «Xenia, Dino'nun arkadaşı,»

diyorlardı. Arkadaş kelimesinin başka bir anlamı olmalıydı. Oysa Xenia ve Dino için bu anlamda bir arkadaşlıktan söz edilemezdi. Vandina bile aralarındaki ilişkinin gerçekten dostça olduğuna inanmıyordu. «Olabilir...» diyordu, ama gerçek düşüncesinin ne olduğunu anlamak hiç de zor değildi. Dino'yu düşündü Xenia, «Ondan hoşlanmıyorum,» diye geçirdi içinden.

Şimdi üstünde gecelik vardı; aynanın önüne git ti. Gül rengindeydi, saydamdı ve üstelik çok yakışmıştı ona. Bir erkeğin sevgilisi olmak için ona, böyle bir gecelikle görünmenin önemli olacağını düşündü. «Bu benim zifaf geceliğim, yalnız beyaz değil. Ama beyaz gecelik giymek belki de hiç hoş olmayacaktı. Beyaz, saflık temizlik demek değil mi? Ama ben de safım, bakireyim henüz. Sadece sevgilisiyle yaşayan bir kadın saf olamaz mı? Ya da el değmemiş bir kız ahlaksız? Her neyse, bu gece benim zifaf gecem olacak.» Bir an, çeyiz için annesinin yıllardan beri işlediği kalın keten çarşaflar geldi aklına. Sonra sırtına sabahlığını geçirip, yeniden aynanın karşısına geçti. Gitmeliydi artık, Dino'nun odasına girmeliydi. Ama heyecanını yenemiyordu bir türlü, bedeninin her yanı ağrıyor gibiydi. Düşündü, aceleyle bavulunu toparlayıp, ona haber bile vermeden gidebilirdi isterse. Çantasında beşbin lireti vardı, ama X ve X ve X şirketinden ayrılmıştı, çalışmak zorunda kaldığı çimento şirketinin hangisi olduğunu da bilmiyordu. Beşbin liret çabucak bitecek, eve dönmek zorunda kalacaktı. On ikide öğle yemeği, sekizde akşam yemeği, sonra bir iki çene çalıp yatağın yolunu tutmak, dedikodular, yoksulluk...

Annesi romatizmalarından, babası vergilerden yakınacaktı. Yaşlı anne ve babaların çok sıkıcı olduğunu düşündü genç kız. Yaşlılık döneminde ödev duygusu, sevgi ve şefkat bağlarının yerine geçmediğine görc, bizim hayatımızla onların hayatı arasında ne gibi bir ilişki olabilir? Bizlerden böylesine farklı olan bu insanları kim tercih edebilir? Arkadaş olarak bile istemeyiz onları. Özgürlük. İnsanın mutlu ve huzur dolu bir hayat sürmesi için en önemli ihtiyacı. Yemek içmek gibi bir şey... Hattâ çoğu kez ondan da önemli... Bu çağda, aile ve evliliğin artık büyük bir önem taşımadığına kendisini inandırmak istiyordu. Gülmek geldi içinden. «Şurası da gerçek ki, bunu itiraf etmeye pek az kadın cesaret edebilir: Benim bir sevgilim var, evet, sık sık buluşuyoruz, çünkü seviyorum onu.»

Vandina her zaman şöyle derdi: «Şu namus budalası kızlara kahkahalarla gülmek geliyor içimden! Annem ve babam yemek yerler, içerler, arabaları vardır gezerler, ama yaşamak için para kazanıldığını bilmezler. Yazın denizde, kışın karlı dağlarda erkeklerle yalnız başına. Onlar için koca bulmak çok kolay... paralarıyla satın alırlar, yerleri süpüren uzun beyaz bir kuyruk, gerisi tamam. Sonra sevgili bulurlar kendilerine, bunu yaparken en ufak bir cesaret istemez, çünkü koca bunu bilse bile, elindeki paraları kaybetmemek için, susar.» Hayatına böyle bir oyunla devam etmeyi yeğliyordu Xenia.

Yandaki odanın kapısını çaldı. «Girin,» sesini duyunca kapının kolunu çevirdi. Mavi kemerli bir robdöşambr giymişti; mavi bir pijama, boynunda mavi bir fular.

«Otur, şimdi şişeyi açarım. Biliyor musun? Ben manyak denilecek ölçüde düzenliyimdir. Belki,» diye

ekledi, «Casino'da son bir kez şansımı deneyip, ufak bir vurgun daha vurabilirdim.» Bu arada, valizindeki törpü, tarak ve fırçaları, yine aynı düzenle komodinin üzerine yerleştiriyordu. Sonra pantolonlarını katlamaya başladı; ceplerinden paraları çıkartıp, kağıt olanları bir yana, bozuklukları ise kabın içine koydu. Katladığı pantalonları koltuğun üstüne serdi birer birer. «Böyle yapmazsam uyuyamıyorum,» diyordu: «Eve döndüğümde de aynı işleri yaparım, her şey düzenli...»

«Dino...» Xenia mırıldandı delikanlıya bakarak.

«İşte bitti. Bir şişe şampanya gerekti bize, değil mi? Bugün çok sigara içtim.» Şişeyi buzluktan çekti, tıpasını çıkardı. «Senin üzgün bir havan var bu akşam.»

Bir iki kadeh içtikten sonra genç kız mırıldandı yeniden; «Dino...» heyecanlı olmaktan çok kızgın görünüyordu.

Delikanlı eğilip hafifçe dudaklarından öptü, sonra çenesinden tutup yukarı doğru kaldırdı: «Gördün mü? Şampanya seni iyi eder dememiş miydim?» dedi gülümseyerek. Aynı anda elleriyle ağır ağır sabahlığını çıkarıyordu genç kızın. «Güzelim, ne güzel geceliğin varmış.» Ve onu yatağa doğru sürükledi. Kanını donduran ani bir soğukla titredi Xenia. Dino da çıkardı üstündekileri, sonra fularını. Genç kızın yanına uzandı. Dişleri birbirine vuruyordu Xenia'nın. Sordu Dino: «Üşüdün mü?» Yüzüne bakmadan başını salladı genç kız, sonra yalvarır gibi, «ışığı söndür» dedi.

Karanlıkta Dino'nun yüzünü göremiyordu Xenia, ama soluğunun sıcaklığını duyuyordu yüzünde. Bedeninde tanımadığı eller dolaşıyordu, arsız, aç gözlü... Eğer cesareti olsa, «Işığı yak yeniden,» diye-

cekti, «yüzünü görmek istiyorum.» Hafif losyon kokan bu vücut Dino'nun muydu? Bu yabancı eller ona mı aitti? Ya sesi? «Ne şahane göğüslerin var, sevgilim,» diye mırıldanan sesi, her zamankinden çok farklı çıkıyordu.

Xenia sabah erkenden uyandı. Ağzı zehir gibi acıydı. Milano'da gece eve geç gelip de az uyuduğu zamanki gibi gözleri yanıyor, bıçak gibi saplanan ağrılardan başını zor kaldırıyordu. «Kimbilir saat kaç oldu.» Otelde çıt yoktu. Yalnızca banyo musluğundan eşit aralıklarla damlayan suyun sesi geliyordu. «Bu damlalar uyandırdı beni,» dedi Xenia içinden. Sonra geçirdiği geceyi hatırladı birden, bedeni korkuyla titriyordu. Arkasını dönmeden, omuzlarının gerisindeki adamın soluk alışlarını dinledi. Dino sırtüstü yatmış uyuyordu. Ağzı yarı açık, burun deliklerinin çevresi terlemiş, parlıyordu. Xenia ona seslenmek, başından tutup yavaşça sarsarak, «Dino, ben buradayım...» demek istiyordu, ama gerçekte uyandırmaya cesaret edemiyordu. Boş şampanya şişesi, gelişigüzel atılmış sabahlığın yanında devrilmiş duruyordu. Çevresindeki her şey, gece başından geçen olayları en katı biçimde anlatır gibiydi. Yavaşça yataktan kalktı, pencereyi açtı ardına kadar. Bembeyaz görünüyordu deniz, yeni uyanmaya başlamıştı. Suskundu kent, evlerin pencereleri kapalıydı henüz. Kimsecikler yoktu caddelerde. Nerede tünediği belli olmayan bir saka kuşu başlamıştı ötmeye; sabahı müjdeliyordu. Az sonra karşıdaki küçük evin penceresi açıldı: Orta yaşlı bir kadın başını uzatıp göğe baktı, elleriyle gözlerini oğuşturdu, ardından esnedi uzun uzun. Yatağa döndü Xenia ye-

niden, «Tekrar uyuyacağım,» diye düşündü henüz ılık çarşafın üzerine uzanırken. Oysa daha gözünü yumar yummaz, rahibe Lorenza'nın sütlü kahve koyarken yaptığı düzgün hareketleri yeniden görür gibi oldu. Yemek odasına yayılan taze ekmeğin dayanılmaz kokusunu burnunda duyuyordu sanki. «Emanuela'ya bir kart göndereceğim. Ama hayır, göndermesem daha iyi: Dino'nun sevgilisi olduğumu öğrenince hakkımda kim bilir ne düşünecektir.»

Dino'nun sevgilisi. Bu iş de, kolejden kaçmak kadar kolay olmuştu. Yalnızca tatlı bir yorgunluk kalmıştı geriye. Her şey karanlıkta olup bitmiş, sonra birbirlerinin yüzüne bile bakmadan uyumuşlardı. «On gün beraber, on gece de öyle.» Ama sonra herhangi bir yerde işe başlamayacağım. Oh, hayır, hayır. Dino da istemiyor. Çalışmak, sonra ne olacak? Eğer bana deseler ki, diploman hazır, işte şurada, komodinin üstünde, almak için elimi bile uzatmam: Oh! çok uykum geldi.»

İlk günü Dino onu, San Remo caddelerinde gezdirdi, yakındaki kasabaları görmeye gittiler, ikinci gün, San Remo'nun, daha önceki yıllarda olduğu gibi eğlenceli olmadığını söyledi, üçüncü gün, bazı arkadaşlarına rastlamayı umarak etrafına bakınmakla geçti, dördüncü gün, şansı yardım etmiş olacak, bir kaçına rastladı. Paris'te yaşıyordu arkadaşları ve onların da arabası vardı. İçlerinden biri çok önemliydi, çoğu «işlerin» ona bağlı olduğunu söylemişti Dino. Onlarla birlikte yolculuk yapan bir genç kız vardı. Yvette idi adı ve Xenia ona karşı büyük bir yakınlık duymuştu. «Çok zarif bir arkadaşın var,» demişlerdi Dino'ya. Bunun üzerine, «Fakülte-

de öğrenci,» diye karşılık vermişti delikanlı gururlanarak. Bir garip olmuştu Xenia. Çok geçmeden sordu:

«Neden gerçeği söylemedin?»

«Hangi gerçeği?»

«Benim memur olduğumu söyleyeceğine 'öğrenci' dedin.»

«Doğruyu söylemek zorunda değilim ki!»

«Yoksa, utanç mı duyuyorsun?»

«Yok canım, nereden çıkarıyorsun bunları?»

«Evet, evet, doğrusunu istersen, ben de usandım çalışmaktan. Daktilo makinasının tuşlarında kırılan tırnaklarımın şu perişan durumuna bak. Çok yorucu bir meslek: Akşam paydos olup da dışarı çıktığımda, sırtımın, omuzlarımın ağrısından duramıyorum.»

«Anlıyorum,» dedi Dino dalgın.

Balayı yolculuğu olması gereken bu yolculuk, her gün toplantı yapılan sıkıcı bir iş yolculuğu olup çıkıvermişti. Dino, sabahtan akşama kadar arkadaşları ile iş konusunda tartışıyor, akşam hep birlikte Casino'ya gidiyorlardı. «Oynamakta ısrar ediyorum, çünkü şu sıralarda son derece şanslıyım,» diyordu. Gerçekten de son gece yetmişbin liret kazandı.

«Senden çok memnunum,» dedi Xenia'ya: «Kafamda iyi bir program yaptım, şimdi anlatacağım sana. Sen akıllı bir kızsın, üstelik uğur getirdin bana. Bu Fransızlarla büyük bir iş çevireceğim. Horsch da burnunu soktu bu işe ama neyse...»

«Neden söz ediyorsun?»

«Yapacağım işlerden. Kadınların böyle durumlara... Gerçi sen aklı başında bir kızsın ama... evet, evet dudak bükme hepsi aynı düşüncede.»

«Biliyor musun? Senin ne işler çevirdiğini bilmemek, çok üzüyor beni.»

«Ama, şimdi bunları sana açıklayamam. Yalnız benim için değil, Horsch için de sakıncalı: Dün birisine onun ne mal olduğunu söyledim, artık benim işlerime burnunu sokamayacak. Eğer yapacağım işte başarı sağlarsam, seni buradan alıp götüreceğim. Amerika'ya güzel bir yolculuğa ne dersin? Gördün mü, nasıl çalışıyorum ben? Tanrı yardım ediyor bana!.. Xenia, beni anlamıyorsun, değil mi? Çoğu kez ben de seni anlamıyorum.» Sonra yerinden kalkıp, Xenia'nın yanına diz çöktü. «Kendini sıkı tut, başımıza devlet kuşu konmak üzere,» dedi genç kızın bacaklarını okşayarak. «Haklısın, benim sevgilim, herhangi bir iş yerinde çalışıyor olamaz: Prestijime aykırı düşer. Al bu yirmibin lireti, üç odalı bir ev kirala. İçini istediğin gibi döşersin. Şu iş biter bitmez Amerika'ya gideriz.»

Kararsızdı Xenia: «İyi ama sen ne yapacaksın?»

«Bu bana yeter,» dedi eliyle alnına vurarak: «Şu traktör işini kim ayarladı sanıyorsun? Ya mototrenleri? Ben; hepsi benim sayemde oldu. Horsch bensiz bir hiçtir. Her şeyi ben ayarlarım, ben konuşurum, anlaşmayı yine ben imzalarım. Şu Paris işinden sonra onunla bütün ilişkimi keseceğim.» Söylediklerinin tek kelimesini bile dinlememişti Xenia; bambaşka düşüncelere dalmıştı. Dino'nun sustuğunu görünce, sordu:

«Ev benim mi olacak?»

«Kuşkusuz senin olacak Xenia.» dedi Dino gülümseyerek; sonra ellerini dua eder gibi havaya kaldırıp: «Tanrım,» dedi «Eğer bir gün yağmur yağsa ve benim başımı sokacak bir çatım olmasa, sanırım,

Duomo meydanındaki kemerlerin altında uyumamı istemiyeceksin:»

Milano'da, ev konusunu duyan Vandina bir an duraksamış, ama hemen ardından kendini toparlayarak: «Daha ne istiyorsun? Ne şanslısın Xenia! Ama bütün bunlara değersin sen; her şeyden önce çok iyi bir kızsın, terbiyelisin: Hem sonra okumuş, öğrenim yapmışsın...»

Xenia ona bir çanta armağan etti ve birlikte apartman katı aramaya gittiler. Ücretler çok yüksekti: Sonunda keselerine uygun, iyi kötü bir şey buldular. Dino, Xenia'yı her şeyi istediği gibi yapmakta serbest bırakmıştı. Bir akşam Dino'ya sordu: «Kapının üzerine adımı yazabilir miyim?» Beriki gülmemek için kendini güç tuttu: «Kuşkusuz sevgilim, ne yazarsan yaz. Ev senin.» Kendi kendine tekrarlıyordu Xenia. «Benim evim.» Dino evin eşya ile donatılmış durumunu gördüğünde, «Küçücük bir saray bu!..» diye bağırmış, «çok zevkli bir kadınsın Xenia, seni kutlarım sevgilim» demişti. Kapının üzerinde prinçten yapılmış küçük bir tabela asılıydı: Xenia Costantini.

Akşam yemeğin birlikte yedikleri bir gün Dino şunları söyledi:

«Biliyor musun Fransızlarla yaptığımız şu büyük iş başladı.»

«Hangisinden söz ediyorsun? Arabalardan mı?»

«Hem evet, hem hayır; ama bu kez çok karışık bir durum çıktı karşımıza.Horsch su koyverdi. İş yine bana düşüyor. O böyle sorumlulukları üzerine almaz, kendini tehlikeye atmaktan ödü patlar. Bugün senin yüzünden birbirimize giriyorduk.»

«Benim yüzümden mi?!..»

«Evet. San Remo'dan söz açıldı: Anlıyorsun, değil mi? Horsch, sana delicesine tutkun olduğumu söyledi, sesimi çıkartmadım, sonra bazı özelliklerden söz açıldı, aklınca beni budala yerine koymak istiyordu. Artık dayanamadım: 'Sen beni ne sanıyorsun?' dedim 'bakireydi ve ona sahip oldum ben' İnanmadı, öğünüyorum sandı. 'Neden böyle bakıyorsun?' dedim, 'yoksa bilmiyor muydun?' Gülüyordu, başını iki yana salladı. Onu orada bıraktım, çektim gittim, yoksa elimden bir kaza çıkacaktı. Kimsenin düşmanlığını kazanmak istemiyorum.»

Bir şey söylemedi Xenia, dişlerini sızlatan buz gibi soğuk kirazları yemeğe devam etti. Bu olayı anlatmakla ne büyük budalalık yapmıştı Dino. Düşüncelerine karşılık verir gibi ekledi delikanlı:

«Bu konu üzerinde çok durdum, bağışla beni.»

Genç kız dalgın karşılık verdi: «Çıkalım buradan, çok sıcak.» Ve dışarı çıkar çıkmaz, «Arabayı ben kullanacağım,» dedi. Araba kullanmasını Dino öğretmişti ona. Altındaki arabanın isteğine boyun eğmesi ona sonsuz bir zevk veriyordu. Çok hızlı gidiyorlardı. Horsch'un alaylı konuşmalarına canı sıkılmış, hatta sinirlenmişti Xenia. «Horsch şimdiye kadar beni, Vandina ya da Mary'yle aynı düzeyde tuttu, ama bir yerde de haklı.»

Farkında olmadan kentin dışına doğru sürmüştü arabayı.

«Nereye gidiyorsun?» dedi Dino kararsız.

Onun kalbini kıracak bir şeyler söylediğini anlamıştı, ama ne olduğunu çıkaramıyordu. «Nereye gideyim istiyorsun?» dedi genç kız sert bir sesle: «Biraz hava almak istiyorum.»

Temmuzun ortalarına doğru bir pazar günü, Başrahibe gitti. Son derece sıkıcı ve sıcak bir gündü. Grimaldi'de Piskoposun da bulunduğu bir öğle yemeği verildi. Ama neşesiz bir veda yemeğiydi bu: Daha çok cenaze törenine benzemişti. Kızlar «Cenaze töreni bile bundan daha az üzücü olurdu. 'Yaşlıydı' denir ve her şey biterdi,» diyorlardı.

Artık kendini konuk gibi duymaya başlamıştı Başrahibe: Donuk gözlerinde kin dolu bakışlardan eser yoktu. Kendine bir demet çiçek uzatan kızların en gencini alnından öpüp, ölüm halindeki bir hasta gibi gülümsedi. O gün işsizliğini örtbas edemiyecek kadar yaşlı görünüyordu.

Mezar taşına benzeyen beyaz bir tatlıdan sonra, Piskopos alnını masaya koyup uyuklamaya başladı. Dışarda çiçekler açmış, pencerelerde sıcak ve nemli bir hava dolaşıyordu. Uykusu gelmişti Başrahibenin, usanmıştı topluluk arasında bulunmaktan, kendisine yapılan iltifatlara nasıl karşılık vereceğini bilmiyordu. Tam o sırada rahibe Lorenza çevik bir hareketle yerinden kalktı, yaşlı rahibenin yerinden kalkmasına yardım etti. Yediği ağır yemekler ya da yemek odasının sıkıcı havası etkilememişti genç rahibeyi. Resmen söylenmemişti, ama yeni Başrahibenin rahibe Lorenza olacağını herkes biliyordu.

Az sonra, kızlar, rahibeler ve kolejde çalışan işçiler, o zamana kadar eskimiş bir eşya gözüyle baktıkları Başrahibeyi uğurlamak için kapıda toplandılar. Yaşlı kadın, kapının önünde bekleyen atlı arabaya bindi, oturdu; titreyen elleriyle mor etekliğini düzeltti. Biraz ilerisine genç bir rahibe oturmuştu. Birkaç dakika süren huzursuz edici bir sessizlikten sonra, elini kaldırıp, kendini geçirmeye gelenleri selamladı. Kızlar büyük bir coşkunlukla karşılık

veriyorlardı. Araba hareket etti; bomboş alanda kulakları tırmalayan bir gürültü çıkararak ilerliyordu. Rahibe Lorenza içeriye girmelerini emredinceye kadar, hızla uzaklaşan arabanın ardından baktılar.

Gerçekte, rahibe Lorenza, Başrahibenin yerine çoktan yerleşmişti. Gerçi orada yatmıyordu, ama merkezden mektup geldiğinden beri, çevresindeki her şeye kendi malı gözüyle bakıyordu. Uzun zamandır çalışma odası onun olmuştu; Onun elinden geçen kayıtlara yalnızca belli belirsiz imzasını atıyordu Başrahibe. Odaya alışması güç olacaktı belki de. Çünkü Başrahibenin koltuğunda, oturduğu yerin izi vardı henüz, çekmecelere yaşlı bir insanın kokusu sinmişti. O güne kadar bu odaya ayaklarının ucuna basarak giriyorlardı. Başrahibe yatakta ya da hasta olduğu zaman, beyaz cibinliğin ardına gizlenir, görünmeden konuşurdu; ve bu oda da onunla doluydu. Rahibe Lorenza, artık onun gittiğine iyice emin olmak için, cibinliği kaldırdı. «Bu saatte trende olmalı.» Bununla birlikte, koleje olan hakimiyetini tam olarak duymuyordu rahibe Lorenza. Öteki rahibelerin Grimaldi'deki yönetimi ele geçireceklerinden, onu kabul etmiyeceklerinden korkuyordu. Artık yazışmaları ve kayıtları rahibe Luisa tutuyordu. Kısa bir zaman sonra günleri, kırmızı koltuğa oturup, tesbih çekermiş gibi görünmekle geçecekti. «Olanaksız! Olanaksız bu!» Ama Başrahibe'nin çevresinde saygı halesini yaratan kendisi değil miydi?

Yavaş yavaş eve hakim olmuştu. Önemli haberlerin ona kadar ulaşmasına meydan vermiyordu. Arkadaşları Başrahibeden çekinmeye alışmışlardı; en sert emirlerin uygulanmasında onun adı geçiyordu çünkü. Hoşlanmadığı bir Fransız kızını kolejden uzaklaştırırken: «Başrahibenin emri bu kızım...» de-

mişti. Oysa yaşlı kadının hiç bir şeyden haberi yoktu: Fransız öğrencinin, sağlığı yüzünden koleji terkettiğini sanıyordu. Costantini için, yurt ücretinde indirim yapılması teklif edildiğinde, «Başrahibe kabul etmedi,» diye karşılık vermişti. Başrahibe, daima Başrahibe, kızlar bu adı duydukları zaman, ister istemez bir düşmanlık duyuyorlardı Başrahibeye karşı.

Avluya bakan pencereye çıktı; öteki rahibeler banklara oturmuş, gevezelik ediyorlardı. Teneffüs zamanıydı: Rahibe Luise elindeki kitaptan kutsal bir öykü okuyordu. Onu çağırmamışlardı. Ama Başrahibe'yi rahatsız etmeye kim cesaret edebilirdi? Rahibe Luisa okumayı bırakıp, ötekilerle alçak sesle konuşmaya başladı. «Benden söz ediyorlar. Şu rahibe Luiza çok fesat bir kız. Kızlarla dedikodu yapar hep; şimdi tatile gittikleri için, onlarla iyi geçinmeye bakıyor. Kızların hepsi gidiyor bu yıl: Emanuela da gidecek, çünkü ailesi Amerika'dan dönmüş. Ekimde koleje dönüp dönmiyeceğini Tanrı bilir... Bazıları ise hiç dönmeyecek: Fanti evleniyor, Ortiz, o yaşlı İspanyol kadının yanına gitti. Augusta kalıyor ve küçük Bongiovanni yeniden sınavlara girecek. Augusta kızların hepsini çok iyi tanıyor, hakkımda ne konuştuklarını ondan öğrenebilirim. Az sonra mutlaka yanına gitmeliyim.»

«Neden kalktınız kardeşlerim?»

Rahibeler hiç bir açıklama yapmadan ona bakıyorlardı.

«Ne konuşuyordunuz?» dedi gülümseyerek. Sonra yanlarına yaklaşıp, «Haydi, yeniden oturalım.»

Ona boş bir iskemle ayırmışlardı, ama o bunu görmezlikten geldi ve bankta oturan rahibe Luisa ile rahibe Prudenzina'nın arasındaki her zamanki

yerine oturdu. Hepsi susuyordu. Ellerini kucağında çaprazlayıp, beklemeye başladı. Ama hiç birinin ağzından tek bir kelime çıkmıyordu: Birkaç dakikalık bir sessizlikten sonra, rahibe Luisa kitabını açtı yeniden ve okumaya başladı:

«Bu, Hazreti Meryem'in Papaz Bernadette'ye ilk görünüşüydü...»

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PUGLİA'YA KADAR YORUCU bir yolculuk, öğlenin ilk saatleri; tren, uzun süren bir yarıştan çıkmış gibiydi, ağır ağır yavaşladı; çukurda kalan evler, ağustos böceklerinin can sıkıcı sesleri arasında uyuklar gibi görünüyordu. Şakaklarından ter akan Anna ve Valentina, birazcık hava almak için, pencere kenarına geçtiler; ama rüzgar sıcak bir soluk gibiydi.

Anna'nın ailesi arabayla gelmişti. kızlarını karşılamaya; babası bir solukta önemli haberleri yetiştirirken, annesi gösterişli yazlık giysisinin içinde terliyordu. İki genç kız kucaklaşıp, ayrıldılar. Valentina annesinin koluna girmiş, eve doğru yürürken, neşeli görünüyordu. Ama odasına girer girmez, tatmin olmamış duyguların hüzün verici havasına bürünmüştü yeniden. Tatil, annesine karşı duyduğu şiddetli özlem duygusuydu: «Hepsi bu,» diye düşündü. Bu onun üniversitedeki ilk yılıydı: Kışın Roma'dan yazdığı mektuplarda: «Düşün anneciğim, döndüğüm zaman...» demişti. Ve, şimdi dönmüştü işte.

Anna eve girdiğinde hayretten dona kalmıştı: Yemek odası, modern, yeni bir möbleyle döşeliydi: mum takılı eski avize yerine, soluk yeşile boyanmış duvarlara zayıf ve dağınık bir ışık veren süslü bir avize asılıydı.

«Güzel, değil mi?» dedi babası gururla.

«Ama bana bir şey yazmamıştınız...»

«Evet, sürpriz yapmak istemiştik. Mobilyalar Bari'den geldi; Radyoyu ben Milano'dan getirdim.»

«Evin her yanını yenileyeceğiz,» diye ekledi annesi aceleyle: «Neyse... gerisini yemekte konuşuruz.»

Ama Don Alfonso dayatıyordu: «Hoşuna gidip gitmediğini söylemedin... Belki henüz alışamadın, öyle mi?»

«Oh hayır... Yalnızca, böyle bir şeyi beklemiyordum.» Sonra, ailesinin kendisinden başka şeyler söylemesini beklediğini görünce, ekledi: «Çok para vermiş olmalısınız.»

«Öyle, ama gösteriyor, değil mi? Paraları dışarı atmış sayılmayız.»

Anna'yı selamlamaya gelen hizmetçiler, eşikte duruyor, yeni yemek odasına adım atmaya cesaret edemiyorlardı. Duvarlarında eğer ve tüfekler asılı, eski stil girişin yanında burası, başka bir evin odası gibi görünüyordu insana. Anna dinlenmek için yukarı çıktığında, hizmetçiler çoktan ortadan kaybolmuştu.

Anna'nın odası ikinci kattaydı. Genç kız içeriye endişeyle girdi, onu da modernleştirmiş olmalarından korkuyordu. Ama yerli yerindeydi her şey. Geniş demir karyolasına ve yasemin ağacıyla çevrili pencereye baktı, derin bir soluk aldı sonra geriye dönüp annesini kucakladı. O anda, annesinin vücudundan yayılan ağır bir parfüm kokusu geldi burnuna, bu her zaman sürdüğü talk kokusuna benzemiyordu. Ansızın ayrıldı, endişeyle sordu:

«Ninem nerede?»

«Odasında. Hemen yanına gidip, geldiğini haber ver. Artık iyice bunadı, ne söylediğini ne yaptı-

ğını bilmiyor, yemeğini bizimle birlikte yemek odasında da yemiyor... mutfakta yemek istiyor, düşün artık sen! Ama buna engel olduk, şimdi odasına gönderiyoruz yemeğini. Bu kez artan yiyecekleri çekmecelere doldurmaya başladı. Odasını bir görsen küf kokusundan duramazsın. Birkaç günden beri de çalma hastalığına tutuldu; çalıyor ve saklıyor. Dün mutfakta ne kadar şeker varsa, hepsini yukarı taşımış. Dinle bak: Birkaç gün önce Alfonso, Milano'dan gelen konuklarımızı ağarlıyordu, şu kurulacak şirket konusunu bilmiyorsun, değil mi? Neyse, sonra anlatırım... dışarlıklı, kibar ve soylu kimselerdi ve bir de baktık ninen iniyor aşağı, başında siyah şalıyla... görmezlikten geldik; ben, konuklarımızın onu köylülerden biri sanması için dua ediyordum içimden. Ninen yanımıza kadar geldi: 'Alfonso!' diye bağırdı kırıcı bir sesle, 'annen içeri girdiği zaman ayağa kalk.' Şaşırmıştı konuklarımız, birer birer ayağa kalkıp selamladılar, ama onun aldırdığı yoktu, karşılık vermeden yeniden bağırdı: 'Bu eski şaraba elini sürme dememiş miydim? Kimden izin aldın?' Tanrım... ne feci bir sahneydi o!.. Bütün gün tarlalarda dolaşır, çiftçilere emirler verir, pencereyi açıp, avazı çıktığı kadar bağırır: 'Buranın sahibi yalnız benim,'» Bayan Matilde derin bir soluk aldı: «Git hemen hatırını sor, ama çabuk dön: Az sonra yemek yiyeceğiz.»

Anna ihtiyarın kapısını çaldı. Ses yok. «Antonia nine...» dedi tokmağı çevirip içeri girerken. Karanlıkta oda, pencereden zayıf bir ışık geliyordu. Yaşlı kadın pencere korkuluğuna dayanmış yemek yiyordu.

«Anna, sen misin?... Gir, yanıma gel. Eve geleceğin saati bilmiyordum. Seninle acele konuşmam gerek: Burayı yıkıyorlar, harabeye çevirecekler.»

«Neden karanlıkta oturuyorsun nineciğim?»

«Henüz gözlerim görüyor. Boş yere ışık yakmak günah. Bu evde yeteri kadar boş yere para harcanıyor zaten. Gördün mü, beni ne hale soktular? Zavallı ben, bir an önce yerin dibini boylayayım istiyorlar. Her gün, annen soruyor bana: 'İyi misin?'. 'Hem de çok iyiyim,' diye karşılık veriyorum; Nanik yapıyorum ona.. Kuvvetim yerinde, dayanacağım. Bu toprakların hepsi benim; Ama ananla baban çöplüğe atıyorlar parayı. Yemek salonunu gördün mü?»

«Benim de hoşuma gitmedi ama, sen nasıl yapmalarını istiyordun? Babam...»

«Oh! baban değil. Annen. Alfonso'nun benim isteğime karşı gelip, annenle evlendiği günden beri uğursuzluklar birbirini izledi evimizde. Ama henüz yaşıyorum ben: Herşeyi görebiliyorum, üstelik eskisinden daha sağlıklıyım. Ne var ne yok hepsini çekmecelere gizliyorum: Bunu senin için yapıyorum Annacığım. Hizmetçileri de bana karşı kışkırtıyorlar. Bu evde herkes bana cephe aldı, kapadılar beni bu odaya...» Antonio nine ağlar gibi konuşuyordu. Torunu onun buruşuk ellerini, siyah şalının altındaki zayıf fakat dimdik duran omuzlarını okşamaya başladı: Göğe, yeni yeni parıldayan yıldızlara bakıyordu yaşlı kadın. Evlerin üzerinde yükselen ay, sonsuzluğu kadar uzanan tarlaları seyreder gibiydi. Sonra kendi kendine mırıldanmaya başladı Antonia nine, ayağa kalktı, eteğinin altından çıkardığı anahtarla çekmeceyi açtı: «Hepsini kilitli tutmak zorundayım. Yoksa, ben dışarı çıktığımda odama girip her şeyimi çalıyorlar... Al,» dedi torununa, küflenmiş birkaç badem ezmesi uzatarak: «Kimseye göstermeden ye. Bir akşam baban ziyafet verirken aşırdım bunları, senin için.»

«İş konusunda görüşmek için...»

«Ne işi? Bu boş yere harcanan paralar nereden geliyor sanıyorsun? Topraktan; oysa babanın bu işlerle ilgilendiği yok. Kâhya zeytinleri çalıyor ve kimse ona engel olmuyor. Mutfakta şarabı dere gibi akıtıyorlar. Bir tane kocaman radyo aldılar, şimdi de annen araba istiyor kendine...»

İçinde ne var ne yok hepsini bir anda dökmek ister gibi, inanılmaz bir acelelikle konuşuyordu.

«Artık aşağı inmeliyim nineciğim. Bunları yarın konuşuruz. Sen de inecek misin?»

«Hayır,» diye karşılık verdi ihtiyar: «Uyuyacağım. Seni kapıya kadar geçireyim, ardından kilitlemek istiyorum. Eğer beni görmeye gelirsen, kapıyı, dört yerine üç kez çal. Yoksa açmam. Gece kapının tokmağına iskemle, koyuyorum, kimse çeviremesin diye... Öyle yapmasam uyuyamam. Gece yarısı içeri girmeye davrandıklarını duyuyorum sık sık.»

Anna ninesini, kapıyı kilitlerken, kendi kendine homurdanırken bıraktı. Annesi ve babası yemek masasına henüz oturmuş onu bekliyorlardı.

«Bağışlayın beni,» dedi. «Ninem...»

«Otur, otur. Onu biliriz,» diye karşılık verdi babası, bardağına şarap dökerken. Anna bu yeni eşyalar arasında, başkasının evinde yemek yiyormuş gibi, huzursuz olmuştu. Daha önce duvarlarda, onun küçüklük resimleri, ninesinin, modası geçmiş giysiler içinde annesinin fotoğrafları asılıydı. Pencere korkuluklarında, toprak saksılarda sopaya dayalı kırmızı beyaz güller, ıtır çiçekleri ve begonyalar büyürdü. Yok olmuştu hepsi de. Ve ailesi, bu yeni mobilyalar arasında, eskisi gibi değildi artık. Babası ninesinden söz ederken, çok kaba konuşuyor, duygusuzlaşıyordu sanki.

«Öyle kuşkusuz, insan yaşlandığında, onun gibi ahmaklaşacağına ölsün daha iyi. O köylü giysilerini üzerinden çıkarmak istemiyor, sanırım bunu salt bizi delirtmek için yapıyor.»

«Anlıyorum,» dedi Anna «ama neden onu değişmeye zorluyorsunuz? Çok yaşlandı artık, yaşlılar, yaşamış oldukları çağın dışına çıkmak istemezler.»

«Ama düşün bir kez, kibar insanlar arasında bulunuyorsun ve onu tanıştırmak zorundasın, o zaman...»

«Sizin anneniz, utanç duymamalısınız baba.»

«Bunu söylemek çok kolay!»

«Alfonso, yalvarırım,» diye kocasının sözünü kesti Bayan Matilde.

«Bu konuda Anna ile tartışma. Yarın o da yırtık ayakkabılarını ayağına takıp, kırlara gidecek ve akşam, tıpkı köylüler gibi elindeki domatesi ısıra ısıra dönecek eve.»

«Eğer böyle yaşamak istiyorsam ve ailemin yaşantısı da böyleyse neden farklı bir biçimde davranayım?»

«Bu söylediklerin dündü. Bugün her şey değişti. Sen kentte görüyorsun öğrenimini ve bizler dünyadan uzak, hayvan gibi yaşamaktan bıktık. Buraya gazete bile gelmiyor...» dedi babası.

«Şık bir giysi dikecek terzi bile bulamıyorum,» dedi Bayan Matilde derin bir iç çekerek.

«Ve bugün, elimizdeki parayı kazançlı alanlara yatırarak daha da artırma olanağımız var.»

«Söyle, söyle, kurulacak şirketi anlat ona.»

«Peki,» dedi babası ve sanki konferans verecekmiş gibi oturduğu yerde doğruldu. «Rıma ve Bari'de şubeleri olan Milano'daki bir şirkete ortak oldum, çok ilginç bir iş, tam bizim sosyal yaşantımıza

göre. Burada sıkılıyoruz ve...» ve eliyle karısının devamı etmesini işaret etti.

«Ne var, neden korkuyorsun söylemekten? Önümüzdeki yıl kente yerleşeceğiz.»

«Olanaksız bu. Ya tarlalarımız?»

«Tarlalarda çalışan biz değiliz ya, köylüler var. Güvendiğimiz birini idareci olarak çalıştırırız, ben bu iş için yıllardır De Angelis'in idaresini yürüten Peppe Conti'yi düşünüyorum. Yazın bir iki ay için yine buraya döneriz.»

«Sen de büyük kentlerde yaşamağa alıştın artık...» dedi annesi.

«Hayır anneciğim, fakülteyi bitirip buraya dönmek için can atıyorum ben!»

«Olmaz Anna, devam etmen gerek, doktoranı yapmalısın. Bunu babanla daha önce de konuşmuştuk.»

Anna ise o anda, kasabasına sonbaharın geldiğini bir daha göremiyeceğini düşünüyordu. Oysa trende gelirken: «Ekimde,» demişti Valentina'ya «Roma'dan son ayrılışım olacak.» Bu nedenle, tezine çok iyi hazırlanmak istiyordu. Kent defterini kapayıp, arkadaşları ile vedalaştıktan sonra, doğaya dönmek, rayların üzerinde devamlı gidip gelen tramvayların keskin seslerini bir daha hiç duymamak...

«Artık okumak istemiyorum,» dedi, «hem sonra doktoramı vermem ne işe yarayacak? Biliyorsunuz, sırf sizi memnun etmek için fakülteyi bitiriyorum. Çalışıp para yazanmama gerek yok, çünkü zengin olduğumuzu söylersiniz her zaman. Size yalnızca diploma yetmiyor mu? İyi bir derece ile bitireceğimi sanıyorum, bunun için elimden geleni yaptım. Hem ben...»

«Ama senin gibi Valentina da fakülteyi bitire-

cek, ve sosyal durumu senden çok aşağıda olmasına karşın ikiniz de aynı noktaya gelmiş olacaksınız.

«Bunun için mi diretiyorsunuz? Dinle baba: Beni düş kırıklığına uğrattınız. Bir yere kadar sabredebilir, isteklerinize boyun eğebilirim. Sandığınız gibi yetenekli bir kız değilim. Bu duruma gelebilmek için, çok şeylere katlanmak zorunda kaldım. Bunu bilemezsiniz siz, bilseniz de önemsemezsiniz; salt sizi memnun görmek için dayanıyordum bunca yıl, ama gün geçtikçe yitiriyordum gücümü, bu evden başka bir şey düşünmez olmuştum. Ve şimdi...»

Ağlamaklı olmuştu: Geniş yüzü, cesaretsizliğin en belirli anlamına bürünmüştü. «Henüz karar vermiş değiliz,» dedi babası, «üzülmene gerek yok.»

«Ben kararımı verdim,» diye karşılık verdi Anna. «Doktora yapmıyacağım.» Sesi sert ve kırıcıydı.

Bay Alfonso ve karısının bazı dostları girdi salona bağıra, çağıra. Çocukluğundan beri tanırlardı Aıına'yı, hoş geldine gelmişlerdi. Yüzlerinde, memnunluk dolu bir gülümsemeyle, yeni döşeme konusundaki düşüncelerini sormaya başladılar. «Kentteki evlere benziyor,» diyorlar, kenarları krom borulu geniş ve yaylı koltuklara atıyorlardı kendilerini. Hizmetçinin getirdiği kahveyi, ağzına kadar dolu şarap bardakları izledi. Sonra erkekler oyun masasına oturdular. Dördü oynuyor, biri Alfonso'nun yanına oturup ona öğüt veriyor, parmağıyle oynaması gereken kartı işaret ediyordu. Az sonra odasına çıkmak için izin istedi Anna.

«Doktora yapmak istediğini biliyorduk,» dedi adamlardan biri.

Genç kız odasına çıkacağı yerde, avluya indi. Tahta parmaklıklı alçak bahçe kapısının gerisinde, ayın aydınlattığı tarlalar, ve seyrek dikilmiş ağaç-

ların uzun gölgeleri görünüyordu. Kasabaya giden yolun kenarındaki fener, bağın sonuna kadar uzayan bir kırmızılık yayılıyordu. Her şey aynıydı: Bir yıl önceki, gibi, çocukluğunda olduğu gibi... Kadınların kahkahaları, oyuncuların sevinç çığlıkları taşıyordu bahçeye. «Daha ne istiyorlar?» diye soruyorlardı. Kolejin soğuk duvarları geldi aklına: Her şeyden kuşkulanan rahibeler, yaşanması olanaksız odaları hatırladı. Kütüphanede isteksizce karıştırdığı ve kandil altında bir şeyler anlamaya çalıştığı kitaplar geçti gözlerinin önünden bir bir... «Burada kalacağım,» diye düşünüyordu tahta merdivenleri çıkarken. Ninesinin karşısındaki odaya girdi. Ninesini, sahip olduğu topraklardan kim ayırabilirdi?

Gün yeni doğuyordu; ev halkı uykudaydı henüz. Yaşlı kadının merdivenden, ağır adımlarla inerken çıkardığı gıcırtıların dışında derin bir sessizlik hakimdi. İki katlı kocaman evde. Güneşin ilk ışıkları soğuk bir bıçak gibi giriyordu içeriye. Antonia nine, mutfağa girer girmez, duvardaki tahta kepçeyi kavradı, suyla doldurup, uyku mahmurluğunu dağıtmak ister gibi kana kana içti: Sonra kilere girmeyi denedi. Kilitliydi. Biliyordu bunu, ama her sabah, anahtarı kilidin üzerinde unutacaklarını umarak, kapıyı yoklamaktan geri kalmıyordu. Kilerin küçük penceresinden giren elma ve domuz kokusunu çekti ciğerlerine. Birkaç dakika oyalandıktan sonra, hizmetçileri uyandırmaya gitti.

Yarı çıplak uyuyordu kadınlar, kollarını gelişigüzel uzatmışlardı. Hemen ayağa kalktılar, ıslak ellerini uykulu yüzlerinde gezdirdiler. Sonra aceleyle günlük giysilerini giyip, pencereleri ardına kadar açtılar; süpürge ve faraşla salonu, odaları ve taşlığı temizlemeye başladılar. Yaşlı kadın onların ara-

sında dolaşıyor, durmadan emirler veriyordu; oysa kimsenin aldırdığı yoktu ihtiyara, hattâ kendi aralarında alay ediyorlardı onunla. Bir sağır sürüsüne hükmetmek ister gibiydi Antonia nine. Hemen sonra torununu uyandırmaya gitti. Kapıyı vurdu, içerden cevap geldiğini işitince, torununa sütlü kahve hazırlamak için yeniden mutfağa girdi. Anna'nın en çok sevdiği şey, sütlü kahveyi harman yerinde, temiz havada içmekti. İşe giden köylüler, kasketlerini çıkarıp selamlıyorlardı genç kızı.

«Kendimi eski zamanlardaki gibi duyduğum tek saattir bu,» diyordu nine. «Ama, saat onda annen inecek.»

Gelinin sesini işitir işitmez, çevresine bir göz atıp, aceleyle uzaklaşıyordu Antonia nine. Sonra onu odasına çıkmaya zorlayacaklarından korkarak, tarlalara doğru yol alıyordu.

Köylülerin yanına gidiyordu. Mutfağa giriyor, onlarla dertleşmek için uzun zaman yanlarında kalıyordu: Köylü gibi davranıyordu, patron gibi değil. Köylüler yaşlı kadının söylediği sözleri önemsememeleri gerektiğini biliyorlardı: Bununla birlikte saygı duyuyorlardı ona. Yaşlı kadın oranın patronuydu ve onlar gibi toprağı tanıyan tek insandı. Ara sıra onlara sert davranıyordu ama, hiç olmazsa ne söylediğini biliyordu. Anna günün büyük bir kısmını odasında geçiriyordu. Pencerenin önünde çalışıyordu çoğu zaman. Bahçenin ilerisinde, meşe ağaçlarının yeşil yapraklarının gerisinde, güneşten yanan tarlalara bakıyordu. Hava, ağustos böceklerinin soluğunu kesecek kadar sıcaktı. Daha aşağıda, Apontelerin kırmızı evi farkediliyordu. Etrafındaki tarlalarda kimsecikler yoktu, örtülü pencerelerin camlarına vuran ışık, insanın gözünü kamaştırıyordu.

«Çocuklarını yoksulluk içinde bıraktılar,» diyordu Bay Alfonso: «Babası kumar hastası olmuş, annesi yıllardan beri başkasıyla yaşıyordu.» Anna yürüyüş yaparken, kırmızı evi çevreleyen bahçeye girdi farkında olmadan. Tarhlarda zararlı bitkiler türemişti. Toprak, kısa ve kıvırcık otlardan görünmez olmuştu. Öğleden sonra genç kız, kasabaya indi. Kilise merdivenlerinin kurşunî rengi ile çeşmenin platin rengi hiç değişmemişti. Kasabayı sevmiyordu Bayan Matilde; oraya çok ender iniyor, yürürken çevresindeki insanlara tepeden bakıyordu. Sokaklardan geçerken burnunu tutuyor, «Bu kokunun nesi hoşuna gider bilmem,» diyordu kızına öfkeyle. «Belki güzel bir koku değil, ama hoşuma gidiyor,» diye karşılık veriyordu Anna. Kimi seviyordu genç kızı, kimi de fazlasıyla sakin buluyordu. Bayan Matilde ise herkese kızının davranışlarının sahte olduğunu, bunu salt kendine saygı duyulması için yaptığını söylüyordu.

Ama kasabadaki dedikodulardan, zamanını dedikodu ile geçiren insanlardan kaçıyordu Anna. Bisikletine binip, tarlalar arasındaki patikalara dalıyor ya da istasyona çıkan gölgeli yola sapıyordu. Sık sık, alacakaranlıkta, Valentina'ya gidiyordu.

Anna kapıdan içeri girdiğinde, Valentina, hep, «şey... bağışla beni Anna... biliyorsun...» diyordu. Grimaldi de iki genç kız da eşitti, oysa burada, yoksul bir evde oturmaktan utanç duyuyordu Valentina. Düzensiz bir bostan çeviriyordu eski evlerinin etrafını ve Bortonelerinki gibi havuzlu bahçesi yoktu. Bununla birlikte, malı mülkü olan zengin bir kızla arkadaşlık etmesi, onun gururunu okşuyordu. Hem belki de zengin bir koca bulabilirdi kendine.

Anna her zaman terasta konuşmayı tercih edi-

yordu. Çürümüş tahtalar ve karmakarışık eşyalar arasında, güneşte kurumaya bırakılmış geniş tepsiler içinde salçalık domatesler, sırları dökülmüş çinko kâseler içinde fesliğen ve levanta çiçekleri vardı. Ama bütün bunlara aldırdığı yoktu genç kızın: terastan görülen manzaraya doyamıyordu.

Valentina her seferinde, konuşmayı yarım bırakıyor, eve bir göz attıktan sonra: «Bir şey yok, bir şey yok,» diyordu. Hava kararmaya başladığında, gökyüzündeki irili ufaklı yıldızlara bakarak konuşuyorlardı. Anna, «Kentte yıldızların doğuşunu görmüyordum, bir anda yanıyorlardı...» derken, «Burada olmayan daha pek çok şey var kentte...» diyordu Valentina.

«Neler yani? Bence, buradaki değerlerin hiç birine sahip değiller.»

«Duyduğuma göre, seninkiler kente taşınıyorlarmış, öyle mi?»

«Kesinlikle bilmiyorum, böyle bir düşünceleri var sanırım. Ama bunu aklıma bile getirmek istemiyorum. Bence, bir insanın yaşama biçimini değiştirmek ve onu içinde bulunduğu şartlardan çıkarıp zorla başka şartlara sokmak, çok büyük bir yanlışlık olur. Gerçekten de ailelerdeki anlaşmazlıkların çoğu bundan doğmuyor mu? Bugün hemen herkes, elindeki olanakların üstünde bir hayat sürmek istiyor. Ama kanında, henüz atalarının geleneklerini taşıyan biri, pürüz oluyor aileye. Benim gibi. Bir yere gitmiyeceğim ben. Yirmi iki yaşındayım ve kimse beni, buradan başka bir yere gitmeye zorlayamaz.»

«Peki, fakülte ne olacak?»

«Fakülteyi bitireceğim: Seninle birlikte gideceğim Roma'ya, ama bitirir bitirmez hemen geri döne-

ceğim. Bu işin, Xenia'nınki gibi başarısızlıkla sonuçlanmasını istemiyorum.» Ve sonra hemen ekledi: «Kim bilir nerededir şimdi Xenia?..»

«Öldüğüne bahse girerim.»

«Bunu hepimiz biliyoruz. Ama Xenia kendini öldürecek tipte bir kız değildi. Tezini başaramamasının nedenini hâlâ anlayamadım: Çok zeki bir öğrenciydi ve...»

«Susss!.. sesini çıkarma!» diye sözünü kesti Valentina; kapıya dooğru gidip kulak kabarttı.

«Kimden çekiniyorsun Valentina?»

«Kimseden korktuğum yok... yalnızca, amcalarımdan çekiniyorum.»

Tam o sırada, kapıda duran bir arabanın sesini duyunca, «Dinle Anna, artık gitsen iyi edersin. Nedenini sana söyleyemem... Bağışla beni, kardeşim...»

Anna kapıdan çıkarken iki adamla karşılaştı: Biri kısa boylu, orta yaşlıydı ve kötülük akıyordu yüzünden. Öteki uzun boylu şişmandı. Ertesi gün Valentina, bir gün önceki garip davranışından söz açtı:

«Babamın erkek kardeşleri o gördüklerin. Babam öldüğünden beri bize bakıyorlar: Her şeyin parasını ödüyorlar. Tanrı aşkına. Benim öğrenim paramı bile onlar veriyorlar. Gerçekte kötü insan değiller...»

«Öyleyse neden çekiniyorsun?»

«Şey... Her şeyden önce, daha önce yaptıkları ve halen yapmakta oldukları iyilikleri yüzümüze vuruyorlar: Yediğimiz her lokma boğazımıza düğümleniyor. Annemi gördün mü? Şu bir iki yıl içinde öylesine zayıfladı ki. Yemeklere dokunamıyor çünkü. Ben gencim ve pek çok şeyin üstünde durmuyorum. Oysa o... Topraklar her üç kardeşin malıydı,

babama düşen payın bizim olması gerekiyordu. Ama onlar şimdi, 'Bizim topraklarımız, bizim paramız' diyorlar. Dün, beni seninle gevezelik ederken görmelerini istemedim, çünkü evde olduğum zaman hep iş yapayım isterler. Öğretmenlik yaparsam, anneme ben bakacağım ve bütün sıkıntılarımız sona erecek. Ama ben çalışmak için doğmadım; evlenmek istiyorum, hem de hemen: Gece gündüz hep bunu düşünüyorum.»

«Neden böylesine acele ediyorsun? Henüz daha yirmi bir yaşındasın.»

«Yaşa falan aldırdığım yok benim. Yoksulum ve anneme bakmak zorundayım. Onu yalnız bırakamam. Ama beni bu şartlarda kim almak ister? Hiç kimse. Çocukluk arkadaşlarımın çoğu evlendi, bir kısmı da nişanlı, evlenmek üzereler... Buraya beni görmeye geldiklerinde, hava basıyorlar durmadan... 'Sen hâlâ evde oturuyorsun ha?' diyorlar alaylı alaylı gülerek. Kendilerinden söz etmeseler bile, salt beni yaralamak için, arkadaşlarından, akrabalarından söz etmeye başlıyorlar: 'Biliyor musun? Şu evlendi, bu nişanlandı... Aman ne şahane düğün yaptılar, görmeliydin!' Biliyorum, aslında söylediklerinin hepsi uydurma. Ama benim için de değişen hiç bir şey yok. Şu evdeki hayatı bir bilsen! Amcalarım durmadan sigara içip. evin havasını bozuyorlar. Biz annemle, her gün yemek yapıyor, onlara içki sofrası hazırlıyor, bulaşıkları yıkıyoruz. Sabah kalktıklarında, bir gece önce meyhanede içtikleri şarabın kokusundan giremiyorum odalarına; ekşi ekşi kokuyor her taraf. Sonra defolup gidiyorlar: Biz yataklarını yapıyor, bulaşık yıkıyoruz ve sonra günlük temizlik... yemek... Biliyor musun? Linda da evlenmiş.»

«Öyle, ama, kaç para eder? Gitti gitti de Tom' un o delimsek oğluyla evlendi.»

«Ama her şeye rağmen evli.»

«Ah, evet, her şeye rağmen.»

«Grimaldi de de öyle,» diye devam etti Valentina, «kızların çoğu buldu birini, örneğin, Vinca... sonra Emanuela... Bizim aracılığımızla buldu Andrea' yı, derslere...»

«Emanuela çok güzel bir kız.»

«Evet, üstelik çok da zengin... Ya Barbara'ya ne dersin?»

Anna ona döndü: «Boş ver canım, Grimaldi de yüzden fazla öğrenci var.»

«Ama ben neden onlardan biri olamıyorum?» Sonra pencerede Antonia nineni görünce: «Senin ninen deli, değil mi?» dedi.

«Kim söyledi sana bunu? Deli falan değil, Yaşlandı artık, belki biraz meraklı, hepsi bu.»

Farkedildiğini anlayan Antonia nine, kızları yanına çağırdı. Ve pencerenin altına geldiklerini görünce, yalancıktan ağlamaya başladı:

«Beni buraya kilitlediler. Ölmemi istiyorlar: Tanrı aşkına yukarı gelin, kurtarın beni buradan...»

«Kim kilitledi?»

«Ne bileyim? Sanırım, annen. Aşağıda konukları olduğu için beni buraya kapattı; onları şarap içerken göreyim istemiyor.»

Bu kez gerçekten ağlıyordu. Hemen yukarı çıkmaya karar verdiler. Yemek odasından geçerken, Bay Alfonso'nun siyah giysili genç bir çocukla konuştuğunu gördüler. Kızların içeri girdiğini farkeden Bay Alfonso, onları yanına çağırdı. Valentina sezdirmeden üstüne çeki düzen verip, eliyle saçlarını düzeltirken, «Mario Aponte,» dedi arkadaşına fısıldayarak.

O sırada konuk ayağa kalkarak, kızları selamladı. Bayan Matilde, küçümser bir gülümsemeyle Valentina'yı tanıştırdı; Bay Alfonso ise, Anna'nın Mario'yu tanımayışına şaşırmıştı. Çocukluklarında hep beraber oynamışlardı. Tanrı bilir, kaç kez izin istemişlerdi Bay Alfonso'dan tarlalar arasında yürüyüşe çıkmak için.

«Ben de vardım,» dedi Valentina: «Hepsini çok iyi hatırlıyorum.»

Aralarında geçen birkaç dakikalık sessizlik sırasında, ninenin pencereden yakarışları duyuldu. «Biraz ninemin yanına çıkmam gerekiyor,» dedi Anna özür dileyerek, Valentina onunla birlikte yukarı çıkacağı yerde, delikanlıyı dinlemek için yemek salonunda kaldı: Çiftliği ve evi yeniden düzene sokmak için okulu bırakıp, dönmek zorunda kalmıştı. «Pencerelerde cam bile kalmamış, çiftlik kahyası ne var ne yok her şeyi çalmış ve şimdi nerede olduğu bilinmiyor.»

Nine, odasına kilitlenmemişti, «Yanılmışım,» dedi, «ama bunu bana her zaman yaparlar.» Ve kendi kendine konuşarak yakınmaya başladı: «Zavallı Antonia, domuz gibi kapıyorlar seni, ama bir gün oynayacaksın onlara oyununu.»

Anna, ninesinin öfkesini yenmesine yardım ediyor, onu yatıştırmak için elinden geleni yapıyordu. Odadaki dayanılmaz küf kokusuna rağmen, uzun süre ninesinin yanında kaldı.

Ertesi gün, tarlalarda dolaşıp köylüleri ziyarete giden ninesine eşlik etti. Köy evlerinin beyaz badanalı avlularına girdiklerinde yarı çıplak, saçları henüz traşlanmış, fare gibi gri yüzlü çocuklar alıvermişti çevresini. Anna bir şeyler soruyor, ama hiç biri karşılık vermiyordu. Ağızları açık bakıyor-

lardı dikkatle, sonra arkasına geçip gülüyorlardı. Çocukların ağızlarında yaprak çiğnemelerine, katır pisliğinden yaptıkları top ve bebekleri özenle ellerinde tutuşlarına şaşkınlıkla baktı Anna. Beş altı yaşındaki kızlar da, başlarında su testisi ya da çalı çırpı taşıyorlardı.

Sıcaktan bunalan Anna, girdikleri her evde buz gibi su içti; Siyah mendilini çenesinin altına sıkıştıran nine, yaşına göre inanılmaz bir çeviklikle yürüyordu.

«Annen beni zehirlemeyi denedi,» diyordu. «Dün zehir, köftenin içindeydi, köpeği zehirler gibi... Ona çok kötü bir oyun hazırlıyorum. Biliyor musun? Babanın Milano'da çevireceği bir iş için benim imzam gerekiyor. Şimdilik, 'peki, ,imzalayacağım,' diyorum. Ama tam önüme getirdikleri zaman ne yapacağım biliyorum. Eşşeğin bokunu bulacaklar! Anneni ve babanı, köylülere karşı kötü davranmaya itiyorum. Bir gün balkonun altında toplanıp hep bir ağızdan haykıracaklar: 'Yaşlı patronumuzu istiyoruz!' O gün annen her zamanki gibi yalancıktan değil gerçekten bayılıp, yerlere atacak kendini; sinir krizleri geçirecek. Ben de karşısına geçip, kahkahalarla güleceğim.»

Evden içeri girdikleri sırada, hâlâ konuşuyordu yaşlı kadın. Kendisini öylesine kaptırmıştı ki, Aponte'yi gördüğü zaman bile sözlerini sürdürdü. «Bugün kim bilir beni nereye kapatacak, zavallı ben.»

Mario, akşam yemeklerini genellikle Bortonelerde yiyordu. Beğeniyordu onu Anna, sakin bir delikanlıydı; insanı etkileyen bir konuşması vardı. Toprağa ve çiftlik hayatına karşı derin bir sevgi duyuyordu. Mario'ya karşı ilgi duymasının nedeni belki de buydu.

Mario sık sık derslerinin yarım kalmasından yakınıyordu.

«Öyleyse topraklarını sat, kentte otur,» diye salık verdi Bay Alfonso.

«Toprak satılmaz. Hiç bir şekilde yapamam bunu.»

«Şimdi bırak bu boş lafları. İstersen satabilirsin, eğer kentte oturmak hoşuna gidiyorsa.»

«İşte, belki de kentte yaşamak istemediğim için yapamıyorum böyle bir şeyi.»

Anna onu yürekten desteklemek istiyordu, ama Mario ne de olsa yabancı sayılırdı; onun önünde babasına karşı gelmekten çekiniyordu. Bay Alfonso düşüncelerinde direnirken, Mario'ya baktı, gülümsedi: «Topraktan pek az bir şey geçiyor elimize. Zamansız yağan yağmurlar, rezil ediyor ekinlerimizi. Çok sıcak ya da çok soğuklarda da elimizde avucumuzda bir şey kalmıyor. Bu işte bir terslik var, ama nedir bilemiyorum.»

«Direnme ve sabır isteyen inatçı bir iştir çiftçilik. Beni çeken yönü de bu işte,» dedi Mario.

Yoldan geçen laterna'nın kıvrak müziğiyle yerinden fırladı Anna; pencereye koştu. Bayan Matilde ise yüzünü ekşitmiş, bağırıyordu: «Of! Bu müziği dinlemek ne büyük işkence tanrım! Neyse birkaç güne kadar gramofonumuz geliyor.»

Vinca ve Emanuela'dan mektup alıyordu ara sıra. Augusta'nın, Grimaldi'de kaldığını yazıyorlardı. Rahibe Lorenza ve Luisa ile konuşuyordu sık sık. Anna onları, Augusta'nın yazdığı öykülerdeki kişilere benzetirdi hep. Yıllardır onlarla birlikte yaşamıştı Augusta. Şu ıssız ovada kaybolmuş, bembeyaz,

kireçli kasabada, kolejin o gri duvarlarını, daima kapalı pencerelerin gerisindeki karanlık koridorları düşünmek bile istemiyordu Anna.

Vinca, bozuk bir İtalyancayla ipe sapa gelmez şeyler yazdığı mektubunda Luis'den hiç söz etmiyordu. Yalnızca kiliseye gidip, Luis için dua ettiğini, Luis'i beklediğini, Luis'in cesur olduğunu söylüyordu. Ines'in evinde geçirdiği hayattan söz ederken: «Sıcaktan boğulmuş, postayı bekleyen üç kadın,» diyordu. Geçen gün Grimaldi'deydim. Rahibe Lorenza kucakladı beni, ekimde dönüp dönmeyeceğimi bilmek istiyordu. 'Hayır,' deyip kestirip attım. Çok bozuldu. 'Neden?' diye sordu: 'Burada rahat değil miydin?' O zaman Luis geldi aklıma, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım.»

Emanuela, ailesiyle birlikte kısa bir yolculuk için, Floransa'dan ayrılmıştı. Durdukları her kasabadan kart atıyordu. «Hava çok güzel... Yarın Baries gölünde olacağız...» Bu haberlerin altına, önem vermez gibi göründüğü birkaç kelime sıkıştırmıştı: «Çok yakında evleniyorum.»

Hep aşktan söz eden bu mektuplarla altüst oluyordu Valentina. Akşam beyaza yakın bir renk alan ayın sessizliğinde, pencerelerinin altından, şarkı söyleyerek ve gülerek geçen gençlerin seslerini duyuyordu .O ise gece yarılarına kadar annesiyle mutfakta çalışıp, amcalarına hizmet etmekle yitiriyordu gençliğini. Amcaları onları sofraya çağırmıyordu artık. Kendi aralarında yiyip içiyorlar, et ve kızarmış ciğer parçalarını köpeğe atıyorlardı. Valentina'yı işsiz güçsüz oturruken yakaladıklarında, «Şu güzel arkadaşını, Bortone'nın kızını neden eve çağırmıyorsun?» diyorlardı.

Bir akşam Anna'dan ve onun biçimli vücudun-

dan söz etmeye başladılar. Arkadaşı hakkında duyduğu açık saçık sözler huzursuz etmişti Valentina'yı. Utanç duyuyordu amcalarının onun önünde böylesine kaba konuşmalarından. Tam kalkıp odasına çıkmaya hazırlanırken, arkasından seslendiler: «Valentina, buraya gel: Anlat bakalım bize: Anna'yı kolejde çıplak gördün mü?» Genç kız camlı kapıyı ardından hızla çarpıp terasa sığındı, «Üzülme,» derli annesi kızının saçlarını okşayarak, «Biraz daha dayan. Bir şey kalmadı artık... Diplomanı alınca...»

Hırçınlaşmıştı Valentina, hırsla annesine döndü: «Daha iki yıl var! Diplomamı alsam ne farkedecek sanki? Gebersem daha iyi...»

Biliyordu genç kız diplomanın ona sağlayabileceği hayatı: Hamamböceği gibi siyah ve parlak kaplı defter yığınları arasında, ödevlere bakmakla geçecekti gençliğinin en değerli günleri, ayları, yılları: Nankör bir meslek; kimsenin bilmediği, değer vermediği bir yorgunluk, limandaki deniz fenerini görmeden karanlıkta kürek çekmek gibi bir şey,»

O akşam erkenden odasına girdi. Yattığı yerden gökyüzünde kaynaşan yıldızlara bakıyordu. Kırlangıçlar susunca, ağustos böcekleri ve bataklıktaki kurbağalar başlamışlardı hep bir ağızdan şarkı söylemeye. Anlam veremediği bir heyecanla titriyordu mavi çizgili çarşafın altındaki çıplak vücudu. Gözlerini kapattı; uyumak için değil, her zamanki gibi, Hintli prensin gelişini hayalledığı düşü görmek için... Artmıştı heyecanı, çarşafı bacaklarının arasında pencereye kadar gelen parıltılar arasından önce Andrea'nın yüzünü seçti , sonra Luis ve şimdi de Mario...

Onu göreceğini umarak, sık sık gidiyordu Anna'ya, Eğer orada yoksa, «Gel yürüyüş yapalım,» di-

yordu, ders çalışmakta ısrar eden arkadaşına. Koluna giriyordu Anna'nın ve onu Apontelerin çiftliğine doğru itiyordu. Mario evin çevresinde bulunurdu hep. Evi tamir eden işçilerin ve Veneto'dan yeni gelmiş köylülerin arasında dolaşırdı. Onları ne zaman görse, sevindiğini gösterecek bir biçimde gülümsüyordu.

«Bana bakıyor,» diye düşünüyordu Valentina, «belki de aşık oldu.» Akşam yatağa girince ondan başkasını düşünmez olmuştu. Mario'nun —kim bilir nasıl— odasına kadar girip onu dudaklarından öpmek için yatağa doğru eğilerek, «geldim işte,» deyişini hayal ediyordu. Böyle düşüncelere daldığında, tatlı bir yorgunluk sarıyordu vücudunu. Solukları sıklaşıyordu. Böylece, kampananın vuruşlarına göre hesapladığı saatler geçiyordu. Ara sıra, kapıldığı hayalleri hatırlayarak, «Tanrım, bağışla beni,» derken, gün çoktan ağarmış olurdu. Bunaltıcı yaz gecelerini suçlardı hep Tanrının huzurunda kendini mazur göstermek için.

Anna'nın ailesi panayır şenliklerine katılmadı: Böyle halk gösterilerinden kaçıyorlardı hep. Fener alayı çok uzaklardan geçmesine rağmen, Antonia nine pencerelere yağ kandili koymakta dayatıyordu.

Anna panayıra, Valentina ve Mario ile gitti.

Caddeye ve alan ayanmış buhur kokusu sinmişti. Kasabada dolaştırılan Santo adındaki kırmızı sarı giysili kocaman tahta bir heykel, ışıl ışıl parlayan gözlerini, tehdit edici bir biçimde oynatıyor, kasaba halkını panayıra davet ediyordu.

Az sonra kasabanın ana caddesi kalabalıklaş-

tı. Mumlarla donatılmış sokaklarda fısıltı halinde konuşarak ilerleyen halkın arasında hint inciri satan satıcıların sesi dalgalanıyordu.

Kilisenin yarım daire biçimindeki çıkıntılı bölümünde, havai fişekler patlıyordu .Valentina ve Anna her patlayışta, parmaklarıyla kulaklarını tıkayıp, gülüşüyorlardı. Mario onlara şekerleme almış, tatlı şarap içirmişti. Öylesine neşeliydiler ki, karton borazan öttürerek koşuşan çocukların çarpmasına ve canlarını acıtmasına aldırdıkları yoktu. Alana doğoru yürürlerken, Valentina hafifçe Mario'ya yaslanıyordu.

Meyhane, dans eden kasabalılarda doluydu. Orkestra ara verdiğinde, kadınlar bir yana erkekler öteki yana ayrılıyor, kenarlardaki sıralara ilişiyorlardı. Bu sırada kırmızı giysili genç ve güzel bir kız ellerinde, şarap dolu kadehlerle aralarında dolaşıyordu. Müzik başlayınca, ayağa kalkarken pantolonlarını kemerlerinden tutup yukarı doğru çeken delikanlılar, ellerini kucaklarında çaprazlamış, onları sessizce bekleyen kızlara yaklaşıyorlardı. Makyajsız yüzlerinin iki yanında parlayan sahte küpeli genç kızlar, delikanlıları izliyor, yüzlerinde ufak bir anlam değişiklik olmadan dansediyorlardı.

Müzik ansızın bitiyor, aynı anda dansedenler birbirlerinden ayrılıyor, sıralardaki yerlerini alıyorlardı: Kızlar bir yana, erkekler bir yana, birbirlerine gülümsemeksizin.

Anna ve Valentina yerlerinde duramıyor, dansetmek için büyük bir istek duyuyorlardı. Ama köylülerin, saygı göstermek için dansı yarıda bırakacaklarından korkarak, aralarına karışmaya cesaret edemiyorlardı. Sonunda Mario atlı karıncalara gitmeyi önerdi.

Anna, kırmızı boyalı ve burun delikleri geniş bir ata oturdu. Laternanın üzerindeki, tahtadan yapılmış maskeli küçük bir adam, eski bir Venedik türküsüne tempo tutuyordu. Panayırın canlı ve renkli dünyası, önüne geçilmesi güç ve çocuksu bir neşe yaratmıştı Anna'da. Valentina ona baktı: «Poz kesiyor,» dedi içinden: «Annesi haklı: Poz kesiyor.» Atlı karınca, daire şeklinde toplanmış yoğun halk kalabalığı arasında dönüyor, dönüyordu. Hareket ettiğinden beri, Anna'nın başı dönmeye başlamıştı. Herkesin gözünü kendisinin üstünde hissediyordu genç kız; Valentina bile şaşkın bakışlarla izliyordu davranışlarını. Mario da gözlerini Anna'dan ayırmıyordu. «Çok içtiğimi biliyor, şimdi yere düşeceğimden korkuyor. Tanrım, ne utanç verici bir durum...» Gerçekte hiç de utanmıyordu Anna. Eğleniyordu, uzun zamandır bu kadar çok eğlenmemişti. Yarın çalışması gerekecekti, ne yazık: Panayıra yeniden katılması için bütün bir yıl geçmesini bekliyecekti.

Atlı karıncadan indi; piyango çekilişini izlemek için Belediye binasının önünde sıkışan halkın yanından geçtiler. «Başım ağrıyor...» diye fısıldadı Anna.

«Duralım burada,» dedi Mario: «Biraz hava alırsın.»

Kalabalıktan çıkıp, alanın hemen ilerisindeki alçak bir duvara oturdular. Yağ kandiliyle süslü balkonlara bakıyorlardı. Balkonların altında, Ladro (hırsız) denilen bir çukur bulunuyordu, çünkü çağımızın ilk yıllarında hırsızlar kolayca yukarı tırmanıyorlardı. Çukur cezbetmişti Valentina'yı: bir sıçrayış, sonra irili ufaklı taşlarla birlikte dibe kadar yuvarlanış... gözler, Milly'ninki gibi, hiç bir şey görmeden fal taşı gibi açık. İnsanı mutlu kılan bir eğlenceden sonra duyulan hüzün verici bir hava çök-

müştü üstlerine. «Geç oldu,» dedi Anna, «eve dönelim,»

Mario'ya bakmaya cesaret edemiyordu. Ama delikanlı akşam panayıra geldiklerinden beri gözlerini ondan ayırmamıştı. Valentina'yı evine götürdükten sonra, birlikte yalnız başına dönmek zorunda kalacağı geldi aklına Anna'nın. Bunun önüne geçmeliydi: «Bu gece bizde kalır mısın?» dedi arkadaşına.

Valentina, bir an düşündükten sonra, kabul etmedi: «Hayır, annem merak eder. Kalamam.» Onları yalnız bırakırken «Teşekkür ederim Mario. Size gelemediğim için çok üzgünüm Anna,» dedi. Gerçekten içten konuşuyordu Valentina.

Anna ve Mario, tek kelime konuşmadan kasabanın ana caddesinde yürümeye başladılar. Kağıt oynayan adamların sesleri geliyordu meyhaneden; çok fazla içen bazı köylüler, anlaşılmaz bir türkü geveliyorlardı ağızlarında. Etrafına kuvvetli bir ışık veren fener yanıp söndükçe kasabanın ana caddesi bir aydınlanıyor, bir karanlığa gömülüyordu. Ama yıldızlar doldurmuştu göğü, samanyolu, bu karınca gibi kaynaşan parlaklık arasında boyun atkısı gibi uzanıp gidiyordu. Anna'nın evine geldiklerinde, birkaç dakika parmaklıkların önünde durdular: Öteki geceler gibi sadece «hoşça kal,» demek çok güçtü. Ama başka türlü hareket etmeye ikisi de cesaret edemiyordu. Anna, huzursuzluğunu yenmek için «Bu gece ne kadar çok yıldız var! Hemen şimdi penceremden onları seyredeceğim.» dedi.

«Senin penceren hangisi? Şu mu? Ben de sana bakacağım penceremden.»

«Ama sizin ev çok uzak!» dedi Anna.

«Önemi yok,» diye karşılık verdi Mario: «Ben seni yanımdaymışın gibi görüyorum.»

Panayırı izleyen günlerde Anna, kendisini bütünüyle çalışmaya vermişti: Roma'ya gittiğinde, yalnızca tezini kopya edecek ve tartışmaya hazırlanacaktı: Nerdeyse, hemen hazırlamıştı tezini.

Mario, o geceden sonra Anna'yı hiç aramadı Bayram gecesi, delikanlının bakışlarındaki anlamı yanlış değerlendirmişti belki de: Parmaklığın önünde söylediği sözlerin, aslında, aşkını belirten kelimeler olmadığına yavaş yavaş kendini inandırmaya başlamıştı genç kız. Bir hafta sonra Valentina ile çıktığı yürüyüşte, arkadaşını, Apontelerin topraklarını ötekilerden ayıran tren yoluna doğru yöneltti. Ekinler henüz biçilmişti. Toprak, yakılmış başak saplarıyla örtülüydü. Mario görünürlerde yoktu, ama uzaktan sesi geliyordu. Valentina orada olduklarını belli etmek için yüksek sesle konuşup gülmeye başladı. Daha sonra dayanamayıp seslendiler.

«İşlerin bir kısmını bitirdim,» dedi Mario, «ama daha yapılması gereken pek çok iş var. Evin durumu berbat.» Yüzünü buruşturmuştu bir yandan. «Dinle Anna, mobilyaları seçmekte ve bahçeyi düzene sokmakta bana yardım etmek ister misin?» Yanakları al al olmuştu Anna'nın. «Kuşkusuz isterim. ama bir an önce Roma'ya gitmem gerek.»

«Öyleyse,» dedi Mario, «dönüşünü bekleyeceğim.»

Valentina kuşkulu gözlerle önce birine, sonra ötekine baktı. «Bana oyun oynuyorlar,» diye düşündü Bir anda yerinden kalktı: «Ben gidiyorum.» Hemen ardından Anna da davrandı. Mario ıslık çalarak yanlarından uzaklaştı.

Kızların geldiğini gören Antonia nine pencereden bağırdı: «Çabuk olun!» Anna onu bütün gün görmemişti: Yanına bir parça ekmek ve domates alarak, karısı yeni doğum yapan çiftçi Mattia'ya gideceğini söylemişti.

«Dinle Anna,» dedi onu görünce, «artık bir lokma ekmek yiyemez oldum. Annen beni zehirlemeye kalktı. Bugün bütün gün karnımın ağrısından perişan oldum. Dün elinde kağıtlarla odama girdi. Bir fatura hazırlamışlar. Dünden beri göz kapağım seyriyor: Başımıza bir felaket gelecek demektir. Gerçekten de bugün baban senetlerden kurtulmak için imzamı istedi: 'Milano'da kuracağımız işletme için. Paramız şimdikinin iki katı olacak, ama önce sizin imzanız gerek. Bana söz vermiştiniz.' 'Hatırlamıyorum. Kimseye söz vermedim ben,' dedim. Ne iş tanıyorum, ne de işletme... Hepsi de annenin daha çok giysi satın almasına ve gereksiz yere arkadaş toplantıları düzenlemesine yarayacak. 'İmza falan yok,' dedim ve ardından bağırdım. 'Bayan Antonia Bortone imzalamayacak.' Ev benim çığlıklarımla doldu, duymadın mı?»

«Valentina'yla dışarı çıkmıştım.»

«Daha iyi. Yıllardır üstüne titrediğim biricik oğlum bana ne karşılık verdi biliyor musun?» Hıçkırmaya başladı: «Beni tımarhaneye kapatacağını söyledi.»

«Olamaz bu nine.»

«Evet, evet, göreceksin bak, yapacaklar. Benim, onu bunu çaldığımı söylüyorlar. Şimdiye dek ne almışım sanki? Birazcık şeker; senin için, yeniden savaş başlarsa bulunmaz, diye, 1918 yılındaki gibi... Mahkeme deli olduğum için imza yetkimi kaldıracak. Zavallı Antonia! Deli Antonia!» Bir yandan ağlıyor,

bir yandan da tekrarlıyordu. Sonra. «Ama onlara öyle güzel bir oyun oynayacağım ki, doğduklarına pişman olacaklar!» dedi tehdit edici bir sesle.

Anna, akşam, uzun uzun babasıyla konuştu ve ona hak vermek zorunda kaldı. Ertesi sabah Bay Alfonso yolculuğa çıkacaktı: Milano, Biella, Dönüşte belki de Bari'den geçecek ve bu işi avukata bırakacaktı: Annesinin bu tür zorlamalarına, hırsızlık hastalığına ve sorumsuzluğuna çok üzülüyordu babası.

Ertesi sabah oğlunun gittiğini gören Antonia nine, birkaç saat dışarda dolaştıktan sonra, gülümseyerek içeri girdi. Bulutluydu gök, çok uzaklarda şimşekler çakıyordu. Akşama doğru, karıları ve çocuklarıyla birlikte birkaç çiftçi geldi. Patronla görüşmek istediklerini söylediler.

«Evde yok,» dedi hizmetçi: «Bu sabah gitti.»

«Gitti ha!» diye tekrarladı Nicola. Sonra bakışlarını ötekilere çevirdi. «Öyleyse hanımıyla görüşmek istiyoruz.»

Bayan Matilde kızıyla birlikte indi: Tam köylülerin karşısına gelince durdu. Güç almak istermiş gibi üzerindeki sabahlığa sarılmıştı sıkı sıkı: «Ne var?» diye sordu. Hepsinin yüzünü ayrı ayrı incelerken, huzursuz görünüyordu.

Susmuşlardı köylüler: Hepsi de bir diğerinin konuşmasını bekliyordu. Karısının dirseğini böğründe hisseden Nicola bir adım ilerledi: Bay Alfonso'nun aralarındaki anlaşmayı önemsemeden tarlaları yabancılara satıp satmıyacağını bilmek istediklerini söyledi. Belki de yeni gelenler, onların borç içinde olduklarını düşünmeden işten çıkaracaklardı.

Bayan Matilde karşı çıkmak istedi, ama Nicola ısrar ediyordu. Hayır, hayır, patronun inkar etmesi

yararsızdı. Biliyorlardı her şeyi: O ve kocası kentte oturacaklar, altlarında araba olacaktı, kızları doktorasını yapacak, yaşlı patronu ise tımarhaneye yatıracaklardı. Neden? tımarhaneye kapatılacaktı yaşlı kadın? Onları her gün görmeye gelen, hatırlarını soran tek insan oydu. Öyleyse, açıkça konuşmanın tam sırasıydı: Topraktan koparılamazdı, hiç biri de, çocuklarını sokaklara atamazlardı. Bay Alfonso, babasının ve dedelerinin çiftçi olduklarını unutmamalıydı.

Bayan Matilde, bütün bunların gerçek olmadığını, bunu söylemek için deli olmak gerektiğini tekrarlayıp duruyordu. Usulca sokuldu Nicola: «Tımarhaneye kapatılacak kadar deli değil mi?» Kötü kötü sırıtmaya başlamıştı yanındakilere. «Hiç bir şekilde kovamaz bizi: Toprakları satmaktan vaz geçsin, yoksa biz onu kovacağız,» dedi tehdit edici bir biçimde.

O zaman Anna girdi aralarına: «Bana inanmalısınız, sizlerin aranızda büyüdüm, çocukluğum sizlerin evinde geçti. Kimse tarlaları satmayı düşünmüyor. Babam Alfonso bu sabah birtakım işlerini yoluna koymak için gitti, Ama yapacağı işlerin, sizin burada sözünü ettiklerinizle hiç bir ilişkisi yok. Ninemin tımarhaneye kapatılacağı da gerçek değil. Hem sizin, hem de bizim geçimimizi sağlayan toprakları satmaya kim cesaret edebilir? Bay Alfonso döndüğü zaman sizlerle bizzat gelip konuşacak. Güvenin bana, buradan hiç kimse kovulmayacak.»

Köylüler Anna'yı seviyorlardı, kararsızdılar; birkaçı evlerinin yolunu tuttu. «Şimdi gidiyoruz, ama her an için dönmeye hazırız,» dedi Nicola ve öteki arkadaşlarını izledi.

Anna zamanında davranıp, annesinin öfkeyle

ninesinin odasına girmesine engel olamamıştı. Antonia nine pencerenin yanında durmuş, tesbih çeker gibi yapıyordu, ama avluda olup biten her şeyden haberi vardı.

«Bunu oğlunuza neden yaptınız? Döndüğü zaman onu öldürsünler diye mi? Sonra da elinize tesbih alıp dua ediyorsunuz değil mi? Ama Tanrı var yukarda...»

Yaşlı kadın olup bitenlerden haberi olmadığını, kimi öldürmek istediklerini bilmediğini kekeleyip dururken, Anna annesini yavaşça dışarı sürükleyip, odasına götürdü.

Gece, göğü gizleyen beyaz bulutları topluyordu; sonra kara bulutlar dolaşmaya başladı öbek öbek. Büyük bir fırtına kopacaktı besbelli. Olaylar sona ermişti, Anna pencereye gidip, kanatları kapattı. Annesi kaynamış papatya suyu içmiş ve hemen uyumuştu. Ninesinin odasında, önceleri birtakım kağıt hışırtıları, ardından da yaşlı kadının telaşlı ayak seslerini duymuştu, ama az sonra evi derin bir sessizlik kaplamıştı.

Ansızın karanlıkta, aleve benzer bir kırmızılık belirdi. «Olanaksız,» dedi Anna içinden ve daha iyi görmek için yattığı yerden doğruldu: Samanlığa doğru yılan gibi bir alev yükseldi yeniden. Gözlerine inanamıyordu Anna, dehşet içinde kalmıştı: «Yangın!... Yangın!...» Gücünün yettiği kadar bağırıyordu. Sonra telaşla merdivenleri inip, hizmetçilerin odalarına girdi: «Koşun! Samanlığı ateşe verdiler!... Haydi, elinizi çabuk tutun!» Mutfağa girip ,kovalardan birini aldı, ardından hizmetçiler davrandılar. Dışarı çıktığında, alevler samanlığın

sağ yanını çoktan sarmıştı. «Yangın var!» diye bağırdı yeniden. Evlerinden dışarı fırlayan köylüler, birer birer hendeği aşıp yangının olduğu yere doğru koşuyorlardı. Az sonra, çiftliğin yanındaki küçük çaydan samanlığa kadar çift sıra olmuşlar, su dolu kovaları alevlerin üzerine döküyorlardı. Samanlığın alt taraflarında söndürülen alevler, biraz yukarılarda tepeyi aşıp, göğe yükseliyordu: Çevreye kekremsi bir koku yayan kesif bir duman, geceyi sarıya boyamıştı.

Anna, demiryoluna doğru koşmaya başladı: «Mario! Mario!» Yarı yolda karşılaştılar. Delikanlı, ellerinde kova taşıyan kendi köylüleri ile geliyordu. Anna, Mario'ya sarıldı; yalvarmaya başladı: «Bana yardım et Mario!»

Kerpiçten yapılmış köy evlerine tarlalara, ve ağaçlara, çiftliğin sol tarafında yükselen alevlerin kırmızı ışığı vuruyordu. Samanlıktan, beyaz oluncaya kadar ısıtılmış uzun bir demir parçasına benzeyen bir tutam alevli ot yığını düştü. Yangın, ot ekili çok yakındaki bir tarlaya sıçramıştı.

Anna, kovaları elden ele geçirirken soruyordu: «Nasıl oldu?» Kimse bir şey bilmiyordu. Kovalara su dolduranlar, ayaklarının yarısına kadar çayın kenarındaki çamura batmışlardı. Kıvılcımların henüz eriştiği bir kiraz ağacı, alev alev yanmaya başlamıştı. «Nasıl oldu?» diye tekrarladı Anna, yangının kızıl ışığında kendisine doğru gelen ninesini görünce.

Antonio nine, öteki samanlığı tehdit eden, rüzgarın savurduğu alevleri seyrediyordu ağzı açık. Daha sonra uzun giysisini dizlerine kadar çekip, eteklerini yangına doğru ileri geri yellemeye başladı.

«Nine!» bağırdı Anna, korkuyla ürpererek: «Neden yaptın nineciğim?» Yaşlı kadın büyük bir keyif içinde seyrediyordu yangının tarlalara doğru büyümesini. Anna, elindeki kovayı yanındakine verdikten sonra, ninesinin yanına koştu. «Sen yaptın değil mi?» Hıçkırıklara boğulmuştu genç kız. «Neden?... Neden nineciğim?... Bak, bütün samanlar yanıyor, sonra tarlalara ve ağaçlara geçecek... Hepsi... Hepsi yanacak, topraksız kalacağız!» Sanki yaptığı işin ciddiyetini henüz farketmiş gibi, yaşlı kadın göğsüne vurarak ağlamaya, saçlarını yolmaya başladı. «Toprak...» diye hıçkırdı, «Toprak...» Sonra yangına sırtını döndü ve iki yanına sallana sallana yürüyerek uzaklaştı

Alevler, kiraz ağacının ince dalları arasında inanılmaz bir hızla dolaşıyordu. Anna, Mario'ya yaklaştı. Delikanlı iki büklüm olmuş, su dolu kovaları yanındakine vermeye devam ediyordu. Öylesine duygusuzlaşmıştı ki, parmaklarının arasından süzülen kanların farkında bile değildi.

«Ninemmiş!» dedi usulca, Mario'ya doğru eğilerek: «Düşün Mario, ninem! Her şey yanıp kül olacak, değil mi?» «Bilmiyorum!» diye karşılık verdi Mario sık sık soluyarak: «Söndüreceğimizi umuyorum... Göreceksin bak, başaracağız.» Soluğu kesen, yoğun bir duman bürümüştü çevreyi, öksürmekten boğulacak gibi olmuştu köylülerin birkaçı, hemen sıradan çıktılar. Yangını seyrediyorlardı bütün cesaretleri kırılmış bir durumda.

Az sonra sessizlikte tiz bir ses duyuldu: «Yağmur!»

İşlerine aynı hızla devam eden köylüler, yoğun duman bulutu arasından göğe bakıyorlardı. «Keşke!» diye başını salladı birkaçı. Ama başka bir ses daha

yükselmişti kalabalığın arasından: «Yağıyor!... Yağmur yağıyor!..» ve ardından iki sıra boyunca bağrışmalar oldu: «Yağmur!»

Taş gibi ağır ve sert yağmur damlaları düşüyordu yüzlerine, enselerine. Anna, su toplamak ister gibi avuçlarını açıp kollarını öne doğru uzattı. «Aziz Nicola, sana minnettarız!.. San Nicola!» Gerçekten de artmıştı yağmur. Göğe doğru yükselmekte direnen alevleri tokatlar gibiydi. Kısa bir süre daha direndi ateş, ama boşa gidiyordu çabaları, o heybetli görünüşünü hemen hemen yitirmiş gibiydi. Oysa köylüler devam ediyorlardı kovalarla su dökmeye; garip bir korku içindeydiler, gösterdikleri çabaya ara verirlerse, yağmurun kesileceğini sanıyorlardı. «Bak! Söndü!» dedi Anna, Mario'ya dönerek.

Alevler hızla çekilmeye başlamıştı kiraz ağacının dallarından. Rüzgarla güçlenen yağmur, tarlalarda kol gezmeye başlamıştı; yanmış tahta kokusu hakimdi havaya. Saçları ve giysisi sırılsıklam olmuştu Anna'nın: «Kurtuldu, ekinler kurtuldu!» diye tekrarlıyordu genç kız, yüzünden süzülen yağmur damlalarını elleriyle silmeye çalışırken. Her yanda yenik düşmüştü ateş, gecenin karanlığı çökmüştü tarlalara. Güvensiz duruyordu köylüler; yangının alevleri yeniden karşılarına dikilecekmiş gibi, mücadeleye hazır, garip bir bekleyiş içindeydiler. Sonra kulübelerinin yolunu tuttular. Bu zamansız yağışların üzümleri çürütebileceğini söylüyor, az önce Tanrıya yakararak istedikleri yağmura şimdi küfrediyorlardı.

Mario, kolunu Anna'nın omuzuna doladı: «Teşekkür ederim... teşekkür ederim» diye mırıldanıyordu Anna, başını delikanlının göğsüne dayarken;

tükenmiş gibiydi. Eve geldikleri zaman yağmur bütün şiddetiyle devam ediyordu.

Yemek odasına girdiklerinde, Bayan Matilde'yi ağlar buldular. Yaşlı kadının günün birinde evi de ateşe vereceğini söylüyordu hıçkırıklarının arasında. Antonia nine görünürlerde yoktu.

Anna sordu: «Nereye gitti?»

Aramak için ellerinde fenerlerle dışarı çıktılar; harman yerine ve bostana gidip, güçlerinin yettiği kadar bağırıyor, yaşlı kadının karşılık vereceğini umarak, sık sık durup kulak kabartıyorlardı. Tarlalar bataklığa dönmüştü. Ve yağmur yağmaya devam ediyordu. Çalıları toplayıp, suyun tarlalardan yolun kenarındaki hendeğe akmasını sağladılar. Hizmetçiler bağırıyorlardı: «Bayan Antonia!.. Bayan Antonio!» Anna, «Nine! Nineciğim!» diye seslenıyordu. Patika boyunca yürümeye başladılar. «Belki köylülerin yanına sığınmıştır.» dedi aralarından biri. Kaskatı kesilmişti hepsi de. «Neden? Yine yangın çıkarmak için mi?» Antonia nine orada da yoktu.

Onu şafak vakti, çiftliğin dışındaki hendekte yüzü koyun yatar bir durumda buldular. Beyaz eli ve siyah etekliği suyun üstünde kalmıştı. Çevresindeki kökleri çıkmış küçük çalılar, yaşlı kadının düşmemek için nerelere tutunduğunu gösteriyordu. Anna, balçık haline gelmiş çimenlerin üzerinde ninesinin henüz kaybolmamış ayak izlerine baktı, sonra bakışlarını yaşlı kadının morarmış yüzünde gezdirdi; dişlerinin arasında birkaç sap ot ve çamur vardı.

Eylül, kasabalıların en çok sevdiği aydı. Bağ bozumuna giden köylüler, şarkı söyleyerek geçiyorlardı Bortonelerin çiftliğinin yanından. Matem nedeniyle kepenkleri kapalı pencerelerin gerisinde An-

na, siyah giysileri içinde bütün bir ay gece gündüz çalıştı. Kasabaya geldiği gibi, yine Roma'ya dönüyorlardı. Valentina ile birlikte. Onu geçirmeye gelenler iyi bir torun olduğunu söylüyorlardı, çünkü solgun ve zayıf görünüyordu genç kız. Kasabanın küçük istasyonuna, yangın gecesinin kâbuslu havası çökmüştü. «Tanrım, ne müthiş bir geceydi o!» diye sızlanıyordu Bayan Matilde: «Rezaletin ta kendisi!» Sonra ansızın fenalaştı; kasabalılar toplanmıştı çevresine.

Anna ve Mario, yalnız kaldılar; panayır gecesi, çiftliğin parmaklığında yıldızlara bakarak geçirdikleri birkaç dakika gibi. Matem içinde geçen uzun günlerden sonra ilk kez kendini böylesine rahat ve huzurlu duyuyordu Anna. Trenin hareketini bildiren kampana çalınca, «Ekimin sonuna kadar hoşça kal. Bir ay içinde döneceğim,» dedi Anna. Aceleyle sordu Mario: «Hemen evleneceğiz değil mi?» Evet der gibi başını salladı genç kız. «Dinle Anna...» dedi delikanlı yeniden, ama aşkını dile getirdiği kelimeler lokomotifin gürültüsü arasında yitip gitti.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

RAHİBE LORENZA'NIN yeni görevi, aşağı inip yeni gelenleri karşılamasını engelliyordu. Sık sık rahibe Luisa'yı konuşma odasına çağıran zili duyuyordu odasından; kulağını kapıya dayayıp, merdivenlerdeki etek hışırtılarını dinliyordu. Kimse onu çağırmaya gelmiyordu artık: Bununla birlikte o, her seferinde çağrılacağını umuyor, koridorda karşılaştığı rahibelere: «Beni neden çağırmadınız?» diye soruyordu kızgınlığını gizleyerek. Ama verilen karşılık hep aynıydı: «Sizi rahatsız etmek istememiştik efendim.»

Çok geçmeden, koleje yeni gelen kızlar rahibe Luisa'nın ardında, Başrahibenin çalışma odasına gelip tanıştırılmaya başlandılar. Onun karşısında günah çıkarıyormuş gibi tavır takınıyorlar, bazıları da elini öpmeye davranıyordu. İşte o zaman öfkeleniyordu Rahibe Lorenza ve zarif görünüşüne hiç de yakışmıyacak kaba bir davranışla elini geri çekiyordu. Kalıplaşmış birkaç cümleden sonra Rahibe Luisa onları odadan dışarı çıkarıyordu.

Koleje dönen kızlar arasında onun hatırını soran tek insan Silvia Custo olmuştu. Tezinin görüşülmesine birkaç ay kaldığını söylüyordu Başrahibeye.

«Sonra?»

«Kim bilir?» diye karşılık verdi Silvia: «Belki Belluzzi ile çalışmaya devam ederim.» Yüzünü avludan yana çevirdi; yaprakları buruşmuş ağaçlara, rahibelerin oturduğu kanepelere, ve çeşmeye baktı.

«Benim için hepsi bir.» dedi ardından.

«Gerçekten hepsi bir mi senin için?»

«Biliyor musunuz? Ülkeme döndüğümde, burada kaldığım odanın nasıl olduğunu unutuyordum. Öteki odalar, koridorlar, hepsi belli belirsiz, beyaz bir bulut içinde. Arkadaşlarımın yüzlerini bile hatırlayamıyordum; sizinkini de öyle Rahibe Lorenza... Oh, bağışlayın... Anne. Grimaldi bana çok uzaklardaymış gibi geliyordu. Oysa şimdi, sanki burayı hiç terkedemiyecekmişim gibi geliyor.»

Sonra Anna ve Valentina döndü; en son gelen Emanula'ydı. Bağırış çığırış arasında kucaklaştılar, ama ilk anda söyleyecek bir şey bulamıyorlardı. Anna matem elbiselerini göstererek, «Ninemi kaybettim,» dedi.

Augusta hiç birisini karşılamaya inmiyordu. Emanuela ona sürpriz yapmak için, neşeyle odasına girdiğinde, onu her zamanki gibi masasının başında çalışıyor buldu. Margherita ayaklarının dibinde uyukluyordu. Daha hoş geldin bile demeden, Augusta: «Gördün mü,» dedi «ne kadar zayıfladım? Gece gündüz çalıştım, sıcaktan boğulacak gibi oluyordum. Bir lokma ekmek yiyecek gücüm yoktu. Yeni romanım bitmek üzere. Göreceksin bak, bunu geri çevirmeyecekler.»

«Ötekiler gibi Sardinya'da mı geçiyor?» diye sordu Emanuela.

«Evet, ama bu kez genel bir soru ele aldım: Kadınla erkek arasındaki mücadele. Pek çok eleştirilere yol açacak, çünkü her şeyi en az onlar ka-

dar becerebileceğimizi, yüz yıllardır süregelen gelenekler yüzünden bu esarete dayandığımızı, gerçekte erkek kuvvetini, bizim için çekici bir yönü olmadığını ileri sürüyorum. Gerekirse kadın da erkek gibi göğüs göğüse çarpışabilir, dedim. Senin anlayacağın devrimci bir kitap. Görmek ister misin? Bekle.»

Masanın çekmecesinden elle yazılmış bir tomar kağıt çıkarırken, derin bir soluk alıp, iri göğüslerini içeri çekti. Kağıt tomarını önemli ya da kolayca kırılabilen bir eşya gibi, özenle arkadaşına uzattı. En aşağı üç yüz sahifelik bir kitap duruyordu Emanuela'nın önünde. Gerçekten zayıflamıştı Augusta, gözlerinin altında mor halkalar belirmişti. Yazın kolejde kimseler kalmıyordu, rahibeler bile bahçeye çıkıp aralarında oyun oynuyorlardı. Dışarı bakıyordu Augusta; göğün metal griliğinde, gözlerini körleşmeye bırakmak ister gibi ısrarla bakıyordu. Çıkıyorum, çıkmıyorum. Sonunda karar veriyordu: «Kalıyorum.» Gün gibi geliyordu ona saatler. Haftalar, yıl gibi geçiyordu. Kasabasından gelen mektuplarda soruyorlardı: «Bu romanına ne diyorlar? Ne zaman çıkacak?» Ve o hiç bir şey yapamıyordu. Tersine, sahte bir gençliğe bürünerek, sonu gelmeyecek bir bekleyiş içinde geçiriyordu günlerini. Grimaldi'de, geçkin yaşına rağmen, öğrenci olarak görünüyordu; dışardaysa herkes ona olgun bir kadın gözüyle bakıyordu.

Elle yazılmış kitabını geri alırken, Emanuela kitaba değer verdiğini göstermek isteyen bir davranışta bulundu. Hep kendisinden konuştuklarını farkeden Augusta sordu:

«Sen ne yaptın?»

«Birkaç gün süren bir yolculuğa çıktık; ama babamın sağlığı pek iyi değil.»

«Ne zaman evleniyorsun?»

«Bir yıl içinde: Andrea diplomasını aldıktan sonra.»

Augusta, genç kızı kutlamadı bile. İki bardakla, içinde ilaç olduğu sanısını veren bir şişeyi almak için yerinden kalktı: «Evde yapılmış bir likör bu, çok güzel tadı var. Tıpkı ıtır gibi kokuyor. Tadına bakmak ister misin?» Bir yandan da ardarda sigara içiyordu. El hareketleri ve konuşmaları erkek gibiydi.

«Sigarayı arttırmışsın,» dedi Emanuela.

«Evet, özellikle çalışırken: Uyumamak için sigarayı elimden düşürmüyorum.»

Alacakaranlıktı, koyu gölgeler dolaşmaya başlamıştı odada. İki arkadaş arasında kuşku dolu bir sessizlik oluşmuştu. Emanuela, Augusta'nın bir şeyler söylemeye hazırlandığını sezinlemişti ve buna engel olmak gereğini duyuyordu içinde. Ama tanımlayamadığı belirsiz bir duygu, onu orada kalmaya zorluyordu sanki: Belki de, hepsinden farklı olan Augusta'nın yaşantısıydı bu. «Tükenmiş,» diye düşündü, «hayal peşinde koşarak tükenmiş yaşantısı.»

«Dinle,» dedi Augsuta sonunda şefkatle: «Yakında evleneceğin için çok mutlu ve sevinçlisin. Diyelim evlendin; ama o günden sonra artık kendi kendini yönetemeyeceğini düşündün mü hiç? Herhangi bir yerde yalnız olduğun zaman bile, yabancı bir kuvvet yönetecek seni; günlük yaşantını kontrol altına alacak, hükmedecek sana. Kendine özgü hiç bir şeyi gizleyemeyeceksin, soyadını bile unutmak zorunda kalacaksın; yalnızca Lanziani'nin karısı olacaksın Emanuela. Onunsa, sana özgü ve seninle ilgili her şeyi bilmekte hakkı olacak: Ne yapıyorsun,

ne düşünüyorsun? Eğer gizlersen ona ihanet etmiş sayılacaksın. Senin çocukların bile onun olacak. Onları dünyaya getireceksin ve yasa gereğince, onları kendi gönlünce yetiştirebilecek.»

«Hayır Augusta, yanılıyorsun!» dedi Emanuela, arkadaşının sözünü keserek: «Yasalarla bunun ne ilgisi var? Biz her şeyi, ortak bir anlayış ve fedakârlık içinde çözümlemeye çalışacağız; Andrea uygar bir insan, bana güveniyor, beni her yönden özgür bıra.....»

«Şimdi öyle görünüyor,» dedi Augusta kesin bir ifadeyle. «Ama evlendikten sonra özgür olamayacaksın; cinsel hayatında da öyle. İyi tanırım onları...» dedi başını iki yana sallayarak. «Gülümseyerek sahip olurlar dişiye ve vahşice bir zevk duyarlar bundan. Oysa sen boş bir bebek gibi duyarsın kendini, karşı koymayı denersin çoğu kez, güçlü olmak istersin. Bu daha da kötü olur. Onun hayvanî duygularını kamçılarsın. Vurduğu yerde derin yaralar açan kaya parçası gibi katılaşırlar... Söyle bana: Bir erkeğin, her an odana girip, senden hoşlandığı için kalçalarını okşamaya hakkı olacağını düşündün mü hiç? Ve senin **görevin** onu tatmin etmek olacak. Görev... Tanrım, ne saçma şey.. .Bir insan bedeni için görev ya da haktan nasıl söz edilebilir?»

«Sen her şeyi teorilere göre yargılıyorsun,» diye karşı çıktı Emanuela: «Aşkı ve sevgiyi neden hesaba katmıyorsun? Üstelik fiziksel çekicilikten de hiç söz ettiğin yok.»

Augusta genç kıza doğru döndü.. Gözlerini kırpmadan birkaç dakika arkadaşının yüzünü inceledi: «Bu çekiciliğin sürekli olabileceğinden emin misin? Papazın karşısında yemin edip imza attıktan sonra ve artık tamamen bağımlı olduğun zaman, erkeğe

sağlanan hakların kötüye kullanıldığını düşünmeyeceğine emin misin? Bugün güzel ve çekicisin, ama incecik olan şu vücudun yarın manastırdaki başrahibeninki gibi iğrenç, yağlı bir et yığınından başka bir şey olmayacak. Erkeklerin öpmesi sana gerçekten zevk veriyor mu? Ben de nişanlanmıştım, birkaç yıl sürdü. Onunla yalnız kalmak ister —adı Loris' di— beni öpecek diye içim titrerdi. Bir gün bahçeye çıktık, yalnızdık. Öptü beni: O anda başımın döndüğünü, yüzümün başkalaştığını hissettim... Aradan yıllar geçti, ne zaman düşünsem içimden tükürmek gelir. O andaki heyecanımı, gösterdiğim şiddeti unutamam...» Devam edemedi, yıllarca önceki sahneyi yeniden yaşıyormuş gibiydi. Titreyen ellerine baktı: «Bunu da düşünmüş müydün hiç Emanuela?»

Ever, der gibi başını salladı Emanuela: Viale dei Colli'deki evde Stefano ile birlikte buna benzer saatler geçirdiğini düşündü. «Dinle, sana gerçeği söylemek istiyorum Augusta. Her şeyi biliyorum ve hoşuma gidiyor» diye bağırmak geldi içinden. Ama bilmezlikten gelip, rolüne devam etmesi gerekiyordu. Ve bir yerde eğleniyordu da.

Augusta sigarasından son bir nefes çekip söndürdü: «Şuna inandım ki, kitabımı ne kadar çabuk bitirirsem, o kadar iyi olacak. Bütün kadınlar bir an önce gerçeği anlamalılar.» Biraz durdu, sonra ekledi: «Baban ne diyor bu işe?»

«Babam mı?» dedi Emanuela. Kararsız görünüyordu.

Alto Adige'ye hareket etmeden birkaç saat önce söz etmişti babasına bu konudan. Odasına gir-

diğinde, babası gömleğinin kollarını kıvırmış, valizi hazırlıyordu. Bu işleri huzur içinde yapmak isterdi yaşlı adam. Böyle bir konuda tartışmak için, hiç de elverişli bir saat seçmemişti Emanuela, ama karar vermişti bir kez: Eğer geri dönerse, belki bir daha hiç söyleyemeyecekti. Bu haberin onu sarsacağını biliyordu, ama aldırdığı yoktu. Yıllar önce Stefano ile nişanlandığını haber verişi gibi, yine ansızın söyleyiverecekti evlenmek istediğini. Stefano öldükten sonra, gebe kaldığını anlayıp çocuğunu doğurmak istediğinde, ve özellikle Stefano için, Stefania'yı görmek için çok üzmüştü onu. Kâbuslu günler yaşatmıştı yaşlı adama; şimdi de Andrea Lanziani ile evlenmeye karar verdiğini söylemeye gidiyordu. Babası beyaz bir gömlek ve yine beyaz keten pantolon giymişti. Başında tek saç kalmamış kabak kafası, balmumuna bulanmış gibi saydamlaşmıştı. Haberi duyunca, başını kaldırmadan çamaşırlarını valizine yerleştirmeye devam etti.

«Ona da mı aşık oldun yoksa?» diye sordu babası alaylı ve kuru bir sesle.

«Hayır,» dedi Emanuela ve ekledi: «Hem öyle olsa bile ne önemi var?»

«Ya Stefania ne olacak?»

«Bir süre için İsviçre'deki kolejlerden birine gidebilir. Daha sonrasını ilerde düşünürüz. Bana her zaman Stefania'nın hayatımı etkilememesi gerektiğini söylememiş miydiniz?»

«Evet ama sen sonradan beni, düşündüklerimin tam tersini yapmaya ikna ettin.»

«Yanılmışım.»

«Bir insan hayatta kaç kez yanılır, kızım?» diye karşılık verdi yaşlı adam: «Bana öyle geliyor ki, artık Stefania'yı hayatından uzaklaştırmak pek

kolay olmayacak. Aslında bunun doğru olmadığını söyleyen sen değil miydin? Peki, ya o... evleneceğin genç ne diyor?»

«Andrea mı?... Bilmiyor, hiç bir şeyden haberi yok.»

«Bilmiyor mu?!...» diye tekrarladı babası kızgın bir sesle; «Öyleyse bu konuyu neden tartışıyoruz? Sanki bunu hayatın boyunca gizli tutabilecek misin?» Karşılık vermedi Emanuela, gerçekten de bu konuda bir tasarısı yoktu. «Ona her şeyi söyle, evlilik konusunu daha sonra konuşuruz.»

Bu düşüncelerden kurtulmak ister gibi, elini anlında gezdirdi; sonra derin bir soluk alıp, yeniden bavulunu hazırlamaya koyuldu. Kırılmıştı Emanuela, duygularını babasına belli etmeden yavaşça uzaklaştı. Stefania Amalfi'de, muhteşem bir villada kalıyordu. Rahibeler, onun sağlıklı ve iştahlı olduğunu, arkadaşlarıyla çok iyi anlaştığını yazıyorlardı. «Bütün bunların sağlanmış olması yeterli değil mi? Onun varlığı benim yaşamama engel olabilir mi?»

Başında dinlemeliydi babasını; Modern düşüncelerin boş inançları çürüttüğü günümüzde, anası babası belli olmayan çocukların durumlarında iyiye doğru bir ilerleme olduğunu ileri sürse de çocuğun aldırılması konusunda onu kandırmaya çalışıyordu. Genç kız ona verdiği karşılıkta, yasal olmayan bir toruna sahip olma korkusunu, boş inançların henüz devam ettiğini gösterdiğini söylemişti. Ama dayatıyordu babası: Bu konuda suçlanacak ilk kişi Stefania olacaktı. Anne ve babası olmadığı için özgür olduğuna sevinemeyecekti kuşkusuz. Yasalara göre, doğan çocuklara sağlanan haklardan da yararlanamayacaktı. Üstelik sahip olamayacağı şeyleri, şiddetle

isteyecek ve zorla elde etmek için hem kendini hem de çevresini huzursuz edecekti.

Oysa genç kız, çocuğunu dünyaya getirmekten başka bir yol düşünemiyordu. Andrea'ya anlatmak istediği buydu, ama böyle bir konuya hemen girmektense, beklemek daha iyi diye geçirdi aklından. «Eğer Stefania'nın babası yaşamış olsaydı her şeyi itiraf ederdim sana: Çünkü hâlâ ona düşkün olduğumu sanarak, kıskanabilirdin. Ama artık öldü o...»

Gerçekten babası var mıydı Stefania'nın? Viale dei Colli ile çocuk arasında hiç bir bağlantı kuramıyordu: Bir tümör gibi büyümüştü içinde kızı. Oysa ona benzemiyordu Stefania: Her şeyden önce sempatik değildi. Rahibelerin söylediklerine göre, katı yürekli ve kaprisli bir kızdı: Bencil diye yargıya varıyorlardı onu karakterini tanımlarken. Belki babası da öyleydi, hakkında hiç bir şey bilmiyordu Emanuela, yeni tanışmışlardı. Andrea'ya, bir saldırının kurbanı olduğunu anlatmak geldi aklına: Floransa'dan Maiano'ya giden uzun ve ıssız yolda tanımadığı biri, ve sonra bebek: Kötü bir rastlandı. «Bu nedenle sana hiç sözünü etmemiştim, anlıyor musun? Bunun için gizledim, senden aylarca.» Sonra yalan olan bu saçma sapan sözlerden kendisini de utandı. Stefania'dan kurtulmak için başka bir yol bulmalıydı.

En iyisi gerçeği söylemişti. Konunun derinliğine inmeli, gizli bir nokta bırakmamalıydı. «Önce hiç bir şey bilinmez; genç kızlar hep gafil avlanır ve böyle olaylar karşısında yalnızdırlar daima. Bu tür konuları aileleriyle tartışmaya cesaret edemezler, çünkü onlara göre kirli işlerdir bunlar, dine ve ahlak kurallarına aykırıdır. Onlar için aşk oyunu cerrahi bir müdaheleden ibarettir, çekici bir yönü yoktur.

Aileler içgüdü ve cinsel duygulardan söz etmezler, hattâ önemsemezler bile. «Yolda giderken tanımadığım biri çıktı karşıma ve zorla sahip oldu bana.» Gerçekten de, Lungarno'da yürürken karşısına çıkan adamı tanımıyordu. Stefano, bir genç kızın, aşkın her yönünü deneme merakını uyandırmıştı onda ve zorla sahip olmuştu. Ama babası, böylesine gülünç bir olaya yol açmamıştı herhalde. Başka yolu yoktu bunun: Stefania'nın, hayatındaki görünmez varlığı, elini kolunu zincire vuruyor, boğuyor, özgürlüğünü elinden alıyordu. Gelecekteki hayatında yer vermemeliydi ona; yapacağı her tasarıyı kolayca engelleyebilirdi. Katı yürekli olmalıydı bundan böyle.

Dolomiti'ye yaptığı yolculuk sırasında, güç dayanmıştı ailesine. Bağımsızlığa alışmıştı, bir kez; günlük programını kendi yapıyor, hangi saatte nereye gideceğine yine kendisi karar veriyordu. Oysa orada söz sahibi babasıydı; o tasarlıyordu her şeyi. Haklıydı Augusta; insan bir kez özgürlüğü tatdıktan sonra eve dönmesi çok güçtü. Gerçi onların sahip olduğu özgürlük, arkadaşlarıyla yürüyüşe çıkmak, üniversiteye gitmek, Grimaldi'nin sakin ve sorumsuz havasında yaşamaktan ibaretti, ama böylesine sınırlı bir özgürlüğü bile hayatı boyunca hiç tanımayanlar vardı. Genç kalmak ve neşeli olmak için önce özgür olmalıydı insan kuşkusuz. Kolejden kaçmakla en iyisini yapmıştı Xenia: Yoksul insanlar kişisel hayatlarına ya bir şey çalmakla ya da birine güvenmekle başlıyabilirler. Sonuç olarak Xenia yüzüğü çalmakla onu sevdiğini göstermişti; çünkü bu yanlış bir yol olsa bile, yardım görmek için onu seçmişti.

Kendini tehlikeye atmak —düşünüyordu Emanuela— toplumsal kişiliği olmayanlar özgür bir tan-

rı vergisi. Ötekiler, sahip oldukları özgürlüğe rağmen, yalandan bağlı gibi göründükleri boş inançlar nedeniyle, yenilmesi olanaksız, belli belirsiz bir korku ve onları çevreleyen gelenekler içinde boğulup kalıyorlar. Yalnızca kendileri için yaşayan, para ya da toplumsal koşullar için var olan kişiler özgürlüğü dar bir çevre içinde kabul ederler. Örneğin babası: Onu, çocuğunu gizli tutmaya zorlamakla, bu değerleri korumuştu; sahip olduğu zenginlikleri önemsememiş görünce bile. Yolculuk sırasında orta halli otellerde kalıyor, lokantada genellikle basit yemekler seçiyordu. «Ama bugün, farklı,» diye düşünüyordu Emanuela. «Bugün, paradır önemli olan, insan her şeyi satın alabiliyor: Nüfus kağıdında baba adının olmamasının bile önemi yok.» Son aylarda geleceğinden çok söz etmişti. Babası kuşkuyla dinliyordu kızını, bir yandan da huzursuzluğunu gizlemeye çalışmak ister gibi mendiliyle gözlüğünün camını siliyordu. İyimser görünüyordu annesi: «Evet, gerçekten öyle Bepi... Her şeye yeniden başlamak istemekte haklı Emanuela; gidip hayatına yön vermeli.» («Gitmek mi?» diye düşünüyordu Emaunela: «Nereye?») Oysa söz vermişti kendi kendine: «İlk fırsatta konuşacağım; her şeyi anlatacağım ona.»

Maiano'ya döndüklerinde, babası kapının altında Andrea'nın bir mektubunu buldu: Yol yorgunluğuna rağmen, delikanlıdan hoşlandığını gösteren bir davranışta bulunmuş ve kendisince evliliklerine engel olacak her hangi bir şey bulunmadığını söylemişti. Ve Stefania'dan söz etmemişti hiç.

«Babam ne söyleyebilir ki?» diye karşılık verdi Augusta'ya: «Memnun oldu?»

Sonra yemeğe indiler. Koridorda, yeni gelmiş, yüzleri solgun öteki kızlarla karşılaştılar. Adı Cloo olan kızlardan biri, Emanuela ve Augusta'nın yanından geçerken: «İyi akşamlar,» dedi içtenlikle. Müzik öğrenimi görüyordu ve gelecekte büyük bir kontralto olacağını söylüyordu.

Artık küçük kilisedeki armonyomu o çalıyordu. Bu nedenle Milly'nin arkadaşları, ona karşı kin gütmeye başlamışlardı. Ama bir akşam, ilk kez şarkı söylemeye başladığında, yoksulların tanrıya serzenişte bulunmalarına benzeyen dokunaklı sesi hepsini serseme çevirmişti. O anda, parmaklarıyla orgcunun mektubunu okuyan Milly'nin hayali canlanmıştı Emanuela'nın gözlerinin önünde. Ne zaman yanına gitse ellerini okşardı. Andrea yüzünden son günlerde ihmal etmişti onu; duyduğu bu şarkı pişmanlık duygusu uyandırmıştı içinde. Cloe, onlara yaklaşıp sordu: «Bu akşam ne yapıyorsunuz?» Onların gurubuna girmek istiyordu besbelli. Emanuela ve Augusta bu konuyu ötekilerle tartışırken, hemen atıldı Silvia: «Hayır,» dedi: «Yeni gelenlerden hiç biri aramıza katılmamalı. Sonra üzücü olaylara yol açıyorlar, acısını biz çekiyoruz. Xenia kaçtı, Milly öldü, Vinca...»

«Vinca ne yaptı sanki?» dedi Emanuela Silvia'nın sözünü keserek.

«Haklısın, onu görmedin. Sen henüz Floransa'dayken buraya bizleri görmeye geldi. Çalışıyor, şimdilik birkaç kişiye ders veriyor. Cumhuriyet taraflısı o bağnaz İspanyolun evinde kalıyor. İstersen git gör; buraya çok yakın: Sistina 87 sokağı.

Kocaman kapılı eski bir ev; yıkık dökük kararmış merdivenler; giriş kapısının üstünde paslanmış kocaman demir bir çan.

Üç oda da, İnes kadının sürgüne giderken yanına aldığı, geçmişteki zenginliğini gösteren eşyalarla doluydu; İpek seccadeler, kitap raflarına ve mobilyaların üzerine yerleştirilmiş eski porselen biblolar, gümüş takımlar...

Duvarlarda İspanyol prenslerinin ve Pilar'ın resimleri, Ignacio'nun küçüklük fotoğrafları asılıydı. Pencere kenarlarına, Andalusia'dan gelen kartpostalları dizmişler, odalarda İspanya'ya özgü ve daha içten bir hava yaratmak istemişlerdi. Kuyruklu piyanonun üzerinde, büyük bir gümüş çerçeve içinde tahtan indirilen kıralın profilden çekilmiş resmi duruyordu.

İnes kadın ve Pilar, genellikle öğleye kadar uyuyorlardı. Grimaldi'nin kalkış saatlerine alışmış olan Vinca ise erkenden yataktan fırlıyor ve hemen Pilar'a sesleniyordu.

«Ne var?» diye karşılık veriyordu beriki, gözlerini faltaşı gibi açarak.

«Kalk saat dokuz oldu.»

«Dokuz mu dedin? Bu saatlerde uyurum ben.»

«Aman ne ayıp! Haydi, kalk Pilar, gidiyoruz.»

«Gidiyor muyuz? nereye? Benim yapacak bir işim yok.»

Vinca, öğrencilerine ders vermeye gidiyordu ve geri döndüğümde iki kadını da henüz sabahlıklarıyla buluyordu.

Ines kadın yemek masasına oturur, bitmek bilmeyen mektuplar yazardı: İki kız sofrayı kurmaya başladıklarında, önündeki tabağı kenara çeker, yazısına devam ederdi. Salt unutulmamak için mektup

yazardı arkadaşlarına. Ondan ölmüş biri gibi söz etmelerinden korkuyordu. «Ines'i hatırlıyor musun? Zavallı İnes.» Hemen her gazeteyi alıyor, okuduktan sonra teker teker özenle eski iskemlelerin üzerine diziyordu. Bir akşam kocaman bir İspanyol haritası getirdi eve. Derme çatma coğrafya bilgisine dayanarak, yapılan her savaştan sonra, küçücük bir kağıt bayrağın yerini değiştiriyordu. «İspanya'nın bu yanında Tanrı ve Kral var. öteki yanında şeytanlar,» diyordu.

Pilar, yemek saatine kadar tuvalet masasından ayrılmazdı. Akik kadar düz ve saydam yüzünün iki yanından beline kadar dökülen parlak siyah saçlarını fırçalamakla geçirirdi zamanını. Saçlarının düzgün olup olmadığını anlamak için hafifçe elini gezdirir, sonra yeniden başlardı özenle fırçalamaya.

Vinca, yanındaki tabureye ilişirdi hep. O sıkıcı bekleyişlere dayanmakta birbirlerine destek olmak için, havadan sudan konuşurlardı. Her şey düzensizdi ülkelerinde. İspanya'dan gelen mektuplar, akşam postasında çıkıyordu. Öğle yemeğinden sonra üç kadın, İspanyol geleneklerine göre, pencere kenarındaki divana oturuyorlardı: Ines kadın sağda, Pilar sol ve Vinca ortada, tiyatro locasında oturur gibi.

Kendilerini her türlü endişeden uzak ve mutlu duydukları tek yerdi pencere kenarı: Üçünün de saçları özenle taranmış, yüzleri biraz aşırı boyalı olurdu; ev içinde çorap giymeye alışık değildi hiç biri de, yalnızca kalın pantufla geçirirlerdi ayaklarına. Sistina, iki yanında büyük dükkanlar bulunan hareketli bir caddeydi. Buluşmak için Trinita dei Monti alanına doğru yönelen delikanlılar, kendinden emin, çevreyi kolaçan ederek yürüyorlardı. Hayal gücü alabildiğine geniş olan Vinca, olayları roman

yazıyormuş gibi sıralıyordu ardarda. «İşte şunlar çarşamba günü buluşanlar,» diyordu; ya da: «Bugün şu kırmızı paltolu kavga etmiş olmalı: Suratına bakın!» Uzaktan tanıdığı bir çiftin birkaç gün geçmediğini görünce, «Belki de ayrılmışlardır,» diyordu üzgün.

Ansızın içlerinden biri bağırıyordu: «İşte geldi!» Bütün gözler, biçimi bozulmuş kocaman bir çantayı güçlükle taşıyarak, kapılardan içeri girip çıkan postacıyı izliyordu. Yürekleri hızla çarpan üç kadın, postacının apartman kapısından içeri girdiğini görünce, sessiz duruyor, içlerindeki heyecanı gizlemek amacıyla pencereden dışarı bakıyormuş gibi görünüyorlardı. Aradan zaman geçiyor, («koca demir kapı çok güç açılıyor, üstelik bir sürü merdiven var, belki de çene çalıyordur») ve sonunda içlerinden biri, «Bize bir şey yok,» diyordu kuru bir sesle.

Kapı çalındığını duyduklarında, yerlerinden fırlıyordu kızlar. «Sakin olun, sakin olun!» diye bağırıyordu İnes kadın, sesi emredercesine çıkardı hep ve Pilar koşardı kapıyı açmak için. Postacı genellikle onun için gelirdi: Luis ve İgnacio mektup yazmakta tembeldiler. Pilar mektubu aldıktan sonra odasına girer kapıyı kapatırdı usulca.

İki sevgilinin duygularına saygı gösteren İnes kadınla Vinca, kapının ardında dolanırlar, sabırsızlıkla Pilar'ın gelmesini beklerlerdi; eğer genç kız yanlarına gelmekte gecikirse, bunun iyiye işaret olmadığına yorarlar, başlarını sallarlardı iki yana. Sonra Pilar salona döner, yüksek sesle okurdu sevgilisinden gelen mektubu. Luis çok az yazıyordu, ama Pepe ondan uzun uzun söz ederdi; çok, ama çok cesur bir çocuk olduğunu, küçük büyük herkese cesaret verdiğini, bütün arkadaşları için örnek bir delikanlı

olduğunu, bu nedenle Vinca'nın onunla gurur duyması gerektiğini anlatırdı.

Hiç değişmemişti Vinca. Ama Emanuela görmeye geldiğinde, onu biraz solgun ve sinirli buldu. Üzerinde Grimaldi'de giydiği rengi atmış eski sabahlığı vardı.

«Döndünüz mü? Şimdi hepiniz yine beraber misiniz?» diye sordu Emanuela'ya; konuşmalarından, arkadaşlarının yanında olmadığına gerçekten üzüldüğü anlaşılıyordu. Üstelik Luis'in yokluğu, yabancı bir ülkede yalnız kalmanın acısını bütün derinliğiyle duyuruyordu ona.

«Geçen yılı hatırlıyor musun? Yeni gelmiştin koleje, seni aramıza alan Xenia olmuştu... Xenia'dan haber var mı?» Hayır der gibi başını salladı Emanuela. «Keyfi yerindedir herhalde!..» diye ekledi gülerek. Derin bir soluk aldı Vinca. «Bizlerin mutluluğu, yitirdikten sonra anlaması ne acı. Şu son bir yıl içinde neler neler oldu değil mi? Hatırlıyor musun, kolejde ne kadar neşeliydim?.. O zamanlar aşık olduğumu bilmiyordum. Görünmez bir kurdun içini kemirdiğini duyuyorsun yavaş yavaş; sağlığını bozuyor zaman zaman: Ve sonra birisi, soluk aldığın havadan daha gerekli oluyor senin için...» Düşünüyordu Emanuela; Andrea için aynı şeyleri duyup duymadığını sordu kendi kendine.

«Artık mektubun gelişini bekleyerek yaşıyorum. Genellikle postadan benim için bir şey çıkmıyor, ama ben her gün o saati büyük bir umutla bekliyorum. O gün ister iyi, ister kötü geçsin, ertesi gün aynı umutla dopdolu oluyorum. Eğer postacı hiç beklemediğim bir günde kapımı çalarsa, heyecandan ölürüm herhalde değil mi?»

«Bilmem. Aşk konusunda herkesin düşüncesi farklı oluyor.»

«Hayır. Sevme biçimi değişik olabilir, ama aşk değişmez, tıpkı sanat gibi: Binlerce biçimde çıkar ortaya, ama sanat sanatır, ya var, ya da yok.»

Vinca'nın gerçekten aşık olduğunu anlamak için yüzüne bakmak yeterliydi. Emanuela hayranlıkla izliyordu genç kızın konuşmalarını; kirli sabahlığına ve yamalı çoraplarına bakmaya cesaret edemiyordu.

«Bu koşullar altında, üstüme başıma çeki düzen verememişim ve çıkar,» dedi arkadaşının bakışlarına karşılık verir gibi. «Paramın çoğunu postaya yatırıyorum. hemen her gün uçakla mektup postalıyorum. Ayrıca Luis de yok nasılsa burada. Dönünce kendime yeni bir elbise alacağım.»

«Ne zaman dönecek?»

«Önemi yok. Önemli olan dönebilmesi. Mektup gelmediği zamanlar, sanki bir daha bana hiç yazmayacak gibi geliyor. Pilar da, Pepe için böyle düşünüyor.»

«Neler saçmalıyorsun Vinca? Böyle konuşmamalısın...» dedi Emanuela arkadaşını avutmak için. Ama sesi azarlar gibi çıkıyordu.

«Ona böyle söylemiyorum kuşkusuz, gerçekte hiç birimiz bu konuda konuşmaya cesaret edemiyoruz. Aramızda tek olasılıktan bile söz edilmez. Gazetelerde her gün madalya alanların fotoğrafları çıkar, ama sonra hiç konuşulmaz. Ne ben konuşuyorum, ne de Pilar, Pepe fakülteyi bitirirse, hemen evlenecekler.»

«Ya siz?»

«Biz mi?.. Bu konuda konuşmadık hiç. Ama Luis'in her şeyden önce derslerine eğilmesi gerek. Projeleri ne kadar ilginçti değil mi?»

Kaçamak bir karşılık verdi Emanuela. Sonra Spagna alanında Andrea ile buluşacağını söyleyerek arkadaşının evinden ayrıldı. Merdivenlerin başında bekleyen delikanlı. büyük bir hayranlık içinde genç kızın inişini seyrediyordu.

«Biliyor musun?» dedi Emanuela'ya yaklaşarak, «sende ilk kez dikkatimi çeken yürüyüşün olmuştu. Kadın için çok önemli olan bir şey bu; kimisi kendini kontrol ederek, istek dolu adımlar atar. Sen de onlar gibi, kalçalarını dalgalandıra dalgalandıra yürümelisin.» Sevgiyle Emanuela'nın koluna girdi. «Dinle beni sevgilim, bugün önemli bir gün. Babam evlenmemize razı olduğunu söyledi. Hem eğer istersem, edebiyat dalında ya da gazetecilik kolunda kendimi yetiştirmek için, dükkanda çalışmadan bana aylık vermeyi önerdi. İyice düşünmem gerektiğini söyledim ona. Babam açıksözlü bir insandır. Şimdi dinle beni: Bu konuyu ciddi olarak düşünmemin zamanı geldi. Beni korkutan tek şey, edebiyat öğreniminin çalışma hayatında geçerli olmaması. Lorenza di Magnifico zamanında belki ünlü bir saray şairi olabilirdim. Duvarları fresklerle süslü, göz kamaştırıcı eşyalarla döşeli bir evde kalırdım. Bugün edebiyattan mezun olanlar öğretmenlikten başka bir şey yapamıyorlar. Örneğin, Bitonto lisesinde öğretmenlik. Bitonto'daki bir öğretmenin karısı olmak ister misin? Bana öyle geliyor ki, sen bu yürürüşle biraz zor olursun...»

«Neden böyle söylüyorsun Andrea? Üzüyorsun beni.»

«Hiç de değil, benim küçük budalam, gerçekte senin böyle olman hoşuma gidiyor benim. Korkarım en iyi çare elmasları tartmak olacak. O zaman akşamları yazı yazmak zorunda kalacağım. Ama şey...

kuyumcu bir şair, biraz gülünç gelmiyor mu sana?» diye sordu gülümseyerek. Önceden kararlaştırdıkları bir yere gidiyormuş gibi, Emanuela'nın kalabalık arasında acele adımlarla yürümesine yardım ediyordu.

«Nereye gidiyoruz Andrea?»

«Dükkana. Sürpriz yapacağız.»

«Şimdi mi? Böyle ellerimiz boş mu gideceğiz? Hayır, hayır Andrea!»

Dükkana gitmeden önce ona her şeyi anlatmaya karar verdi. Ama, sokak ortasında nasıl yapabilirdi bunu? Daracık kaldırımda yürürken yanlarından gelip geçenlerin çarpması yüzünden Andrea'dan ayrı yürümek zorunda kalıyordu. Emanuela elini başında gezdirdi. Şu taktığı şapka da pek yakışmıyordu ona. Üstelik darmadağınıktı saçları; Andrea'nın annesine bir demet gül götürmeyi geçirdi aklından: Erkeklerin böyle şeylere aldırdığı yoktu.

«Andrea...» dedi her şeyi anlatmaya kararlı bir biçimde.

Çoktan gelmişlerdi dükkanın önüne: Delikanlı susmasını işaret etti ve görünmemeye çalışarak, vitrinden içerisini gözetlemeye başladı.

«Andrea...» dedi ısrarlar yeniden. Ve içinden devam ediyordu: «Dinle Andrea, benim bir kızım var.»

«Kimse yok» dedi Andrea: Genç kızın huzursuz görünüşünün farkında değildi; omuzlarından tutup onu içeri doğru itti.

Genç kız, neonlarla aydınlatılmış küçük vitrinde parıldayan yüzlerce değerli taşa bakıyordu hayranlıkla. Ayak izleri, kestane rengindeki uzun tüylü halının üstünde kayboluyordu; Andrea'yı görünce ayağa kalkan tezgahtar, hiç bir şey söylemeden,

kırmızı kadife bir perdeyle örtülmeye çalışılmış kapıyı gösterdi. İçerdeki küçük oda sıcacıktı; her şey Andrea'nın daha önceden anlattığı gibiydi: Yaşlı kadın iş işliyor, adam gazete okuyordu. Kapının açıldığını işiten babası, gözlüklerinin üstünden yeni gelenlere baktı.

«İşte Emanuela» dedi Andrea gülümseyerek.

Genç kız, bu karşılaşmayı, daha önce birkaç kez hayalinde canlandırmış olmasına rağmen, sıkılganlığını yenemiyordu. Aralarındaki buzları eriten, iki sevimli yaşlı çift oldu. Andrea'nın annesi gülümseyerek genç kızın yanına yaklaştı. öpüştüler. Babası bile yanaklarından öpmüştü Emanuela'yı. Herkesin hoşlanacağı biriydi Emanuela. Çevresindekiler hep sevimli bulurdu onu. Ayrıca güzeldi de; görgülü davranışları ve giyinişi, onun varlıklı bir aileden olduğunu gösteriyordu. Oğlunun, varlıklı ve güzel bir kızla evlenmesini kim istemezdi ki.

O günü izleyen ilk pazar, Emanuela'yı kendi evlerinde yemeğe davet ettiler. Bu karşılaşmadan en çok memnun olan Andrea'ydı kuşkusuz.

«Pazar mı?» diye sordu Emanuela kuşkuyla. (Her pazar saat ikide Stefania'ya gidiyordu; bu kez ihmal etse dünya mı yıkılırdı sanki! Ya da sabahtan ziyaret edebilirdi Stefania'yı.) «Peki, pazar günü gelebilirim» dedi gülümseyerek.

Ertesi pazar Emanuela, saat on birde taksiyle Monte Mario kolejine gitti. Şoföre kendisini beklemesini rica ettikten sonra. kapıya yaklaşıp zili çaldı. Rahibenin gelmesini beklerken kuşkulu gözlerle çevresine bakındı; Andrea'nın kendisini izleyip bir anda karşısına çıkmasından korkuyordu: «Burada

ne işin var Emanuela?» Kapıyı açmaya gelen hizmetçi kadına telaşla Stefania'yı sordu. Çocuğunu çok merak ediyormuş gibi görünmeye çalışıyordu, sanki büyük bir güç onu, ziyaret saatinin dışında gelmeye zorlamış havasını yaratmak istiyordu. Bahçedeki küçük kampananın sesini duydu, ama bekleme odasının kapısında Stefania'nın yerine bir rahibe belirdi. «Şimdi bana, çocukların bu saatte bekleme odasına inmelerine izin verilmediğini söyleyecek; şu rahibeler ne kadar dikkafalı oluyorlar... Neyse, önemli olan benim buraya gelmem, görmüşüm ya da göremeyişim ne çıkar?» Oysa rahibe Emanuela'yı saygıyla selamlayıp, Stefania'nın hasta olduğunu bildirdi.

«Size dünden beri haber vermek istiyordum, ama bize kaldığınız yerin adresini bırakmamışsınız, yoksa sizin burada...»

«Hasta mı dediniz? Ciddi bir şey değil ya?»

«Kızıl oldu.»

«Kızıl mı?!» diye tekrarladı Emanuela korkuyla.

«Dün ateşi kırktı, bugün otuz sekizbuçuğa indi. Bütün gece sayıkladı, öyle bir acı çekiyordu ki... ancak sabaha karşı uyuyabildi,» dedi rahibe ve sözlerini sürdürdü: «Yanında hemşire var.»

Manastırı ve avluyu geçtiler, her taraf bembeyaz ve temizdi. Üstü kapalı bahçe tarhlarını beyaz krizantemler doldurmuştu. «Her şey çok iyi,» diye düşünüyordu Emanuela, «burası çocuklar için evden daha rahat olmalı.» Ve sonunda, revirin, bulaşıcı hastalıklar bölümüne geldiler. Küçücük beyaz bir odada kalıyordu Stefania.

Emanuela'yı eşikte görür görmez, başını kaldırıp mırıldanmaya başladı: «Anne...» Solgundu yüzü,

sesi boğuk boğuk çıkıyordu: Kulaklarının üzerinde ki örgülü saçları, şimdi gelişigüzel göğsüne dökülüyordu. «Neden daha önce gelmedin anne?»

«Haberim yoktu yavrum, hasta olduğunu...»

«Eğer sen olsaydın, Simonetta gelmezdi.»

Hemşire alçak sesle çocuğun sayıklamaya başladığını söyledi, ateş yeniden kırka yükselmişti .

«Her şeyi duyuyorum, söylediklerinizin hepsini anlıyorum,» diye bağırdı Stefania: «Simonetta, sadece benim saçlarımı çekmek için geldi buraya. Onun için başım ağrıyor işte.» Gözleri kapalı, yanakları ateşten kızarmıştı. «Gitmeyeceksin değil mi anneciğim?»

«Hayır, hayır yavrucuğum.»

«Görsen... bütün vücudum kırmızı beneklerle dolu, tıpkı çilek gibi...»

Rahibe, Emanuelanın kulağına eğilip, az sonra doktorun muayeneye geleceğini fısıldadı («saat birde bekliyoruz» demişti Andrea'nın annesi). «Sizin konuşmanız çok daha iyi olacak,» kuşkusuz geceyi çocuğunuzun yanında geçirmek istersiniz, tüzüğe göre yasak değildir bu ve...»

Tekrarladı Emanuela: «Yasak değil mi dediniz?»

«Hayır. Bazı durumlarda, örneğin sorumluluk yaratan durumlarda genellikle...»

«Yeter Simonetta, kendimi hiç iyi hissetmiyorum!» Stefania her zamankinden daha değişik bir sesle yeniden sayıklamaya başladı. «Ben değildim, söyledim sana: Senin ekmeğin oradaydı, pencerenin kenarında, bırak saçlarımı diyorum sana!» Sonra iri iri açtı gözlerini, çevresine bakındı: «Babam geldi mi?»

Karşılık vermedi Emanuela: Hemşire tam kar-

yısında duruyordu, arkasında da rahibe. Çocuğun nüfus defterinde yazılı olanlardan belki sadece rahibenin haberi vardı: Stefania Andori, babası: bilinmiyor, annesi: Emanuela Andori. Stefania, o bilinmeyen babayı çağırıyordu. Ne karşılık verecekti şimdi? Bu düşünceden uzaklaşmasını umarak karşılık vermedi. Ama Stefania, ardarda sıraladığı birkaç anlaşılmaz cümleden sonra, yeniden sordu: «Babam geldi mi?»

Emanuela, biraz gerisinde duran rahibenin duyamıyacağı bir sesle fısıldadı: «Baban çalışıyor Stefania.»

«Hep, o uçaklarda mı?»

«Evet.»

«Ona de ki: Bana gönderdiği oyuncak uçaktı, gerçek değildi.»

Emanuela elini kızının alnına koydu. «Ateş gibi yanıyor!» diye mırıldandı.

«Saat on ikiyi çeyrek geçiyor. Saat birde doktor gelecek,» dedi hemşire saatine bakarak.

On beş dakika daha geçti çabucak. Uyumuş görünüyordu Stefania, dudaklarının arasından, oyun yapıyormuş gibi kabarcıklar çıkıyordu. Emanuela yardım ister gibi çevresine bakındıktan sonra, «Gitmek zorundayım,» dedi. Şaşkınlığını ilk gösteren rahibe olmuştu. Genç kıza döndü: «Doktoru beklemeyecek misiniz?»

«Olanaksız. Saat tam birde kentte bulunmam gerek.»

«Öyleyse, biz size telefonla durumu bildiririz...» dedi beriki, genç kızı avutmuş olmak için.

«Telefon mu? Hayır, uzun süre sokakta olacağım.»

Rahibe sustu, yere bakıyordu: Sonra gözlerini kaldırıp sordu: «Bu gece gelebilecek misiniz?»

«Bu gece mi?» dedi Emanuela yeniden.

İşkenceydi bu, gerçekten tam bir işkence: Kendisini daha fazla rahatsız etmemelerini haykırmak geldi içinden. Kalamıyacaktı şimdi, kızına göz kulak olmak için daha sonra gelmesi gerekecekti. Grimaldi de hiç bir kız geceyi dışarda geçiremezdi. Değişmez ve kesin bir kuraldı bu. Gece dışarı çıkan, bir daha içeri giremezdi. Ansızın Floransa'ya gitmek zorunda olduğunu söyleyebilirdi Başrahibeye, ama Andrea ne olacaktı? Ne söyleyebilirdi Andrea'ya? Onu istasyona kadar geçirmekte direnecekti, ve belki de akşam Floransa'ya telefon edecekti. «Ne yapabilirim?» diye sordu kendi kendine. Gözlerini üstünden ayırmıyan rahibeye baktı:

«Hayır,» dedi güçlükle yutkunarak: «Gece burada kalamam.» Boğazında düğümlemişti kelimeler.

«Nasıl isterseniz,» dedi rahibe soğukça, hemşire de ekledi hemen ardından sırf ona huzur vermiş olmak için: «Gece ben yanından ayrılmıyacağım.»

«Akşama doğru döneceğim,» diye söz verdi Emanuela. Ama artık söylediklerine değer vermiyordu rahibe. Oturduğu iskemleden kalkıp gitmeye hazırlanırken, kızı gözlerini açtı.

«Nereye gidiyorsun anne?»

«Aşağıya, telefon etmeye,» diye karşılık verdi hemşire.

Dayatıyordu Stefania: «Beni bırakıp gitmeyeceksin, değil mi?»

«Hayır, duymadın mı? Telefon etmeye iniyorum,» dedi Emanuela.

Söylediği yalandan ötürü kızardığını hissediyordu. Yüzünü gizlemek için, kızının yanan alnına doğru eğildi.

Stefania, ateşten kızarmış gözleriyle izliyordu

annesinin davranışlarını. «Şapkanı çıkar öyleyse,» Sesi emreder gibiydi. Ama yadırgamamıştı, Emanuela, alışkındı kızının bu tür konuşmalarına. Sonra annesinin isteğini yerine getirdiğini görünce, usulca göz kapaklarını indirdi, «hoşça kal,» ve «çabuk dön,» der gibi bir işaret yaptı.

Emanuela, komodinin üstünden şapkasını almadan önce, birkaç dakika daha bekledi ve sonra ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı. Yine rahibeyle birlikte kolejden çıkıp kapıya geldiklerinde, şapkasının giyerken, «Teşekkür ederim efendim,» dedi. Aldığı sadakaya teşekkür eden bir kadının sesine benziyordu sesi.

Stefania'nın hastalığı, darmadağınık bir kâbus gibi görünüyordu ona. «Yok artık,» dedi dudaklarının arasından, «bitti,» Stefania da yoktu artık. Sarsıla sarsıla giden takside, dönemeçleri kıvrılırken sağa sola eğilen Emanuela, özgür olmanın kıvancı içindeydi. Onu kolejde bırakmayacaklarını sanarak kuruntuya kapılmış korkmuştu. boş yere. Ama Grimaldi'nin kapısındaki rahibe olsaydı salıvermezdi kuşkusuz. Öyle ya, Luis'e gitmek isteyen Vinca'ya, kapıyı açmayı reddetmemiş miydi?

Emanuela, ceketini koluna alıp, Lanzianilerin kapısını çaldığında saat bire iki vardı. Bakır kısımları kararmış, geniş ve uzun bir kapı. Paspasın üzerinde hareketsiz durmuş beklerken, düşünüyordu: «Komodinin üstünde şapkasını göremeyince, gittiğimi anlayacak Stefania ve ağlamaya başlayacak.» Yüreği acıyla burkuldu, boğazı düğümlenmişti sanki, yutkunamıyordu, ama tam o sırada kapı açıldı, karşısında duran hizmetçi gülümsüyordu, o da gülümsedi ve içeri girdi.

Stefania için duyduğu huzursuzluk, akşam Grimaldi'ye döndüğünde onu yeniden yakalamıştı. Bütün gün, çocuğuyla ilgili düşünceler rahat bırakmamıştı onu ama mutluluğunu bozan bu düşünceleri katı bir biçimde kovabilmişti kafasından.

Gerçekten güzel bir pazar geçirmişti, Lanzianilerin yemek odasında, camdan yansıyan güneş, eski ama gösterişli mobilyaları döver gibiydi. Çevresinde içten bir hava esiyordu, belki biraz sıkıcıydı, ama kolejin revirinde duyduğu huzursuzluğu ve rahibenin suçlayan bakışlarını unutturmuştu ona. Yemekten sonra Andrea, odasını ve kitaplarını göstermek istedi; yatağının yanında Emanuela'nın küçük bir fotoğrafı duruyordu: «Ama bu eskidi artık,» dedi Andrea gülümseyerek. «Senin şimdiki halini gösteren yeni bir fotoğraf isterim.» Yatağının yanında duranı Boboli parkında çekmişti Andrea.

Artık hayatında iki şey, birbirine karışıyordu Emanuela'nın: Geçmişle gelecek, yalanla gerçek.

Küçük kilisedeki akşam duası sırasında, çok gerekli olduğu halde, Stefania'ya koşamamanın üzüntüsünü ve ezikliğini duyuyordu içinde. Telefon etmek niyetinde değildi, ama odasına çıkmadan önce, daha çok dayanamadı ve kolejin numarasını çevirmeye başladı. «Alo...» dedi: «Andori'nin sağlığı konusunda bilgi istiyorum.»

«Annesi misiniz?»

«Evet,» dedi bir solukta.

Uzun süre bekledi; ter içinde kalmıştı avuçları, arkadaşlarından birinin gelip, istediği gibi konuşmasına engel olmasından korkuyordu. Sonunda her zamanki rahibenin sesini duydu: «Birtakım karışıklıklar oldu bayan Andori, Stefania'nın durumu son derece ağır,« dedi ve Emanuela'nın konuşması-

nu meydan vermeden ekledi: «Doktor, çocuğun durumundan korkuyor ve bunu söylemekten de kaçınmıyor. Ateş kırkın üstünde, Stefania sürekli sayıklıyor. Sizin, yanında olmanızı istiyor bayan Andori.»?

«Anlıyorum, teşekkür ederim, iyi geceler,» dedi Emanuela konuşmayı keserek. Kapı açılmış, içeriye arkadaşları girmeye başlamıştı.

Giriş salonuna döndü. Kapının demir kolu henüz indirilmiş, rahibe Prudenzina pusuya yatmış bir avcı gibi, kızların odalarına çıkmalarını bekliyordu sessizce. Az sonra demir parmaklıklı bahçe kapısının kapanırken çıkardığı gıcırtı duyulacaktı, ardından rahibe bağıracaktı: «Işıklar!». Ve her şey karanlıkta kaybolacaktı. Emanuela yalvarsa, «Açın kapıyı, n'olur,» dese bile, dışarı çıkmasına izin vermezlerdi.

«Durumu çok ağır,» diye tekrarlıyordu kendi kendine odasına çıkarken. Ateşten yanakları al al olmuş, yatağında sayıklayan Stefania'yı görür gibi oluyordu. Şimdiye dek hiç duymadığı bir sesle söylediği, «Gitmiyeceksin, değil mi anne?» sözcükleri kulaklarında çınlamaya başladı. İhanet etmişti ona, elinde şapkası, dudaklarında haince bir gülümsemeyle bırakıp gitmişti kızını. Aldatmıştı onu da, herkese yaptığı gibi oyun oynamıştı. Hayatı, aldatmaktan başka bir işe yaramayan, ama bu hastalık nedeniyle kırılmaya mahkum, camdan bir kiliseye benziyordu. İçine yerleşmek isteyen insanlara gerçek yüzünü göstermemek için maske takıyordu durmadan. Hepsini unutabilirdi: Andrea'yı, arkadaşlarını, kızını bile. «Durumu çok ağır,» diye düşündü, «ve ben yokum yanında.»

Odasında, bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Beyni, kafatasından fırlayacakmış gibi zonkluyordu düşünmekten. «Ne yapabilirim? Ne yapmam

gerek?» Bu sorular ağzından, hıçkırık gibi çıkıyordu. Üstünde «inziva» yazılı tabelanın olduğu kapıya kadar el yardımıyle gidip, rahibelerin bulunduğu yatakheneye girmeliydi. Bir keresinde Augusta hastalandığı için rahibeler içeri almışlardı onu. Kutsal bir resmin önünde sürekli yağ kandili yanıyordu. Beyaz çarşafla örtülü yatakların yanındaki demir çubukların üzerinde rahibelerin başlarına taktıkları kolalı siyah örtüler asılıydı: Savaşta kesilmiş başlar gibi ürkütücü. «Bana anahtarı verin, çabuk olun» demeliydi: «Kızımın durumu çok kötü, bu gece ölebilir.» Ansızın aklına gelen bu düşünce dehşet içinde bırakmıştı onu. «Ya ölürse?» diye düşündü. Alçak sesle tekrarladı yeniden: «Ya ölürse?»

Kapının yavaşça açılıp, her yanı yıldırımlarla donanmış, beyaz giysili insafsız bir Tanrının içeri girmesinden korkuyordu. Bekledi, kanı donmuştu sanki, buz gibi olmuştu her yanı: Kimse yok.

Eğer ölürse, Andrea'yla konuşmasına gerek yoktu artık. Yalnız başına izleyebilirdi cenaze törenini: Yüzüne siyah, ince bir tül geçirip, pilot olan o belirsiz babanın gölgesiyle birlikte... Karnında çocuğu taşıdığı yerde keskin bir acı duydu birden. Ama yine de aklına yatmıştı bu düşünce, umut veriyordu ona. Eğer ölürse, düğün gecesini birkaç gülünç olayla geçiştirebilirdi. Gençti Andrea, güveniyordu ona, hiç bir şeyden kuşkulanmazdı. Geleneksel bir düğün istiyordu: Beyaz bir gelinlik, uzun bir duvak ve elinde bir demet kır çiçeği, org çalacaktı yüksek sesle. Nerede? Floransa'da San Marco kilisesinde mi? Yoksa Roma'da Navicella'da mı? Her şey yolunda, sanki Stefania hiç doğmamış gibi. Hem sonra, kimin haberi vardı çocuğun varlığından? Hiç kimsenin. Hiç kimsenin. Genç kız yavaş yavaş Stefania ile

Lungarno'da karşılaştığı güne dönebilecekti belki de. Her şey birkaç dakikaya bağlıydı. Mevsimden etkilenip, Vecchio köprüsünden ileri gitmeseydi keşke. «Eğer ölürse, sanki o gün Vecchio köprüsünden geçip, evin yolunu tutmuş gibi olacağım.» Gene bir kız köprünün üzerinde ilerlerken, bir delikanlı Lungarno'da yürüyor. Birkaç dakikalık, birkaç adımlık uzaklık var aralarında. Ama hiç karşılaşamayacaklar.

«Ölecek, evet, inanıyorum buna. Ve özgür olacağım ben.»

Kimbilir, şu beş yıl içinde kaç çocuk ölmüştü. Kız kardeşi de tam o yaşlarda kızıldan ölmüştü. Stefania'nın sesini duyar gibi oldu yeniden, acıma duygusuyla burkuldu yüreği: «Çilek gibi kırmızı benekler.» Kızını, kurban olmaya zorluyor gibi, ansızın utanç duydu.

«Onun iyiliği için» dedi içinden bir an rahatlayabilmek amacıyla. Öte yandan Stefania, utanç verici bir aileye sahipti. Belli olmayan bir babanın kızı olmak ona zor gelecekti kuşkusuz ve bir gün suçlayacaktı annesini. «Anne, neden beni bebekken öldürmedin?»

Odanın ortasında ayakta durmuş, kapıyı gözlüyordu, sanki içeri biri girip ona haber verecekmiş gibi. Oysa derin bir sessizlik vardı, kolejde, ışıklar çoktan söndürülmüştü. Uyanık olan tek kişi Emanuela'ydı. «Hem sonra,» diye düşünüyordu, «beş yılın önemi var, ölürken acı bile duymaz, bilmez ki ölmenin ne demek olduğunu!» Ellerini sıkıca birbirine kenetlemiş, sesizce duruyordu. İçine korku düştü yeniden. Ayakta duracak gücü kalmamıştı artık, sonunda yatağa attı kendini. Düşüncesi kesinleşmişti artık: Stefania ölecek.

Hiç farkında olmadan, üzerindeki giysileriyle uyumuştu. Pencereden giren güneşin ilk ışıkları, soğuk bir ürpertiyle uyandırmıştı onu. «Stefania...» diye mırıldandı dudaklarının arasından. Çocuğunun, o saatte çoktan öldüğüne inanmış, dehşet içinde kalmıştı. «Onu ben öldürdüm,» dedi kendi kendine: «Katil!» Sonunda rahibelerin ilk üç çan sesi duyuldu. Telaş içindeydi Emanuela, yataktan fırladığı gibi koleje koştu, soluk soluğa revire girdi. «Gelemedim,» dedi rahibeye ağlayarak: «Geceyi burada geçirmem gerçekten olanaksızdı.» Öylesine üzgün ve bitkin görünüyordu ki, Rahibe onu avutmak için elini omuzuna koydu, sırtını okşadı. Emanuela bütün gününü kızının başucunda geçirdi. «Stefania...» diyordu sık sık ürkek bir sesle, «bağışla beni yavrum,» demek ister gibi. Bir lokma bir şey yemiyor, biraz dinlenmesi gerektiğini söyleyen hemşireye hayır dercesine başını iki yana sallıyordu. Öğleden sonra saat dörde doğru, Stefania gözlerini açmadan mırıldandı: «Anne, acıktım.» Demek onun sesini duymuş, sabahtan beri orada, yanında olduğunu anlamıştı. Saat altıda terlemeye başladı. Yediye doğru ateşi düşünce Emanuela Grimaldi'ye döndü.

Masada kızlar, gözucuyla Emanuela'ya bakıyorlardı; bitkindi, iskemleye oturdu, başını kaldırmadan önündeki yemeği yemeğe başladı.

«Başın belaya girecek gibi geliyor bana,» dedi Silvia alçak sesle.

«Benim mi?»

«Şimdi de anlamazlıktan gelme! Dün dışarda yemek yedin, bugün de öyle... Rahibe Prudenzina Başrahibeye söylemiş.»

«Öyle mi?»

«Bir şey anlatmayacak mısın?»

«Ne anlatmamı istiyorsun?»

Az sonra Anna'nın odasında toplandılar. Rahibenin geldiğini işiten Silvia, hemen Emanuela'nın önüne bir kitap koydu. Rahibe Prudenzina, çıkışacak bir şey bulamamıştı, ama odadan çıkmadan önce gözlerini kısıp Emanuela'ya baktı: «Çok çalışıyorsunuz Andori, hem de çok fazla,» dedi.

Valentina, Silvia ve Anna başlarını kitaptan kaldırıp, soran gözlerle Emanuela'ya baktılar: «Ne olmuş yani, olağanüstü bir şey yapmadım ki! Dün ve bugün, Andrea'nın ailesinin evinde yemek yedim.»

«Nişan taktılar mı?» diye sordu Valentina.

«Hayır.»

«İki gündür telaşlı bir hava içindesin,» dedi Silvia: «Rahibeler yemek masasında yerinin boş olduğunu görünce, öteki uzun eteklilerle aralarında önemli bir toplantı yaptılar. Sanırım, Roma'ya neden geldiğini öğrenmek istiyorlar. Doğrusu bu ya, ben de çok merak ediyorum, aynı şeyi ben de sorabilir miyim?»

«Öğrenim yapıyorum: Kendimi eğitmek için mutlaka üniversiteye yazılmam gerekir mi?»

«Kuşkusuz hayır,» diye karşılık verdi Silvia. «Ama çalıştığını da hiç görmedik ki! Belki de, hiç bir şey yapmamak hoşuna gidiyor.»

«Ya da Andrea ile dolaşmak,» diye ekledi Valentina gülerek.

«Sanmam,» dedi Silvia ısrarla: «Bence hiç bir şey yapmamayı tercih ediyor. Yalnız sana şunu söylemek isterim ki, insanın hiç bir uğraşı olmazsa, hayat anlamsızlaşır ve yaşamaya değmez.»

Anna arkadaşını kurtarmak ister gibi hemen araya girdi: «Emanuela evlenecek, çocukları olacak...»

«Sanırım bu da pek ilgilendirmiyor onu: Emanuela'nın para yemekten başka bir düşüncesi yok.»

«Bugün neden bana karşı böylesine kabasın Silvia, ne istiyorsun benden?»

«Hiç bir şey. Düşündüğümü söylüyorum sana. Eğer aklımdan geçenleri söyleyemiyorsam, aramızdaki arkadaşlığın ne önemi kalır?»

«Arkadaşlığın bir işe yaradığına inanıyor musun?» diye sordu Anna.

«Hayır, çünkü genellikle. arkadaşlarımızı biz seçmiyoruz. Bazılarını küçükten tanıyoruz; o zaman bu arkadaşlık değil, alışkanlık oluyor... İyi ama, biz aslında neden söz ediyorduk? Ah!.. Evet, senin bir şeyler yapman gerektiğini söylüyorduk. Kendi ellerinle çizmelisin geleceğini; yarına en iyi şekilde hazırlanmaktan yorulmamalı, kişiliğini geliştirmenin zevkine varmalısın. Gece yatağa yattığında yorgun duymalısın kendini.»

«Laf,» dedi Emanuela, «Edebiyat senin bu söylediklerin. Aslında, seni kitap sayfalarına iten neden, yalnızca aşırı hırs.»

«Hırs mı?» diye tekrarladı Silvia, ama ardından kabul etti arkadaşının sözlerini: «Olabilir, ama kendinin, ötekinden daha üstün bir yaratık olduğuna inanmış olmak hırs değil midir? Oysa benim elde etmek istediğim üstünlük, ruhsal ve böyle bir mantığa sahip olmak için elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Oysa senin bunlardan çaktığın yok.»

«Benim hayatım öylesine karmakarışık...»

«Bu doğru işte: İnsan karışıklık içinde bulunduğu zaman, hayatı sıkıcı olur, varlığının anlamı kalmaz. Oysa hayatı uğraşılarla dolu olan kişi, yaşamasında karışıklık olup olmayacağını düşünmez bi-

le. Sen, örneğin, Kızıl Haç'ın gönüllü hemşire kursuna devam edebilirsin.»

«Ben mi?» diye bağırdı Emanuela. «Kandan nefret ederim, ölüler korkutur beni, bir ay çalıştığımı düşünüyorum da... Sonra beni tedavi edecek bir hemşire tutmak zorunda kalırım...»

«Öyleyse...»

«Öyleyse bütün bu konuşmalar saçma: Haziranda evleniyorum.»

«Ah! Doğru, yapılabilecek şeyler arasında bir de evlilik var. Her zaman unuturum bunu,» dedi Silvia gülerek ve kolunu sevgiyle Emanuela'nın omuzuna doladı. «Bağışla. Yanılıyorum ben. Dünyada benimkilerden daha farklı uğraşılar olabileceğini düşünemiyorum hiç. Size kaç kez söylemedim mi? Biz burada bir köprünün üzerindeyiz. Köprüyü geçtikten sonra, kimimiz bu yola, kimimiz ötekine sapacak.»

«Yakında,» dedi Anna arkadaşlarının yüzünü teker teker inceledikten sonra, «köprüde kimseler kalmayacak.»

«Hayır, köprü hiç bir zaman boş kalmaz. Biz inerken ötekiler çıkıyor,» dedi Silvia düşünceli. Sonra sesinin tonunu değiştirip: «Çalışalım artık,» diye ekledi.

Gece yarısına doğru odasına dönen Valentina, kitaplarını küçük masasının üzerine koyup, birkaç kez derin derin soludu. Aynanın karşısına geçip uzun uzun kendini seyretti, saçlarını fırçaladı, sonra aceleyle giysilerini çıkarıp yatağa girdi.

Sırtüstü yattı; kollarını kalçalarına doğru uzatıp, çarşafı çenesine dek çekti. Vücudunu saran be-

yaz çarşaf ılık bir zevk veriyordu genç kıza. Sonra ışığı söndürdü, gözleri kapalı beklemeye başladı.

Ağır ağır açılmaya başlamıştı pencere. Odada manolya kokulu tatlı bir hava dolaşıyordu şimdi. Bahçe, gökte parıldayan sayısız yıldız ve ay ışığıyla inanılmaz bir aydınlık içindeydi. Efsanevi bir bahçeydi bu, bembeyaz çakıl taşlarının üzerinde dolaşan tavuslar, gümüşten yapılmış çeşmeye kendilerini salıveren kuğular vardı içinde. Etrafı çeviren yüksek duvarların gerisinde, doğu mabetlerinin ve minarelerinin kubbeleri görünüyordu.

«İşte şimdi başlıyor,» dedi Valentina inleyerek. Kapı açıldı, adam tedbirli adımlarla içeri girdi. Halı ayak seslerini yutuyor, ve odada sadece, geniş ipekli pantolonunun hışırtısı duyuluyordu. Yüzükler süslüyordu kalın parmaklarını, siyah ve parlak saçları dalga dalga alnına dökülüyordu.

«Uyuyor muydun?»

«Evet, uyuyordum.»

Ilık bir geceydi, genç kız her soluk alışında, saydam örtünün altındaki körpe vücudu heyecanla titriyordu. Kolundaki bilezikler, heyecanla zevkin dolaştığı ince damarlarına ağır gelmeye başlamıştı.

«Kadınlar hâlâ şarkı söylüyorlar mı?»

«Evet,» diye karşılık verdi erkek: «Onlardan nefret etmiyor musun?»

Ilık bir esinti, uzaklarda çalınan bir harp sesini getirmişti genç kızın odasına; Zaman zaman, ilahi söyleyen kadınların sesleri duyuluyordu uzaktan.

«Şarkı söylüyorlar,» dedi adam yeniden: «Ama usandım artık onları dinlemekten, terkettim onları. İnsanı huzursuz eden gözleri var o kadınların, aç gözlü hepsi de: Ama senin menekşe rengi gözlerin

öylesine anlamlı ki, çekiyor beni, çıldırıyorum sana baktıkça.»

Daha keskin bir çiçek kokusu geliyordu bahçeden: Adam usulca yatağın yanına oturdu ve genç kız ansızın bir irkilmeyle geri çekildi.

«Neden karşı koyuyorsun?» dedi prens sevgi dolu bir sesle, genç kızın kalçalarını okşuyordu. Gürdü sesi, korkuyla karışık bir heyecan veriyordu insana. Manolyanın taç yaprağı gibi yumuşaktı elleri.

Kollarının arasında kendini kaybetmişti genç kız, ve az sonra uykuya daldı.

«Bir numaralı kadın,» diyorlardı Dino'nun arkadaşları, Xenia'dan söz ederlerken. Öteki arkadaşlarına yaptıkları gibi, adıyla çağırmıyorlardı: «Costantini» idi genç kız. «Bir kadın için biraz fazlaca zeki,» diyorlardı hep ve Dino susuyordu; boyun eğiyordu arkadaşlarının Xenia için yaptıkları yorumlara.

Akşamları sık sık gazinoya gideceklerine, Xenia'nın evinde toplanıyorlardı. Ve yabancı ülkelerden önemli arkadaşları Milano'ya gelince onlara Costantini'ye gitmeyi öneriyorlardı. Yalnızca üç odası vardı evin, basit bir biçimde, ama zevkle döşenmişti: Eski, mobilyalar, her yanda loş ışıklar, birkaç modern tablo ve kitaplar. Eski arkadaşları daha içeri girer girmez: «Çok şirin, değil mi?» diyorlardı yeni gelenlere odaları gezdirerek. Daha da güzelleşmişti Xenia. Vücudu zarif giysilerle daha bir kıvraklık kazanmıştı; gözlerindeki aç gözlü bakışlar kaybolmuştu ya da içinde gizleyebiliyordu artık. Evi döşemek, şimdiye kadar sahip olduğu en zevkli uğraş olmuştu onun için; aynı zamanda doğal zevkini çıkarmıştı

bu durum. «Dekorasyonla uğraşmak hoşuna gider miydi?» diye soruyorlardı ona ara sıra: «İyi fikir,» diyordu ilgilenmiş gibi görünerek: «Neden olmasın?» ve düşünüyordu içinden: «Güzel şey çalışmak!» Vandina, artık Xenia ile aralarına mesafe koyması gerektiğini anlamıştı. Ara sıra, öğleden sonraları onu görmeye gidiyordu. Mary del Barchi'nin dışında hiç biri ziyaretine gelmiyordu: Mary, Xenia ile iyi ilişkiler kurmak için olağanüstü bir çaba harcıyordu. Her ikisinin sevgilisi de, ortaklaşa iş çeviriyorlardı ne de olsa. Yalnız kalmıştı Xenia, bu nedenle Mary'nin gösterdiği yakınlık hoşuna gidiyordu; ama karşılıklı hoşgörü, anlayış ve iyi ilişkilere rağmen, aralarında gerçek bir arkadaşlık kurmayı başaramamışlardı.

Akşam erkekler pokere oturuyorlardı: Masanın çevresinde, içilen sigaradan gri renkte bir bulut oluşurdu. Sık sık öfkelenirdi oyuncular ve sakin görünüşünü yitirmeyen tek kişi Horsch olurdu hep. Bağırırdı Dino: «Xenia, bize biraz daha içki getir.» Ertesi gün, «viski çok pahalı, bana daha çok para ver,» derdi Xenia, Dino'yu geçirirken. Ve delikanlı her zaman istekli görünürdü para verirken. «İnsanın evi olunca işler daha yolunda yürüyor. Az daha sabırlı ol, şu mototren işini başarırsak, seni dünyanın en mutlu kadını yapacağım.» Yaz bitiminde sordu Xenia: «Çimento işletmesindeki sekreterlik işi ne oldu?» Kaşlarını çatmıştı Dino: «Nee... Şimdi yeniden çalışmak mı istiyorsun yoksa? Bunu daha sonra düşünürüz.» Dino, zorunlu olduğu için ona para veriyormuş gibi geliyordu: Tazminat ödüyordu sanki. Her ay başı, eskiden çalışırken aldığı ücretin iki mislini veriyordu.

Xenia, bütün gününü bir elinde sigara ötekinde

kitap, bir divandan kalkıp, ötekine uzanmakla geçiriyordu. Kitaplar, yeniden hayatının önemli bir bölümünü almaya başlamıştı. Üniversitede yaptığı çalışmaları aklından geçiriyor, yanında getirdiği birkaç ders kitabını alıp yeniden okuyor, kabul edilmeyen tezini kendi kendine yüksek sesle tartışıyordu. Yine de, yararsız hayaller peşinde koştuğu bu yılları boş yere geçirdiğini düşünüyordu. «Kimbilir Vinca'nın, o İspanyol sevgilisiyle arkadaşlarının sonu ne oldu; beş parasızdı zavallı, bütün eğlenceleri, önce tramvayla şehir dışında tur atmak, sırf öpüşebilmek için kenar mahallelerdeki ucuz bir sinemaya gitmekten ibaretti.» Sonra zümrüt taşlı yüzüğü düşündü yeniden: «Yazık oldu, alıkoysaydım keşke, çok güzel bir taştı.» Otelde kaldığı ilk gece, koltuğunun altında bohçayla üçüncü mevkide yaptığı tren yolculuğu, eldivenci dükkanı geçti gözlerinin önünden bir bir... Aradan yalnızca birkaç ay geçmiş olmasına rağmen, şimdi öylesine uzak görünüyordu ki Grimaldi'den kaçış!.. Kendisini bir aşk serüvenine atılmış gibi görüyordu... Eğer Grimaldi Milano'da olsaydı, eski arkadaşlarına telefon edip, onları davet edebilirdi: «Bana gelin, şu sokak, şu numarada oturuyorum.» Ve onlara viskiyle kestane şekeri ikram edebilirdi. Arkadaşlarının modası geçmiş ve gösterişsiz giysileriyle içeri girip, yüksek sesle ve değişik aksanla konuşmalarını hayal ediyordu sık sık.

Dino, hemen her zaman yalnız bırakıyordu onu: Arkadaşlarıyla buluşmak ya da telefon etmek için dışarı çıkıyor, bürolara, restoranlara gidiyordu iş konusunda görüşmek için. Öğle yemeğinden sonra kahve içmek için Xenia'ya gelirdi. Genellikle işten söz ederdi sevimlice, ama konunun derinliklerine

inmezdi hiç bir zaman; ara sıra Tom Barchi de gelirdi onunla birlikte. Horsch'a karşı öfkeli görünürler, hakkında ileri geri konuşurlardı.

«Elimizi kolumuzu bağlıyor,» diyorlardı, «hareket etmeye fırsat vermiyor.»

Bir gün Dino daha kapıdan içeri girer girmez, Xenia'yı omuzlarından tutup, «Biliyor musun?» dedi heyecanlı bir sesle «yaşlı goril...»

«Hangisi?»

«Senin çalıştığın yerdeki, X ve X ve X şirketindeki gorilden söz ediyorum...»

«Evet, ne olmuş?»

«Tutuklandı. Şirketi darmadağın ettiler, birkaçı hapishaneyi boylayacak sanırım. Horsch yine paçayı kurtardı, namussuz herif!.»

Esrarengiz bir kişiliğe sahip olan Raimondo geldi Xenia'nın gözlerinin önüne: Uzun boylu, başının tepesi açılmış, ama her şeye rağmen yakışıklı. Zarif bir görünüşü vardı Raimondo Horsch'un. Ölçülü davranışları, daima çeşitli konularda insana zevk veren konuşmaları, onu ötekilerden ayıran niteliklerinden birkaçıydı. Sık sık sanat galerilerine, tiyatrolara gidiyor, ödül almış kitapların hepsini okuyordu. Konuşurken onu dikkatle dinlemek gerekirdi, çünkü genellikle alçak sesle konuşurdu Raimondo Horsch. Ona «siz» demesi hoşuna gidiyordu Xenia'nın. Sanki aynı yaşta ve aynı sınıftan olan erkeklerin, ün yapmış kimi kadınlara davrandıklar gibi davranıyordu ona karşı; kibar ve ölçülü. Fakültede okuduğu D'Annunzio'nun şiirlerinden kimi mısralar ve içine girmeyi ummadığı bir dünyanın hayali geliyordu aklına. Horsch sık sık çiçek gönderiyordu: Söz gelimi, bir akşam yemeğine davet ettikten sonra. Ama başka tekliflerde bulunmazdı. Hep orkide

gönderirdi. Xenia, her zaman oturduğu divana uzanıp, taç yaprakları kedi diline benzeyen bu gösterişli ve pahalı çiçekleri seyretmekten büyük bir zevk duyardı. Sonra Horsch'u gördüğünde, «Çiçekler için teşekkür ederim,» diyordu dalgın dalgın, sanki bir demet menekşe getirmiş gibi.

Her ay ailesine para yolluyor, her seferinde babasının, «İyi ama sen ne iş yapıyorsun?» ya da «Paran senin olsun, çünkü sen bizim için öldün artık,» demesini bekliyordu. Oysa babası yazdığı mektuplarda teşekkür ediyordu ona. Soruyordu Xenia kendi kendine: Acaba gerçekten hiç bir şeyin farkında değiller miydi, yoksa her şeyin farkındaydılar da, bilmiyormuş gibi görünmek işlerine mi geliyordu? Kasabada kendisi ve hayatı konusunda hiç bir şey bilmemelerine rağmen, kulaktan kulağa dolaşan dedikodulardan haberi yoktu ama tahmin ediyordu. Çünkü çalışarak, hayatını tek başına sürdürmeye çalışan kızlar için çirkin şeyler söylenir, belki de onların gerçekten onurlu bir hayat kurabildikleri düşüncesine yer verilmezdi asla. Eğer metres hayatı yaşadığını bilseler, bir daha hiç uğraşmazlardı onunla: Xenia'nın zekâsını ve değerini düşürmek isterlerdi yalnızca. Ailesi ne yapardı acaba? Hemen yola çıkıp, Xenia'nın nerede kaldığını, ne işler çevirdiğini görmeye gelirler miydi? Ama paraları yoktu, yaşlıydı ikisi de: Soru sormadan ve nedenini araştırmadan olayları kabul etmeyi daha kolay buluyorlardı.

Onların bu konuda kör gibi davranmalarına karşıydı Xenia; o, kendi hayatını doğru buluyordu, ama ahalisinin doğru bulmasını kabul edemiyordu. Bu durum ona öylesine acı veriyordu ki, sonunda kendini inandırmaya çalışıyordu: «Hayır, hayır, gerçekten bilmiyorlar, kuşkulanmıyorlar da.» Sürdürdüğü hayatın ağırlığını ve sorumluluğunu yalnızca kendi

taşımak zorundaydı, tıpkı bir direnme hareketi gibi, yoksa, daha iyi ve daha rahat yaşamak için üç kişi tarafından kabul edilmiş bir araç gibi değil.

Ne zaman Silvia'yı, şaşı gözlerini ve uzun siyah matem giysilerini düşünse, tartışmak gelirdi aklına: Eğer Milano'da oturmuş olsaydı onu görmeye gelecek ve «bunu neden yapıyorsun Xenia?» diye soracaktı kuşkusuz. O zaman Xenia, acı ve dokunaklı sözlerle onunla alay edecek gücü bulamıyacaktı kendinde ya da Vandina'nın yaptığı gibi, «şu namus budalası kadınlar...» deyip, eliyle ağır ağır sırtındaki tozları silkmeye cesaret edemiyecekti. Ayrıca, Dino'ya ihanet etmediği için, kendisini, hiç de hafifmeşrep ve sıradan bir kadın olarak görmüyordu. Evlenmemiş olmalarının ne önemi vardı sanki? Üstelik öteki arkadaşları daha anlayışlıydılar bu konuda; Vinca aşka inanıyordu, önemsemezdi Xenia'nın sürdürdüğü hayatı. Valentina erkeklerle ne yaptığını merak edecek, soru yağmuruna tutacaktı onu, Emanuela eve ve Horsch'un orkidelerine hayran kalacaktı kuşkusuz. Silvia, yüzünü ekşitip, gözlerinin içine bakarak soracaktı: «Bunu neden yapıyorsun Xenia?» Bu tür sorular hayalleyen Xenia, uzandığı divana biraz daha yerleşiyor, kitabını açıp ağzına bir kestane şekeri atıyor ve soruyordu yüksek sesle: «Neden yapıyorum bunu? Güzel bir şey, hoşuma gidiyor, insan gibi ve rahat yaşıyorum çünkü.»

Hiç beklemediği bir zamanda gelmişti Horsch. Gurup zamanıydı ve güneşin cılız ışıkları oynaşıyordu odada; lambayı yakmamıştı henüz. Öğle yemeğinden hemen sonra yürüyüşe çıkmış, Milano'nun o değişken ikliminden, gri ve bulutlu gökyüzünden bü-

yük bir huzursuzluk duymuştu. Dino eve gelir gelmez, birkaç gün için Riviera'ya gitmeyi önerecekti.

«Oh, kusura bakmayın, her taraf karanlık...» dedi Horsch'un içeri girdiğini görünce ve hemen lambayı yakmaya davrandı.

«Neden?» dedi Horsch, Xenia'ya engel olarak: «Bu loşluk daha iyi değil mi?»

«Öyle, ama...» dedi Xenia sıkılarak ve hemen konuyu değiştirdi: «Dino gelmedi henüz, ama çok geç kalmaz sanırım. Dünden beri görmedim onu, telefon da etmedi. Sonra gelir, 'çıkıyor muyuz, hazır mısın?' der. Şu Dino'yu anlayamadım bir türlü.»

Bir şey söylemiyordu Horsch. Huzursuz olmuştu Xenia, ne söyleyeceğini bilemiyordu. Pencereden dışarı bakmaya başladı; böyle durumlarda söyleyecek bir şeyler bulup, konuşmayı uzatmakta güçlük çekerdi hep. «Ne tatsız bir hava!.. Sonbaharı hiç sevmem, insan sersem gibi oluyor. Bu havadan kurtulmak için, birkaç günlüğüne Riviera'ya gitmeyi düşünüyorum. Dino'yu görür görmez konuşacağım bu konuda.»

Riviera, Horsch'u ilgilendirmiyordu kuşkusuz; alacakaranlıkta Xenia'ya bakarak, susmaya devam ediyordu.

«Bu akşam nereye gideceğiz?» dedi Xenia yeniden. «Yeni bir şeyler yapsak ne iyi olur. Belki Dino bir şeyler düşünmüştür; Dino'nun aklında birtakım düşünceler vardır hep, değil mi? Eğer size randevu verdiyse, şimdiye kadar çoktan gelmesi gerekirdi.»

«Dino bana randevu vermedi.»

«Öyle mi?!..» Şaşkınlığını daha çok belli etmemek için doğal görünmeye çalıştı. Horsch'ün davranışından ve ses tonundan huzursuz olmuş, hattâ sinirlenmişti. «Saat kaçta gelecek acaba? Sizi görünce

çok memnun olacak.» Dik ve hareketsiz duruyordu Horsch.

«Dino gelmeyecek: Tutuklandı.» dedi yavaşça kuru bir sesle.

Horsch, gece geç vakit giderken, Xenia, ağır ağır uzaklaşan ve merdivenlerde kaybolan ayak seslerini dinledi: ardından giriş kapısının kapandığını duydu ve sonra yoğun bir sessizlik hakim oldu çevreye.

«Dino...» dedi yavaşça: «Dino...»

Sanki Dino ölmüştü, cevap veremiyecekmiş gibi çağırıyordu adını. «Bu sabah erkenden evine gittim,» demişti Horsch. Xenia, o saatte uyuyordu. Demek ki, biri hapishaneye giderken, öbürü uyuyabiliyordu. İki ayrı ve yabancı dünyanın insanıydılar, ama iki sevgili olmuşlardı. Nasıl oluyordu hapishane koğuşları acaba? Hayalinde canlandıramıyordu bir türlü, sonra Amerikan filmlerinde gördüğü hapishaneler geldi aklına. Dino'nun bu koğuşlardan birinde tutuklu kalması olanaksız gibi geliyordu ona. İlk söylediği şey şu olmuştu: «Tutuklandı mı?..» Çok saçma, Dino her şeyi anlatacak, suçsuz olduğunu anlayacaklar ve salıverecekler. Haydi Horsch, almaya gidelim onu.» Başını sallamıştı adam: «Gitmek yararsız» demişti: «Sanırım Dino'yu serbest bırakmaları pek kolay olmayacak.» Ve Xenia o zaman, sorumluluğun artık gerçekten ve yalnızca kendi omuzlarına yüklendiğini hissetmişti. Daha Dino'nun tutuklanma nedenini sormamıştı. Kendisini ilgilendiren bir sürü sorunla allak bullak olmuştu kafası. Kaderiyle başbaşa kalmıştı genç kadın. Dino için üzülmek aklına bile gelmiyordu. «Üç aylık ev kirası,

mobilyaların borçları, yiyecek içecek masrafı...» Yalnızca altıyüz liret vardı çantasında. Ağlamaya başladı

Birkaç günden beri Dino sinirli görünüyor, «Mototrenler» diyordu da başka bir şey demiyordu. Horsch'dan söz ederken, «o domuz herif!» diye ekliyordu. Şimdi Horsch karşısında, rahat ve sakin bir görünüşle koltukta oturuyordu: Ve Dino hapishanedeydi.

«Ya siz?..» dedi Xenia katı bir sesle.

Buz gibi soğuk bir tavır takındı Horsch: «Ben bir şey bilmiyorum.»

Yalan söylüyordu. Her şeyi çok iyi bildiğini, X ve X ve X şirketinin yaşlı müdürü gibi, bütün olaylardan sorumlu olduğunu haykırmak istiyordu Xenia, ama bir şey engel oluyordu ağzını açmasına. İçinden bir ses, ona yalnızca Horsch'ün yardım edebileceğini söylüyordu çünkü. Sonunda, Horsch'ü evinden kovacağına, ondan yardım diledi: «Korkuyorum, beni yalnız bırakmazsınız, değil mi?»

Horsch gittikten sonra Xenia, yumruklarını birbirine vurarak, bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı: «Bir çözüm yolu bulmak gerek,» diye mırıldanıyordu. Dino olayının gerçekten ciddi olduğuna inanmıştı artık. «Onu görebilir miyim?» diye sorduğunda, «Şimdi olmaz, belki soruşturma yapıldıktan sonra. Ben bu konuda avukatla görüşürüm,» demişti Horsch.

«Avukatı var mı?»

«Evet, bu sabah tuttum.»

Zaman ilerledikçe, huzursuzluk artmaya başlamıştı Xenia'da, sanki birisi kilidi kurcalıyormuş gibi geliyordu ona, ara sıra durup dinliyor, sonra, yumruklarını daha da sıkarak, daha sinirli bir hava

içinde yürümeye devam ediyordu. Kaçmak için bir şeyler çalmaya karar verdiği gece de, böyle adımlamıştı Grimaldi'deki küçük odasını. İkinci kez kaçma düşüncesi, biraz olsun rahatlatmıştı onu. Yatağına uzandı, hattâ uyumadan önce birkaç sayfa kitap okudu. «Buradan da kaçacağım, hemen, en kısa zamanda... Cenova'ya gideceğim. Orada iş bulabilirim herhalde, X ve X ve X şirketinden bonservisim var. (Şirketi darmadağın ettiler, demişti Dino, birkaçı hapishaneyi boylayacak sanırım.) Cenova tam çalışma merkezi...»

Milano'da geçirdiği ilk günler geldi aklına; bir iş yerinden ötekine koşuşturmuş, bazıları konuşmasına fırsat bile vermemişlerdi: Kadro dolu, diyorlardı, o zaman genç kız merdivenlerden iniyordu bütün cesareti kırılmış. Caddenin gürültüsü, adımlarının sesini bastırıyordu. Şimdi ne yapacağım? Ne yapmalıyım? Bitmek bilmiyordu geceler; geceleri de şirketlerin kapısını çalamazdı ya! Ve sonunda, bir gün Vandina çıktı karşısına. Her şeyini Vandina'ya borçluydu. «Rastlantı,» dedi yavaşça dudaklarının arasından. Yoksa şimdi nerede olurdu acaba? «Vandina'yı bulmalı, konuşmalıydı...» Ama daha birkaç gün önce görmüştü onu; elli liret borç almak için gelmişti: Artık yalnızca para istemek için gelmesine çok kızmıştı Xenia, yok demişti, vermemişti. Öyleyse Vandina'ya gitmesi yararsızdı, hem sonra yardıma ihtiyacı olan bir insandan yardım dilenmesi gülünç değil miydi? Şu Horsch denen adam da neden bu kadar erken gitmişti sanki? Gece, nasıl vakit geçireceğini bilmiyordu, oyalayamıyordu kendini; geceler uzundu, katı yürekliydi.

O, hapishanedeki adama gitmeyi düşündü. Bir gün postahanede karşılaşmışlardı: Tanımıştı onu

adam, saygılıca selam vermişti. Xenia kıpkırmızı kesilmiş, kendisini ilk gördüğü zamanki gibi yoksul olmayışından ve üzerindeki gösterişli giysilerden utanç duymuştu. Şimdi X ve X ve X şirketinin bonservisine, Horsch, kendisininkileri de ekleyebilirdi. Milano'da Horsch'ü tanımıyan var mıydı ki?

Evet ama, evden nasıl kurtaracaktı yakasını? Ya mobilyaların aylık faturaları? Kendi adınaydı hepsi. Bankaya girse, ayda en çok beşyüz liret kazanabilecekti. Karda kışta sabah erkenden kalk, işe git, daktilo makinesinin başına otur... Geçen yıl, yataktan kalktığında, pencere kenarlarında buz parçaları henüz erimemiş olurdu. Elini yüzünü yıkardı aceleyle: Durağa koşup, otobüse biner, soluk soluğa girerdi daireye; giriş zili, çıkış zili... Deftere imza atardı. Akşam işten dönerken, siyah önlüğü henüz üstündeymiş gibi gelirdi ona.

En iyisi Roma'ya dönmek. Mobilyaları satıp, biraz para toplar, sonra rahibe Lorenza'ya gidip, «Bağışlayın beni rahibe Lorenza,» demeliydi. «Başrahibenin yanına götürün ayaklarına kapanıp beni bağışlaması için yalvaracağım ona...» Sonra gaz lambasının çevresinde çalışan arkadaşlarının odasına girmeliydi, tam bir sürpriz olurdu bu. Aranızda benim için yer var mı?» diye bağırmalıydı. Ne heyecan dolu bir an olurdu kim bilir!

Gelecek konusunda tasarılar kurarken, akşam yağ kandili altında yaptıkları tartışmaların, sonu gelmeyen konuşmaların özlemini çekiyordu hep. Ama o günleri hatırlayınca, arkadaşlarının arasına dönmenin olanaksız olduğunu anlamıştı. Üstelik arkadaşlarının can attıkları şeyi o çoktan kaybetmişti! Geleceğe güvenmek söz konusu değildi artık.

Silvia'yı getirdi gözlerinin önüne: Bir kürsüye

sahip olmak için, kim bilir hangi iğrenç herifin ağzının kokusunu çekecekti yıllarca. Valentina'yı düşündü daha sonra: Parası yoktu, koca bulamıyacaktı. Namuslu olması bir işe yaramıyordu işte. Şimdi, bütün bunları bildikten sonra, nasıl dönerdi arkadaşlarının arasına? Hayır, ne oraya, ne de kasabaya. Artık bazı değerlere karşı inancı kaybolmuştu Xenia'nın. Çünkü onları önemsemeden daha iyi yaşanabileceğini biliyordu. Günah, eskisi gibi korkutmuyordu onu. Günah işledikçe, ruhun ağırlaşacağı gerçek değildi: Nefret ediyordu dine ve geleneklere bağlı bir hayattan. Ona göre insanı huzursuz eden tek şey, hayat oyununda şansının kötü gitmesiydi; oyunu tek başına sürdürmek zorunluğu doğuyordu.

Dino hapiste yalnızdı, Xenia evde. Büyüklük meraklısı, kibar görünüşlü Dino; ipek gömlekli, puanlı kravatlı... Xenia için harcamıştı kendini. Daha çok para kazanmak için el attığı mototren olayında Horsch tarafından tuzağa düşürülmüş ve sonunda boylamıştı kodesi.

«Horsch...» dedi yeniden yüksek sesle. Onu yeniden görür gibi oldu; koltukta oturuyordu, sakindi; parmaklarını ağır ağır birbirine vururken, bir yandan da sezdirmeden genç kıza bakıyordu. «Sana bakıyor Horsch,» diyordu Dino sık sık. O zamandan beri dikkat ediyordu Xenia: Evet, kendisine bakıyordu.

Yeniden yürümeye başladı; odasına gitti, aynanın karşısında durdu. Parlıyordu gözleri, dudakları incelmişti. Al al olmuş yanaklarından birkaç damla gözyaşı süzülüyordu. Yumruklarını sıkıp, birbirine vurdu, aynadaki görüntüsüyle konuşmaya başladı kendisine cesaret vermek için: «Bu ilk ge-

ceyi yenmem gerek. Yarın her şey düzelecek; bilirim, hep böyle olur, sonunda her şey düzelir.» Elini alnında gezdirdi kafasındaki düşünceleri kovmak ister gibi; ve gözlerinin içine bakarak mırıldandı: «Horsch bir şeyler yapmalı... Horsch bir şeyler... Horsch... Horsch...»

Silvia'nın tezinin görüşülme tarihi, yirmi sekiz kasım olarak saptanmıştı; Anna'nınki, üç aralık. İki genç kız, öteki kızlardan büsbütün farklı, katı bir yaşama düzeni içinde geçiriyorlardı günlerini ve gecelerini. Yorulmuştu Anna, ama aldırdığı yoktu; bütün gücüyle hazırlanıyordu tezinin tartışmasına. Ara sıra arkadaşları, onun memnun olacağını düşünerek, odasına çıkıyor, biraz gevezelik ediyorlardı. Ama Silvia'nın odasına girmeğe cesaret edemiyordu hiç birisi: Genç kız yemek yedikten sonra hemen yukarı çıkıyor, arkadaşlarının uzun uzun konuşmalarına fırsat vermiyordu. Gece geç vakitlere kadar ışık süzülüyordu oda kapısının altından.

Her gün, kahvaltıdan sonra Belluzzi'ye gidiyordu, tam odasında kitaplarını hazırlarken, yediği yemekten olacak göz kapakları ağırlaşırdı. O zaman uyumakla uyumamak arasında korkunç bir savaşa başlıyordu genç kız ve sonunda güçlükle kitaplarını alıp, sallana sallana Belluzzi'nin yolunu tutuyordu. Belluzzi'nin evinin eski kapısına vardığında, soğuk bir esinti iyice kendine getiriyordu onu.

İğne ipliğe dönmüştü Silvia; avurtları iyice çökmüş, ufacık gözleri kan çanağına dönmüştü. Bütün bunlara rağmen, her gün yeni ve olağanüstü bir güçle sarılıyordu çalışmaya; profesörün kendisine ihtiyacı olduğundan emindi artık ve bu, kendisine güvenmeyi öğretmişti ona.

Bir öğleden sonra mektuplara karşılık verirken, kapı yavaşça açıldı, kuşkulu bakışlarını odada gezdiren hizmetçi, çalışma odasını göstererek sordu:

«İçerde mi?»

«Hayır,» dedi Silvia: «Henüz gelmedi.»

Hizmetçinin ses tonu değişmişti. «Bana yardım edin küçük hanım!» dedi heyecanla: «Bayan Dora Veronal yutmuş.» Odasındaki koltuğun üzerine yığılan bayan Belluzzi, güçlükle soluyordu. Kapının açıldığını duyunca, gözlerini iri iri açıp, korkuyla yerinde doğruldu. Elleri ve dudakları titriyordu: Ama karşısında Silvia'yı görünce, yeniden sakinleşti. Sonra, göz bebeklerini göğe doğru kaldırdı, gözünün akı görünüyordu yalnızca, kendinden geçti yeniden.

«Ne zaman aldı?» diye sordu Silvia.

«Şimdi, az önce: Tüp komodinin üstünde. İçeri girdiğimde, yerde kıvranıyordu; böyle bir şeyi beklediğim için, durumu kavramakta gecikmedim. O mektup geldiğinden beri, hanımımın ağlamadığı gün hemen hemen yok gibiydi. Onu yerden kaldırırken: 'Neyiniz var hanımefendi?' dedim, bana ölmek istediğini söyledi.»

İlaç tüpü yarısına kadar doluydu; yalnızca beş altı hap kalmıştı içinde. Silvia bir an kuşkuyla baktı kadına, ardından hizmetçiye döndü:

«Bana bir bardak ılık su getir.» Sonra bayan Dora'nın yanına gidip, «Benimle gelin lütfen,» dedi, «hemen kusmanız gerek, tamam mı?» Kadın eliyle onu iterek karşı koyuyordu; boyalı yüzünden gözyaşları süzülüyor, her soluk alışında, önü açılmış sabahlığından iri, yumuşak memeleri görünüyordu.

«Bırakın beni Silvia, ben bittim artık, hayatıma son vermek istiyorum, bırakın öleyim...»

Silvia kendini toparlayıp, bütün gücüyle kadının koluna yapıştı: «Ölmeyeceksiniz, çünkü sizi öldürecek kadar hap yutmamışsınız... Kusmanız gerek, yoksa hep böyle sancı içinde kıvranır durursunuz. Skandal yaratmaktan başka bir işe yaramıyacak, düşünün ne büyük skandal olacak..., haydi, gelin benimle.» Kadının dayattığını görünce, katı bir sesle konuşmaya başladı Silvia: «Az sonra profesör gelecek. Sizi bu durumda görmesini ister misiniz?» Bağıra bağıra ağlamaya başladı bayan Dora: «Hayır, hayır, zavallı Guido, haklısınız Silvia, çok iyi bir insansınız siz... ama ben, eğer ölürsem, vicdan azabından kurtulacağım...» Böyle söyleyerek banyoya doğru ilerliyordu. Bir ara durdu, taş kesilmişti sanki; donuklaşmıştı bakışları: «Başım dönüyor.» dedi ve kendini geriye doğru bıraktı, bayılacakmış gibi numara yaptı, ama başaramadı. Kollarını kaldırdı, elleriyle boğazını yakaladı. «Tanrım, Tanrım...» diye yakarıyordu hüzünlü bir sesle. Silvia, eline ılık su dolu bardağı tutuşturdu. Kadın genç kıza bakarken: «Ne yapacağım şimdi?» dedi usulca.

«Hemen için. Kendinizi kusmaya zorlayın, anladınız mı? Parmağınızla boğazınıza dokunun, buraya, buraya,» dedi Silvia küçük dilinin olduğu yeri işaret ederek. Beriki birkaç yudum su içti, pişman olmuş gibiydi: «Ölmek istiyorum.»

Silvia biraz daha kabaca elindeki bardağı ağzına doğru itti: «İçin, parmağınızı boğazınıza sokun...» ...Elini tutup, söylediklerini yapmaya zorladı: «Tamam, şimdi başınızı öne doğru eğin, daha öne!...»

Kadın kusmaya başladı. Bir yandan kusuyor, bir

yandan da ağlıyordu. Gözlerinin çevresinde siyah halkalar oluşturan sürme, gözyaşlarıyla karışarak morarmış yüzünden aşağı doğru ince çizgiler halinde süzülüyordu. Silvia, kadının perişan durumunu izlerken, konferans günü yeşil tüylü şapkanın altındaki rengarenk boyalı yüzü düşünüyordu. Dora, karşısındaki aynaya baktı; içinde bulunduğu utanç verici durum, ona büyük bir acı veriyordu besbelli.

«Şimdi her şeyi anlıyor,» diye düşünüyordu Silvia: «Artık kendine geldi.» Oysa kadın, gerçekten hüzün verici bir görünüm içindeydi ve: «Zavallı ben, neden ölmeme engel oldunuz?» diye mırıldanıyordu durmadan. «Ne gülünç bir durum!» dedi Silvia içinden. «Belki tüpteki ilacın hepsi o kadardı, ya da yalnızca bir tablet içmişti. Hizmetçi kızın gelmesini beklemiş, düş kırıklığını anlatan bir güldürü oynamak istemişti düpedüz. Hizmetçinin olayı yakınlarına anlatabileceğini düşünmemişti hiç.»

Bayan Dora, cılız bir sesle yardım istedi: «Yatağa götürün beni, bayılacak gibi oluyorum...»

İki kolundan tutup güçlükle odaya taşıdılar. Hizmetçi, yatağın üstündeki ipek örtüyü aceleyle çekip, yastığı düzeltti. Bayan Dora, güçlükle uzandıktan sonra, tüy gibi yumuşak bir örtü çekti üzerine.

İnliyordu Bayan Dora: «Yardım edin bana, bayılıyorum.» Ölümün doğal seyrine girdiğini sanıyor; «Siz bilmezsiniz, sevgili Silvia... Bilemezsiniz,» diyor bir yandan da genç kızın elini tutmaya çalışıyordu: «Henüz çok gençsiniz, anlıyamazsınız... beni yıkan, hayatıma kasteden öylesine çirkin, öylesine üzücü olaylar oldu ki, tahmin edemezsiniz... Siz çok iyi bir kızsınız, hem de çok iyi...» Bir an susuyor, öleceğine inandırmak ister gibi soluğunu tutup göz-

lerini kapatıyordu. Eliyle nabzını kontrol eden Silvia, «yaşlanmış,» diye düşünüyordu, göz ucuyla giysisinden sarkan buruşuk etlerine; üstü aşırı kalın, bilekleri ince bacaklarına; grileşmiş saçlarına, pudra, rimel ve gözyaşının bulamaç haline geldiği, kırışık dolu anlamsız yüzüne bakarken.

Bayan Dora, soluğunu tutmanın kendisini öldürmeye yeterli olmayacağını anlayınca, yeniden ve sık sık solumaya başladı: «Çok iyisiniz bayan Silvia, Guido da çok iyi bir insan.» Kadının bu adı her söyleyişinde genç kız içinde bir heyecan duyuyordu: «İyi bir insansınız siz, zavallı Guido, ama siz anlayamazsınız beni... kitaplardan başka bir şey gördüğü yok gözünüzün, dünyayı tanımıyorsunuz, aşkı, sevgiyi, acıyı tatmamışsınız hiç... Bir yerde bencillik oluyor bu... Ama daha gençsiniz siz, hem de çok genç, belki bir gün beni anlayacaksınız.» Yakınmaya devam ediyordu: «Başım ağrıyor, ağzım da zehir gibi acı...» Ama konuşmaktan yorulmuştu artık, sonunda gözlerini kapadı.

Silvia, hizmetçiye perdeleri kapamasını ve ışığı söndürmesini söyledi. Perde halkalarının çıkardığı gürültüyle göz kapaklarını aralayan bayan Belluzzi, mırıldanmaya başladı: «Benim uyuduğumu nasıl düşünebilirsiniz?» dedi safça bir gülümsemeyle: «Benim için dinlenmek yok artık.» İri iri yaşlar beliriyordu kapalı göz kapaklarının arasında. «Kapayın kapıyı da, gidin artık... siz... Zavallı Dora... Her şeye çok teşekkür ederim... gidi...»

Silvia, yatağın kenarına oturmuştu. Birkaç dakika sonra, Bayan Dora'nın ağlamadığını, yarı kapalı ağzıyla hafifçe horuldayarak eşit aralıklarla soluduğunu görünce, yerinden kalktı, Veronal tüpünü cebine koydu. Hizmetçiye, kendisiyle birlikte

çıkmasını işaret ettikten sonra, kütüphaneye gidip, yeniden çalışmaya koyuldu.

Az sonra döndü profesör, dudaklarında çocuksu bir gülücük taşıyordu; kendisinin de katıldığı fakültede düzenlenen bir oturumdan geliyordu. «Eve dönerken, yarınki dersi hazırladım: İşte hepsi burada,» dedi parmağıyla alnına dokunarak. «Şimdi senin, Chiaro Davanzati'nin soneleriyle dün, sözünü ettiğimiz soneler arasında bir karşılaştırma yapman gerekecek. Onu şurada bulabileceğini sa...» Sözünü kesti Silvia: «Nerede olduğunu biliyorum, teşekkür ederim.»

«Öyleyse ben gidip, Dora'ya, bana bir fincan çay getirmesini söyleyeyim, siz ne istersiniz?»

«Bayan Dora pek iyi değil,» dedi Silvia profesörden yana dönerek: «Biraz rahatsız, belki yediği bir şey dokunmuş olacak, midesi ağrıyor...»

«Çok mu kötü?» dedi Belluzzi telaşla: «Hemen gidiyorum.»

«Hayır, bana dedi ki, şey... Şu anda uyuyor ve rahatsız edilmek istemiyor.»

«Ha, uyuyor mu?» Rahatlamış görünüyordu: «Öyleyse hizmetçiyi çağıralım, bize şöyle güzel bir çay yapsın, sıcacık bir çay...» ve saygılıca, hemen hemen ayaklarının ucuna basarak, yazı masasına doğru yürüdü.

Silvia, kütüphaneden bir kitap aldı, soneyi bulmak için sayfaları çevirmeye başladı. Ara sıra, başını kaldırıp rahat bir görünümle hareket eden Belluzzi'ye bakıyordu, bütünüyle düşüncelerine dalmış, erişilmez bir ada gibiydi profesör. «Siz beni anlayamazsınız,» demişti birkaç kez Dora. «Siz aşktan anlamazsınız,» demek istiyordu kuşkusuz. «Bir yerde bencillik oluyor bu,» demişti. Bu kelimeler, önem-

ısmediği bir olay üzerine değer vermediği biri tarafından söylenmiş olsa da, çok etkilemişti genç kızı. Sayfaları çevirirken parmakları uyuşuyor, sırtında ürpertiler duyuyordu zaman zaman. Belki de her şey, küçüklüğünden beri Silvia'yı savunma aracı olarak kullandıkları kitaplar arasında yaşayanlara doğru itiyordu. Gerçekten savunucu muydu kitaplar?

«Öyle sanıyorum ki, beni seviyorsunuz...» diye ağır ağır okudu. «Burası, değil mi profesör?»

«Evet, evet, devam edin lütfen,» dedi Belluzzi ve kitabı alıp, Silvia'nın okuduğu sayfaya göz gezdirdi: «Ve ben de sizi seviyorum, tutulduğum bu aşk...» diye devam etti kelimelerin üzerine basa basa. Sonunda gözlerini kaldırdı:

«Nefis bir sone, değil mi Custo?»

«Evet profesör,» diye karşılık verdi Silvia tatlı bir sesle.

Bir kadın gibi gülümsedi profesörden yana bakarak. Satırları beyaz bir kağıda not eden adam, genç kızın çekici gülüşünü farketmemişti.

Akşam koleje dönen Silvia, yemek saatine kadar odasında kaldı. Darmadağındı düşünceleri: Bayan Belluzzi'nin, akan sürmelerle yol yol olmuş yüzünü unutamıyordu. Az sonra Anna'yla Valentina girdi odasına.

«Ah, sonunda gelebildin! İki saattir seni arıyoruz.»

«Henüz döndüm, ne var?»

«Bugün Pilar telefon etti, Vinca, senin ya da Emanuela'nın hemen gelmesini istemiş. Sen yoktun, Emanuela da sabahtan beri gelmedi... Valentina gitti: Luis yaralanmış.»

«Yaralanmış mı?!» dedi Silvia yeniden. Bugü-

nün olağanüstü olaylar günü olduğunu düşündü içinden. «Durumu ağır mıymış?»

«Sanmıyorum, henüz kesin bir şey bilmiyorlar. Yaralandığını Pilar'ın nişanlısı Pepe yazmış,» dedi Valentina. «Öylesine perişan ki Vinca!...»

«İyi ama, ben yarın gidemem... Emanuela'nın gitmesi gerek, onu yalnız bırakmamalıyız. Hatırlıyor musun, Luis'in gideceğini öğrendiğinde ne kadar heyecanlanmıştı?»

«Vinca her şeyi gözünde büyütür, onun kişiliği bu,» diye karşılık verdi Valentina başını iki yana sallayarak.

«Gerçek aşk diye buna derler işte. Oysa ben, biliyorsun, aşktan söz edildiğini duyunca gülümsüyorum. Hayatta aşkın, bir temele dayanmadığını düşünürüm hep; ama belki de önemli olan, insanın kendisinden bir şeyler verebilmesi. Farklı durumlarda, ufak da olsa, kendinden bir şeyler katması. Böyle olunca aşk, aile, iş... hepsi aynı değerde birleşiyor.» Sonra yeniden sözü Vinca'ya getirdi: «Onun için bir şeyler yapmalıyız... Emanuela dönmedi mi?»

«Hayır, az öncesine kadar yoktu.»

Yemekhaneye inerken karanlık koridorda rastladılar ona. Yanlarına çağırıp hep bir ağızdan heyecanlı heyecanlı biteni anlattılar: «Luis yaralanmış... Vinca seni arıyordu... Yarın ona gitmelisin.»

«Yaralanmış mı?» dedi Emanuela yeniden korkuyla gözlerini ardına kadar açarak. Yıllar önce, onu havaalanına götüren subayın yüzü canlandı. «Uzun bir yolculuk oldu, henüz bir haber alamadık, belki telsizleri bozulmuştur.» Durmadan konuşuyor, yararsız açıklamalarda bulunuyordu uzun uzun. Ve Stefano sabahtan beri bulunamıyordu, kaybol-

muştu gözleri. «Luis ölmüş olmasın? Belki de onu alıştırmak için yaralandığını söylediler...»

Taş kesilmişti kızların bakışları: «Bunu hiç düşünmemiştik.»

«Doğru, buna benzer haberleri verirlerken, temkinli davranırlar hep.»

«Eğer ölmüş olsaydı, Ines kadın ya da Pilar bana söylerdi,» dedi Valentine kendinden emin. «Her neyse, yalnız bırakmamalıyız onu. Ama durun bakalım... belki onların da haberi yoktur Luis'in öldüğünden. Tanrım eğer gerçekten ölmüşse, haberi duyar duymaz canına kıyar Vinca.»

Bu konuyu yemek masasında bile tartışmaya başladılar. Öylesine üzgün ve heyecanlıydılar ki, hemen hiç bir şey yemeden kalktılar. Kilisede Rahibe Luisa'nın iki elini çırpmasından çıkan kuru sesi işiten kızlar ayağa kalkarlarken: «Tanrıdan ölmemiş olmasını dileyip, hep birlikte dua edelim,» dedi Anna. Kilisede her zamanki gibi ötekilerle birleşiyorlardı hep. Sonbahardı, akşam duasından sonra, ölmüş olanlar için dua ediliyordu: Rahibe Lorenza, De Profundis ilahisini okumaya başladığında Vinca'nın arkadaşlarının tüyleri diken diken olmuştu.

Luis sağ kolundan yaralanmıştı ve durumu ağır değildi; bir ay izin verip, evine göndermişlerdi. Ignacio'dan bir mektup almıştı Vinca: Luis mektup yazamıyordu, ama korkulacak bir şey yoktu. Sağlığı iyiydi Luis'in, yeniden ailesini gördüğüne memnun olmuştu, belki de izni bitmeden savaş bitmiş olacaktı.

Sakin olmaya, gülümsemeye çalışıyordu Vinca; Luis öyle istemişti çünkü. Bütün gün onu, bir-

kaç yıl öncesine kadar yaşadığı kentin, sokaklarında dolaşırken hayal ediyordu.

«Bugüne kadar, İspanya'ya dönmeyi düşünmüyordum hiç; savaş hemen her yanda aynı şiddetle sürüyor. Şimdi her gece Cordova'da olmayı hayalliyorum. Luis var yanımda, birlikte yürüyoruz, kolkola; caddeler portakal kokuyor. Tanrım ne güzel şey, düşünüyorum; sonunda barış yapılacak ülkemin her köşesinde. Ama gözlerimi açtığımda, değişik gürültülere boğulmuş caddelerden yukarı çıktığımı hissediyorum; her ülkenin kendine özgü bir gürültüsü, çekici bir yönü vardır. Ama nasıl, söyle bana, nasıl? Öyle değil mi?»

Gözyaşlarını gizlemek için, elini gözlerinin üzerine koydu.

Ines kadın azarladı: «Yeter artık! Neden böyle şeylerden sözediyorsun bugün? Dua et ki, Luis'in durumu ağır değil, daha ciddi bir durum...»

«Biliyorum, biliyorum, artık bir şey söylemiyeceğim. Hem sonra, ne söylesem boş.»

Bu evde, iyi haberler olsa da, huzursuz bir hava esiyordu, dışarı çıkınca, yeniden doğmuş gibi hissetti kendisini Emanuela. Başkalarının uğradığı felâketlere üzülmek zorunda olmadığını düşündü. Onu görmeye gitmekle iyi bir davranışta bulunmuştu, görevdi, arkadaşlık göreviydi bu. Ciddileşti ansızın: Çok daha büyük üzüntüler geçirmişti yıllarca önce. Kim üzülmüştü onun için? Hangi arkadaşı elini uzatmıştı?

Çok güzel bir geceydi, ışıl ışıl parlıyordu vitrinler. «Eğer hoşuma giden bir şey görürsem, hemen alacağım.» Kendinden emin bir hali vardı Emanuela'nın; mutluydu, herkes ona bakıyordu ve genç kız, bir delikanlının kendisini izlediğini farkettiği

andan beri daha dik ve özenle yürümeye koyulmuştu. Ara sıra yaklaşıyor, bir şeyler fısıldıyordu kulağına. Soğukkanlı görünüyordu genç kız, bu tip olayları eğlenceli buluyordu bir bakıma.

Andrea ve Stefano'yu düşündü: Yüzünü okşayan temiz hava, düşüncelerini dağıtıyordu. Andrea'nın çalışmak için evde kalmasına memnundu. Vinca'dan geç dönebileceğini, bu nedenle akşam görüşemiyeceklerini söylemişti ona. «İnsan biraz özgür olmalı.» Kötü bir şey yapmıyordu, ama yalnız başına dolaşmak, durup vitrinleri seyretmek, konuşmak ve karşılık vermek zorunda olmamak hoşuna gidiyordu.

Son günlerde, sokakta buluşacakları yerde, Andrea'nın evine gidiyordu; o sınavlara hazırlanırken, Emanuela annesiyle birlikte, pek az ışık alan küçük bir salonda oturuyordu. Genellikle ütü yapar ya da örgü örerdi yaşlı kadın.

«Neden sen de oyalanmak için bir iş getirmiyorsun?» diyordu Emanuela'ya. Her on beş dakikada bir, az ötedeki kilisenin çanları duyuluyor, sonra ev yeniden eski sessizliğine dönüyordu.

Hava güzel olduğu zaman, dışarı çıkıyorlardı. Andrea onu müzelere, civardaki salonu loş ve tenha kiliselere götürüyordu; uzun süredir, gizli gizli buluşmuyorlardı artık. Sıkılmaya başlamıştı Emanuela; herkesin buluştuğu kahvehanelerden birine gidip oturmak isterdi daha çok. «Ne?!» diyordu Andrea: «Ben tutmuyorum oraları, ama sen hoşlanıyorsan...» o zaman vaz geçmek zorunda kalıyordu Emanuela ister istemez.

«Şimdiye dek beni hiç gücendirmedin,» diyordu Emanuela'ya: «Oysa kendimi özgür hissetmek için, ara sıra hoşuma gitmeyen bir davranış, bir konuş-

ma istiyorum. Öteki kadınların arkadaşlığına dayanamıyorum. Önceleri insanın hoşuna gidiyor, ama şimdi son derece sıkılıyorum.»

O anda şunu söyleyebilirdi Emanuela: «Öyleyse dinle beni: benim bir çocuğum var, sevgilimden peydahladım onu; ama babasını hiç tanımadı, öldü çünkü, seviyordum Stefano'yu. Nasıl, şimdi rahatladın mı? Buna ne dersin?»

Bir gece önce, nehir boyunca yürüyüşe çıkmışlardı. Kasım ayıydı, gök yıldızdan görünmüyordu. «Grimaldi'nin kilit vurulmuş pencereleri yüzünden, uzun süredir geceleri gökyüzünü görmez olmuştum!» dedi Emanuela içini çekerek. «Az daha dayan, bütün geceler bizim olacak. Ara sıra sen de düşünüyor musun? Benim her saatim, birlikte geçireceğimiz günleri düşünmekle geçiyor,» diye itiraf etti Andrea: «Bu nedenle çoğu kez seni öpemiyorum. Gerçekte çok istiyorum, ama yalnızca öpmek beni tatmin etmiyor. Bu tür duygularım için, sakın beni ırz düşmanı bir budala olarak niteleme. Düğün gecesini bekleyeceğimize, bu işi bugün, yarın, daha sonraki günler de yapabiliriz, çünkü karım sayılırsın artık, ama seni de, öteki kadınları götürdüğüm yere götürmek istemiyorum. Bir anlık bir zevk için yapamam bunu. Soyunacaksın karşımda, sana özgü bütün gizlilikleri öğreneceğim, giyineceksin ve sonra, sen koleje ben eve... Tıpkı öteki kadınlar gibi... farkın olmıyacak. Hayır, önceleri güzel görünür insana, ama sonra korkunç bir huzursuzluk içinde bulursun kendini. Hem sonra benim bu davranışım, sana henüz değer verdiğimi gösterir. Evleninceye kadar, benim için bilinmeyen bir insan olarak kalmanı istiyorum... Biliyor musun, ara sıra seni düşünürken ya da akşamları yanımdan ayrılıp koleje

girişini seyrederken, sende bilmediğim, anlamadığım gizli bir şey varmış gibi gelir bana. Bu duygu sanki ölünceye dek beni izliyecekmiş gibi... Ne garip değil mi? Ama belki de sendeki bu gizlilik beni çeken.»

Emanuela, içinde bulunduğu durumdan söz etmenin olanaksız olmasından korkuyordu. Belki de tek çare, on dokuzuncu yüzyıl romanlarında olduğu gibi, ona bir mektup bırakıp, Roma'dan çekip gitmekti. («Andrea, beni aramaya ve hakkımda bir şeyler bilmeye çalışma lütfen...») Her şeyi anlatarak, birlikte yaşadıkları anıları bir anda yıkmaktansa, onun için bilinmeyen bir kişi olarak kalmak daha iyi...

Andrea'yı daha yakından tanıyınca —küçük bir burjuva olarak niteliyordu. Oysa Stefano, belki hep yolculuk yaptığı ve daima evden uzak olduğu için, farklı bir mantığa sahipti. Belki de Triesteli olmasının büyük rolü vardı bunda, Triesteli gençlerin serbest büyüdüklerini duyardı Emanuela. «Bir gün Stefania ile Trieste'ye gitmek zorunda kalacağım; ama birkaç kişinin önemsediği bir mezarın üzerine bir demet çiçek koymak, kenti tanımak için hiç de iyi bir yol değil.»

Spagna alanında, göz ucuyla, adamın ardından gelip gelmediğine baktı; birkaç adım geriden izliyordu onu. «Eğlenceli,» diye düşündü, «çok eğlenceli.»

Baktığını sezinlemişti adam; ve —Emanuela'nın alanın en karanlık köşesini döndüğünü görünce— adımlarını çabuklaştırdı; umutlanmıştı besbelli. Ama genç kız kapı ziline basmıştı bile: «23,» dedi delikten, parola söyler gibi, kapının ardında duran rahibeye. Tam kapı açıldığı an, adam yanına yak-

laştı: Emanuela çabucak içeri girdi; rahibe yeniden kapıyı kapatırken, genç kız içinden gülümsüyordu.

Belirli bir neden bulamıyordu böylesine neşeli olmasına. Belki giydiği yeni giysisidendi, çok yakıştığını söylemişti arkadaşları. Belki de bu güzel sonbahar akşamıydı onu böylesine coşturan. Karanlık koridorlarda birbirine benzer kapıları, asma kilitli pencereleri gördüğü zaman, aynı melankolik duyguları duymadı. Ağır ağır çıkmaya başladı merdivenleri, danseder gibi. Tam yarıya gelince, kağıttan yapılmış çiçekler arkasındaki küçük Meryem Ana heykeline, parmaklarının ucuyla bir öpücük gönderdi ve kapıyı çalmadan Silvia'nın odasına girdi. Onu, masadaki lambanın ışığı altında iki büklüm olmuş yazı yazarken buldu. «Yeter!» diye bağırdı neşeyle. Elektriği yaktı, yatağın üzerine uzandı: «Ne güzel bir gece!»

Luis'i, Vinca'yı, Sistina sokağındaki gözyaşlarını ve hüzün dolu evi unutmuştu Emanuela.

Silvia çalışmaktan şişmiş gözlerini ondan yana çevirdi: «Eee, Luis'den ne haber?»

«Hiç. Önemli değilmiş. Kolundan yaralanmış, evine yollamışlar. Dün gece boş yere üzülmüşüz. Dur bakayım... bu akşam neden bu kadar neşeli olduğumu anlıyorum galiba, Luis'in ölüm kâbusu sona erdi. Vinca sakindi, durmadan İspanya'dan söz ediyordu. Beni de davet etti kasabasına. Gideceğim, ama, savaş sona erdiğinde kuşkusuz.»

Masaya oturmuş, Luis konusunda neşeli neşeli konuşuyorlardı. Gözlerinin önünde canlandırmaya çalıştığını söylüyordu Valentina: «Onu hiç görmedim. Cin gibi bir yüzü olmalı. Aldığı yarayla şimdi

kim bilir ne kadar böbürleniyordur...» Gülüştüler, Artık Luis için değil de, İspanya'nın özlemini çektiği için ağladığını söyleyen Vinca'ya bile gülüyorlardı. «Biz bırakıp gitsek bile, doğup büyüdüğümüz yerler bizi terketmiyor. Oysa sen,» dedi Emanuela' dönerek «Floransa'dan söz etmiyorsun hiç.»

Bir anlık bir duraksamadan sonra, evet der gibi başını salladı. Roma'ya çok çabuk alışmış ve buradaki her şeyi kolaylıkla benimsemişti.

Yemekhaneden çıkarlarken, Augusta: «Biraz sonra benim odaya gel, ama başkalarına söyleme, yalnız sen gel,» dedi.

«Bu akşam mı?» diye sordu Emanuela kararsız görünmeye çalışarak: «Hayır, bu akşam olanaksız. Birkaç satır bir şeyler karalayacağım.»

«Sen de mi yazmaya başladın yoksa?» dedi Augusta alayla gülümseyerek.

«Hayır, hayır, ne sandın sen? Ben roman falan yazamam. Babama yazacağım mektuptan söz ediyordum.» Düşünüyordu Emanuela: «Gitmeyeceğim, ne bu gece ne de başka geceler...»

O odada gecenin nasıl geçebileceğini biliyordu artık. Sigaralar, Augusta'nın konuşurken kadehlere bol bol döktüğü likörler ve sonunda roman. Bir de erkek konusu. Daha sonraki romanlarında da erkeklerden söz etmeye karar vermişti; ama dolaylı olarak.

«Basılınca okuyacaklar. Silvia alay edecek biraz. Valentina anlayacak belki,» dedi kuşkuyla, arkadaşlarınnı en gencini uzaktan inceleyerek. «Roman yazmanın neye mal olduğunu anlamıyorlar. Bu gidişle kimsenin anlayacağı yok,» diye ekledi çevresindekileri hor görürcesine.

Başlangıçta Emanuela'yı Augusta'nın odasına

çıkmaya iten merak, artık nefrete dönüşmüştü. Şimdi odaya girdiği zaman, tuzağa düşmüş gibi hissediyordu kendini. «Sorun bir tek,» demişti Augusta son kez gittiğinde: «Kadının erkeğin tutsaklığından kurtulabilmesi için, onun yerine geçmesi gerekir. Tutsaklık duygularını yenip, kendi kendini yönetecegi bir hayat yaratmalı, etinin ve ruhunun bağımsızlığını kazanmalıdır.» Elindeki kocaman kadehten likörünü yudumlamak için, sık sık konuşmasına ara vermek zorunda kalıyordu: «Böylece hiç bir kadın, yılların ilerleyişinden ürkmeyecektir. Yavaş yavaş renginin solduğunu, bir zamanlar biçimli olan vücudunun bir et ve kemik yığını halini aldığını, derisinin pörsüyüp, gençlikteki canlılığın kaybolduğunu görmek ne korkunç bir şey. Oysa biz, gittikçe daha kusursuz olmalıyız. Kız olarak doğulur ve zamanla kadın olunur. Erkekler yüzünden, zamandan korkuyoruz; yılların geçmesi bizi ürkütüyor. Her kadın kendi bağımsızlığını elde ettiğinde, bu korkuyu atacağız üzerimizden; yaşlanmaktan, ölmekten kurtulacağız, anlıyor musun? Bu dünyaya düzeni getiren kadındır. Erkekler, kadının, dünyada kurmak istediği düzenin kurucularıdır.»

Emanuela, bir kez daha Augusta'nın kişiliğinin etkisi altına girmişti. Geçmiş yıllardaki hayatına yeniden bir göz gezdirdi: Stefano'yla gizlice buluşmaları, birlikte yarattıkları bütün gizlilikler ve Andrea'ya her şeyi anlatabilme korkusu. Gerçekte, açık yürekli bir kızdı Emanuela, yumuşak bir kişiliği vardı, üstelik yalan söyleyemezdi kolay kolay. Oysa ilişki kurduğu erkekler, suçsuz olmasına rağmen onu çekingen, suskun ve esrarlı bir duruma sokmuşlardı. Öte yandan, doğduğu günden beri Grimaldi'deki kadar mutlu olmamıştı. Evde babasının varlığı ve ba-

lmasının isteği, genç kızla annesi arasında zehirli bir diken gibiydi hep. Oysa yalnızca Grimaldi'de buluyordu rahatı ve durgunluğu.

Augusta'nın yeni bir dini yaymaya çalıştığı söyleniyordu; onu misyonerler gibi kıra, ormana giderken, küçük kentlerin yollarını o komik tahta arabasıyla aşıp, alanlarda dururken, kadınları çevresinde toplanmaya davet ederken ve konuşurken görür gibi oluyordu Emanuela. Belki de tüm kadınlar, anlattıklarını dinledikten sonra el ele verip, evlerini terkedeceklerdi onu izlemek için. Ortasından büyük bir nehir geçen, dağlarla çevrili yemyeşil bir vadide kamp kuracaklardı belki de. Hiç kimsenin yalan söylemediği mutlu bir kent kuracaklardı. Ve kadınlar, doğururken duydukları acıyı duymıyacaklardı yaşamlarının sonuna dek...

«Dinle, Augusta» dedi bütün cesaretini toplayarak. Ama Augusta onu duymuyordu artık.

«O zaman yarın akşam, tamam mı?» dedi Augusta ısrarla, bakışlarıyla onu zorlamaya çalışarak.

Neyse ki Silvia geldi yanlarına ve Augusta'nın davetini bir kez daha reddetme sıkıntısından kurtardı Emanuela'yı. Rahibe Lorenza'nın, onu, Rahibe Prudenzina'yı çağırmaya gönderdiğini söyledi ve aceleyle ekledi: «Başrahibenin durumu iyi değil, tükenmiş gibi, son derece sinirli.»

«Garip,» dedi Silvia: «Orada, odada, eski Başrahibenin gölgesi dolaşıyor henüz, bütün odalar onun kokusuyla doymuş. Rahibe Lorenza içine kapanmış, ölmüş olan selefinin hayali ile yaşıyor gibi. Az önce beni odasına çağırdı: 'Otur,' dedi ve ona içtenlikle cevap vermemi istedi: 'Sen bana yakın olmuşsundur hep, dost davranmışsındır her zaman,' dedi ve rahibe Luisa'nın onun adına emir verip vermediğini sordu.

Burada olup bitenlerden haberi olmadığını hissettirmek istiyordu. Onu, kolejde her şeyin yolunda olduğuna inandırdım, —gerçekten de önemli bir olay olmadı— ama, onu bu durumda görmemiştim hiç: Hep ölçülüydü hareketleri, kendini yönetmesini bilen bir insandı. İnanmadı bana: Ben konuşurken, o başını sallıyordu. Sonunda, Cenova'ya mektup yazacağını, oradaki Başrahibe'den bu duruma el koymasını rica edeceğini söyledi ve ayrıca... 'Bunlar manastır dalaveresidir hep,' dedi.»

Birlikte yukarı çıktılar. Augusta en önde yürüyordu. («Anladı,» diye düşündü Emanuela: «Nasıl olursa olsun, onu anlaması gerekecekti.») «Eh, yarına kadar hoşça kalın» dedi Silvia koridorda ilerleyerek.

Emanuela odasının önünde durdu ve elinde olmadan, Milly'nin kaldığı odanın kapısına doğru yürümek istedi. Oda, o zamandan beri boştu; nasıl olmuştu da bu boşluğun farkına varılmamıştı? Arkadaşlarının, Milly'nin gerçekten var olup olmadığını tartışmakta hakları vardı. Kapalı kapının ardında erişilmez bir ülküyü temsil ediyordu belki de.

Grimaldi'nin duvarları arasında meydana gelen her şey, ona anormal ve tehdit edici görünüyordu. Gecenin sesizliğinde, ölümden kaçmak ister gibi odasında dolaşan rahibe Lorenza'nın endişeli adımlarını duyar gibi oluyordu. Augusta da öyleydi, kendi yararsızlığını unutmak ve zamanı yenmek için yazıyordu. Ama hepsi de kendi odalarındaydı ve zaman aynı biçimde, eşit olarak akıp gidiyordu.

Kötülüğü, yalnızlık çekme sonucu öğrenilen avuntuda buluyordu Emanuela. O akşamki bütün neşesi, rahibe kapıyı arkasından kapatırken, girişin soğuk, ve nemli duvarlarında donmuş kalmıştı. «Yirmi sekiz» demişti kapıdaki küçük pencerenin kapağını

ıçarak. «Bu da geri geldi,» diye düşünüyordu rahibe belki de. «Hep bizimle birlikte kalmayacağını kim söyleyebilir.»

Dino'nun tutuklanmasından hemen sonra, Tom Barchi'nin bilinmeyen bir yere gittiği söyleniyordu. Mary Xenia'nın evine girmeden önce, polis tarafından izleneceğinden korktuğu için, kuşkulu gözlerle çevresine bakındı. Tom'u duruşmaya davet eden bir kağıt gelmişti ama, avukat korkacak bir şey olmadığını söylemişti. Bütün imzalar Dino'nundu, tüm sorumluluk Dino'nun omuzlarına yüklenmişti ve o, kuşkusuz, arkadaşlarını kendiyle birlikte sürüklemezdi. Demek ki, Tom hemen dönebilirdi. Her zamankinden daha solgun olan Mary, sık sık öksürüyordu. Horsch'dan nefretle söz ediyordu ilk kez.

«Neler döndüğünü biliyor musun, Horsch'un ne iş yaptığından haberin var mıydı? Ama Horsch Dino'yu öne sürüyordu hep. Dino'nun ise bu işlerde tecrübesi yoktu, yasalara aykırı bir şey yapmadığına inanıyordu. Para ve zengin bir hayat çekiyordu onu.»

«Rahat bir hayatı kim reddedebilir?» dedi Xenia kaba bir sesle.

Derin derin içini çekti Mary; Dino olayının bir düzen olduğunu söyledi. «Belki biliyorsun, Dino yıllardır Horsch için tam bir madendi, bitinceye dek ondan yararlandı. Oysa şimdi... Ne diyorlar, biliyor musun? Sabıkalı. Avukat söyledi.»

«Biliyordum, ama şimdi daha iyi anlıyorum.»

«Horsch'un davranışı sence doğru mu?»

«Hayır, doğru değil. Ama yaşamak için, aslında yanlış olan pek çok şeye dayanmak gerek. Örneğin, tek bir erkeğin metresi olan ikimizin, benim ve senin,

evlendikten sonra başka erkeklerle düşüp kalkan kadınlar gibi saygı görmememiz doğru mudur sence? Gerçek şu ki, dünyada onurlu ve onursuz yok, yoksul ve varlıklı var. Yoksulların Bastiglia altında bağırıp çağırmaları yararsız. Tek güç, paradır. Paran oldu mu, onuru bile satın alabilirsin.»

Uzun süredir böyle düşünüyordu Xenia, çünkü hayatında, önceleri onarılması olanaksız gibi görünen şeyler, daha sonra kimi şeyleri yoluna koymakta ona yardım etmişti. Eğer fakülteyi bitirmiş olsaydı, şimdi nerede olacaktı? Ya da eğer iyi bir bonservisi olsaydı, şimdi o bankaların birinde az bir ücretle çalışıyor olurdu. Sonuçta, her şeyi Vandina'ya borçluydu. Alınyazımız, önceden bilinmeyen bazı rastlantıların sonucudur. Bu nedenle Xenia, gelecekte kendisini bazı şeylerin beklediğine kuvvetle inanıyordu. Bunun için alınyazısına teslim olmadı, boyun eğmedi. Bekledi ve sonunda Raimonda Horsch geldi.

Onu yalnız bırakmak istemediğini söyleyen Horsch, her gün ziyaret ediyordu. Düşmesini istemiyordu belki de. Bir gün gelmediğini görünce, telefon etti, Milano'da olmadığını söylediler; Cumartesi günleri daima Menaggio'ya gidiyordu.

Menaggio'da, Dino'nun söylediğine göre, karısı ve kızı oturuyordu: Xenia, bu iki kadının oturduğu basit evi gözlerinin önünde canlandırmaya çalıştı; ama anlam veremediği bir sıkıntı kapladı yüreğini ve vaz geçti. Haksızdı bir yerde, çünkü Horsch yalnızca arkadaşıydı. Bununla birlikte, ailesine, arkadaşlıklarından söz etmesinden kuşkulanıyordu.

Pazartesi günü sordu: «Pazarı nasıl geçirdiniz?»

Karşı bir soruyla karşılık verdi Horsch: «Ya siz?»

Xenia, Raimondo Horsch'un hayatında cumartesi

ve pazar günlerinin, onun için karanlıkta kalması gerektiğini anlamıştı. Önceleri ağırına gidiyordu bu durum; ama sonra bu da doğal gelmeye başladı, Yavaş yavaş, aralarında geçen her şey doğal gelmeye başlamıştı Xenia'ya.

Dino'dan çok az söz ediyordu Horsch. Her gün soruyordu Xenia: «Onu ne zaman görebileceğim?» «Yakında,» diyordu, «çok yakında.» Ardından başka bir konuya geçiyordu. Gerçekte Xenia, Dino'yu pek az hatırlıyordu. Grimaldi'deki arkadaşlarını hatırladığı gibi. Eğer onu serbest bıraksalar, ne yapacağını bilemiyecekti kuşkusuz.

Şimdi artık Horsch'un ince davranışlarına, konuşmasına alışmıştı. Dino taşralıydı, biraz kaba konuşurdu. Öte yandan Horsch gibi birisinin, kendisiyle ilgilenmesi kafasını kurcalıyordu Xenia'nın. Bundan gurur duymuyor değildi; Horsch'un karşısına daima bakımlı ve mükemmel çıkıyor, onun yanında uyanık olmaya dikkat ediyordu. Bir gün Horsch şunları söyledi: «Yorgun görünüyorsunuz. Yolculuğa çıkın, Riviera'ya gitmeyi hiç düşünmediniz mi?»

Karşı koydu Xenia: «Ev ne olacak?»

«Onu bana bırakın, ben yoluna koyarım. Öte yandan borçları da ödemek gerek, hem sonra döndüğünüzde burada oturmak sizi sıkabilir.»

Ertesi gün, ilk kez ona para verdi; Xenia parayı bakmadan kitabının arasına koydu ve Horsch ile konuşmaya devam etti. Bir yandan da düşünüyordu: «Benim gibi bir kadın kaç para eder acaba?»

Bir gün koleji ve kaçışısını anlatırken, Horsch sözünü kesip, başka bir konuda soru sordu. Anlamıştı Xenia: Geçmişi deşmemeliydi. Horsch'un evden ayrılırken, «İyi geceler, arkadaşım,» diyen ses tonunu duymak yetiyordu gerçekte. Bu yoksul, bu maceralı

geçmiş onun olamazdı. Artık ne zaman Mary telefon edip gelmek istediğini söylese, önemli bir şey için dışarı çıkması gerektiğini bahane ederek, reddediyordu. «Yoksa,» diye düşünüyordu Xenia, «yine bana haktan, adaletten söz etmeye başlayacak.»

Horsch'un, yakuttan bir iğne getirdiği gece, Xenia daha teşekkür bile etmeden sevinçle bağırdı: «Oh!.. yakutu o kadar severim ki!» Çeşitli taşların arasından bunu nasıl seçtiğini sordu. Ona viski ikram etti ve birlikte divana oturdular. Göğsündeki ateş kırmızısı yakut güle bakmaktan utandığı için durmadan konuşuyor, bir şeyler anlatıyordu. Horsch gider gitmez, yatak odasına koştu, yakut iğneyi seyretti uzun uzun. Emanuelayı ve o, pek değeri olmayan yüzük yüzünden çektiği vicdan azabını düşündü.

Sonunda Horsch, gelecek perşembe Dino'yu görebileceğini haber verdi. Avukat özel bir izin almıştı onun için. «Ah, çok iyi,» dedi. Ama yüreği, Dino'nun tutuklandığını duyduğu akşamki gibi hızla atıyordu. Çarşamba akşamı Horsch, yemeği dışarda yemeği önerdiğinde, «Şimdi olmaz,» dedi Xenia, henüz birkaç günlük mateme hürmet etmesini rica eder gibi.

Evde yemeğe karar verdiler ve Xenia hizmetçiye, «Bay Horsch yemeğe kalıyor,» derken, gerçekten bir şeylerin başladığını, hayatının yeni bir safhaya girdiğini anlamıştı. Hizmetçinin gösterdiği ilgisizlik ve suskunluk, bunun doğal bir olay sayıldığını gösteriyordu. Sessizce masaya oturdular. Xenia, yukarıdan gelen ışıkla, çizgileri daha da belirginleşen Horsch'un yüzünü inceliyordu dikkatle. «En az elli altı yaşında olmalı,» diye düşündü ve Horsch mezeleri dağıtırken ellerine, iğri büğrü parmaklarına, beyaz derisinden fışkıracakmış gibi kabaran mor damarlarına

baktı. Yaşlanmıştı elleri. Evet, elli altı yaşından da fazlaydı Horsch.

Perşembe günü öğleden sonra hava yağmurluydu; ince bir su tabakasının örttüğü caddeler ayna gibi parlıyordu. Xenia yağmurluğunu aldı, başına, önü eğik siyah bir şapka taktı ve tam zamanında evden çıkıp, yürümeye başladı. San Vittore'ye taksiyle gitmek ona gereksiz gibi görünüyordu. Durakta beklemeye başladı. Görünürlerde bir tek tramvay yoktu. Geldiği zaman da, genç kadının ayakkabılarının içine dek su girmişti: Oturduğu yerde kimseye sezdirmeden ayakkabısını çıkarıp, uyuşan parmaklarını oynatmaya başladı. Yolda o tramvaydan inip, başka birine bindi. San Vittore çok uzaktı. Kapıdan içeri girdiğinde, yorgunluk ve şaşkınlıktan, yüzünü hüzünlü bir anlam bürümüştü.

Fenerle aydınlatılmış, duvarları gri badanalı konuşma odası, birbirine paralel iki demir parmaklıkla ayrılıyordu. Xenia ziyaretçilerin bulunduğu bölüme konan tahta taburelerden birine ilişirken, bakışları, iki parmaklık arasındaki dar yerde bir aşağı bir yukarı yürüyen gardiyana takıldı. Başı öne eğikti, adımları sert ve insafsız gibi geldi genç kadına.

Odada, yaşlı bir adamla konuşan bir kadın daha vardı. Karısını dinleyen yaşlı adam gülümsüyor, çevreye, hastanelerdekine benzer bir koku salan portakalın kabuklarını soyarken, evet der gibi başını sallıyordu. Kadın, siyah kalın bir palto giymiş, başına küçük bir şapka takmıştı. «Sakın üzme kendini, avukat duruşmanın önümüzdeki günlerde yapılacağını söyledi,» diyordu sesini çocuklar gibi inceltip, yumuşatarak. Yaşlı adam portakal dilimlerini birer

birer ağzına atarken, karısının söylediklerini başıyla tasdik etmeye devam ediyordu.

Dino içeri girince, Xenia sapsarı olmuştu; ayağa kalktı, «Dino,» dedi titrek bir sesle, kucaklamak istemişti, ama demir parmaklıklar engel oluyordu. Dino parmaklıklara yaklaştı, kendinden emin bir sesle: «İnsanın işleri her zaman iyi gitmez, değil mi küçüğüm?» dedi.

Cesaretli bir tavır takınmak ister gibi gülümsedi; beceremedi, elini cebine koydu ve bir şey arıyormuş gibi yaptı. Giysileri ütüsüz, yakalıksızdı, traş olmadığı için çok zayıf görünüyordu.

Xenia ona bakıyor, bir şey söylemiyordu. Sonunda: «Nasılsın?» diye sordu usulca, sesi şefkat doluydu. Havadan sudan konuşmaya başladılar. Dakikalar bu anlamsız konuşmalarla geçip gidiyordu.

«Yemek yiyor musun?» dedi Xenia.

«Evet, evet,» diye karşılık verdi beriki: «Parasını veren istediğini yiyebiliyor. Yemekler kaliteli. Ara sıra canım bir şey çekmiyor, o zaman payımı yaşlı bir adama veriyorum. Bahçede hava almak için ne zaman hücremin önünden geçse, parmaklıkların arasından gözlerini bana diker: 'Oğul, biraz daha cesaret' der. İlk günler çok güç geçer, uzayıp gider saatler. Hele ilk gün, her an, sanki kapı açılacakmış da seni salıvereceklermiş gibi gelir insana; yerinde duramazsın, bekleyişin yararsızdır oysa. Koridorda duyduğun her ayak sesini, seni serbest bırakmaya gelen gardiyana ait sanırsın. İkinci gün, serbest bırakılacağından emindir. Bunu üçüncü gün izler... Dördüncü gün umutsuzluk çöker: saatler geçer, yakındaki bir kiliseden gelen çan sesini dinlersin, ışıklar söner, tükenmek bilmeyen bir gece daha başlamak üzeredir ve kimse gelmemiştir seni almaya, yalnız kalmışsındır...

Yalnız, yapayalnız, kiminle dertleşeceğini bilemezsin ve o dost bildiğin dışardakiler, hiç bir şey yapamaz senin için. Belki hatırlamazlar bile burada, içerde tutuklu olduğunu.'» Sustu, sık sık solumaya başlamıştı. Bakışlarını parmaklığın arasında dolaşan gardiyandan yana çevirip: «Birkaç gün sonra alışır insan,» diye ekledi. Avutmaya çalıştı Xenia: «Ama biliyorsun, bu iş Ranieri'nin elinde, iyi bir avukat olduğundan da haberin var, sakin ol, birkaç gün içinde her şey halledilecek.» Ardarda sıraladığı kelimelerin, az önce soğuktan paltosunun içinde büzüşen kadının söylediklerinin aynısı olduğunu farketti; adam ellerini ayaklarının arasından sarkıtmış, kadına bakıyordu. Susuyordu her ikisi de, ayrılış saatini bekliyorlardı, kadın evine, adam hücresine...

Dino'nun bakışları boştu, öteki tutuklularınki gibi, «Evet biliyorum, birkaç gün içinde,» diye tekrarladı Dino. Xenia dikkatle baktı: Bitkindi, her şeyini yitirmiş gibiydi. San Remo'daki otelde, birlikte akşam yemeği yediği, içtiği, Mozart'ın senfonilerinden birini dinlediği o adam değildi sanki karşısındaki, mutlu saatler geçirmişlerdi. Gerçi Dino aşktan söz etmiyordu, ama onun için elinden geleni yapıyordu. Salt onun için boylamamış mıydı hapishaneyi. Belki de durumunun çok ciddi olduğunu bilmiyordu Dino. Ötekiler tehlikeli oyunlardan uzak durmaya dikkat etmişler, bütün sorumluluğu onun üzerine yıkmışlardı. Xenia umutsuzca Dinoya baktı: Ansızın kaybolmadan önce, tutup biraz okşamak istediğimiz bir hayal gibi görünüyordu ona.

«Dino...» dedi şefkatle.

«Sus... Eee, sen nasıl geçiriyorsun günlerini?»

«Hiç... benim için endişelenme.»

Ona sakin olmasını ve yalnızca kendisini düşün-

mesini söylemek istemişti: Şimdi en önemli şey kendi durumuydu.

«Öyle, iyi görünüyorsun, ben de birkaç güne kadar çıkacağım,» dedi Dino sakin sakin, kendine olan güvenini belli etmek ister gibi.

Bu cümleyle Dino, her türlü açıklamadan kaçınmak istemişti belki de, diye düşündü Xenia; «benimle artık ilgilenemiyeceğini anlatmak istiyor, ne türlü olursa olsun, başımın çaresine bakmamı kabul ediyor. Biliyor artık aramızda her şeyin bittiğini, özgürüm... evet, evet özgürüm artık...» Ve böylece onun ne demek istediğini anladığına inandırmıştı kendini. Ama belki de salt orada, içerde olduğu için böyle konuşmuştu: Kilit altındaki bir adamın düşünceleriydi bunlar. Her şeye rağmen özgürdü genç kadın. Hani nasıl dışarda olanlar hapishaneyi, hücreyi düşünmezse, içerdekiler de dışardakilerin paraya ihtiyacı olduğunu, kira ve borç ödediklerini akıllarına bile getirmiyorlardı.

«Ya Tom?» dedi Dino aralarındaki birkaç dakikalık sessizliği bozarak: «Tom iyi bir dost.»

«Seni çok seviyorlar, Mary de öyle. Mary sık sık bana geliyor. Biliyor musun?.. Tom birkaç günlüğüne bir yolculuk yaptı, ama döndü şimdi...»

«Haa, döndü demek.»

«Evet, dün.»

«Dün,» dedi Dino yeniden: «Dün buraya gelişimin on beşinci günüydü. Bugün on altı oldu.»

Başka bir soru daha bekliyordu: «Ya Horsch?» Ona yalan söylememeliydi: «Evet. Horsch da sık sık beni görmeye geliyor,» demeliydi. Ve Dino anlamalıydı onu. Zavallı Xenia, başka ne yapabilirdi ki? Evet, gerçekten sen de, sen de başka türlü ya-

pamazdın Dinocuğum. Ama Dino başka soru sormadı.

Odaya giren gardiyan, konuşmanın sona erdiğini bildiriyordu. Kapıda durdu ve beklemeye başladı. Tutuklular, sessizce ayağa kalktılar. Dino parmaklıkların arasından kolunu uzattı. Xenia'nın da eli ona doğru uzandı; parmaklarının ucu birbirine dokundu ve kısa bir süre öyle kaldılar. «Biraz daha dayan sevgilim,» dedi Dino. On beş gün öncesi nasılsa, öyle görünüyordu; ama bir anlık bir görünüştü bu. Sonra, hemen, gideceğini söylemek ister gibi gardiyana döndü ve «Gidiyorsun ha?» dedi Xenia'ya veda edercesine elini sallayarak.

Gülümsedi Xenia, yaşla dolan gözleri, ağır ağır uzaklaşan Dino'yu görmekte güçlük çekiyordu. Yaşlı kadın ayakta durmuş Xenia'ya bakıyordu: «Az mı kaldı çıkmasına?» dedi, iki adamın girdikleri kapıyı işaret ederek.

«Evet, yakında.»

Birlikte dışarı çıktılar. Üzerinde açık ve koyu kahverengi çizgili giysi bulunan bir tutuklu, koridorda oturmuş, bazı elektrik kablolarını tamir ediyordu. Xenia dikkatle ona baktı, bir an Dino'yu o çizgili giysi ve pabuçla görür gibi oldu.

Yaşlı kadın konuşmasına devam ediyordu.

«Benimki, daha uzun süre içerde kalacak. Kimbilir mahkemeye ne zaman çıkacaklar... Geçici olarak serbest bırakılacağını sanıyor, ama hiç kimsenin bundan söz ettiği yok. Seninkini neden tıktılar?»

«Neden mi? Bazı işler yüzünden.»

«Dolandırıcılık,» diye doğruladı yaşlı kadın.

Karşı koymadı Xenia, yavaşça sordu: «Sizinki de mi aynı suçtan?»

Beriki hayır der gibi başını salladı: «Öldürme-

ye teşebbüs... Ama asıl sebep bu...» dedi eliyle ağzına vurarak. «Açlık. Onunla birlikte çalışan biri yüzünden. Yıllardan beri onun sırtından geçiniyordu... Şimdi kabul etmiyor bunu,» diye de ekledi.

Şikayet eder gibi konuşuyordu yaşlı kadın. Sonra yeniden Xenia'nın yüzünü incelemeye başladı: «Kocan mı?» diye sordu teklifsizce.

Evet, dercesine başını salladı Xenia. Yüzünü kadının ısrarlı bakışlarından kaçırmaya çalıştı, ama başaramadı; bir şeyler uydurup kadından kurtulmayı geçirdi aklından.

Ördek gibi sallana sallana yürüyordu yaşlı kadın. Çıkış kapısında durdu: «Hâlâ yağıyor. Özür dilerim, acele etmeliyim, akşam yemeğini hazırlamam gerek,» dedi Xenia'nın gözlerinin içine bakarak. Ve başıyla bir veda işareti yapıp, yağmurun altında iki büklüm, hızlı adımlarla uzaklaştı.

Bütün gün görünmedi Horsch. Xenia telefon etmeyi düşündü, ama vaz geçti. Dino'yla yaptığı kısacık görüşme, bütün sinirlerini alt üst etmişti. Belki de Dino özgürlüğünü elinden alan Horsch'un, kadınına da sahip olduğunu biliyordu: Açlıktan. Ama Xenia bunu gerçek bir neden olarak kabul etmiyordu. İnsanın kendi kendisini aldatmasından başka bir şey değildi. Ertesi gün telefon eden Horsch, saat sekize doğru onu görmeye geleceğini söyledi. Daha kapıdan içeri girer girmez, «Dışarı çıkalım mı?» diye sordu.

Birlikte çıktılar. Yolda giderken, «Dün...» diye anlatmaya başladı Horsch, ama Xenia hemen sözünü kesti: «Dün mü? Bırak artık dünden söz etmeyi, Bu akşamdan söz edelim: Nereye gideceğiz?» Dü-

şünmeye başladı: Parmaklıkların ardında, sakalları uzamış ve tüm cesaretini yitirmiş, Dino'dan söz etmek istemiyordu. Bu zevkten mahrum edecekti onu: «Seninleyim, seninle olmak, her yere seninle gitmek beni mutlu kılıyor, hepsi bu.» Dino'dan tek kelime yok: Hapishane, aralarında geçen konuşmalar, Horsch'un Meneggio'ya yaptığı yolculuklar gibi karanlıkta kalacaktı.

Horsch bir an düşündü: «Klüpte akşam yemeğine ne dersin?» Klüp, kentin en sosyetik yeriydi. Horsch burada olduğu zamanlar, hiç kimsenin kendisini rahatsız etmesini istemezdi: Telefon edilmesine bile sinirlenirdi, çünkü herkes söylediklerini kolayca dinleyebilirdi. Klüpte akşamları en önemli arkadaşlarıyla oturur, sohbet ederdi. Xenia kayıtsızca kabul etti: «Tamam. Klübe gidelim.»

Zengin ve soylu ailelerin gittikleri bir klübün, çok sıkıcı olduğunu düşündü Xenia. Alışılmamış bir sessizlik içinde koşuşup duruyordu garsonlar. Masa arkadaşları yeni gelenleri göz işaretiyle selamlıyorlardı. Gülünç merakları olan yaşlı kimselerdi hepsi de: Biri, perhiz yaptığı için tuzsuz yemek yediğini, oysa burada salatanın tuzlandığını söylüyor, bir başkası beklemekten yorulmuş, sinirli sinirli parmaklarıyla masada tempo tutuyordu. Çok geçmeden başkaları geldi; Horsch hepsini ayrı ayrı selamlayıp, kahve içmeye davet etti: Her şeye çabucak gülebilen, iriyarı Kuzeylilerdi arkadaşları ve sanayi alanında büyük isim yapmıştı hepsi de: Lastik, tekstil, çimento.

«Bayan Costantini,» dedi Horsch Xenia'yı tanıştırırken. Adamlar genç kadının önünde reverans yapıp elini öptüler.

Dino'nun arkadaşlarıyla birlikte olduğu sıralar, hep işten söz edilirdi. Şimdiyse konuşmanın merkezi Xenia olmuştu. Adamlar konuşurken gözlerinin içine bakıyorlardı genç kadının ve Horsch onu durmadan bir şeyler söylemeye itiyordu. Zeki bir kadındı Xenia, ince ve etkili bir dille konuşması, çevresindekileri hayran bırakmıştı. Onunla çok ilgilenmiş görünen Lastik fabrikatörü sordu:

«Milano'da mı oturuyorsunuz hanımefendi?»

Xenia'nın açıklamasına meydan vermeden Horsch atıldı:

«Bayan Costantini Roma'da oturuyor; Milano'da bir yer satın almak için geldi. Bir ayağı da Milano'da olacak.»

Sanayiciler gülümsediler.

Horsch ve Xenia birbirlerine bakmadan konuşuyorlardı: Ne Dino'dan ne de Grimaldi'den söz açıldı. Onun gibi bir hanım basit bir eldivenci dükkanında nasıl çalışabilirdi? Milano'ya ilk kez geliyordu. Horsch Xenia'nın geçmişini kendi gönlünce anlatırken, onun rızasını almamıştı bile. Vandina, Tom, Mary, yok olmuşlardı. Şimdi Horsch belki de hayali bir koca yaratacaktı. Bir baron olabilirdi örneğin, Baron öldü. Habeşistan savaşında öldü diyelim. Ama çok yeni olmalı bu ölüm. Öyleyse araba kazasında öldü. Çok iyi. Barones bu üzücü olaydan sonra biraz olsun avunmak için Roma'dan ayrılıp, Milano'ya yerleşmek istiyor. Hangi semte mi? Şimdilik hiçbir şey bilmiyor. Geçmişteki ve gelecekteki bütün hayatı araba nakliyatçısı olan yanındaki dazlak kafalı adama bağlı. Hiçbir şey geçmemişti aralarında, ama o akşam Horsch, onun en yakın dostu gibi görünüyordu. Xenia bunu, lastik fabrikatörüyle daha çok ilgilenmesini isteyen bakışlarından anlamıştı. Horsch

lastik fabrikatörünü tanıştırırken Xenia'ya bıyık altından gülümsemiş, masadaki yerini fabrikatöre terketmişti. Açıkça onların konuşmalarına fırsat vermişti.

Durmadan sigara içiyordu fabrikatör ve ilgisiz görünüyordu, ama gözlerini Xenia'dan ayırmıyor, söylediklerini başıyla onaylıyordu.

İki kişi daha geldi: Biri selüloz imalatçısıydı, iri göbekli, kısa boylu ve değişik bir aksanla konuşan bu adama yalnızca Alfonso Bortone diyorlardı. Taşralı olduğu anlaşılan Bay Alfonso Bortone klübe ilk kez geliyordu: Ürkek bakışlarla çevresine göz gezdirdi, iskemlenin nerdeyse kıyısına ilişti, Xenia'ya baktı ve gülümsedi. Kuşkusuz Alfonso Bortone de kadınlardan hoşlanıyordu, ama o ne lastik ne de tekstil fabrikatörüydü. Horsch'un kimseye farkettirmeden yaptığı göz işaretinden, Xenia yeni gelenin önemsiz bir kişi olduğunu anlamıştı.

Ağır ağır içkisini yudumluyordu Xenia; buz gibi soğuk bir Fransız şarabıydı kadehindeki ve içimi kolaydı, ama her yudumdan sonra ağızda buruk bir tad bırakıyordu. Çevresindeki adamların konuşmalarından büsbütün uzaklaşmış, düşünmeye başlamıştı Xenia: «Bortone... Bana hiç de yabancı gelmeyen bir isim. Sanki onu yıllar önce duymuşum gibiyim, ama nerede? Ansızın buldu: Grimaldi'de, Anna Bortone, şu hep haşlanmış kestane yiyen ve köyünün özlemini çeken sarışın iyi yürekli Anna Bortone. Evet, evet, Anna; hani şu erkeklerden söz edilince sinir krizleri geçiren Valentina'nın arkadaşı. Bu bey belki de Anna'nın ailesinden biri olacak.

Herkes Noel tatilinden söz ediyor, programlar yapıyordu: Yeni yılı dağ başında, deniz kıyısında ya da göl kıyısındaki ünlü otellerin birinde geçirmeyi

öneriyorlardı birbirlerine. Taşralı olan adam derin bir iç çekti: «Ben yas tutuyorum, bakın?» dedi kolundaki sargıyı göstererek: «Annemi kaybettim.» («İçinden güldü Xenia: Bortone'nin annesi kaç yaşındaydı acaba? Zavallı, yetim kaldı şimdi. İnsan nasıl gülmez buna?») «Hem sonra» diye ekledi, «biz Noeli hep evde geçiririz.» (Evet, evet Veroli'de de öyle, kuşaktan kuşağa geçen gelenekler, küçücük bir kulübe, kilerde saklanmış üzüm, şarap ve tombala) «En kısa zamanda Yönetim Kurulu için geri döneceğim. Ama şu sıralarda evde herkes telaş içinde; ocağın sonuna doğru kızımın düğünü var. Şimdi Roma'da okuyor, şu günlerde diploma sınavlarına giriyor ve sonra,» çaresizliğini göstermek için kollarını iki yana açtı «eve döner dönmez evlenecek.»

«Anna mı? Anna evleniyor mu?» diye sormak istedi Xenia, kelimeler dilinin ucuna kadar gelmişti, ama tuttu kendini: Geçen yıl yurtta kalmış olamazdı: Lazia villasında, yas tutuyordu.

Öyleyse, Grimaldi'de herşey eskisi gibi yürüyordu. Anna bitirme sınavlarına giriyor, diplomasını alınca evlenecek, kim bilir kiminle.. Oysa Xenia kaçtı, şimdi onun bunun metresliğini yapıyor. Evet, metres; insan bu kelimeyi söylemeye neden cesaret edemez acaba?

Grimaldi'den kaçtığı günü hatırladı. Birer birer görünüp kayboluyordu arkadaşlarının görüntüleri. Bortone'ye «Biliyor musunuz? Sizin kızınızı tanıyorum ben,» diyebilir miydi? «Olamaz,» diye bağıracaktı adam mutlaka. «Evet, evet. Grimaldi'den tanıyorum.» O zaman Bay Bortone Grimaldi'deki çevrenin biraz karışık olduğuna hükmedecekti. Tanrım ne küçük şu dünya! Anna diplomasını alıyor,

dönüyor köyüne ve evleniyor; Anna bitiriyorsa, Silvia da diplomasını alıyor demektir, aynı sömestrde okuyorlardı. Milly ne yapacak acaba? Birer birer ayrılıyorlar yurttan ve dağılıyorlar oraya buraya. Acaba aralarında Xenia Costantini adında birinin olduğunu hatırlıyorlar mı? Kimbilir? Ara sıra ondan söz ediyorlar mı acaba? Fakülteyi bitirip, yurdu terkettiklerinde, hayatlarındaki o dört yılı hatırlamıyacak hiçbirisi de. Sormak istiyordu: «Bay Bortone, kızınız ne zaman evleniyor?» O gün Anna'nın —Grimaldi'de yanındaki odada kalıyordu— kaçak Xenia'dan güzel bir armağan alması hoşuna giderdi herhalde. Örneğin, iki kişilik bir seyahat bileti. Ama biraz ötesinde oturan çıplak kafalı uzun boylu adam Xenia'nın gerçek geçmişine set çekmişti bir kez: Barones Costantini, Bayan Anna Bortone ile hiç tanışmamıştı. «Keşke öyle olsaydı,» diye düşündü Xenia.

Gecenin sessizliğinde rahibe Lorenza, yağmurun, ardı arkası kesilmeyen gürültüsünü dinliyordu. Yatağın çevresindeki beyaz perdeler, onu erişilmez bir uzaklığa götürüyor, içinde bulunduğu evrenden uzaklaştırıyordu. Daha önce onun yatağının yanında, sırayla öteki rahibe arkadaşlarının yatakları bulunurdu. Başrahibe görevini üzerine aldıktan sonra anlamıştı rahibe olmanın ne demek olduğunu. O zamana kadar, öteki kadınlardan pek farklı görmüyordu kendini: Onu ayıran tek şey, siyah rahibe başlığıydı. Özgürlüğünü yitirdiğine yanmamıştı hiç, oysa şimdi doğduğu küçük kasabayı hatırlayarak, deniz kenarında çıplak ayaklarla koşmak, şeytan minaresi toplamak, gün batarken çırılçıplak yüzmek için güçlü bir arzu duyuyordu yüreğinde. Doğal gü-

zelliklerle dolu, sakin bir sahil kasabasıydı doğduğu yer. Dalgakıranı döven denizin gürültüsü duyulurdu yalnızca. Fırtınalı gecelerde kadınlar limana iner, güneybatıdan esen rüzgarla yelkenlerini şişirerek gelen gemileri beklerlerdi. Denize hakim bir tepedeki manastırda okuyordu rahibe Lorenza. Teneffüste, öteki kızlarla birlikte bahçedeki uzun banklara oturur giysisinin dışında kalan yerlerini güneşe verirdi. Kendisinden küçük olan arkadaşları, onun çevresine toplanıp, konuşmalarını dinlemekten büyük bir zevk alırlardı. Günün birinde kendisini üzerinde rahibe giysileriyle bankta otururken buldu. Sebebini bilmiyordu, ama başka bir yol yoktu kuşkusuz.

Şimdi çevresindeki insanları tanıyamama düşüncesi şiddetli bir huzursuzluk veriyordu ona. Gezinirken, gülümseyip başlarını öne eğiyordu rahibe arkadaşları. Yemekhaneye girdiğinde, ayağa kalkıyordu kızlar, çıt çıkmıyordu koca salonda, Artık hiç bir şey konuşmuyorlardı onunla: Ne Costantini, ya da Ortiz gibi dışarı çıkmak için izin istiyorlar, ne de çorbanın kötü olduğunu söylüyorlardı; bir an önce çekip gitmesi için sabırsızlandıkları gözünden kaçmıyordu rahibe Lorenza'nın. Onun haberi olmadan birtakım işler çeviriyordu rahibeler. Bundan emindi, ama nasıl? Bazı dedikodular geliyordu kulağına; biri gizli emirler veriyordu. Böylesi kuşkularla bir aşağı bir yukarı adımlardı çalışma odasını saatlerce. Bir gün rahibe Prudenzina'nın hiç beklenmedik bir anda odasına gelmesi çok şaşırtmıştı onu. Rahibe Prudenzina, ufkunda, ne bir tek dağ ne de ağaç görünen çöl gibi bir yörede büyümüştü. Genç kızların gülünç buldukları yuvarlak gözlüklerinde yalnızca Tanrının görüntüsü yansırdı.

«Anamız,» dedi mırıldanır gibi, «yüreğinizdeki Tanrısal huzuru yitirdiniz.» Anamızla kim konuşabilirdi böyle? Kim cesaret edebilirdi buna? Genç rahibe, kuşkulu gözlerini ondan bir an bile ayırmıyordu; sonra, ona karşı gösterdiği saygısızlığın farkına vardı ve özür dilemek ister gibi, hafifçe dizlerini büküp başını öne eğdi.

Karşı koymadı, «Kızlar...» dedi yalnızca, içindeki huzursuzluğu itiraf ederek.

Ağzından çıkan bu söz, kafasında sürekli yankı yapıyordu; başını salladı, kulaklarını tıkadı, ama kurtaramadı kendini, belleğinde durmadan dalgalanan bu sözcükten. Gece sıçrayarak uyanıyor, «kızlar...» diyordu mırıldanarak.

Yeni gelenleri tanımıyordu hiç. Bazılarının yüzlerini bile görmemişti belki de; Tanıdığı kızlar birer ikişer ayrılıyorlardı yurttan.

Uzun süredir, ellerini sinirli sinirli oynatıyordu, konuşurken, dudakları titriyordu.

«Dua etmelisiniz» dedi Rahibe Prudenzina.

Ama rahibe Lorenza, Tanrıya olan kutsal sevgi ve bağlılığı yanında, yaşamayı da seviyordu, denizi de; yurttaki genç kızları da. Oysa kızlar, sabrını taşıran birer araçtılar. Ama o her zaman sabırlı olmayı başarıyor, böyle davranmakla Tanrı'ya yaklaştığına inanıyordu.

«Dua etmek gerek, kızlar için de dua etmelisiniz,» diye ekledi rahibe Prudenzina.

Nasıl dua edilir onlar için? Hepsi de öylesine esrarengiz ki. Ne düşündükleri, ne istedikleri bilinmez, zorlansalar bile, onları çevreleyen esrar perdesini yırtmak olanaksız. Hayal gücüyle sezinlemek, keşfetmek gerek onları: En geçerli araç AŞK. Hiç bir rahibe kendisinden söz etmez, manastıra nasıl

kapandığını anlatmaz. Rahibe Lorenza, sonunda, öteki rahibe arkadaşlarının kendisini vaz geçirmeye çalıştığı yanlış bir iş yaptığını anlamıştı.

Yatağının çevresindeki beyaz perdeler onu sıkıcı bir yalnızlığa doğru itiyordu. Cama gelişigüzel çarpan yağmur damlaları gibi, yüreğinin düzensiz vuruşlarını dinledi. Memleketlerine dönen kızları selamlamak ve geri geleceklerine inanarak yaz sonuna kadar beklemek isterdi: Tıpkı limanın taşları üzerine oturmuş, denizdeki yakınlarını bekleyen kadınlar gibi. Artık onun dönecek kimsesi yoktu. Kendini yitirir gibi oldu, elektrik düğmesini aradı ve ışığı yaktı.

Bahçe duvarının üzerindeki penceresi, bir anda açılan kocaman bir göz gibi parlıyordu.

Başka bir göz daha açıktı gecenin yoğun karanlığı içinde; Sabaha dek ışık sönmedi, ertesi sabah tezi tartışılacaktı Silvia'nın. Arkadaşları odalarına çıkmadan önce, iyi geceler dileyip kucakladılar. «Neden beni yalnız bırakıyorsunuz?» diye bağırmak istemişti Silvia duygulanarak. Önünde birkaç saat kalmıştı yalnızca.

«Uyusan daha iyi edersin,» diye öğüt vermişti Anna.

Ne yararı vardı sanki uyumanın? Son günlerde birazcık kestirse, bir arkadaşının tezine yardım etmek için birkaç kez gittiği duvarları yeşil kocaman anfi giriyordu rüyasına. Profesörlerden kurulu bir heyet karşısındaydı. İlk kez Belluzzi konuşmak isterdi, ama her zaman Trecca başlardı soru sormaya: «Neden karşılık vermiyorsunuz, bayan Custo?» diyordu o son derece ürkütücü ve gurur kırıcı sesle. Ve genç kız inandırıcı bir karşılık vermek istiyordu ama, ağzını açmayı başaramıyordu. «Neden karşı-

lık vermiyorsunuz?» diye dayatırdı beriki. Sonunda genç kız insanüstü bir çabayla ağzını açıp konuşmaya başlar, ama yalnızca dudakları oynar sesi çıkmazdı.

Terecca alaylı bir gülümsemeyle, yanında oturan ve genç kızı tanımazlıktan gelen Belluzzi'ye dönüyordu, susuyordu profesör, ve Silvia kan ter içinde uyanıyordu.

Gerçekte profesör ona: «Seninki tezden de öte bir çalışma, sen de biliyorsun,» demiş ve eklemişti: «fakülte, tezini bastırmak istiyecektir kuşkusuz.» Ama dalgın görünüyordu. Bir süredir Belluzzi'de birtakım değişiklikler hissetmeye başlamıştı Silvia; ama öğrencisine açıklamaktan kaçınıyordu profesör.

Sabah saat dokuzda, arkadaşları onu almaya geldiler. Henüz hazırlanmıştı Silvia, kokulu sabunla yıkamıştı elini yüzünü. Saçları her zamankinden daha iyi taralıydı. Üstüne, panayıra gidiyormuş izlenimini uyandıran, siyah ipekliden uzun bir giysi vardı. Arkadaşları onunla her zamanki gibi konuşmaya cesaret edemiyor, yalnızca sık sık, «cesaret, görelim seni,» diyorlardı.

Silvia tezini dosyaya yerleştirdi. Emanuela dosyayı elinden almak istedi, ama Silvia, «Sağol, ben taşırım,» dedi sıkı sıkı tuttuğu dosyayı göğsüne doğru bastırarak. «Gitme zamanı geldi,» dedi Augusta ve Anna arkadaşının koluna girdi. Oda kapısını kilitlerken, Silvia dönüp, «Buraya döndüğünde, fakülteyi bitirmiş olacaksın,» dedi gülümseyerek.

Konuşmaksızın merdivenleri indiler, karşılaştıkları öteki arkadaşları ve rahibeler hafifçe gülümseyerek başarı dileğinde bulunuyorlardı. Yolda giderken, o günün başkaları için gelişigüzel bir gün oldu-

ğunu düşündü: «Şu iki kadın dükkana girip çıktılar. şunlar yürüyüş yapıyorlar herhalde, ya şu çift, tramvaya yetişmek için nasıl da acele ediyorlar. Günlük yaşamalarındaki olağan akışı hiç kimse bozamaz... Hayatı başka biriyle paylaşmak olanaksız,» Arkadaşlarının bile, onu unutup moda konusunda tartışmaya başladıklarını görerek acı acı içinden söylendi: «Kısa bir zaman için bile olsa, kimse bize yakın olamıyor. Her türlü sorumluluğa ve güçlüğe tek başına karşı koymayı bilmeli insan, hayat kavgasının ilk şartı bu...»

Ama Anna ona alçak sesle, «Güç dakikalar gelip çattı, değil mi?» dediğinde, «Yok canım» diye karşılık verdi, alaylı alaylı gülerek, «alt tarafı bir diploma.»

Üniversiteye erken gelmişlerdi, beklemeleri gerekiyordu, ameliyat odasının dışında bekler gibi heyecanlıydılar. Salondaki tahta sıralara oturdular. Bomboştu mideleri, esnemeye başladılar. Az sonra anfideki perdelerden birinin açıldığı duyuldu, odacı kapıdan başını uzatıp, Silvia'ya içeri girmesini işaret etti, arkadaşlarından ayrıldı genç kız ve kapının ardında kayboldu. Hemen sonra, soluk almaktan korkan öteki kızlar, sessizce Silvia'yı izlediler ve anfinin en arkasındaki taburelere oturdular.

Silvia, kendisine ayrılan yere otururken, telaşla eteklerini düzeltti ve tezinin bulunduğu dosyayı açtı. İlk paragrafı gözden geçirirken, olağanüstü bir başarı saydığı tezini, şimdi orta derecede bulmaya başlamıştı. Arkadaşlarının meraklı bakışlarını üzerinde duyuyor, yürekli olması gerekirken, korkusu iki kat artıyordu. Profesörler tam kadroyla karşısında oturuyordu Silvia'nın: Arkalarından vuran güneş ışınları, yıllarını birlikte geçirdiği profesörlerin yüz-

lerini ayırdetmesine engel oluyordu: Bilinmeyen kişilerdi hepsi de.

İlk kez konuşan Belluzzi'nin sesi bile yabancı gelmişti ona. Bir anda aciz buldu kendini Silvia. Kimseden yardım bekleyemezdi artık: Elinde tuttuğu, kara kalemle yazılmış bir deste kağıt parçasıyla baş başa kalmıştı. Kendisine yönetilen sorulara karşılık verirken, sesinin her zamankinden daha kuvvetli ve uyumlu çıktığını farketti. Ve o anda, kendine olan güvenini yeniden kazandı genç kız. Sonunda elindeki dosyayı serinkanlılıkla kapadı ve dışarı çıktı. Onu hemen arkadaşları izlediler, dışarı çıkar çıkmaz da kucaklaştılar: Elini sıkıp kutlarken, «Bravo, harikaydın Silvia, bravo!» diyorlardı. Vinca da gelmişti, Andrea da. Hattâ, Grimaldi'deki öteki kızlar bile oradaydı: Hiç konuşmuyordu Silvia, yalnızca gülüyordu.

Onu yeniden çağırdıklarında, elini kapının pervazına dayayıp, kuşkuyla eşiği aştı. Profesörler, onu içeriye davet ederlerken, annesini ve babasını düşünüyordu. Beklediği şeyle karşılaşmaya cesaret edemiyormuş gibi kararsızca yürüdü. Belluzzi ayağa kalktı; şimdi artık Silvia onun beyaz saçlarını, ince yüzündeki çukura kaçmış gözlerini iyice seçebiliyordu. Profesör memnun memnun gülümseyip gözlüğünü çıkarırken, tam notla mezun olduğunu ve fakültenin övgüsünü kazandığını söyledi.

Gülümsedi Silvia, başını öne eğdi, sonra, bir bulut kümesinin üzerinde yürüyormuş gibi, ayaklarının yere bastığını hissetmeden geriye dönüp, kapıya yaklaştı.

Andrea, kızların Grimaldi'deki gibi yalnız kalmak isteyeceklerini düşünerek, yanlarından ayrıldı.

Aşırı heyecanlıydı hepsi de; durmadan gülüyor, şakalaşıyorlardı. Vinca da katılıyordu onlara ve yine onlardan biriymiş gibi davranıyordu. Üniversiteden çıkarken, Silvia bir an durdu, başını çevirip fakülte binasının heybetli görünüşüne baktı: sonra bakışları, süslü çıkış kapısına çevrildi. Herşey bitmişti artık: Yüz on numara ve övgü. Kenarları sarı ve kırmızı çizgili, adının gotik harflerle yazıldığı bir övgü mektubu vereceklerdi belki de. Eve telgraf çekmesi gerekiyordu; sınavlarının başarılı geçmesi için aylardır dua ettiğini yazmıştı annesi. Güç olmamıştı tezini vermesi: Olayları tahmin etmek, onları yaşamaktan daha güçtü daima. Bütün geceyi heyecanla geçirdiği bir balodan dönüyormuş gibiydi. Fakülte diploması, hayatının en verimli bir parçasını alıp götürmüştü. Gençliğin en güzel yılları diyordu buna Augusta. Son dört yılda onun için gençlik, çalışmak, kütüphaneye gitmek, kitaplar, toz kokusu ve gaz lambasının ışığı demek olmuştu; camları döğen yağmurun yağdığı son geceye dek.

Roma üniversitesine yazılmak için kasabasından ayrıldığı gün geldi aklına. Akşamdı, yıldızlanmaya başlamıştı gökyüzü. Böylesine değerli saatlerin uykuyla boşa gideceğine inanan Silvia, gözünü bir kez olsun kapatmamıştı trende. Grimaldi'ye geldikten hemen sonra, öğrencilerin düşünceyi pek fazla gerektirmeyen bir hayat sürdürdüklerini sezinledi: Gerçi ders çalışıyorlardı, ama flört etmekten de geri kalmıyorlardı; sinemaya gidiyorlar, sık sık yürüyüşe çıkıyorlardı, erkek arkadaşlarıyla partilerde dans ediyor, hattâ —söylemiyorlardı ama— sevişiyorlardı da. İlk kez, Xenia ile arkadaş oldu hemen. O da Silvia gibi fakülteyi bitirmekte ve meslek edinmekte acele ediyordu .

Geride kalan günleri düşünerek ağır ağır yürüdü genç kız: Onunla fakülteye gelip heyecanına ortak olan arkadaşlarına vermut ısmarlaması gerekiyordu. Condotti caddesinde, bir zamanlar yazar ve sanatçıların toplandığı eski bir kahveye girdiler. Bomboştu cilaları bozulmuş tahta masalar. Böyle bir yerde bulunmaktan çekinen arkadaşları, kırmızı kadife döşemesi eskimiş bir divana oturmuşlardı. Yüzlerini alışılmamış bir anlam bürümüştü hepsinin de...

Sordu Silvia: «Ne oldu kuzum? Şaşırmış bir haliniz var.»

«Grimaldi'den ayrılman gerçekten üzecek bizi,» dedi Augusta hafifçe gülümseyerek.

«Hayır. Bir şeyler son buldu aramızda, hepsi bu.» Ötekiler karşı koydular. «Bırakın da konuşayım. Hayatımı hayatınızdan ayırmak için pek az bir zamanım kaldı. Yine eski Silvia'yım, diploma beni değiştirmez, ama...»

«Ama'sı var değil mi?» dedi Anna alayla.

«Demek istiyorum ki, fakülteyi bitirdiğime göre buradan çekip gitmeliyim. Sizlerse, mezuniyet sırası size gelinceye dek, buradaki hayatınızı sürdüreceksiniz. Hemen ayrılsam daha iyi olacak galiba,» dedi. Sesi üzgün çıkıyordu, solgundu yüzü. «Grimaldi'ye dönmemin ne gereği var artık? Siz beni kovmadan, bir an önce gidip bavullarımı hazırlayayım.»

«Böyle bir şey aklımızdan bile geçmez,» dedi Emanuela içtenlikle.

Omuzlarını silkti Silvia: «Vinca aramızdan ayrılınca, bir gün sonra, adını bile anan olmadı... Gerçekten öyle,» dedi Vinca'ya dönerek: «Senin için bir damla gözyaşı dökmemiştik. Şimdi benim için ağlamak neden?»

«Ben...» dedi Vinca titrek bir sesle, «oysa ben, günümün büyük bir bölümünü sizleri düşünmekle geçiriyorum. Ne zaman kötü bir durumda bulunsam henüz aranızda yerim olduğunu düşünerek sizleri çağırıyorum: Aşk... Savaş... Hayat... Hepsi de güç, insanı huzursuz edici kavramlar, yıkıcı, yok edici girişimler: Bu da gösteriyor ki, hayatta ne acılık bulaşmamış bir duygu, ne de güçlüğün zorlamadığı bir durum var.»

«Çok kötümsersin Vinca, bundan doğal ne olabilir ki?» dedi boğazını gıcık tutan Emanuela kesik kesik. «Bence yaşam, gelecekteki gelip geçici, ama mutlu ve başarılı günlerin birleşimi demektir. Herkes için böyle bu; o gün gelince bir başka türlü oluruz, yenileşmiş gibi görürüz kendimizi. Yoksa bunun tersi sıkıcı olur, ölüme sürükler bizi, siz ne dersiniz?»

Düşünceliydi Silvia, kuşkulu bakışlarını arkadaşlarına çevirdi: «Belki de... bu bir kişilik sorunudur... Ama ayrılmalardan, değişikliklerden memnun olmak, bence soyut bir eğilim, ya da acı çekmekte gösterilen bir çeşit eğilim, desek daha doğru olur.»

«Ama ne olursa olsun, sonu üzücüdür yine de!» diye ekledi Emanuela.

«Evet gerçekten öyle. Bu, benim kasabamda yaşayan gerçeklerden biridir: Aramızdan ayrılan birinin ardından üzülmek, günlerce, haftalarca, aylarca. Sen Toscanalısın...»

«Üstelik zenginsin de!» diye bağırdı Valentina hemen hemen azarlayan bir sesle. Arkadaşlarının sustuğunu görünce her zamanki isterik kahkahalarından birini koyverdi. O zaman karşı koydu Emanuela:

«Bunun parayla ne ilgisi var şimdi?»

«Var, var ve bu hep böyle devam edecek.»

«Ya Toscanalı olmama ne dersin?» diye dayattı Emanuela: «Bu düşünce biçimiyle hiçbir zaman düzenli ve ciddi bir toplum olamıyacağız.»

«Gerçekten senin bu düşünce biçimine ben de katılıyorum. Şimdi sizlere tarihten bir örnek verip, içinde bulunduğumuz şu günlerin tartışmasına başlamak istemem. İktisattan söz etmek ise çok uzun sürer. Az gelişmiş ülkelerdeki tarihi şartların doğurduğu sonuçlar üzerine yazılan başlıkları okumak yeter bence. Onları psikolojik açıdan ele alıp incelesek daha iyi olur... Bakın, örneğin sen Emanuela, karşıdan karşıya geçerken ya da büyük bir alandan, diyelim ki Spagna alanından geçerken korktun mu hiç?» Emanuela'nın şaşkın bakışları, Silvia'ya karşı koymasına engel oluyordu.

«Ben... şey evet,» dedi kekeleyerek.

«Neden? Miyop musun yoksa,» dedi Vinca yine atılarak.

«Belki de büyük kent trafiğine alışık olmadığın için...» diye sürdürdü konuşmasını Silvia: «Kusurumuzu örtmek amacıyla suçu başkalarına yüklediğimiz bahaneler uydururuz çoğu kez, öyle değil mi? Ama aslında ben, ansızın oluşan ve önüne geçilemeyen tehlikelerin beni bulmasından korkarım hep; Yüzyıllarca savunmasız kalmışızdır. Yüzyıllardır daha güçlüler yanaşmıştır yanımıza; iyi kötü sığındığımız daracık bir kaldırım ya da bir karış toprağı ele geçirmek için, bizi, sahip olduklarımızdan bir dosttan ya da soluk aldığımız ufacık bir odadan ayırmak, aşağılık bir davranış değil de nedir?»

«Konuyu değiştiriyorsun Silvia. Yaptığın şu konuşmayla evde kalmış lise hocalarına benzedin,» dedi Vinca alayla. «Haklısın,» dedi Silvia gülümseyerek, «Gülünç denecek ölçüde ukalanın tekiyim;

aynı zamanda sıkıcı ve kötümser... Ne berbat bir halim var!» Kollarını Emanuela'nın boynuna doladı. («Oysa bugün,» diye düşünüyordu, ufacık bir kağıt parçasıyla kendini savunup, geleceğe doğru adım atmanın ne kadar güç olacağını sezinliyorum.»)

Kapıdaki rahibe, Silvia ve öteki kızlarla içeri giren Emanuela'ya dönüp: «Rahibe Luisa sizi odasında bekliyor,» dedi.

«Neden?»

«Sizinle konuşması gerekiyormuş.»

Emanuela, bir an durdu. Yaşlı rahibenin yüzünü inceledi: Ciddiydi, her zamanki gibi sertti bakışları. Neden konuşmak istemişti Rahibe Luisa acaba? Stefania konusunda herşeyi biliyorlardı, açıktı bu; Bu yüzden onu kovmaya mı karar vermişlerdi acaba? Bir anda kaçmayı geçirdi aklından, suçüstü yakalanmış bir hırsız gibi; ama koca demir kapı kapanmıştı çoktan: Yaşlı rahibenin kemerinde asılı duran anahtarlara baktı, kaçamazdı artık.

Zili duyan Rahibe Luisa, ayağı ile yılanı ezmeye çalışan Meryem Ana heykelinin karşısındaki sahanlığa geldi; öylesine iyimser ve şefkatliydi ki bakışları, «Bir şey bilmiyor,» diye düşündü Emanuela...

«Telgrafınız var Emanuela. Babanız hastaymış, hemen yola çıkmalısınız.»

Bir solukta tekrarladı Emanuela: «Babam mı dediniz?»

«Saat 14.15'de bir tren var: Expres.»

Emanuela arkadaşlarının yanına döndü, «Babam...» diyebildi yalnızca. Elbirliğiyle bavulunu hazırladılar. Vinca ve Valentina Andrea'ya telefon etti. Andrea onu istasyona götürdü.

Yolculuk boyunca, trenden yükselen solumaya benzer gürültüler ve lokomotifin homurtusu, iki heceli bir kelimeyi tekrarlar gibi geliyordu ona: «Baba... baba...» Göğsünden yükselip boğazını zorlayan bir yumruk, bir an önce babasına kavuşabilmenin heyecanını bastırmak istercesine artırıyordu şiddetini. Babasını hiçbir bakımdan tatmin edememişti. Ona karşı hep yabancı kalışını, soğuk, ilgisiz, hattâ düşmanca davranışlarını düşündü; huzursuzluğu gittikçe arttı; yumruk boğazını sıkıyordu. Bir kez olsun yürüyüşe bile çıkmamıştı onunla. Yaşlı bulduğu için birlikte kitap okumak bile gelmezdi içinden. Babasıyla ilgili olarak hatırladığı şeyler, kendisini birkaç kez cezalandırdığı, ara sıra azarlayıp sert çıkışlar yaptığıydı, belleğini zorladı, yaptığı yanlışlar yüzünden özür dilediğini hatırlamıyordu. Hayatı boyunca babasının kendisine yaptığı her iyiliği ödev olarak kabullenmiş, ona bir yabancıdan farksız davranmıştı; karşılığında ne ufacık bir sevinç gösterisinde bulunmuştu, ne de «Babacığım, mutluyum,» demişti. Her zaman ters, suratsız ve huzursuz; günaydın, iyi akşamlar, o kadar. Şimdi onu kaybetmekten korkuyordu. Belki de çoktan kaybetmiş olabileceği geldi aklına bir an, boşuna çekmişlerdi telgrafı. Nasıl? Hayır, hayır, düşünmemeliydi böyle şeyler: Şu tren daha hızlı gidebilseydi keşke. Babasının başucunda diz çöküp, yirmi yıldır yapmadığı şeyleri, daima sustuğu, söyleyemediği şeyleri haykırabilseydi.

Hiçbir şey söyleyemedi. «Baba...» bile diyemedi son kez. Gece, kalp krizinden ölmüştü babası, bütün suskunluğunu, yabancılığını beraberinde götürecek. Hiçbir şey bilmeden, biricik kızı Emanuela'yı tanımadan.

Noter, vasiyetnameyi okurken, Emanuela gözünü annesinden ayırmadı. Küçücük yüzü, siyah tülün ardında kaybolmuş gibiydi. Bu kadar zengin olduklarını anesinin de bilmediğini hemen sezinleyivermişti Emanuela. Yaptıkları son yolculuk sırasında, babası ucuz otellerde kalmak istemiş, en kötü benzini kullanmakta ısrar etmişti. Cimri değildi gerçekte, ailesine iyi bir miras bırakmaktı tüm isteği, gereksiz harcamalar huzursuz ediyordu onu. Şimdi düşünemiyecek kadar önemli bir miras duruyordu Emanuela'nın karşısında. Vasiyetnamenin sonunda, hatırı sayılır bir bağış vardı torunu Stefania için. Noter çocukla ilgili herşeyi biliyordu kuşkusuz.

Annesi, babasından söz ederken, sesinde en ufak bir heyecan ya da üzüntü belirtisi yoktu; henüz kocası yaşıyordu sanki: «Bepiciğim,» diyordu gene ve eski hayatına devam ediyordu. Aynı saatte kalkıyor, aynı saatlerde yiyordu yemeğini ve her zamanki alışkanlıklarını sürdürüyordu eksiksiz. Bir gün kızına döndü: «Bepiciğim hep derdi ki, 'Korkarım, Emanuela arkadaşına gerçeği söyleyemiyecek. Oysa konuşması gerek.' Hattâ son gece konuşamıyacak duruma geldiği zaman bile, Bepiciğim gözleriyle senin resmini işaret ederken, bunu sana söylememi emreder gibiydi.»

Birkaç gün önce arkadaşına gerçeği söylemeye teşebbüs ettiğini söylemek istedi Emanuela, ama sonra vazgeçti. Babasının isteğini gerçekleştirememişti ki! Andrea'ya bağlandıkça yitiriyordu bütün cesaretini. Konuşmaya karar verdiği son deneme de başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Tamamen iyileşen Stefania, annesine, «beni gezmeğe götür,» diye tutturmuştu. Yolda Andrea ile karşılaşmaktan korkan genç kadın, bu huzursuzluğa bir son vermek, yıllardır

içinde gizlediği bu sırrı söküp atmak için, hemen o gün konuşmaya karar vermişti. Oysa Andrea ile buluştuklarında, daha hatırını bile sormadan: «Bilbakalım ne aldım sevgilim?» diye bağırmıştı delikanlı sevinçle. «Buzdolabı!.. Önemsemiyebilirsin, haklısın belki de; yatak odası takımını ya da mutfak eşyasını daha gerekli bulabilirsin. Ama düşeş oldu bu, liseden eski bir arkadaşım teklif etti, parasızlık çekiyormuş, evli, bir de ikiz çocukları var, ne korkunç değil mi?.. Dolap hiç de eski sayılmaz, buz da yapıyor üstelik!..» Gülümsüyordu, neşeliydi, evden söz ederken gözlerinin içi gülüyordu; ve Emanuela bir kez daha susmak zorunda kalmıştı.

Şimdi, bu konuyu konuşmadan önce, babasının hatırı sayılır bir servet bıraktığını anlatması gerekiyordu. Andrea'nın, geçmişi kötü sayılabilecek bir kadınla evlenmek istememesinden korkuyordu çünkü. Parayla gözünü boyayabileceğini düşündü, hemen ardından al al olmuştu yanakları. Böyle düşündüğü için iğreniyordu kendinden. Çocukken, «geçmişi kirli kadın,» sözlerini duyduğunda, orta yaşlı, iriyarı, etine dolgun, başında geniş şapkası olan ve yüzü aşırı boyalı bir kadın canlandırırdı gözlerinin önünde. «Geçmişi kirli!» kadın olamazdı o: Yirmi beş yaşında, ayağında topuksuz ayakkabılar, Grimaldi yurdunda kalan genç bir öğrenci. Ama yine de dünyada hiçbir şeyin geçmişini silemiyeceğini düşündü: Oysa kimse tanımıyor seni, içini kemiren sırları, gizlilikleri senden başka bilen yok, şimdiye dek konuşmadın, bundan sonra da asla konuşmayacaksın. Ne garip, demin her şeyi açıklamak isteyen sen değil miydin? Ama bir gün konuşacaksın eninde sonunda. Onu mezardan çıkaracak, üzerindeki tozları temizleyeceksin ve o zaman göreceksin kor-

kunç gerçeği: Stefania'nın senin için ölmediği, yaşadığı gerçeğini... Ve başlayacaksın hayatını bu mezarın çevresinde örmeye, tıpkı bir ipek böceği gibi. Kendisini kötü bir alınyazısının izlediğini hissetti birden; Pek çok kız onun gibiydi, aynısını yapıyorlardı, üstelik hiçbir sonuç almadan. «Neden yaptım sanki?» diye sordu kendi kendine. Aşık da değildi üstelik, yenebilirdi duygularını: Ya da öyle görünebilirdi hiç olmazsa. Yaşanmış olan geçmiş, zamanla basit ve yavan görünüyordu insana. Oysa yaşadığımız bugün, yarın geçmiş olacak. Geleceği karşılarken bazı tehlikelerden korunmak için, yarına sahip çıkmamız gerekecek.

Karışık duygu ve düşünceler alak bullak etmişti kafasını: Andrea'ya durumu, konuşarak daha kolay anlatabileceğini düşündü. Konuşamıyacaktı gerçi, açıktı bu. Ama kağıt üzerine yazılan yazılardan başka anlamlar çıkabileceği söylenirdi hep. «En iyisi ona, önemsiz bir olaymış gibi söyleyeyim. Her şey, başlama biçimine bağlıdır. Sen akılı bir insansın, diyeceğim, anlayışlı bir gençsin... Sonra ne olacak sanki? Bırakacak beni!..»

Ama Andrea'nın kendisini terketmesini istemiyordu hiç. İçinde sınırsız bir duygu vardı ara sıra onu tekdüzelikten kurtaran, sessizliği, mutluluğu özlettiren. Bir solukta bomboş geçiveren hayatına ağlıyordu şimdi; hiç ama hiç bir şey tatmin etmemişti onu. Hoşnutsuzluk, yaradılışından geliyordu sanki.

Floransa dayanılmaz bir kent gibi geliyordu ona, evde oturmaksa en büyük işkenceydi. Annesi daima pancurları aralık tutuyor, sık sık kendi kendine konuşuyordu. Belki yanına gidip oturması gerekirdi, ama aralarında sınırsız bir uzaklık vardı, ya-

bancıydılar birbirlerine. Emanuela bunu, annesinin, onu yaşlılığında doğurmasına yorardı hep. Ya da belki de, sırf annesi olduğu için yaşlı buluyordu onu. Bir keresinde Stefania sormuştu ona: «Gençliğinde nasıldın anne?» Kahkahalarla gülmüştü Emanuela. Bu ani neşenin anlamını çıkaramıyan Stefania ise, ciddi bakışlarla süzmüştü annesini.

«Bak anneciğim, senin yanında kalmamı ister misin?» dedi aralarındaki birkaç dakikalık sesizliği bozarak.

Başını salladı annesi: «Hayır, teşekkür ederim yavrum.»

«Ama Floransa'da yalnız başına yapamazsın ki...»

«Ben her zaman yalnız kaldım, alıştım artık, kendi kendime yetiyorum.» Bir an durdu: «Sen baban için üstüne düşen her ödevi yerine getirmiştin, en önemsizinden en önemlisine dek.»

«Doğru değil bu» diye karşı koydu Emanuela: «Hamile olduğumu anladığım zaman...»

«O zaman yalnızca bana güvenmiştin: Çünkü korkuyordun, bunu babana söyleyemeyecek kadar utanıyordun üstelik,» dedi annesi kesinlikle ve ekledi: «Senin huzursuzluğun ve içine dönüklüğün benim hayatımı zehirliyordu. Roma'ya gittiğinde, acıların en dayanılmazını tatmıştım, ölüme bir karış uzaklıktaydım sanki; çok acı çektim kendimi yalnızlığa alıştırmak için, ve şimdi artık yalnız kalmak istiyorum.»

Emanuela, annesinin bütün dikkatini, evin bakımı ve tükenmek bilmez örgü işlerinde topladığını düşünmüştü hep. Oysa her şeyi bildiğinden ve yüreğinde kimsenin bilmediği bir sır gizlediğinden kuşkulanmamıştı.

Emanuela; onun yeni bir biçim alan görünümüne baktı, ama annesi bakışlarını yere indirdi: Şimdi yalnızca, gri başı ve seyrek saçlarının ayrıldığı çizgi görünüyordu.

Xenia, Nis'e gece vardı, kendi arabasıyla gelmişti. Tüm dikkatini dönemeçli yollar üzerinde topladığı yolculuk çok yorucu geçmişti. Durduğu tek yer, heybetli görünüşüyle insanı ürküten San Luigi köprüsü yakınındaki sınır kapısı olmuştu. Valizlerini taşıyan hamalların ardından kapıyı kapattı Xenia, çevresine baktı gülümseyerek, mutluydu. Koridordan ayak sesleri geliyordu, ama kimse kapısını çalmıyor, içeri girmiyor, kimse tanımıyordu onu.

Küvete su doldurdu. Çevresine, lavantaya benzeyen hafif bir koku bırakarak eriyen bir tutam banyo tuzu attı. Önce ayaklarını soktu, üstündeki bornozu çıkarıp attı, çıplak vücudunu ılık suya daldırdı. Çocuksu bir neşe içinde köpüklerle oynuyor, ayaklarını çırpıyordu. Yıllarca önce çocukken, zeytinliklere doğru akıp giden dereye de böyle girdiğini hatırladı: Suyun dibinde beyaz çakıl taşları görünüyordu; ama su, yaz-kış soğuk olurdu ve Xenia az sonra çıkmak zorunda kalır, kızaran topuklarını ovmaya koyulurdu.

Uzun süredir sık sık çocukluğunu hatırlar olmuştu Xenia. O yıllarda yaşadığından kuşkulanıyor, «Yaşıyor muyum?» diye soruyordu kendi kendine: «Gerçekten yaşıyor muyum?» Dokunma duygusuna sahip olup olmadığını anlamak için kolunu çimdikliyor, işittiğinden emin olmak için yüksek sesle adını söylüyordu: «Xenia...» Yalnızca yaşamak değil, şimdiki gibi bilinçli olmak istiyordu. Nis'in en

iyi otelinin kokulu banyosunda sere serpe yatan, gerçekten o, Xenia mıydı? Garajda duran Milano'nun en güzel arabası onun muydu? Ünlü terzilerin, içinde pahalı giysiler bulunan süslü kutuları, adresine postaladıkları kadın o muydu?

Yıllar önce, kasabasındaki evinin penceresinden bakarken, başından hiçbir zaman olağanüstü bir serüven geçmeyeceği için sık sık üzülür, ağlardı. Her şeyi kolayca kavrayabilen üstün bir zekâsı vardı; az çalışırdı, ama sınıfın birincisi olurdu ister istemez. Henüz yeni yetme bir kızken, yanında kendinden daha güzel arkadaşları olsa bile, yoldan geçen erkeklerin dikkatle kendisine baktıklarını sezinlerdi. Oysa evlerinde, bir çift ayakkabı alacak paraları yoktu. Liseyi bitirdiğinde, kararını vermişti bile: «Bu böyle devam etmez. Roma'ya gidip üniversite'ye devam edeceğim; diplomamı alır almaz çalışmaya başlarım.» Anne ve babası bağı ipotek ettirmiş, Xenia Roma'ya hareket etmişti.

Şimdi, gözlerini kapatıp çocukluk arkadaşlarını düşündü. Pek çoğu kasabadaki delikanlılarla evlenmişlerdi; akşamları meyhaneye gidip içki içerdi kocaları, sonra gece yarısı şarkı söyleyerek dönerlerdi evlerine: Ve her dokuz ayda bir çocuk. Gözlerini açtı, beyaz çizgili buzlu cama baktı. Küvetteki yeşil köpüklü su, içine ılık ılık akan garip bir zevk veriyordu. Çocukken, çinko leğen içinde ve soğuk suyla yıkanırdı. Ara sıra, su soğuk olduğu için, iyice temizlenmeden sarınırdı küçük sarı havlusuna. «Evet, evet iyice temizlenemezdim, bacaklarım, kollarım kirli kalırdı.» Güldü, ayaklarına baktı, suyun içinde ovdu bileklerini, sonra ayağa kalktı ve bornozuna sarındı.

«Bu, benim hayatımın en güzel gecesi oldu,»

diye düşünüyordu yatağa uzandığında, o an içeriye, dünyanın en mükemmel erkeği girse bile, kapı dışarı ederdi. Ona göre tüm zevklerden yalnızca biri ötekilerden farklı görünüyordu: Kendisinden, arkadaşından ve düşüncelerinden hoşnut olmak. Kadınlar mutluluğun yalnızca aşkla sağlanacağına inanırlar. Oysa Xenia aşık olmamasına rağmen, sınırsız bir mutluluk duyuyordu. Dino, evet, Dino'cuğum, zavallı Dino'cuğum benim, bir ay sonra duruşmaya çıkacak! Ne Dino ne de Horsch gibi kendini maceraya atıp, tehlikenin zevkli yönlerini tatmamıştı hiç; şu yumuşacık yatakta bedenini saran kuş tüyü yorganla sayfaları açık kitabını aydınlatan lambanın altında uyuyabilmek için bile pek çok çaba harcamamıştı. Her şey kendiliğinden, hattâ istemeden olmuştu...

Ama okuyamıyordu elinde tuttuğu macera kitabını; garip bir uyuşukluk içindeydi bedeni, kolunu kaldırıp lambayı söndürecek gücü kalmamıştı, unutturuyordu ona her şeyi.

Hayır, hepsini değil, Horsch'u hatırlaması, bedenini saran uyuşukluğu yok etti ansızın. Oturduğu lüks apartman katını, eşyaları, arabayı, bankadaki hesabını, mücevherleri, giydiği pahalı giysileri, her şeyi, her şeyi Horsch'a borçluydu; geçmişine ve istemeden kazandığı metreslik mesleğine rağmen, çevresinde, sevilen ve saygı duyulan hanımefendi bir kadın havası yaratmayı bilmişti Horsch. Olağanüstü bir insandı Horsch, zekiydi, kibardı, sevimliydi.

Her akşam birlikte dışarı çıkıyor, sık sık kulüpte yemek yiyorlardı ve oraya üye olan herkes aralarındaki ilişkiyi biliyordu artık. «Horsch ve Barones,» diyorlardı saygı dolu bir çekingenlikle. Xenia yapılan bütün işleri biliyor, başta Horsch olmak

üzere, kimse onun düşüncesini almadan hareket etmiyordu Horsch, onun evinde haftada yalnızca iki gece kalıyordu. O zaman yatak odasının kapısını örtüyordu Xenia ve aralarındaki iş arkadaşlığı cinsel ilişkiye dönüşüyordu. Horsch'un sevişme biçimi, kucaklayışları, fısıldadığı kelimeler, genç kadının içindeki coşkunluğu hafifletmiyordu: Karanlıkta, ardına kadar açardı gözlerini ve avazı çıktığı kadar bağırmak isterdi hep: Bağırırdı, karşı koyardı, ama sessizce. Sonra, Horsch uyurken o uyanık kalırdı, o iğrenç durumu uykusunda yeniden yaşamamak, kâbus görmemek için. Horsch daha güneş doğmadan kalkar, gitmeden önce saçlarından öperdi. Güçsüzce gülümserdi Xenia, hastalıktan yeni kalkmış gibi: «Ciao Raimondo,» derdi zoraki bir sevgiyle; ve yalnız kalmanın o sözle anlatılamayan zevkine varırdı yeniden, o gece ilk kez gözlerini kapatır kendini uykuya teslim ederdi huzur içinde.

Milano'nun kara kışına karşın Nis'de ilkbahar havası vardı; zamanından önce açmıştı mimozalar, güneş, deniz, temiz hava Xenia'yı sonsuz bir mutluluğa doğru sürüklüyordu. Sabah erkenden kalkıyor, neşeyle program yapıyordu. Yapacak işi olmadığı halde, günler çok kısa gibi geliyordu ona. Akşamları sinemaya ya da tiyatroya gidiyor, dönüşte odasının balkonundan denizi seyrediyordu, o zaman, çocukluğundan beri sık sık olduğu gibi, yaşama bilincine varıyordu. Bir hafta sonra, yılın çeşitli aylarını Nis' de geçiren, orta yaşlı, fakat hâlâ güzel Hollandalı, bir hanımla tanıştı. Yirmi yaşındaki ikiz kızlarının, gözleri şaşı ve bakışları melankolik olmasa, sinema yıldızı olduklarına rahatça inanabilirdi insan; ikisi

de uzun boyluydu, biçimlenmişti vücutları. Omuzlarına inen düz koyu kestane saçları, dikkati çekecek kadar beyaz ve düzgün dişleri vardı. Anneleri, belki alçakgönüllülükten olacak, —kim bilir, belki de utancından— gök mavisi iri gözlerini siyah gözlüklerinin ardında gizliyordu. Dimdik ve kendinden emin adımlar atardı yürürken: Nereye baktıkları belli olmayan kızları, kendisini bir adım geriden izlerlerdi hep. Akşamları, geleceğin damadını avlamak ümidiyle oteldeki gençleri masaya davet ediyordu. Ikizler hayran kalmışlardı Xenia'ya. Ne zaman rastlasalar —onlardan birkaç yaş büyüktü ve dul kalmıştı genç yaşında, zavallı barones!— hemen Xenia'yı aralarına alır, sohbet ederlerdi. Her ikisi de inanılmayacak kadar saftı. Gösterdikleri içten sevgi ve aşırı saygı hoşuna gidiyordu. Xenia'nın, Maurice de Langes'i onların aracılığı ile tanımıştı Xenia.

Tanıştırırlarken, çok mükemmel bir tenisçi olduğunu ve eğer isterse Fransa şampiyonu olabileceğini söylediler. Karşı koymuştu adam: «Her şey bir yana, benim için çok geç artık... Yaşım ilerledi, yaşlandım.» Söylenenleri önemsemez görünüyordu Xenia, ama göz ucuyla ona bakmaktan kendini alamadı ve kibarca konuşmaya başladılar.

Yirmi yedi yaşındaydı Maurice: Çok uzun boylu değildi, ama atletik bir vücudu vardı ve oldukça yakışıklı sayılırdı. Koyu siyah ve canlı gözleri, sağlıklı yüzüne oyulmuş iki çukur gibiydi. Yaşıtı gençlerin tam tersine, dansetmiyor, ürkekliğini ve özelliklerini gizlemek ister gibi, şaşırtıcı biçimde ölçülü konuşuyordu. «Sağlık için mükemmel bir spor.» dediği tenisin dışında hiçbir şey yapmıyordu. Yazın bol bol yolculuğa çıkıyordu. Hem eğlendirici, hem de öğretici oluyordu onun için: Öylesine ince ve nük-

teli konuşuyordu ki... Çok önemli bir olaydan söz ederken bile, aşırılığa kaçmadan kısa ve süslü cümlerle konuşmasına renk katarak anlatıyordu. İtalya'ya bir iki kez gelmişti: Ama ne zenginlerin sık sık gittiği ünlü gece kulüplerini ne de dünyaca tanınmış turistik merkezleri biliyordu: Onun için İtalya, ıssız bir kumsalla çevrili kocaman bir resim galerisiydi. «Resim yaparım,» dedi sonunda. Dudaklarından dökülen alaylı kelimeler, onun bu işi salt vakit geçirmek için yaptığını kanıtlıyordu. Ve belki de ansızın değişen ses tonundan olacak, Xenia, Maurice'in özlemini çektiği tek şeyin resim yapmak olduğunu sezinlemişti.

Ertesi gece yeniden görüştüler: Xenia'nın yanındaki koltuk doluydu, ama delikanlı yavaş yavaş ve inanılmaz bir ustalıkla yanına oturmayı başardı. Sonunda iki kız kardeş, uyuyacaklarını söyleyerek yukarı çıktılar, anneleri briç oynanan masalardan birine ilişti. Ötekiler de yavaş yavaş dağılırken, ikisi, sanki bunu bekliyorlarmış gibi, kalabalıktan ve gürültüden uzaklaştılar. Onu izleyen gece Xenia tiyatroya gitti. Dönüşte, Maurice'i otelin giriş kapısında kendini bekler buldu: «Gittiniz diye öylesine korktum ki!» dedi şaşkın bakışlarla.

Az sonra odasına girdiğinde, Maurice'i düşünmeğe ve aralarındaki konuşmaları tek başına sürdürmeye devam etti, kendisinin de kabul edemediği, dikkatini çeken bir şey olmuştu son bir iki günde; Maurice'in istediği gibi konuşmaya, onun görmek istediği biçime girmeye başlamıştı. «Daha çok genç» diye düşündü başını iki yana sallayarak, ama, kuru ve sinirli bir tonda çıkan kahkahasını hatırlayınca yumuşadı. Ansızın başlardı gülmeye. Deniz kenarındaki bir dalganın köpüğüne benzeyen siyah gözlerin-

de çocuksu bir parıltı bırakarak. «Maurice de öteki gençler gibi, belki daha duygulu, daha zeki.» Bununla birlikte ertesi gün ona hiç bitmiyecek gibi göründü ve ikizleri arabasına davet edip, kentte dolaşmayı önerdi. Düşündüğü bu değildi kuşkusuz; gerçekte Maurice ile karşılaşabileceğini umuyordu. «Bir sevgilisi olmalı. Onun yaşındaki bir genç için normal bu.» Akşam Maurice, gün doğar doğmaz resim yapmaya başladığını söyledi.

Orkestra, aralıksız çalıyordu. Atlıkarınca gibiydi çiftler, hep aynı figürleri yaparak durmadan dönüyorlardı: Uzaklaşıyorlar, sonra gülerek geri dönüyorlardı. Xenia ve Maurice, şaşı gözlü ikizlerin boş bakışlarına ve sevimli sevimli gülümsemelerine aldırmadan ayrı bir yere oturdular. Müzik susuncaya dek konuşmalarına devam ettiler. Pencere kenarında oturan Xenia, otelin bahçesinden gelen dalgaların gürültüsünü ve yaprakların hışırtısını dinledi.

Artık ayrı kalamıyorlardı; üç gündür Maurice eski ve küçük Fransız arabasıyla otele geliyor, birlikte dolaşıyorlardı; yemek zamanı hoşlarına giden herhangi bir kır lokantasında duruyor, konuşuyor, eğlenip, gülüyorlardı.

Durup dururken, «Xenia,» demek hoşuna gidiyordu delikanlının. «Sana neden bu adı koymuşlar?» diye sordu bir keresinde:

«Ailenizde Rus var mı?»

«Hayır,» dedi Xenia gülerek: «Eski bir romandaki kadın kahramanın adı. Annem bana hamileyken okumuş.» Ve yaşamındaki pek çok şeyin, bu herkesçe bilinmeyen isim nedeniyle değer kazandığını, belki de pek çok şeyi ona borçlu olduğunu düşündü. Veroli'de herkes şaşırmıştı. «Xenia mı? Ne biçim isim bu?» Sonra kimi, **güzel** demiş, kimi de

çirkin. Ama bir şeyler söylemişti tanıyan tanımayan.

«Xenia,» dedi Maurice, «yabancı demek.»

«Belki de bu nedenle olacak kimseyle arkadaşlık yapamam.»

«Ben çocukken, yalnız kalabilmek için, başımın ağrıdığını bahane ederdim,» dedi Maurice. «O zaman iki kişilikli duyardım kendimi, biri içime girip oturmuş olurdu sanki: Aklı başında, canlı, yürekli bir çocuk olurdu bu. Adı da: René. Bu çocuk benim yapamadığım her şeyi yapardı: Benzeri bir kişiliğe sahip olmak istediğim insandı o. Her şeyden önce özgür ve sonra ressam...» diye ekledi gülümseyerek. «Örneğin ben annemle gezmeğe gidiyorum, René yanımda, benimle birlikte yürüyor. Ara sıra hoşuma giden bir yer oluyor, durup oturmak istiyorum, ama annem kolumdan çekiyor. O zaman René'ye 'sen kal,' diyorum. Benden ayrılıyor, boya kutusunu açıp, resim yapmaya başlıyor. Ben, sanki hıncımı almışım gibi, rahat ve huzurlu adımlarla annemle yürümeye devam ediyorum. Budalaca şeyler değil mi? Bunları anlattığım ilk kişi sensin.»

Maurice sık sık konuşmasını yarıda kesiyor. «Hep ben konuşuyorum... oysa seni tanımak, çocukluğunu öğrenmek isterdim,» diyordu.

«Taşralı bir kızın hayatı, bütün öteki kızların hayatına benzer,» dedi Xenia bakışlarını yerden kaldırmadan. Horsch'un uydurduğu o saçma hikâyeyi anlatmak istemiyordu. Ona Veroli'den ve evlerinin karşısındaki kavak ağaçlarından söz etti.

«O ev hâlâ duruyor mu?»

«Evet,» dedi Xenia, «bizimkiler orada oturuyor,» Ama çocukluğundan söz etmedi.

«Bir zamanlar Vandea'da bir şatomuz vardı.

Şimdi herkese açık; cumartesi ve pazar günleri ziyaret edilebiliyor. Son gidişimde ben de para verip girdim... Birkaç turist vardı, bir de yaşlı bir bekçi, bize rehberlik etti. Tanımadı beni kuşkusuz —şato satıldığında ben on yaşında bile yoktum— ona, burada oturan aileden yaşayan biri olup olmadığını sorduklarında, «Kont Maurice,» diye karşılık verdi. Bir zamanlar yaşadığım odaları teker teker dolaştım, kuleye çıktım. Kule, içimdeki René ile konuşarak sık sık dolaşmaya çıktığım sık ağaçlıklı bir parka bakıyordu: Orada beni içeri girmeye zorlayan çanın sesini duyunca şatoya geri dönerdim. René ise resim yapmaya devam ederdi... Kulenin dibindeki çimin yeşili öylesine güçlü göründü ki bana, bir an kendimi aşağı atmak istedim... kendimi nasıl tuttuğumu bilmiyorum.» Bu olanları hatırlamak altüst etmişti Maurice'i. Dudakları üzüntüyle gerildi.

«Neden yapmak istedin bunu?»

«Bilmiyorum. Belki de o ulu duvarlar arasında, benim kanımdan olan insanlar arasında geçen hayatım o an bana çok yararsız ve boş göründüğü için. Ama belki de... neyse, anlatmaya değmez sanırım...»

«Devam et lütfen Maurice, anlattıklarını çok ilginç buluyorum.»

«Turistler bir ara duvarlarda, dedelerimin, arabada ya da çalışma odasındayken çizilmiş tablolarını görünce sordular: 'Kont Maurice ne iş yapıyor?' 'Hiç bir şey...' diye karşılık verdi yaşlı bekçi omuzlarını kaldırarak. Gerçekten hiç bir şey yapmıyorum, hiç bir işe yaradığım yok. René bile yardım edemedi bana: Aslında şöyle böyle bir ressam olmaktan bile korkuyorum, orta değerde bir sanatçı olmak dayanılmaz bir şeydir. Çok iyi tenis oyna-

dığım doğru,» dedi gülümseyerek. Sonra ekledi: «Başarıya ulaşmak için yoksul olmak gerektiğine ben de inandım artık. Hangi alanda olursa olsun, gösterilen bütün çabalar, bir parça ekmek parası kazanmak içindir. Yaşamak için... Benim orta sayılabilecek bir servetim var. Ama bu orta sayılabilecek güvenlik, benim yıkımım oluyor bir bakıma. İnsan bir şeyler yapmak için orta halli olmamalı, ya yoksul ya da hiç olmazsa parasıyla gerçekleştirebilmek için çok zengin olmalı... Oysa ben, ne yapıyorum? Dünyadan elimi eteğimi çekip, resim yapmak isterdim; oysa dışarı çıkıyorum, insanların arasına katılıyorum, her zaman daha boş duyuyorum kendimi, daha çok alçaklaşıyorum sanki... Bu nedenle, eğer bu hayatı sürdürüyorsam, sonunda beni doyuracağına inandığım içindir; ya da hiç olmazsa eğlendireceğine...»

«Hepimiz için öyle değil mi sanki?» diye onayladı Xenia: «Sürdürdüğümüz hayat, haberimiz olmadan, kendi kişiliğimizin temelleri üzerinde kurulmuştur. Oysa düşünü kurduğumuz yaşam, estetik bir istekten başka birşey değildir.»

Arabayı sık bir çamlığın eteğinde durdurdular, çamlık, öğle sonrası güneşiyle gümüş gibi parlayan denize bakıyordu.

«Hem sonra, düşünü kurduğumuz hayat nedir?» dedi Maurice yarıda kalan konuyu yeniden ele alarak: «İnsanın içinde böylesine karşıt özlemler olmaması gerekir. Resim yaparken, güneşin ve temiz havanın özlemini çekiyorum; tenis oynarken yarım kalmış tabloları, müzelerdeki eserleri düşünüyorum ve o zaman orada topu ağlardan aşırmak uğruna saatlerce boş yere zaman kaybettiğime üzülüyorum. Bugüne dek, içimden hiç bir ciddi duygu geçirme-

dim.» Bir eliyle Xenia'nın yanağını okşuyordu: «Aşkın büyük eserlere esin kaynağı olduğu söylenir. Şu anda çizdiğim tablolar için böyle bir şey söylenemez: Tersine, aşık olan bir sanatçının ortaya iyi bir şey çıkaramayacağını düşünürüm hep. Ama gerisinin ne önemi var sanki?»

Nis'ten ayrılma düşüncesi, ürkütmeye başlamıştı Xenia'yı. Kalan iki hafta da göz açıp kapayıncaya dek geçiverecekti, son üç gün gibi: Bir solukta.

Üzüntüsüne engel olmak istiyordu Maurice: «Her kış Nis'e geleceksin değil mi? Yapabilir misin bunu?»

«Evet, evet... Ama kış, daha çok uzak.»

«Kış mı dedin?!...» dedi yeniden Maurice ve kahkahalarla gülmeye başladı: «Sen, bu ayın sonunda gidiyorsun, bir iki hafta sonra da ben gelirim Milano'ya. Mayıs ve haziran, İtalya'nın en güzel aylarıdır: Bölgedeki müzeleri gezer, küçük kentleri dolaşırız... Veroli'ye bile gidebiliriz, senin eski evini, kavak ağaçlarını görmek istiyorum... Sonra yukarılara doğru çıkarız. Ben bu yıl gemiye binip, Arjantin'e gitmeyi düşünüyordum: Llao-Llao dedikleri bir yarım adaya; üzerinde daracık, uzun göller var. Ama vaz geçtim gitmekten, Milano'ya geleceğim: Şöyle çok pahalı olmayan bir atölye bulabilirsem, Milano'da iki üç ay kalabilirim.»

Maurice, Milano'da Horsch'un bulunduğunu bilmiyordu. Horsch'da, oturduğum dairenin anahtarı vardı ve artık her gece geliyordu. O olmasaydı, Nis'e adımını atamazdı Xenia. Son birkaç gün içinde çok şey keşfetmişti: Yoksulluk, gençliğinin tadını çıkarmasına engel olmuştu. Xenia henüz yirmi üç yaşındaydı, ama gençliğin tadını alamamıştı. Maurice

sevgilisi olabilirdi, ya Horsch? Yalnızca arkadaşı... Eğer Maurice gerçeği öğrense, bırakır giderdi onu gözünün yaşına bakmadan. «Düşüncelerinden tekinin bile bana ait olmamasına dayanamıyorum,» demişti. Ve Xenia hiç bir şey veremiyordu ona, çünkü sahip olduğu her şey kendisine ait değildi: Geçmişi bile.

O akşam Maurice, onunla yalnız kalmak için sabırsızlanıyordu. Sonunda ikizler yatmaya gidince, anneleri briç oynayanların arasına katıldı. «Gidelim,» dedi Maurice: «Benim evime gidelim. Sabah erkenden otele getiririm seni. Beyaz bir renge bürünen denizi, balıkçıların sandallarla balığa çıkışlarını izleriz birlikte.»

Kararsızdı Xenia. «Güneş doğarken, üzerimde şifon giysiyle otele dönmek hoşuma gitmez,» diye karşı koydu, eteğinin bir kenarını hafifçe yukarı kaldırarak.

«Neden yukarı çıkıp üzerini değişmiyorsun?»

«Çünkü sonra, dışarı çıktığımı görebilirler... Biliyorsun, oyunları gece geç vakitlere kadar sürer...»

«Haklısın. Yarın öğle üzeri seni almaya gelirim, yemeği dışarda yeriz; ama öbür gün ne yapacaksın, biliyor musun? Ansızın Milano'dan çağrıldığını söylersin, herkesle vedalaşırsın; gidiyormuş gibi yapar, bana gelirsin.» Gülüyordu. «Oldu mu?»

Başıyla onayladı Xenia.

Oysa kabul etmemesi gerekirdi. Yoksa geceleri, Horsch'un arkadaşlarının konuşmalarını dinlediği kulübe ayağını atamıyacak; Horch'un ellerini, kalçalarında hissetmekten duyduğu dayanılmazlığı duymıyacaktı artık. O sırada, içinde biriken nefret çığlığa dönüşecek, «Hayır,» diyecekti: «De-

fol!» Horsch karşılık vermeyecekti kuşkusuz, başını önüne eğecek çekip gidecekti ve o zaman karanlığa doğru yuvarlanacaktı Xenia. Öte yandan Raimondo ona karşı yalnızca cömert değildi: Ciddiydi, iyi yürekliydi, şu dünyada insanca yaşamasını sağlamıştı, ötekinden farklı ve saygı duyulan bir kadın yapmıştı onu. Daha başından, kendisine düşen payı kabul etmişti: Parada fedakârlık ona, namusta fedakarlık Xenia'ya düşüyordu. Hem sonra, kendisini olduğu gibi gösterdiği tek insan Horsch'du. Aralarında derin bir benzerlik keşfetmişti genç kadın: Horsch gibi, Xenia için de, düşlenen hayat, hangi yolla olursa olsun, istenilen düzeye gelme olanağından başka bir şey değildi. Geceyi yarı uyanık geçirdi; sabaha karşı ağırlaşmıştı göz kapakları, Maurice belirdi karşısında: Arjantin'de, Llao-Llao yarımadasındaydılar, o yüzüyor, başında kocaman bir hasır şapka bulunan Maurice güneşin altında resim yapıyordu. Ansızın denizden, şatonun kulesini gördü: Pencere korkuluğundaydı Maurice, boşluğa doğru sarkıyordu.

Sıçrayarak uyandı: Küt küt vuruyordu yüreği göğsünde. Geç kalmış olmalıydı: Sabah, güneş ve ilkbahara özgü kokularla ağırlaşmış gibiydi. İçindeki huzursuzluğu, yıkılmışlığı cesaretle yenmesi gerekiyordu: Telefonu kaldırdı, Horsch'u istedi. Nis'in artık kendisine sevimsiz göründüğünü söyledi, daha fazla kalmak istemiyordu. Bir gün sonra festival yapılacağı için, akın akın insan geliyordu. Kalabalık, gürültü... Çekilmez olmuştu Nis. Milano'ya dönüyordu.

«Bu gece beni karşılamak için Cenova'ya gelir misin?»

«Nasıl istersen,» diye karşılık verdi Horsch.

Sesi boğuk çıkıyordu, Xenia'nın kuşkulanmaması için sevincini belirten birkaç kelime geveledi dudaklarının arasından.

«Öyleyse, şimdilik hoşça kal... Teşekkür ederim,» dedi Xenia yürekten. Böyle bir öneride bulunmak aklından bile geçmemişti, ama zorunluydu buna; güvenemiyordu kendisine, Cenova'dan Milano'ya uzanan otoyola girmeden, geri döneceğinden korkuyordu.

Yatakta oturdu, ayaklarını yukarı çekip ellerini dizlerinde kenetledi; gider gitmez yapacağı işleri geçiriyordu aklından. «Milano'da kendime yeni giysiler alacağım, benim için bundan daha eğlendirici bir şey yok.» Sonra Maurice geldi aklına, kararlaştırdıkları gibi, öğleden sonra onu almak için otele geleceğini düşündü. «Gitti mi? Nasıl gidebilir? Ne zaman?»

Evet, gitti, kaçtı. Eğer orada kalsaydı, bazı budalalıklar yapabilirdi. Milano'ya gittiği zaman, Cortina'daki villa için hemen mimarla konuşması gerekiyordu: Horsch her şeyi istediği gibi seçebileceğini, istediği biçime karar verebileceğini, söylemişti. Mükemmel insandı Raimondo. Ama Raimondo ile elele verip deniz kenarında koşamazdı: Çok gülünç olurdu. Maurice tenis oynarken, beyaz çoraplarının üstünde kalan bacakları bronz rengiydi, gençti... «Gençlik karın doyurmaz ki!» diye düşündü. «Sahilde koşmanın ne önemi var sanki?»

Bununla birlikte, otelin kapısında, Maurice'in yüzünün aldığı biçimi hayalleyemiyordu: «Gitti mi?...» Tiyatrodan döndüğü gece, onu bahçe kapısında beklerken takındığı tavır olmalıydı yüzünde. Belki de Maurice, kendisinin önerdiği yalandan gitme hikâyesini hatırlayacak, eve koşacaktı. «Xe-

nia!» diye bağıracaktı stüdyosundan içeri girerken. Xenia olmayacaktı. Saatler geçecek ve Xenia gelmeyecekti: Gerçekten gitmiş. «Ya arkamdan gelirse?» diye sordu kendi kendine: «O zaman hemen gitmeliyim, yok yok... yarın da gidebilirim. Maurice beni arayamaz: Milano'daki adresimi bilmiyor, telefon numaram rehberde yok... Öyleyse bu akşam gidebilirim. Önce Maurice'in evine giderim, sonra otelden bavullarımı alacağımı söyleyerek döner, arabaya atladığım gibi sessizce sıvışırım.»

Ama sonra gitmekten vazgeçebilirdi; oysa, gençliğe, aşka ve kapalı bir kapı ardında gizlediği duygulara, mutlu anlara veda etmeliydi. Raimondo'nun kendisini Cenova'da beklediğini düşününce korkuyla irkildi: «Yorulmadın değil mi sevgilim?» Raimondo seviyordu onu. Kendisinin henüz bilmediği aşkı, davranışlardan keşfetmek çok kolay geliyordu ona. «İhtiyarlığın lüksü,» diye düşündü valizini hazırlamaya başlarken:

«Hesabımı hazırlayın, lütfen...»

.....

«Valizlerimi kapatmama yardım eder misiniz?»

.....

«Lütfen valizlerimi aşağı indirin.»

Arabada bir an durdu, çevresine bakındı. Yakıyordu güneş, ama palmiye yapraklarını tatlı kıpırtılarla oynatan hafif bir esinti vardı; çok çabuk karar vermişti, ama saçmaydı bu, budalalıktı. «Hiç olmazsa Maurice'i görmeli, ona demelisin ki...» Tersine, hemen gitmeliydi buradan. Bu kaçış öncekilerden çok daha üzücü olmuştu onun için, çünkü bu kez kendinden kaçıyordu Xenia ve hayatının sonuna dek kaçacaktı.

Otelin girişinde duran kapıcıyla hamallar, ara-

banın hareket etmesini bekliyorlardı. Birbirlerine sorar gibiydiler: «Daha ne bekliyor?» Ama çok güçtü çekip gitmek. Buğulu gözlerle, birkaç metre ötesini bile göremeden gitmek güç geliyordu ona. Motoru çalıştırdı, el frenini çekti; araba geniş asfalt yolda kayarken, kaloriferin düğmesine bastı.

Sistina caddesindeki evde, bekleyiş, gelenek haline gelmişti. Ines kadın, artık evde, yolda, dükkanda iç savaştan söz ediyor, bazı yorumlarda bulunuyordu. Kimi, onun konuşmalarını gülünç buluyor, çoğu ise yaşlılığına veriyor, bunadığını söylüyorlardı.

Bununla birlikte, oğlu uzakta olmasına rağmen, henüz cesaretini yitirmiyen tek kişi oydu. Kızlar bitkindiler. Akşam olunca, Pepe, Luis ve Ignacio'nun resimleriyle süslü yemek odasının köşesindeki sobanın çevresine oturuyorlardı. Pilar Pepe'ye boyunbağı örüyor, Vinca ise gece geç vakitlere dek öğrencilerinin ödevlerini düzeltiyordu. Ara sıra oturduğu yerden, yoldan geçenlerin konuşmalarına kulak verir ya da pencereleri araba farları ile aydınlanan karşı evleri seyrederdi. Bir aydır Luis'den haber gelmez olmuştu.

Kızlar çok üzüldüğünde, fal açardı Ines kadın; sobadan uzak kalmamak için, bu işi dizlerine koyduğu mukavva kutunun üzerinde yapardı. Her zaman aynı şeyleri söylüyordu: Dönüş, neşe, kapıyı çalan bir erkek. Ama yine de, iskambil, tek umut kapısıydı onlar için.

«Benim için bir şey var mı?» diye soruyordu Vinca; o zaman Ines kadın yan yana gelen iki kupayı ve üç karoyu göstererek; üç gün içinde postadan haber var derdi.

Üç gün gelip geçiyordu, sonra bir üç gün daha: Luis yazmıyordu, Pepe de artık mektuplarında ondan hiç söz etmiyordu; çünkü biri cephede öteki Cordova'daydı. «Luis'in ne yapacağını bilirim ben,» diyordu Vinca kendi kendine cesaret vermek için,» mektup yazmaz, sonra günün birinde ortaya çıkıverir.»

Ines'le kızı da, Luis'in böyle bir kişiliği olduğunu söyleyerek, Vinca'nın konuşmalarını onaylıyorlardı.

Fakat bir gün Vinca öfkeyle bağırdı: «Yeter artık! Doğru değil bu yaptığınız, yalvarırım söyleyin bana! Başına mutlaka bir felaket geldi, pekâlâ biliyorsunuz bunu siz.»

Aynı akşam, Ines kadın ses tonunun doğal olmasına dikkat ederek: «Bu gece sinemaya gidelim mi?» dedi, ama yüzündeki yapmacıklığı değiştiremiyordu.

«Gidelim mi?» dedi yeniden gülümseyerek; bu kez sesi gerçekten istediği gibi içten çıkmıştı. Kızların yeniden hayata bağlanmalarını, ne pahasına olursa olsun yaşamayı sevmelerini istiyordu.

Ne Pilar karşılık verdi, ne de Vinca. «Peki öyleyse, bundan söz etmeyelim artık. Hiç söylememiş olayım,» dedi Ines kadın homurdanarak.

Ertesi gün Pepe'den mektup geldi. Vinca, Luis'in başına bir şeyler geldiğini ve Pepe'nin bunu bildiğini düşünüyordu. Öylesine sabırsızlanmıştı ki, daha Pilar mektubu okurken sordu: «Ne haber?»

«Her zamanki gibi.»

«Yani?»

«Yeni bir şey yok.»

«Luis'den bir haber var mı?»

«Luis'den mi? Hayır, hiç bir şey yok.»

Ama Pilar'ın kuşkulu tavırları Vinca'nın gözünden kaçmamıştı.

«Doğru değil,» dedi soluk bir yüzle.

Pilar'ın, mektubu aceleyle katlayıp soğuk bir tavır takınmasından kuşkulanan Ines kadın, olağanüstü bir şeyler olduğunu kavramıştı:

«Neler saçmalıyorsun Vinca? Neden yalan söylesin sanki?»

Vinca, onun sözlerini önemsememiş görünerek dayattı: «Mektubu ver, okumak istiyorum.»

«Hayır.»

«Luis konusunda ne yazıyor?»

«Hiç bir şey.»

«Yemin et.»

«Neye?»

«Luis'den söz etmediğine.»

«Neden inanmıyorsun Vinca,» dedi Ines kadın iki kızın konuşmalarını keserek, «iki nişanlının birbirine yazdığı sevgi, özlem dolu bir mektup işte. Pilar utanıyor olmalı...»

İnatla dayatıyordu Vinca: «Yemin et.»

«Yemin etmeme gerek yok.»

«Öyleyse mektubu ver okuyayım!» diye bağırdı tehdit edercesine. Sonra ses tonunu değiştirerek, «Yalvarırım söyle Pilar,» dedi.

«Söyleyemem.»

Vinca, ellerini yanaklarına bastırıp, çığlık çığlığa sordu: «Yoksa öldü mü?»

Vinca'nın bayılıp yere düşebileceğini düşünen Ines kadın, genç kızın yanma geldi. Ama Pilar, yüzü solgun başını salladı:

«Hayır, hayır, sakin ol Vinca!»

«Yemin et!» dedi Vinca yeniden: «Pepe'nin ölüsü üzerine yemin et!»

«Yemin ederim.»

İnanmamıştı Vinca, ana kızın aralarında işaretleşebileceklerinden kuşkulanarak, gözlerini Pilar'dan ayırmıyordu. «Öyleyse söylesene Pilar,» dedi Ines kadın sabırsızlanarak: «Ne olmuş?» Kızının garip tutumu ve yüzündeki anlam karşısında, Luis'in hayatta olması olanaksız gibi görünüyordu ona.

«Luis'in sağlığı iyi,» dedi Pilar yavaşça. «Yalnız bir şey var.»

«Önemi yok,» Yürekten konuşuyordu Vinca, «başka ne olursa olsun önemi yok, yeter ki yaşasın. Ama belki de yalandan yemin ediyorsun; eğer öyleyse seni hiç bir zaman bağışlamam.» Ve, yalvarmaya başladı yeniden: «Pilar, yalvarırım bana gerçeği söyle.»

Derin derin soludu Pilar, konuşacak gücü kalmamıştı. Dışardan, elindeki malı satmaya çalışan seyyar satıcının kısık sesi geliyordu. Sonunda Pilar kendi kendine konuşuyormuş gibi mırıldandı:

«Evlenmiş.»

«İlk önce gerçek olduğuna inanamadım: Nasıl inanabilirdim ki? Onu unutmaya alışmam için acı bir buluş diyordum kendi kendime. 'Kiminle evlenmiş?' diye sordum, 'Soledad Montalvo imiş adı, Pepe başka bir şey yazmamış' dedi Pilar, o zaman gerçek olduğunu anladım. Soledad, yaşamı boyunca değer verdiği tek kişiydi Luis'in. Bizim serüvenimiz ise, çiçeklenmeden geçivermiş, kısacık bir mevsim gibiydi.»

Üzerinde yine o eski sabahlığı vardı; yere oturmuş, önündeki komodinin çekmecesinden Luis'in mek-

tuplarını çıkarıp yeniden okuyordu. Şaşırmıştı Silvia, arkadaşını nasıl avutacağını bilemiyordu. Eğer Luis ölmüş olsaydı, belki de daha kolay olacaktı: Aralarındaki aşk, bütün heyecanı ve sıcaklığıyla kalacak, yaşayacaktı daha: İçinde yaşatacaktı onu Vinca, hatıralarında. Oysa şimdi yalnızca Luis'i değil, aralarındaki aşka, sevgiye katkıda bulunan her şeyi kaybetmişti. «Vinca çok durgun, korkuyoruz» demişti ona Pilar telefonda ve hemen gelmesini istemişti.

«Bana karşı çok iyiler,» dedi Vinca yeniden konuşmaya başlayarak. «Sık sık et suyuyla haşlanmış papatya suyu içirip, zorla yatağa yatırıyorlar. Ne garip değil mi; ne zaman ruhî bir sarsıntı geçirsek, durumumuz, başkaları için önem kazanır, ellerinden gelen her türlü olanağı kullanırlar...» Sonra mektupları gösterdi: «Bu sonuncusu. Evlenmeden on gün önce geldi. Bak, sana yazdıklarını çevireyim. Dinle,» Bakışlarını satırlarda gezdirdi: «'Vinca, sevgilim, bekle beni. Oraya döndüğümde, her şey başlangıçtaki gibi olacak? Ve daha aşağıda... İşte, dinle! 'Ne olursa olsun, seni sevdiğime inan.' Şimdi ne demek istediğini anlıyorum. Bir daha yazmadı artık.» Titriyordu, soğuktan dudakları morarmıştı: İri damlalar halinde yanaklarından inen gözyaşlarını sildi, alnını Silvia'nın dizlerine dayadı. «Gebersem daha iyi artık: Yaşayıp da ne yapacağım?» diye sordu kesik kesik: «Yaşamak bana dayanılmaz gibi geliyor. Bilmezsin Silvia... Anlayamazsın...»

Belluzzi'nin karısının, intihar ettiği gün söylediği kelimeleri, şimdi Vinca'nın ağzından duyuyordu: «Sen bilmezsin... anlayamazsın...»

«Onu hâlâ seviyorsun...» dedi Silvia, başını iki yana sallayarak.

«Bunda garip olan ne? İhanete uğradık diye sevmeye hakkımız yok mu? Tersine Silvia, insan böyle anlarda daha çok seviyor, daha sıkı bağlanıyor hayata... Olanları nasıl unutabilirsin? Ve Luis'in beni hâlâ sevmediğini kim söyleyebilir? Son mektubunda yazdıklarını duymadın mı? 'Ne olursa olsun...' diyor. Belki de Sol ile zengin olduğu için evlendi.»

«Sen bunu onaylıyor musun?»

«Hayır: Aşk başka şeydir, para başka şey. Ama onu hiç bir şekilde suçlayamam, çünkü bir insan, başkalarının bildiği bir şeyi bilmeyebilir. Önemli olan aşktır. Demek, yine de kazançlı olan benim... Şimdi kendimi, başka bir kadının Luis ile yaşadığı, yanında uyuduğu fikrine alıştırıyorum...» Birkaç dakika konuşmasına ara verdi; gözleri iri iri açılmıştı. «Belki de hikâyedir tüm anlatılan. O kadını tanımıyorum, varlığından haberim yok. Bizimki öylesine temiz ve içten bir arkadaşlıktı ki, ansızın bitivermesi olanaksız gibi görünüyor bana. Luis, kendisinden başka sevdiğim erkek olmadığını biliyordu.»

«Her zaman böyle söylenir, oysa zaman geçince...»

«Kimsem yok benim,» dedi Vinca yeniden, arkadaşının sözünü keserek: «Çocukluğumda da yalnızdım, kimse ilgilenmezdi benimle. Bir gün teyzelerim, akrabalarım ve babam beni kucaklayıp, okşamak istediklerinde, ağlayarak kaçtım yanlarından. Bu alışılmamış ilgi, sevgi gösterisi kuşkulandırmıştı beni. «Olağanüstü bir şey oldu galiba,» diye geçirdim içimden. Gerçekten de annem ölmüştü. O günden beri, ne zaman çevreme birileri toplansa, korkarım. Grimaldi'ye gelmeden önce, yaşamak beni ürkütmüştü hep... Şimdi bu korku yeniden sardı benliğimi... Elimden bir şey gelmiyor artık, korku be-

nim alın yazımmış.» Silvia arkadaşına döndü: «Alınyazısına inanmamak gerek. Bu bence, insanın hayatla olan mücadelesini köstekleyen, insanı yalnızlığa sürükleyen budalaca bir kavram.»

Vinca başını salladı: «Alınyazısı belki de tembellikten başka bir şey kazandırmıyor insana, ama biz İspanyollar, daima **Manana,** deriz, yani yarın. Umudumuzu yarına bırakırız, bizim lehimize bir durum ortaya çıkacağına inanarak. Ben şimdi uyumaktan başka bir şey istemiyorum. Kendimi öldürmeyi düşündüm. Öldüreceğim, ama yapamıyorum, çünkü yukarıda Tanrı var. Sen inanmazsın Tanrıya, şimdi bana bilimsel açıklamalar yaparak dünyanın kendiliğinden oluştuğunu kanıtlayabilirsin: Çeşitli olaylara dayanarak, aşağı yukarı bir tarih bile verebilirsin. Ama ben yine de dünyayı, Tanrının yarattığını düşünecek, Tanrının varlığına inanacağım. Kanıtı şu: Eğer Tanrı olmasaydı, daha ilk anda kendimi pencereden aşağı atmış olurdum.»

Ortalık iyice kararmıştı; Silvia ışığı yakmak için ayağa kalktı. «Ne yapacağım şimdi?» diye mırıldandı bakışlarıyla arkadaşını izleyerek; sanki yalnız başınaymış gibi konuşuyordu, ama Silvia'dan yardım istediği gözlerinden okunuyordu.

«Cordova'ya dönmeyi düşünmüyor musun?»

«Buraya gelirken babamın karısı, 'burası senin evin, bunu sakın aklından çıkarma,' demişti. Ama bunu söylemekle, artık o evde, kendiminmiş gibi davranamıyacağımı anlatmak istemişti... Hem sonra Cordova'da Luis var.»

«Karşılaşmaktan mı korkuyorsun?»

«Eğer gidersem, onu bizzat kendim arayacağım,» dedi Vinca kelimelerin üstüne basa basa: «Yalvaracağım ona ve diyeceğim ki, seninle birlikte yaşamak

istiyorum, ne şekilde ve nasıl olursa olsun umurumda değil, böylesine bile razıyım...»

Kapının zili çalındı. Posta, diye fısıldadı Vinca, Pilar açmaya giderken.

«Neden Grimaldi'ye dönmüyorsun?» diye sordu Silvia.

«Hayır, orada özgür değil insan, soluk almakta bile güçlük çekiyor... Ama burda da kalamam... Pilar ile aramızdaki ilişki, arkadaşlıktan daha da ileriydi, kardeş gibiydik. Öyle ki, şimdi kıskanabilirim onu, kin güdebilirim. Hatta nefret edebilirim... En iyisi buradan gitmem.»

«İçimizde en olgun olanı sensin, davranışların her zaman yerindedir,» dedi Silvia.

Acı acı gülümsedi Vinca: «Yok canım... Grimaldi'deki halimi ne çabuk unuttun?»

Hemen hatırladı Silvia, o günler canlandı gözünde: Vinca gülüyor, Vinca geç kaldı, Vinca dudaklarını boyadı, gözlerine sürme çekti Vinca ders çalışmıyor. Vinca masanın üzerine çıkıp dansederken rahibeler içeri girdiler eteklerini belinde toplayan Vinca'yı görünce aceleyle haç çıkardılar... Vinca bir gün demişti ki: «İspanyol bir gençle tanıştım, benim gibi İspanyol, adı Luis.»

Ağır ağır yürüyordu Silvia yüzünü ve bacaklarını kamçılayan rüzgara aldırmadan. Parası olsaydı Vinca'ya yardım ederdi kuşkusuz. Ama Vinca üzülmüyordu durumuna: «Çalışacağım ders vermeye devam edeceğim. Sinema için bazı çeviriler yapmak istiyorum. İyi para veriyorlarmış... Kentin dışındaki eski mahallelerin birinde içinde birkaç parça eşya bulunan bir odacık kiralamayı düşünüyorum. Luis

eski mahallelerde oturmayı severdi... Kim bilir belki bir gün döner» dedi mırıldanır gibi. «Burada projeleri var, notları bile duruyor... Fakülteyi yarıda bırakacağını mı sanıyorsun? Son mektubunda ne yazıyor, duymadın mı? Bana: 'Bekle beni' diyor.» «Bekleyecek misin?» dedi Silvia. Karşılık vermedi Vinca. Koridor boyunca yürüyorlardı. Biri önde, öteki arkada eşikte durdular. Israrla sordu Silvia: «Ya Tanrıya ne dersin?» Yere bakıyordu Vinca. Kısa bir seslikten sonra bakışlarını arkadaşına çevirirken mırıldandı: «Tanrı aşktır.»

İyi ama aşk nedir? Kendi kendine soruyordu Silvia. Luis, yaptığı işlere bakılırsa, ne istediğini bilmeyen bir gençti: Vinca'yı yüzüstü bırakmış, alçaklığını ortaya koymuştu. Korkaktı da üstelik, arkadaşları onun, orta sayılabilecek bir zekâya sahip olduğunu söylüyorlardı. Oysa Vinca'nın benliğinde Luis, körükörüne inandığı Tanrıya rakip tek insandı.

Grimaldi'de, cumartesi akşamları kızlar, yemekten önce günah çıkarmaya giderlerdi. Küçük kilise, giriş kapısının hemen yanındaydı: Rahibe Prudenzia, kızlardan kimlerin girip girmediğini görmek için eşikte durur, günah çıkarmaktan kaçınanları ikna etmeye çalışırdı. «Siz, Ortiz, günah çıkarmıyacak mısınız?» diye sorardı Vinca'yı kolundan yakalayarak. «Bugün pek iyi değilim, başım ağrıyor» derdi o da. Ama rahibe dayatırdı: «Haydi, haydi girin içeriye. Neden yarın sabah ayine katılmak istemiyorsunuz? Sizi uzun zamandır iyi görmüyorum: Bu baş ağrılarınızın sonu migrendir...» derdi alayla: «Ayin sağlığa kavuşmanıza yardım edecek.» Vinca gözleri morarmış bir durumda çıkardı kiliseden ve odasına

kapanır sinir krizleri geçirirdi. Luis'e telefon etmek Valentina'ya düşerdi hep. «Ona de ki, bugün olmaz, kendimi iyi hissetmiyorum.» Saatlerini kilisede diz çöküp tesbih çekmekle geçiriyordu. Ama sonunda, Luis kazanıyordu daima. Pazar günleri kızlar, yurdun eski duvarlarından kırlangıçlar gibi uçuyorlardı. Flört ettikleri gençlerle randevuları olanlar, yurdun merdivenlerini bir solukta iner, ceplerinde anahtar arayan kapıdaki rahibenin ellerine bakarlardı sabırsızlıkla. «Ne olur çabuk olun,» diye yalvarırlardı, kapıyı inadına ağır ağır açan yaşlı rahibeye, «çok acelem var.» Silvia, kadınların dünyasını anlıyordu artık: Bir gezegenin çevresinde ufacık bir yıldız gibi dönüp duruyordu hayatları. Ve bu gezegene AŞK diyorlardı. Saate baktı; ikiyi gösteriyordu. Öğle yemeği için Grimaldi'ye dönemezdi artık. Üstelik çok sinirliydi de. Bir akşam önce Belluzzi: «Yarın saat üçte bana gelin, sizinle konuşmak istiyorum,» demişti. Silvia zaten her gün saat üçte gidiyordu; öyleyse, bu özel davetin anlamı neydi? Ne söyleyebilirdi ki ona? Elinde kocaman bir demetle Trinità dei Monti'nin merdivenlerini inerken, buna benzer daha bir sürü soru geçirdi aklından. Önceki gün, bir demet mimoza almış, profesörün yazı masasına bırakmıştı. Şimdi onu çağırıp, katı bir davranışla bunun anlamını soracağından korkuyordu: «Bana söyler misiniz, bu ne demek oluyor?» Ona şöyle karşılık vermek isterdi: «Aşk.» Ama bunun gerçekten aşk olup olmadığından da emin değildi.

Son günlerde, şiirlere ve romanlara dayanarak aşkı tanımlamaya çalışıyordu. Herkesin aynı adı vermesine rağmen, ona daima farklı bir duygu gibi görünüyordu aşk. Tanrı konusunda da durumun aynı olduğunu, farklı düşüncelerin ortaya atıldığını dü-

şündü. «Tanrı aşktır,» demişti Vinca. Bu iki kelimeyi söylerken kendinden öylesine emindi ki, kimse bu sözlerle neyi kastettiğini, bu sözlerin tam ve gerçek anlamını bilemezdi. Herkes aynı şeyi yapıyordu, hem de büyük bir utanç içinde, ama yine de aşık olup sevmeyi, sevilmeyi seçiyorlardı.

Piazza Navona'daki taş bir bankın üzerine oturdu. Yorgundu: Çalışma masasında geçirdiği uykusuz geceleri düşündü. Tatilini geçirmeye gittiğinde bebek beklediği için hiç bir iş yapmadan oturan kız kardeşi Immacolata'yı kıskanması, hayrete düşürmüştü onu. Vücudunda bir canlının olgunlaştığını hisseden birisinin, ne gibi düşünceleri olabileceğini soruyordu kendi kendine. «Ne düşünüyorsun?» diye sormuştu ona. Şaşırmıştı Immacolata, kekeledi: «Ben mi?!.. Bir şey düşündüğüm yok.»

Silvia da düşünmemeyi çok isterdi, Immacolata gibi, gelecekteki hayatın ona hazır olarak sunulmasını beklemek. Oysa şu ya da bu yolu seçmeden önce, iyice düşünüyor, inceliyor, yıpratıyordu kendini. «Gelecek için program yapmak yararsız,» demişti ona Emanuela: «Bir yerde göreceksin ki, hayatını düzene sokmak ve tasarı yapmak için kafanı patlatmış olsan bile, hayat sana hükmedecek, ne yapacağına o karar verecek... Ve ne yazık ki, alınan kararlar bize hep mantıksız görünmüştür.»

Gerçekten de Roma'da kalmak çok mantıksız gibi görünüyordu Silvia'ya. Oysa Belluzzi'den ayrılmamak için kalmaya karar vermişti.

Uzun süredir değişmişti profesör: Bundan emindi artık. İlgisiz, hayattan kopmuş görünmüyordu ona. Bir gün önce, pencereyi açmış, yoldan geçenleri izlemeye başlamıştı: «Bu yıl ocak ayı çok tatlı geçiyor,» dedi az sonra, elleriyle pencerenin pervazına

yaslanarak. Benliğine huzur veren doğaya bakmak için, sık sık yazı masasındaki dosyalardan, notlardan uzaklaşıyordu. Ve Silvia durumu kavradığını sanıyordu.

İki hafta önce, kapı zilinin çalındığını duyan Silvia, hizmetçi olmadığı için, açmaya gitti. Bayan Belluzzi'nin adına yazılmış bir mektup verdi postacı. Kapar gibi almıştı mektubu elinden Bayan Belluzzi. Büsbütün iyileşmişti artık. Işıl ışıl parlıyordu gözleri, gençleşmiş gibiydi. Bir gün sonra çalışma odasına girerek, «Dinleyin Bayan Silvia,» dedi alçak sesle: «Sizinle açıkça konuşabilirim artık... Her şeyi biliyorsunuz, beni anlıyorsunuz değil mi?... Şey... Eğer bana bir telgraf gelirse, saklamanızı ya da kocamın olmadığı bir zaman bana vermenizi rica ediyorum.»

Birkaç gün sonra sözünü ettiği telgraf gelmiş, Dora her gün öğleden sonra dışarı çıkmaya başlamıştı: Her zamankinden farklı boyuyordu yüzünü ve özenle seçiyordu giysilerini. Evden çıkmadan önce çalışma odasına girip, kocasını saçlarından öpüyordu. «Hımm... bu parfüm çok güzel kokuyor,» demişti profesör, karısı arkasından kucaklarken. «Fransız; **amour, amour!**» demişti Bayan Dora odada iç gıcıklayıcı bir koku bırakıp uzaklaşırken, ardından şuh bir kahkaha atmıştı. Ama o gün profesör ilk kez karısının davranışlarına karşıymış gibi görünüyordu. «Bugün de gidiyor,» demişti derin bir iç çekişle: «Kim bilir saat kaçta dönecek!»

Bir anda Silvia, Belluzzi'nin, o zaman ne demek istediğini hatırladı. Açıkça söylemiyordu kuşkusuz: Birkaç kısa işaretle, hatta sessizce anlaşmaya alışmıştı her ikisi de. «Beni yalnız bırakma,» demek istemişti profesör. Artık onun hayatında önemli bir yer tuttuğunu biliyordu Silvia; belli belirsiz de olsa,

onu koruması gereken tek kişinin kendisi olduğuna inanıyordu. Gerçekten de, karısının işlemekte olduğu o korkunç suçtan koruyordu gerçeği kitapların, çalışmaların ardına gizleyerek. Belki de o bir demet mimoza, kendisinin tanımlamaya cesaret edemediği duyguları profesöre anlatmaya yardım etmişti.

Oturduğu taş banktan kalktı. Fiumi çeşmesindeki su, kulakları sağır eden bir gürültüyle akıp gidiyordu; hafif bir rüzgar su serpiştirdi yüzüne, paltosuna. Düşündü Silvia: «Bu su, bu gürültü, belki de başından beri suskun kaldığı, ilgi göstermediği bir kentin gizli bir sesiydi; ama anlayamıyordu ne demek istediğini, çeviremiyordu çeşmeden gelen sesleri kendi diline.

Çeşmenin kenarından yürümeye başladı: Gelişi güzel yığılmış kayaların üzerindeki heykellerden birine takıldı gözü; korku ve şaşkınlığı anlatmak ister gibi duruyordu heykel! Silvia'nın hayat karşısındaki durumu da böyleydi işte. Ama çevresindeki insanlar, hiç bir şeyden korkmuyormuş gibi sürdürüyorlardı hayatlarını. Belki de sevdikleri için her şeyi basit görüyorlardı. Kendisine yalnızca bir kez aşktan söz edildiğini düşündü; o zaman anlayamamıştı sevginin ne olduğunu.

Dokuz yaşındaydı; küçük ve çelimsiz olmasına rağmen, erkek çocuklarla oynardı. Çünkü içlerinden biri onun erkek gibi hızlı koştuğunu söylemiş, günlerce övmüştü. Bruno'ydu adı: On iki yaşında, uzun boylu ve temiz giyimliydi. Pazar günleri, yanlarında aileleriyle birlikte ayinde ya da geniş Corso caddesinde karşılaştıklarında, göz ucuyla bakıyorlardı birbirlerine, koğuşları gezen gardiyanların etrafa kaçamak bakışlarla göz gezdirdikleri gibi. Oysa öteki günler, oyun oynamaya yarayan kocaman toprak

alanda karşılıklı koşarlar, öylesine soluk soluğa kalırlardı ki, tek kelime konuşamazlardı. Daha sonra öteki arkadaşları gelir, «Fransız savaşı» oynarlardı. Önce kuru bir dal parçasıyla toprağa sınır çizilir, sonra iki gruba ayrılırlardı: Silvia, Bruno'nun yönettiği grubun içinde olurdu daima.

Bir keresinde Bruno, düşmana esir düştü; komutanı kurtarmak için, sınırı aşıp, düşman saflarına girmek ve bayrağı ele geçirmek gerekmişti. Silvia başını öne eğerek son hızla koşmuş ve garip bir zafer çığlığı atarak bayrağı kaptığı gibi geri dönmüştü. Ancak, kendi topraklarına girerken ayağı burkulmuş, yere yuvarlanmıştı. Dizlerinde dayanılmaz bir acı duyuyordu, ama yine de Bruno'ya bağırmaktan geri kalmadı: «Sınırı aştım Bruno! Kurtuldun!» Oyuna ara verilmişti, çünkü dizinden kanlar akıyordu Silvia'nın. Bruno, onu yakındaki küçük bir çeşmeye götürdü; mendilini ıslattı, kanayan yeri yavaşça temizledi. Sonra çeşmenin merdivenlerine oturdular; Silvia, dizinde sarılı mavi çizgili mendile baktı, mutluydu, en küçük bir acı duymuyordu artık. «Çok cesursun,» dedi Bruno: «Clorinda gibi cesur ve becerikli.» Silvia, bu Clorinda'nın kim olduğunu bilmiyordu: Bruno onu bir başkası ile karşılaştırdığı için üzülmüş, kıskanmıştı. «Hattâ,» diye eklemişti beriki, «biz ikimiz, şimdi Tancredi ile Clorinda'ya benzedik, değil mi?» Sonra gözlerini yere indirdi, kıpkırmızıydı yüzü, taşların arasından ot kopardı: «Sen de böyle hissetmiyor musun?» diye sordu ısrarla. Yalnızca omuzlarını kaldırmakla yetindi Silvia.

İki yıl sonra, öğretmen sınıfta «Gerusalemme Liberata» (Kurtarılmış Kudüs) konusunda eleştiri yaparken, her şeyi anlamıştı Silvia. Şimdi, uzun yıl-

ların gerisinden, açıklamasına devam eden öğretmenin tekdüze sesini duyar gibi oldu. O gün pencereden gelen, hafif ve nemli esintiyi hissetti yorgun yüzünde. Bruno'ya koşup yıllar önce sorduğu soruya karşılık vermek istemişti, ama Bruno'nun babası mareşaldi, başka bir kente atanmıştı. Bruno'nun nerede olduğunu bilmiyordu Silvia, bir daha görmemişti.

Bu düşünceler içinde, adım adım Belluzzi'nin bahçe kapısına geldi. Güneş, heykellerin bulunduğu geniş sundurmayı aydınlatıyordu. Silvia paltosunu bile çıkarmadan, doğruca profesörün çalışma odasına gitti: «Oh, affedersiniz...» Profesör, soyunmasına yardım ederken: «Yağmur mu yağıyor?» dedi şaşkınlıkla.

«Hayır,» dedi Silvia gülümseyerek: «Birkaç dakika Navona alanında oturdum: Fiumi çeşmesinde.»

«Roma'da çeşmeler bile küstahtır!» dedi Belluzzi.

«Doğru değil,» dedi Silvia, «çok eğlenceli!...»

«Roma'yı seviyor musunuz?» dedi profesör, Silvia'nın yakınındaki bir koltuğa oturarak. «Roma'da kalmak istiyor musunuz? Karşılık vermeden önce iyice düşünün.»

Hızla çarpıyordu Silvia'nın yüreği. Gözü, profesörün kalemlerini koyduğu uzun bardaktaki mimozalara takıldı; solmuştu çiçekler.

«Evet, çok,» dedi. Ciddi görünüyordu.

«İyi düşündünüz mü? Çeşmeler bir yana, Roma hırçın ve nankör bir kenttir. Burada karşılaşacağınız güçlükleri, yapacağınız mücadeleyi... yani her şeyi düşündünüz mü?»

«Evet her şeyi,» dedi Silvia bir solukta.

«Doktora sınavlarına ne zaman gireceksiniz?»

«Birkaç gün içinde, yani önümüzdeki ayın ilk haftasında.»

«Önümüzdeki ayın ilk haftasında...» diye tekrarladı profesör. «Çok iyi. Ayın on beşinden sonra Pisa'da bir kürsü boşalıyor.»

Hemen karşılık vermedi Silvia. Kuşkulu gözlerle profesörün yüzünü inceledi: «Sınav mı var?»

«Yok canım: Bir öğretim üyesi, sağlığı nedeniyle görevinden ayrılıyor. Boşalan yere sizi önerdim. Silvia, sizin için bir şeyler yapabildiğime öylesine memnunum ki!» Sonra şefkat dolu bir sesle ekledi: «Ne oldu? Hiç memnun olmuşa benzemiyorsunuz.»

«Artık sizi görmeye gelemiyeceğim profesör,» dedi Silvia alçak sesle.

Duygulanmıştı Belluzzi, genç kızın yanına yaklaştı: «Bir gün size fakültede ne demiştim, hatırlıyor musunuz? Birlikte çalıştığımız şu son aylarda bunu sık sık tekrarladığım için çok iyi hatırlıyorum: Siz başarılı biri olacaksınız. Yıllardır, fakülteye devam eden bazı öğrencilerin gelecekte ne yapabileceklerini düşünmüş, ara sıra yanılmışımdır. Ama sizin için yanılmadığımdan eminim: Siz geleceğin başarılı kişilerinden biri olacaksınız. Sizi yanıma alıp, birlikte çalışmak beni çok memnun etmişti. Ama sizin geleceğiniz burada değil.»

Demek, profesörün sözünü ettiği «gençler,» onun için, ötekilerden farklı değildi. Kürsü, konferans, toplantı diyerek yanına alıyor ve sonra hiç umulmadık bir anda yanından uzaklaştırıyordu.

«Bırakın sizinle kalayım profesör. Ne olursa olsun yanınızda kalmak istiyorum,» dedi kesinlikle, Vinca'nın sözlerini hatırlayarak.

Profesör başını iki yana salladı: «Hayır, haksızlık olur bu. Doğru değil burada kalmanız.»

«'Doğru' ne demek profesör?» dedi Silvia, sesi kızgındı, hemen ekledi: «Kavramlar arasında öyle anlam farkları olabilir ki...»

«Her neyse, benim için doğru... doğru olan şey, şimdi ya da daha sonra bana serzenişte bulunmayacağınızdan emin olmamdır. Eğer burada kalmanıza razı olursam, bir gün gelir, serzenişte bulunabilirsiniz, sizi burada tuttuğum için çıkışabilirsiniz bana.» Sonra şaka edercesine sordu: «Ders vermekten korkmayacaksınız, değil mi?» Belli belirsiz bir hareket yaptı Silvia. «Ayrıca, sınavlardan önce sözünü ettiğimiz kitabı hazırlamanın zamanı geldi. Serbest doçentlik için sana çok yardımı dokunacak. Önsözünü benim yazmamı ister miydin?» Daha fazla karşı koyacak gücü kalmamıştı Silvia'nın. Zayıf bir sesle mırıldandı: «Teşekkür ederim, çok memnun olurum...» Bunu söylerken gerçekten memnundu, ama tıpkı sınava girdiği günkü gibi, acısı neşesini gizliyordu. Belki de ulaşılan amacın lezzetiydi bu.

«Hem sonra...» dedi Belluzzi yeniden konuşmaya başlayarak, bu kez eskisinden tamamen farklı çıkıyordu sesi: «Hem sonra benim de hayatım değişti.» Titriyordu sesi, fincanına çay dolduran karısına teşekkür eder gibiydi. «Bunu daha önce söylemek isterdim size, ama, daha çok gençlere özgü bir sevinçle çok gülünç görüneceğimden korkuyordum.» Ürkekçe ekledi: «Bebek bekliyoruz.» Tırnaklarına bakarak bir an sustu; böylece —Silvia her şeyi biliyordu artık— sıkılganlığını ortaya koyuyordu. «Bu nedenle, benim için önemli olan pek çok şey, ikinci dereceye düştü artık. Emekliliğimden

önceki şu birkaç yıl içinde ders verip veremiyeceğimi pek bilmiyorum. Ama çalışacağım, hattâ daha çok çalışacağım, başarabilmek için, yani...»

Boşluğa bakıyordu, düşe dalmıştı. Silvia, bayan Dora'nın kusarken, boyaları birbirine karışmış yüzünü hatırladı: «Siz anlayamazsınız bunu bayan Silvia...» demişti yanaklarından süzülen boyayla karışmış gözyaşlarını silerken.

«Anlıyorum,» dedi Silvia ve eliyle profesörün kolunu tuttu, «anlıyorum sevgili profesörüm, anlıyorum...»

Çok geçmeden, veda için bayan Belluzzi de geldi: Annelik, yüzüne huzur verici bir görünüm kazandırmıştı. Genç kıza yaklaştı: «Teşekkür ederim... Çok iyisiniz... bana karşı da çok iyi davrandınız.»

«Sizin için hiç bir şey yapmadım,» karşılığını verdi Silvia.

Gerçekti. Onun için hiç bir şey yapmamıştı. Bu ev dayanılmaz gelmeye başlamıştı ona. Daha fazla kalamazdı artık. Kapının yanındaydılar: Profesör ve karısı yanyana, Silvia bir iki adım ötede. Aylardır birlikte çalışan iki kişi arasına perde inmişti sanki: «Belki de sen, hiç bir zaman, ne çalışmaya inandın, ne edebiyata, ne de aşka,» dedi Silvia içinden. «İyi akşamlar,» diye mırıldandı dudaklarının arasından ve aceleyle dışarı çıktı.

Anna'nın sınavı öğleden sonraydı. En son girdiğinden, sınav bittiğinde hava çoktan kararmıştı; akşam yemeğine yetişmek için arkadaşlarıyla birlikte, Grimaldi'ye kadar koşmak zorunda kaldılar. Yemek salonuna girer girmez bağırmaya başladı: «Doksan!» Kimi sevinç çığlıkları atıp onu alkışlı-

yor, kimi de kucaklayıp yanaklarından öpüyordu. «Doksan! Tam doksan aldım!» diye bağırmaya devam etti Anna rahibe Prudenzina'yı dansetmeye zorlarken. «Yapma... Dur Anna, sokak kızları, pis kızlar!» diyordu rahibe Prudenzina, ama gülüyordu.

Anna öylesine mutlu ve heyecanlıydı ki, rahibe Luisa, onun yurttan bir görevli ile köşe başına kadar gidip, arkadaşlarına şeker ve çikolata almasına izin verdi.

«Işıklar söner sönmez odama gelin,» diye bağırdı çıkarken: «Girmeden önce kapıyı çalmayı unutmayın sakın!»

Kapıyı çaldılar. İçeri girdiklerinde hepsi çığlık çığlığa bağırıp, alkışlamaya başladılar.

Oda, oraya buraya konmuş otuzu aşkın mumla gün gibi aydınlatılmıştı: Küçük masanın, komodinin, kitapların boşaltıldığı etajerin üstüne konmuş otuzu aşkın mumla. Ortadaki masanın üstünde bir şişe de köpüklü şarap, yanında pasta dolu iki kocaman tabak. Odanın her yanına, küçük tabaklarla serpilmiş çikolatinlerin yaldızlı kağıtları, mum ışığı altında pırıl pırıl parlıyordu.

«Hoş geldiniz! Buyrun! Şuraya geçin lütfen! Odama şeref verdiniz!» diyordu Anna, kibarlık budalası kadınları taklit ederek. Ötekiler, karşılık olarak diz çöküp Anna'yı selamladılar: «Sayın öğretmen hanım! Ünü büyük, Ulu kişi! Saygıdeğer Anna! Huzurunuzda diz çöküyorum, ayağınızın altını öpeyim, kulun kölen olayım, hım... ne diyordum? Hizmetçin olayım.» Güney İtalyanlara özgü bir konuşmayla güzel sözler söylemeye devam ettiler: «Oturduğun kürsünün ayak tahtası, ayakkabına bağ olayım, siz ekselansın, ayaklarınızı sildiğiniz paspas olayım...»

Sonunda kendini tutamayan Anna kahkahalarla gülmeye başladı: «Susun artık, soytarılar!»

Ardından pastalara saldırdılar. Anna köpüklü şarabın mantarını çıkarırken, elinde, patlamaya hazır bir şey varmış gibi tutuyordu şişeyi.

«İşte, erkekleri gerektiren bir iş!» dedi Augusta. «Ondan bir tane daha var, hadi git aç bakalım!» diye bağırdı Anna gülerek.

Sonunda mantar birdenbire fırladı ve mumlardan birini devirdi.

«İsabet ettirdin! Talihin açık olsun!» Gülüyordu Anna, bir yandan da beceriksizce şarabı döküyordu: Yere, kadehlere, giysilere. Arkadaşları kadeh tokuşturmak için yanına yaklaştılar: «Talih! Para! Şeref! Aşk!»

«Aşk mı?!... Kim bu erkek?» diye sordu Silvia, kaşlarını çatıp alınmış gibi görünerek.

«Çabuk kaçıveren bir düşün gölgesi!» diye bağırdı Valentina.

«Oh, Tanrım,» dedi Silvia, kulaklarını tıkayarak, «her zamanki gibi başka anlamlar çıkarırsın sözlerimden.»

Yandaki odadan duvara vurmaya başladılar: «Kesin artık şu gürültüyü! Bu kadar şamata yeter!»

Anna duvara koştu, karşılık verdi: «Tamam, tamam bitti! Az daha sabırlı olun! Son gecedir bu!» Sonra geriye döndü ansızın, ciddi görünüyordu: «Son...» dedi yeniden, bakışlarını odada ve arkadaşlarının üzerinde gezdirerek. «Keşke öyle olsa!» diye bağırdı Silvia: «Doktora sınavlarına ne zaman gireceksin?»

«Daha sonra. Belki de hiç girmem. Ders ver-

meye de pek niyetim yok. Oda bomboş kaldı, görmüyor musunuz? Yarın gidiyorum buradan ve yirmi gün içinde evleneceğim.»

Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Sessizliği ilk bozan Valentina oldu: «Kiminle?» Kıskanç bakışlarla arkadaşını süzüyordu.

«Trecca ile» dedi Silvia alaylı alaylı. «Onun için poz kesip duruyor.»

Güldü Anna: «Adı Mario. Mario Aponte.» Benim kasabamdan bir genç.»

«Neden gizledin? Aramızda gizli bir şeyin olması çok çirkin,» diye çıkıştı Augusta.

«Bağışlayın beni, anlamaya çalışın lütfen. Bana göre aşk, başkalarına söylenmemesi gereken, kıskanç bir duygudur. Ayrıca bu konuyu Mario ile de konuşmadık. Acaba aramızdaki aşktan birbirimize söz edebilecek miyiz, bilmiyorum... Ama bunun ne gereği var sanki?»

«İçelim,» dedi Augusta boşalan kadehleri şarapla doldururken.

Birdenbire Valentina ayağa kalktı: «Ah, aşk, aşk, aşk!» diye bağırdı isterik kahkahalarından birini daha atarak, «Uykum geldi, ben gidiyorum,» ve kimseyi selamlamadan hışımla odadan çıktı.

Valentina, Anna'nın oda kapısını hızla çarptıktan sonra, bir an durdu, ondan söz edip etmediklerinden emin olmak için, içeriye kulak verdi. Hayır... Anna yeniden kasabadan ve Mario'dan söz etmeye başlamıştı, onun adını bile anmıyordu.

El yordamıyla koridoru geçti, köşeyi şaşırmıştı; yavaşladı, olaylar karşısında böylesine güçlü olabildiği için kutladı kendini. Anna bugüne değin susmuştu, köylüler gibi gizlemişti sırrını. «Aşk,

Mario'nun gözünü kör etmiş; Anna'nın ne durumda olduğunu göremiyecek kadar seviyor olmalı: Vücudu ekmek içi gibi yumuşak, her yanı bıngıl bıngıl et, daha ilk çocuğunu doğurur doğurmaz köylü kadınları gibi yağ tulumuna dönecek. Toprağı sevdiği, çiftlikte kalmak istediği, hepsi uydurma... İstediği kocaydı, evlenecek işte!»

Odasına girince mumu yaktı. «Şu cimri rahibelerin Tanrı cezasını versin!» Beyaz duvara vuran gölgesine baktı; tepesinde topladığı gür ve kıvırcık saçları nedeniyle kocaman görünen başı, tavana kadar uzanıyordu. Anna küçümsemişti onu. «Evleniyorum,» demişti yüzüne bile bakmadan. İlk isteyen Anna olmuştu kuşkusuz. Tatil dönüşü Roma'dan mektup yazmış, Mario da ona iki kelimelik bir kartla karşılık vermişti herhalde. «O da bir köylü parçası ne olsa! Züppenin teki üstelik!» Onun yanında çok az konuşuyorlardı, ya geceleri? Tanrı bilirdi neler yaptıklarını. Anna gece yarısı sıvışıp, çimenlerin üzerinden yürüyerek Mario'nun evine gidiyordu, mutlaka. Mario yalnız oturuyordu: Oldukça rahat.

«Belki de hamiledir.» Bu acele ve gizli tutulan evlilik başka türlü açıklanamazdı.

Soyunmaya başladı. «Yatağa girip düşüneceğim» dedi kendini avutmak için.

Duvardaki gölgesine baktı yeniden; bir dev görünümündeydi, kolları bacakları. «Yirmi yaşında bile değilim,» dedi mırıldanarak; ama gelecekteki hayatının nasıl olacağını tahmin edebiliyordu. Buna benzer bir odada, hep böyle yalnız oturabilirdi: Buz gibi soğuk, kitap dolu, samimiyetsiz bir oda. Sabahları marş marş okula: Bilgisiz, arsız, saygısız çocuklar. Geliyorlar, ders başlıyor, ders bitiyor. Ve

hepsi, yıllar geçip, sınıf atladıkça «tohuma kaçmış,» diye alay edecekler onunla. Amcaları, annesini at koşturur gibi kullanmaktan vazgeçinceye dek, ay sonunda aldığı üç kuruş paranın bir kısmını annesine gönderecekti.

Ötekilerin hayatı nasıl olacaktı sanki? Aynaya yaklaştı, kendini daha iyi görmek için eline aldı. Mumun sıcak ve titrek ışığı altındaki yüzü erguvan rengine bürünmüştü, her zamanki donuk gözleri kıvılcım saçar gibi pırıl pırıldı. «Güzel,» diye düşündü, «yalnız birazcık kilo verebilsem!» Ama annesi, «Güneyde zayıf doğmak en büyük talihsizlik,» derdi hep. «Oysa buralı erkekler, ince ve biçimli vücutlu kadınlarla yatmaktan hoşlanıyor,» dedi elini vücudunda gezdirirken.

Soluk soluğa kalmıştı; doğruldu, mumu elinden bırakıp göğüslerini okşamaya başladı. Sonra başındaki firketeleri çıkardı; uzun saçlarının omuzuna değmesiyle ılık bir ürperti duydu vücudunda. «Çok güzel. Eğer Mario beni böyle görse, Anna ile evleneceğine öylesine pişman olur ki!»

«Budala Mario için başka şeyler gerek! Güzellik geçici, yıllar, dişlerin arasından kayıp giden su gibi geçip gidiyor: Ama toprak her zaman topraktır. Değişmez.» Giysisinin kemerini aldı, boynuna doladı ve sıkmaya başladı; sıktı sıktı, daha kuvvetli, ta ki yüzü şişkinleşinceye dek. Hemen yere düşüp ölebilseydi keşke; saçları darmadağın, gözleri yuvalarından fırlamış. Sabah onu arkadaşları çırılçıplak ve cansız, yerde yatar bulacaklardı. Ölmüş: Yirmi bir yaşında, dolgun vücudu bembeyaz ve biçimli, Anna'nın etleri gibi süngер kadar yumuşak değil. Neden ölsün?»

Yavaşça omuzunu, kollarını okşamaya başladı;

sonra dudaklarıyla bileklerini yaladı: Tuzluydu derisi. Biraz gerisinde bulunan mum, gür ve siyah saçlarını aydınlatıyor, başının çevresinde yaldızlı bir hâle oluşturuyordu. «Güzel,» dedi yeniden, öpmek için, ağzını aynaya yaklaştırdı: Sıcak soluğu, soğuk camın üzerinde donuk ve nemli bir halka bıraktı.

Öteki kızlar da odalarına çekildiklerinde, aynı şeyleri yapıyorlar mıydı acaba? Buna benzer bir şey duymamıştı hiç. Kimse özel hayatını anlatmak istemiyordu ona. Arkadaşlarının arasında ikinci sınıf biri olduğunu farketmişti. Evet, öyle olmuştu hep: İkinci sınıf. Ama hiç kimsenin, onun gibi heyecanlı ve zevk verici rüyalar yaşamadığından emindi. Hiç birinin de teni, onunki kadar yumuşak ve tahrik edici değildi: Yeniden okşamaya başladı kollarını, göğüslerini; sonra ardına dönüp mumu söndürdü.

Ürperti içindeydi tüm bedeni; ürpertiler dudaklarından başlayıp göğüslerinde sürüyor; kalçalarına gelince şiddetleniyordu. Beyaz bir nokta gibiydi yoğun karanlıkta: Utandı birdenbire, saçlarını öne atıp göğüslerini gizledi; hiç böylesine ileri gitmemişti. Masanın üzerindeki sarı ipekli örtüyü çekti, omuzlarına sardı; kalçalarına kadar dökülen örtüden yalnızca beyaz, dolgun bacakları görünüyordu.

Kentin ana caddesini at üstünde geçerken, vücudunu yalnızca uzun siyah saçlarıyla örten o ünlü kraliçe geldi aklına. Kraliçe Isabeau. Kendisini at üstünde, caddenin iki tarafına birikmiş halk kalabalığının arasından geçerken görür gibi oldu: Çırılçıplak, ama Isabeau gibi utançsız ve son derece zalim. Herkes ona hayran kalıyordu, alkışlıyorlardı onu. Kalabalığın arasında Anna da vardı. Onu görür görmez yanındaki muhafızlarına işaret edip, herkesin gözü önünde çırılçıplak diz çöktürmelerini istiyor,

sonra «kırbaçlayın,» diye emrediyordu: «Her yanı kan içinde kalıncaya dek kırbaçlayın!»

Tam o sıra kapı aralandı ve Hintli prens göründü. Baştan aşağı lacivert giyinmişti, alnında kocaman bir inci parlıyordu. Yarı çıplak vücudunu, arzu dolu gözlerle incelediğini gördü aynadan. «Hayır!» dedi: «Hayır!» O gece prens ürkütüyordu onu. Oysa çocukluğundan beri tanıyordu bu Doğulu kılığındaki görüntüyü. Her gece onu görmeye gelirdi. Kasabada, annesi uyurken, gizlice içeri süzülür, genç kızın odasına kocaman bir havuz kurardı: Sonra iki kişilik bir divan ve kuştüyü yastıklar; her gece onun olurdu Valentina. Sonra derin bir uykuya dalar, sabah kalktığında Hintli prens çoktan bırakıp gitmiş olurdu onu.

«Bırak beni!» diye bağırmak istedi ama çığlığı —prens gibi, prensin ona fısıldadığı sözler gibi— etinden doğuyor, dışarı taşmadan yine orada ölüyordu. «Hayır, bu gece olmaz!» diye yalvarmaya başladı, geri geri çekilip sırtını duvara yaslayarak. Katı yürekliydi prens, inatçı bakışlarla izliyordu onu; soluk bir gülümsemeyle Valentina'ya yaklaştı. Valentina yatağa sığındığında, o da yanına uzandı: başını dirseğine dayayıp, heyecanla titreyen genç kıza bakarken, büyülü sözlerle yatıştırmaya çalıştı. Sonra elini yüzünde, omuzlarında, kalçalarında gezdirmeye başladı. «Bırak beni!» dedi Valentina fısıltıyla, kaçacak başka yer olmadığını bilerek. Bitkindi.

Eğer yirmi yıllık hayatına etten kemikten bir erkek girmiş olsaydı prensi hiç tanımıyacaktı kuşkusuz. Oysa her gece geliyordu odasına, o göz kamaştırıcı bahçesiyle, paha biçilmez halılarıyla, inandırıcı sesi, tahrik edici okşamalarıyla. Onun elindeydi herşey: Çocukluğundan beri, hayatı boyunca, ister

yaz ister kış olsun, her gece evleniyordu. Tükenmişti Valentina, gözlerini kapayıp kendini prensin kollarına bıraktı. Kirpiklerinin altında beliren iki damla gözyaşı, yanaklarından aşağı doğru süzülüyordu. Bu ağlayışla kendine geldiği sırada, prens kayboldu.

Anna, sabah erkenden, sütlü kahve kokusunun merdivenlere henüz yayıldığı bir sırada Grimaldi'den ayrıldı. Silvia ise aynı günün akşamı gitti.

Diploma sınavına girdiğinin ertesi günü, sabah ilk uyanan yine Anna olmuştu. Silvia, arkadaşıyla vedalaşmak için pijamayla yalınayak koridorda koşarken, köpüklü şarapla sersemleyen arkadaşları henüz uykudalardı. Bomboştu oda; yün yatak, metal somyanın üzerinde yuvarlanıp, ardına kadar açık pencereden yüzüne buz gibi bir hava çarptı. Elinde kovayla gelen temizlikçi kadın, Anna'nın az önce gittiğini söyledi ve kovadaki suyu taş döşemeye dökerek süpürmeye başladı: Çevreye yayılan koku, eşyaların üzerindeki mum artıkları, odadan, henüz ölü çıkmış izlenimini uyandırıyordu insanda. «Ortadan yok olması için bir saat yetti,» diye düşündü Silvia. O odada dört yıl yaşamıştı Anna, bütün duygularını ve sırlarını kıskançça gizleyerek, ve şimdi odanın kapısı ardına kadar açıktı, küstahça. Bütün izleri silinmişti Anna'nın. Grimaldi'de başlayan yeni gün, Anna'nın dört yıllık varlığını inkâr eder gibiydi.

Silvia akşam gitmeyi yeğledi. Rahibe Prudenzina'nın «a» harfini uzatarak bağırması, yurttan ayrılması gerektiğini ihtar eder gibiydi. «Ne yapıyorsun? Siz hâlâ burada mısınız?» diye sordu rahibe Silvia'nın odada oturduğunu görünce. Çevresindeki arkadaşları suskundu, tek kelime söylemekten çeki-

nir gibiydiler. «Araba kapıda, sizi bekliyor.» Arkadaşları ayağa kalktılar. «Daha erken,» diyordu Silvia. «Fayton tuttum: Çok fazla beklememek için.»

Kapının yanında bekleyen rahibe Luisa, anlaşılması güç bir gülümsemeyle Silvia'ya yaklaştı.

«Vedalaşma zamanı geldi galiba... Başrahibe size iyi yolculuklar diliyor. Sizi yanına kabul edemedi çünkü...»

«Biliyorum,» dedi Silvia rahibenin sözünü yarıda keserek: «Vedalaşmak için ben gideceğim Başrahibenin yanına.» «Ah,» dedi beriki. «Çoktan uyumuştur sanırım. Başrahibe gündüz çok çalışıyor ve yorgun olduğu için erkenden yatıyor.»

«Hayır, uyumuyor,» diye karşılık verdi Silvia sert ve kesin bir sesle, «Şu anda pencerelerdeki çiçekleri suluyor olmalı.»

«Peki öyleyse,» dedi rahibe. Ve sonra onu kolundan tutarak: «Ama acele etmelisin. Grimaldi'den iyi hatıralarla ayrılacağını ve bizleri unutmıyacağını sanıyorum,» diye de ekledi.

«Hepinizi hatırlıyacağım, kuşkusuz. Hattâ, yurdu övmek için, Merkeze mektup yazmayı düşünüyorum,» diye karşılık verdi Silvia, belli belirsiz bir anlam vardı ses tonunda. («Ne söylemek istiyor acaba?» diye düşünüyordu arkadaşları.) «Gereği yok,» diyerek karşı koydu rahibe Luisa: «İlerde sen de üzerine bazı sorumluluklar aldığında, bizim burada, görevimizi yerine getirmekten başka bir şey yapmadığımızı anlayacaksın. Tek isteğimiz, her birinizin iyiliğidir, ara sıra bazıları karşı koyup bu isteğimizi anlamazlıktan gelse bile...» Çıkış kapısındaki merdivenlere kadar geldi: «Seni Tanrıya emanet ediyorum, iyi şanslar.»

«Tanrı ve şans... birbirine karşıt iki kavramdır

bunlar, siz öyle düşünmüyor musunuz rahibe Luisa? Ama, her şeye rağmen teşekkür ederim,» dedi Silvia arabaya binerken.

Bağırıp çağırıyorlardı arkadaşları: «Güle güle Silvia!.. Silvia, dinle bak...» ve yaklaşmak istiyorlardı; ama engel oluyordu rahibe Luisa: «Lütfen içeri girin kızlar! Daha ne söyleyeceksiniz? Dört yıldır yeteri kadar gevezelik etmediniz mi?»

«Hayır, belki de hiç,» diyordu Silvia içinden, araba Grimaldi'den uzaklaşırken.

Kimse farkında değildi durumun. «Cenova'daki merkeze yazmalıyım hemen.» Ardkadaşlarından da anlayan olmamıştı. Onlara son bir kez bakmak için başını çevirdiğinde, yabancı görünmüştü Silviya'ya, ilk kez kasabasından ayrılırken, annesine, kızkardeşlerine ve akrabalarına, uzaklaşan trenden bakarken de böyle olmuştu. Oysa, kent, caddeler ve kapısından içeri girmediği evler dost gibiydiler, yüzlerinde şaşkınlıktan öte budalaca bir anlam taşıyan heykeller de öyle.

Roma'da geçirdiği dört yıldan, kentin yalnızca gece görüntüsünü, —arsız, gürültülü, sinir bozucu günlük yaşantıdan arınmış— fenerlerin ölgün ışığını ve masadaki o gaz lambasını alıp götürüyordu kendisiyle birlikte. Geride kalan her şey kaybolmuştu. silinmişti belleğinden: Belluzzi de. Silvia'ya basılmak üzere olan tezini göndermişti, ama önemsememişti genç kız, başrahibeye çıkmadan önce sayfalara göz bile gezdirmeden, düzensizce koymuştu bavuluna.

Artık kimse, vedalaşmak için başrahibeye çıkmıyordu. Ama Silvia rahibe Luisa'nın öne sürdüğü güçlükleri yenmesini bilmişti: «Başrahibe çalışıyor, başrahibe dinleniyor.» Öte yandan, başrahibenin, sadece rahibe Lorenza olduğu zamanları bilmeyen-

ler de önemsemiyordu onu; kızlar bahçedeyken, katı emirlerin çıktığı odanın penceresine dikiyorlardı gözlerini; saygısızca oraya buraya uzayan sarmaşıklar arasındaki tahta pancurlu pencerenin görünüşü, her şeye rağmen ürkütüyordu insanı.

Silvia, haber vermeden girmişti içeriye. Sonra yavaşça çalışma odasının tokmağını çevirdi: «İçeri girmeme izin verir misiniz?..» Yazı masasına oturmuştu rahibe Lorenza, önündeki dört köşe kayıt defteri açıktı; bir an Silvia'ya baktı, sanki ilk kez görüyormuş gibi. «Sizi görmek istemiştim...» dedi Silvia yavaşça.

Başrahibe güvensiz bakışlarla Silvia'nın yüzünü inceledi, sonra ellerini masaya dayayıp ayağa kalktı. İnce vücuduna giydiği bol rahibe giysileri ve başındaki kolalı beyaz örtü, ona Tanrısal bir görünüş kazandırıyordu.

«Gel kızım, içeri gir. Hoş geldin.» Sonra yazı masasının ardındaki iskemleyi gösterdi: «Gördüğün gibi çalışıyordum. Her zaman burada otururum, çünkü alacağım önemli kararlar var. Üstelik, cevap yazmam gereken bir sürü mektup geldi. Ama odamın kapısı her zaman açıktır kızlarıma. Seni karşılamak için aşağı inmediğime çok üzüldüm, çünkü haber vermediler geldiğini. Neyse, buraya gelmekle çok iyi ettin; buraya istediğin zaman gelebilirsin, karşılaştığınız her türlü güçlüğe birlikte göğüs germeğe çalışırız. İlk günler sıkıcıdır. Aileden uzak kalmak güç gelir insana, ben de çok iyi bilirim bunu. Ama hemen alışacak, bizlerin de, Tanrının selametiyle çalışan ve birbirini seven büyük bir aileden başka bir şey olmadığımızı anlıyacaksın. Çocukluktan beri, evimizin bütün bir dünya olduğuna inanmışızdır, oysa dünya nerede olursa olsun, öteki insanları

da sevmezdi, ilişkilerimizi tüm bir uyuşma içinde sürdürmeliyiz...» Sustu, «Şimdi eğer canınız sıkılmazsa,» diye ekledi büsbütün farklı bir sesle, «ailemize girmeyi istediğin zaman doldurduğun giriş fişini, alacağım bazı notlarla birleştirmek istiyorum.»

Başından beri donmuş kalmıştı Silvia: Kaçıp gitmek istedi, ama bu cesareti bulamadı kendinde. Anlayamadığı bir şeyler olmuştu başrahibeye. «Rahibe Lorenza, ben Silvia Custo'yum.»

«Silvia Custo» dedi başrahibe yeniden aynı boş bakışlarla. Kaydetmek için önündeki kocaman defterin ilk sayfalarına göz gezdirdi, sonra kitaplıktan aynı büyüklükte başka bir defter çıkardı: «İşte, size ayrılmış tertemiz bir sayfa! Dört yıl sonra buradan ayrılırken, ki göz açıp kapayıncaya kadar geçiyor,» derin bir soluk aldı, «burada sizin kısa bir öykünüz yazılmış olacak. Bizimle de ilgili kuşkusuz: Yani Grimaldi ile sizin aranızda geçenler. Kızlar ayrılıyorlar, ama dört yıllık geçmişleri burada yazılı kalıyor,» dedi ellerini kayıt defterinin üzerinde gezdirerek. Bu yurttaki yasaları uygulamak —kuşkusuz, başrahibenin de fikirlerini alarak— benim için kutsal bir görev. Bu raflar, senden ve bu yıl buraya gelenlerden önce, fakülteyi bitirip ayrılan bir sürü kızın kaydıyla dolu. Yüzlerce genç kız... En ufak bir iz bırakmadan yurdu terkettiklerini sanıyorlar, ama gerçekte buradadırlar işte.» Kayıt defterleriyle tıka basa dolu raflara döndü, elini üstlerinde gezdirdi; parmağında bulunan haç biçimindeki yüzüğü, onun İsa'yla kutsal birleşmelerini damgalar gibiydi.

«Bana kalırsa, onları alakoymak gerek. Özgürlük, elimizden alıyor kızları.» Kayıt defterini açtı, alfabetik sırayla dizilmiş sayfaları çevirdi. İçinden bir kağıt parçası çekip, «İşte,» dedi, «doldurduğun gi-

riş fişi. Şu üç ay içinde herhangi bir şeyin değişip değişmiyeceğini söyleyebilir misin bana? Burada bizim değişmemize olanak yoktur, ama sizler...»

Giriş fişine yapıştırılmış fotoğraftaki Silvia, tanınmıyacak kadar farklıydı: Anlamsız ufacık yüzünde ne kadar da gençti faltaşı gibi açılmış gözler... Fotoğrafa bakıp da, o günlerde Roma'ya hareket edeceğinden duyduğu sevinci anlamak olanaksızdı.

Yeniden okudu: Custo Silvia; Yaşı: 18; Bitirdiği okul: Lise; Derecesi: Orta; Babasının durumu: Küçük esnaf; Mali durumu: Belli değil; Burs kazanmıştır; Kız ya da oğlan kardeşi var mı? Varsa kaç tane: Dokuz; Nişanlı mı?: Hayır.

«Size şunu hatırlatmam gerekiyor,» dedi Rahibe Lorenza: «Burada kaldığınız sırada, nişanlanacak olursanız, bize haber vermek zorundasınız. O zaman biz ailenize mektup yazıp, nişanlınızla dışarı çıkmanız konusunda yetki istiyeceğiz. Ama ne olursa olsun, akşamları yasak. Başrahibe, —benden daha tecrübelidir,— bu konuda son derece titiz ve katı yüreklidir. Ama şunu da itiraf etmek isterim ki, ben gençliğin cinsel sorunlarına ve özellikle aşka karşı onun kadar katı davranamam. İşte benim bu davranışım, görevimi tam bir mükemmellik içinde yapmamı sağlar; kızlara çok yakın duyarım kendimi, çünkü anlayabiliyorum onları. Ama hiçbirisi, burada, şu dört duvarın arasında da çok iyi yaşanacağına inanmaz: Sakin, huzurlu, dünya dertlerinden arınmış... Ha, sırası gelmişken söyleyeyim,» parmağıyla giriş fişini gösteriyordu, «Sizde manastır hayatına karşı, herhangi bir eğilim olup olmadığı konusundaki soruya, nasıl karşılık verdiğinizi hatırlıyor musunuz?»

«Hayır, demiştim.»

«Ah... yine de buradan hoşlanacağınızı sanıyo-

rum. Öte yandan... kendini şu düşünceye alıştırmalısın: Tanrı, rahibe Lorenza'ın gözü aracılığıyla, her zaman görecektir seni. Bu odadan bakınca, bütün odaları görebilen bir gözle —yalnızca Tanrının sahip olabileceği bir göz— herkesi ve yapılan her şeyi görmek isterdim, ama kimseye sezdirmeden. Aklınızdan geçenleri okuyacak kadar olağanüstü bir göz, yalnızca Tanrıların sahip olabileceği bir göz...»

Durmadan konuşuyordu; ama saçma sapan. Onu, dört yıl önceki rahibe Lorenza'dan ayıran tek fark da buydu! Yine eskisi gibi güzel ve alımlıydı. Giriş fişini yerine koyarken, kütüphanenin kristal camına gizlice bir göz atıp başındaki örtüyü düzeltti. Bu arada Silvia, rahibe Lorenza'nın kendisi için yazdığı kısa yazıya bir şöyle bir baktı. Sökemediği, şifreli yazılmış incelemelerin sonunda şöyle diyordu: «Sonuç olarak Silvia Custo...» Devam etmek istemediği için, bakışlarını defterden ayırdı. Başkalarının onu nasıl tanıdıklarını öğrenmek istemiyordu. Belluzzi'nin düşündüklerine değer veriyordu yalnızca: Kendisine yalnızca Silvia'nın yardım edebileceğini söyleyip, birlikte çalışmaya davet ederken, kişiliğini çizdiği birkaç cümleyi saklıyordu belleğinde; bir de Silvia'nin geleceği için öneride bulunduğu düşleri. Oysa başkalarının onu nasıl gördüklerini bilmek, bazı tasarıları uygulama olanağına set çekmek demekti.

«Burası bir garip görünür insana,» dedi başrahibe yeniden, «Ağaçlar, evimizi çevreleyen camlar, kentin ortasında sağlıklı bir hava yaratırlar. Dışarıdaki caddede dolaşmadın mı hiç?»

Bir an kararsız kaldı Silvia, ama başrahibe üstünde durmadı. «Biz rahibeler için bazı yasalar konmuştur. Nasıl söyleyeyim? Söz gelimi, istersek buradan çekip gidebiliriz, ama şimdiye kadar kimse git-

memiştir, aramızdan ayrılan olmamıştır. Burayı neden terkedelim sanki? Şu dört duvar arasında yaşasak da, özgür sayılırız bir yerde, üstelik birbirimizi seviyoruz. Arasıra hep birlikte bahçede oturup ya çene çalıyoruz, ya da kıyıya vuran dalgaların sesini dinyoruz. Deniz hemen pencerenin altında.» Pancurları ardına kadar açarken, «Gördün mü?» diye sordu.

Dehşet içinde kaldı Silvia: Dışı yeşile boyanmış tahtadan ve içi demirden yapılmış kafesten başka bir şey yoktu karşısında. Valentine'nın, bahçeden ilk kez gördüğünde gülerek: «Başrahibenin penceresindeki hücreye bak!» dediğini hatırladı. «Hücre mi?» diye tekrarlamıştı rahibe Luisa, kaşlarını çatarak: «Başrahibe çiçek yetiştiriyor orada: Hanımeli, sarmaşık...»

Silvia, ansızın yerinden fırladı, başrahibeye yaklaşıp kolundan yakaladı: «Rahibe Lorenza, kesin artık şu güldürüyü, tanıyorsunuz beni! Silvia Custo'yum ben... Biraz gayret edin... Çıkarabildiniz mi kim olduğumu? Silvia... Fakülteyi bitirdim, artık ayrılıyorum Grimaldi'den. Sizin için ne yapabilirim? Kime ne söyleyebilirim? Konuşun, haydi durmayın!..»

Silvia'nın bu taşkınca davranışı şaşkına çevirmişti onu, uykudan uyanır gibiydi; sonra o her zamanki durgunluğuna büründü yeniden: Bakışlarını, saygısızca kolunu tutan Silvia'nın elinde gezdirdi çabucak.

«Kuşkusuz tanıyorum seni Silvia Custo,» dedi: «Kızlarımı tanımak için şöyle bir göz atmak yetiyor bana; daima kalbimde taşırım onları.» Bir zamanlar kızlarının çok hoşlandığı, kendine özgü gülüşüyle bakıyordu ona; ama aldırmadı Silvia, karmakarışık duygular içindeydi, şaşkına dönmüştü; bir an önce çıkıp gitmek istedi.

«İyi geceler rahibe Lorenza,» dedi yavaşça.

«Başrahibe» diye düzeltti rahibe, Silvia'nın saçlarını okşayarak: «Ben hepinizin annesiyim.» Kapıya kadar geçirdi Silvia'yı: «İyi geceler kızım. Burada çok mutluyum, hem sonra deniz kıyısındaki bir kasabada doğduğum için denizi çok severim. Geleceğinin başarılı ve mutlu olmasını dilerim Silvia, güle güle yavrum...»

Silvia, istasyon yokuşunu soluk soluğa çıkan atların çektiği fayton ve yalnız başına oturduğu tren kompartımanında, rahibe Lorenza dışında başka bir şey düşünemiyordu. «Cenova'ya yazmam gerek, oradaki sorumluları durumdan haberdar etmeliyim.» Pencereden dışarı baktı; koyu karanlıkta rahibe Lorenza'nın yüzü, onu izleyen ışıklı bir nokta gibiydi.

Silvia, Cenova'ya yazmakla, başrahibenin gerçekten iyiliğine çalıştığı düşüncesinden kuşkulanmaya başladı. «İyilik nedir? Herkes için farklı bir görünüşü olmalı bu kavramın.» Fakültede okuduğu yıllarda etimolojiye merak sarmış, yaptığı araştırmaların çoğunda, bütün kelimelerin tanımlanmayan gizli anlamları bulunduğu sonucuna varmıştı. Onları anlamak için bilmek gerekiyordu. Belluzzi'nin tez taslağına yazdığı birkaç kelime de böyleydi işte.

Çantasından mektubu çıkardı, açtı: «Aceleyle iki satır,» diyordu profesör. «Bunları hareketinizden önce ben kendim getirmek isterdim. Tezinizi yeniden okudum ve ilk kez adlarımızın birlikte yazılmasına çok sevindim.»

Sonuç yine olumsuzdu: Anlaşılan hiç bir şey yoktu gerçekten. Tezin kapağına onunla birlikte basılan adı, yeni bir görünüş kazandırmıştı ona. Gözlerini kapadı, uyumaya çalıştı: Belluzzi'nin yüzünün gerisinde, Bruno'nun yüzü belirginleşiyordu. Yolculuk heyecanının, bütün hatıraları birbirine karıştırdığı söyle-

nirdi. «Her ikisi de,» diye söylendi kendi kendine alayla, «göğüslerine taktıkları zırhların gerisinde aynı cesareti ve aynı sevgiyi gizliyorlar, ama Tancredi Clorinda'yı tanımakta gecikiyor: Kendini öldürdüğü zaman anlıyor korkunç gerçeği...»

Kondüktörün koridorda bağırmasıyla sıçrayarak uyandı: «Pisa... Pisa...» Güneş henüz doğmuştu. Bu saatte «Grimaldi»nin bahçesinde günün ilk çanı çalınırdı; ama Silvia hatırlamıyordu artık.

İstasyonun merdivenlerini inmekte gecikti bir an; görebildiği kadarıyla kent, yoğun bir sis tabakasıyla örtülüydü henüz. Yabancısı olduğu bir dünyada yapayalnız bırakılmış gibi hissetti kendini. «Belki de her atılımın başı böyle başlar,» dedi içi kitap dolu ağır bavuluyla istasyondan adım adım uzaklaşırken kendi kendine. Giriş fişindeki sorunun ne anlama geldiğini ancak şimdi anlamaya başlamıştı: «Neden fakültede okumak istiyorsunuz?» sorusunun karşısına, «yaşamak için.» diye yazmıştı.

Silvia'nın ayrılmasından sonra, yurttakilerin her biri kendi yalnızlığına çekildi, birbirlerini tanımadan önceki gibi. Vinca telefon ederek, Ines kadınının evinden çıktığını, Tevere'nin gerilerinde bir oda kiraladığını söyledi. Adresini de bıraktı, ama kimse onu görmeye gitmedi.

Aralarındaki arkadaşlık bağları eriyip gidiyordu. Her şey, geçen yıllardan ya da birkaç gün öncesinden öylesine farklıydı ki! Kızlardan kimi okulu bitirip gitti, evlenenler oldu ve aralarından birkaçı daha eksildi; bu arada Milly öldü. Xenia kaçtı. Ama sadece Silvia yurttan ayrıldıktan sonra gurup dağılmıştı. Romanlarına ilgi göstermiyen dünyadan nefret eden

Augusta, kaplumbağasıyla ilgileniyor, odasından dışarı çıkmıyordu. Valentina'nın isterik bir kız olduğuna karar vermişti Emanuela. Bir iki ay sonraya, evleninceye kadar, bu kâbuslu yerde kalmak canını sıkmaya başlamıştı.

Yıllardan beri, ortak hayatın doğurduğu içtenliğe rağmen kızların her birinin öz olarak kapanık kaldıklarını düşündü Emanuela, hepsi de içerlerinde bazı sırlar gizlemişlerdi, birbirlerine açıldıkları zaman bile. Toplumu kurmak için, geçici bir nedene dayanan ilişkilere yer vermemek gerekiyordu öyleyse. Silvia her zaman derdi ki: «Birlikte bir yaşam sürdürmek için, akıl ister, düşünce ister,» ve eklerdi alayla, «düşünce, insanın kendi hayatını sürdürmesinde yeterli olmasa bile!»

Yine de, aynı temeller üzerine, tamamen içten ve derinden bağlı yeni bir arkadaş gurubu kurmak gerekiyordu. Bu duygu Emanuela'yı, Stefania'nın arkadaşlarına yakınlaşmaya itti.

Akşamları, her zamanki gibi, Augusta'nın odasında buluşuyorlardı: Valentina isteksizce kitaplarını açıyor, biraz sonra uykusu geldiğini söyleyerek, odasına çekiliyordu. Augusta, yakında evleneceği için sık sık çatıyordu Emanuela'ya, ona ihanet etmiş gibi, ve çoğu kez Andrea'yı terkedeceğini düşünerek, ilginç önerilerde bulunuyordu.

«Bizi bırakıp gideceksin ha?.. Oysa ne iyi geçinip giderdik, yalnızca üçümüz...»

Oysa bu sinsice hazırlanan davetlerden sonra Emanuela, bir an önce gitmek için daha büyük bir istek duyuyordu: Grimaldi onun için, gençliğini yaşadığı bir mevsimdi. Augusta ve Valentina, ilerde buradan ayrılsalar bile, orada Grimaldi'nin dört duvarı

arasında yaşadıkları gibi kalacaklardı: Gerçek hayattan sıyrılmış... Gerçek hayatın dışında...

«Birşey değişmeyecek. Sık sık sizleri görmeye geleceğim...» Başını salladı Augusta: «Bir daha gelemezsin artık. Hem gelsen de, eskisi gibi olmaz. Hiç görmediğimiz bir giysi içinde gireceksin odamıza, şimdikinden farklı bir havan olacak, içten davranamayacaksın; sorumlulukları ve düşünceleriyle apayrı bir Emanuela bulacağız karşımızda. Konuşmaların da değişecek üstelik, Grimaldi'de kullandığımız argoları ağzına almaz olacaksın. Ayrıca, buraya gelmek için zaman da bulamayacaksın.»

«Öyle olsa bile, telefon ederim, siz bana gelirsiniz, benim evimde buluşuruz.»

«Bu daha da kötü: Karşılıklı sinir harbi yapacağız. Clara'yı görmeğe gittiğimiz zaman...»

«Benim gelişimden az sonra ayrıldı ve hemen evlendi,» diyerek açıklamada bulundu Valentina arkadaşının sözünü keserek.

«Birbirimize ne söyleyebileceğimizi bilemiyorduk,» diye devam etti Augusta: «Durumu kurtarmak için, geçmişteki olaylara sarılıyorduk. 'Hatırlıyor musun?' diyorduk, aradan zaman geçince insana anlamsız, hattâ tam anlamıyla aptalca görünen olaylara işaret ederek. Sonra içeriye, elinde kocaman gümüş bir tepsiyle hizmetçi girmişti ve beyaz eldivenlerle bize çay ikram etti. Her gün beraber içtiğimiz o kara lahana çorbalarından sonra!..»

«Biz de ondan öç aldık ama,» dedi Valentina gülerek, «Öylesine acele ve teklifsizce yiyorduk ki önümüze konan pastaları, kurabiyeleri! Hizmetçiye karşı rezil oldu Clara. 'Tanrım, ne kaba şeyler, açlıktan ölmüşler sanki!' diye düşünmüştür herhalde bizi geçirirken.»

«Benim evimde de aynı şeylerin olacağını mı sanıyorsunuz yoksa?» dedi Emanuela. Kırgındı sesi.

«Evet, çay konusunda öyle. Başka türlü olamaz,» diye karşılık verdi Augusta kaba bir sesle, «Bizlerin burada sürdürdüğümüz hayat gerçek bir hayat değil.»

«Köprünün üzerindeyiz, derdi hep Silvia...»

«İstediğimiz gibi adlandırabiliriz bunu. Biz burada araştırmacı gibiyiz, bizim için en doğru olan yolu araştırıyoruz.

«Dışarıda olursak, araştırmacılıktan vaz mı geçeceğiz sanıyorsun?»

«Hayır, ama biz burada, doğru yolu tek başına aramama görüşünü savunuyoruz.»

«Görüş...» dedi Emanuela kelimenin üzerine basa basa.

«Görüştür önemli olan. Aynı görüşü eşit ölçüde paylaşmak, en sağlam bağdır.»

Emanuela, başını ellerinin arasına aldı. «Sanırım, bir zaman sonra aramak gerekmeyecek, ve insan boyun eğecek yıllardır değiştiremediği yolu izlemeye. Oysa başkalarına bel bağlama cesaretini bulmalıyız kendimizde; yalnız kalma pahasına kopmalıyız çocukluktan.»

«Hayatta her sorunun çözüm yolu, cesaretle başlar. Eğer cesaretin varsa, buradan gitmekle iyi edersin,» dedi Augusta sigarasının külünü silkerken.

Davranışları, hergün biraz daha erkeğe benziyordu. Gece yarısına dek çalıştığı için, gözlerinin altı torba gibi sarkıyordu. Yazdığı son roman da geri çevrilmişti. Müsveddeleri yeniden çekmeceye yerleştirdi, bu konuda tek kelime söylemeden yeni bir roman yazmaya koyuldu.

İyi yazabilmek için durmadan içiyordu; ama bel-

ki de, yazı yazmak, içmek için bir bahaneydi. Augusta şarabı, altında Margherita'nın uyuduğu komodinin içinde gizlerdi. Odasına kendi teninden yayılan ekşi bir koku hakimdi. Arkadaşları bunun farkında değilmiş gibi görünüyorlardı; rahibeler Augusta'ya karşı hoşgörülüydüler. Bunun nedeni vardı kuşkusuz: Augusta sık sık para veriyordu onlara ve daima yurtta kalacağını gösteren konuşmalar yapıyordu. Rahibe Prudenzina ışıkları söndürmeden önce, Augusta'nın kapısını açıp, «Bravo kızım... Bravo,» diyordu. Ama öteki kızların kapısında göründüğünde zalimce bir anlama bürünürdü yüzü. Yeni gelenlerin şamata yaptıkları yoktu, ama eskilerden daha çetindiler, onları yola getirmek için olağanüstü bir çaba harcıyordu rahibeler, özellikle felsefe öğrenimi yapan İsveçli İngrid'in çevresinde oluşan gruba söz geçirmek olanaksızdı.

Bir gün İngrid, Emanuela'yı bir köşeye çekti: «Neden o tohuma kaçmış iki kızla dolaşıyorsun hep?» Gerçekten de, Augusta ve Valentina'nın yanında sıkılmaya başlamıştı Emanuela. «Onlara benzemiyeceğim ben, hayatımı o iki budala gibi zehir etmiyeceğim,» diye düşünüyordu sık sık. Andrea'nın koluna girip o duvarlardan uzaklaşmak en büyük avuntuydu onun için.

Birkaç ay içinde evlenecekleri kesindi artık. Aileler memnundu; Emanuela ve Andrea da memnundular ve göğüs gerecekleri güçlük kalmamıştı artık. Hergün saat beşte buluşuyorlardı. Genç kız yurdun kapısından çıktığında, Andrea'yı köşede bekler buluyordu; ve hep aynı kelimeler çıkıyordu ağzından: «Merhaba, nasılsın sevgilim?» Bugüne dek, buluşmalarını engelleyen tehlikeli ya da üzücü hiç bir durum çıkmamıştı ortaya; doğa bile saygı gösteriyor gibiydi

beraberliklerine; en ufak bir esinti olmuyordu kolkola caddelerde dolaştıklarında. Yeni mevsimle berraklaşan hava, kuş sesleri ve güneş coşturuyordu Emanuela'yı; çevresini tanımak isteyen çocuklar gibi oraya buraya bakıp gülümsüyordu. «Neden gülüyorsun? Nereye bakıyorsun?» diye soruyordu Andrea kaşlarını çatarak. Ara sıra sıkıcı oluyordu Andrea, ondaki çocuksu sevinci ve mutluluğu anlayamayacak kadar da kaba.

Sabahları Andrea ders çalışırken. Emanuela dışarı yalnız çıkıyordu. Sık sık taksiye atlayıp, gizlice Monte Mario'ya, kızını görmeğe giderdi. Bu sert ve kırıcı huylu çocuk, kendine yakın bulduğu tek insandı. Annesi olduğu için duymuyordu bu yakınlığı: Tersine aralarındaki ilişki gizli ve buz gibi soğuk olduğu, üstelik oraya giderken nişanlısıyla karşılaşma tehlikesi bulunduğu için, gün geçtikçe yakınlaşıyordu Stefania'ya.

Ara sıra, gerçekten Andrea ile evlenmek isteyip istemediğini sorardı kendi kendine; başlangıçta aklından bile geçirmişti. Oysa Stefano'yu tanıdığı zaman, daha ilk gün düşünmüştü evlenmeyi. Stefano ile özgür duyuyordu kendini. İki özgür yaratıktılar herşeyden önce. Aralarındaki aşk, birlikte göğüs gerdikleri bir tehlikeydi. Andrea'nın, ani zevklere yer vermeyen gülünç programları vardı; biz istemesek de oluşabilen doğal zevkleri önemsemezdi.

Onunla Stefania konusunda konuşmayı denemişti birkaç kez, durgun suya taş atmak ister gibi. Ama bu uzun sessizlik, Emanuela'ya göre aralarındaki sevginin tek çekici yönüydü. Andrea'nın, gerçeği öğrenince her şeyi kabul edeceğine, Stefania'yı kızı gibi seveceğine inanıyordu. Tersi çok üzücü, hattâ yıkıcı olurdu belki de. Emanuela, böyle bir duruma kar-

şı koymak için çok zayıftı. Sonunda, bu konuyu açmak için kendisini uygun bir ortam bulmaya zorlarken, durumu böyle de idare edebileceğini keşfetti. Ne de olsa ölmüştü babası, onu zorlayan kimse yoktu artık: Karar vermekte serbestti; ve susmaya karar verdi.

Nedenini kendi de bilmiyordu, ama bir gün ansızın düşüncesini değiştirdi. «Seni mutlaka görmeliyim, evet, bu sabah seninle konuşmak istiyorum;» demişti telefonda. Ama telefonu yerine koyar koymaz pişman oldu. O sabah, bu sözleri söyleyebilmek için, uzun süre düşünmüş, bütün olayları yeni baştan ve dikkatle gözden geçirmişti: «Seninle konuşmak istiyorum, çok önemli.» Geri dönmek olanaksızdı artık. Ama Grimaldi'den çıkarken, «Başka bir şeyi, örneğin korkunç bir rüya gördüğüm için sinirlerimin bozuk olduğunu söylememe kim engel olabilir?» diyordu kendi kendine.

Hava değişti birden: Siyah, kocaman bir bulut belirdi dağların ardından, tatlı tatlı esen hafif rüzgarı tehdit eder gibi. Emanuela, lacivert gökyüzüne kaldırdı bakışlarını, ağaçların, duvarları kırmızı boyalı, pembe, sarı badanalı eski evlerin arasından.

Kuşkusu yoktu İlkbahar gelmişti artık. Gri ve puslu günlerin ardında olgunlaşan mevsim, birdenbire patlak vermişti. Emanuela Andrea'ya, «Bu sabah çıkalım mı?» demişti, onun her sabah çalıştığını bile bile. Gerçekten de «Olanaksız,» karşılığını vermişti delikanlı. Saat beşte ev bakmaya gideceklerini, eğer isterse bir kahveye girip çay içebileceklerini eklemişti.

«Öğleden sonra da çalışmam gerek, şimdi elimde fırsat varken...»

«İlkbahardan daha önemli fırsat olabilir mi?»

Gülerek karşılık verdi delikanlı: «Bilirsin, ben senin kadar romantik değilim.»

«Dinle Andrea,» dedi Emanuela ses tonunu değiştirerek: «İlkbahar bahaneydi: Seninle konuşmak istiyorum.»

Başından beri kapris yapıyordu Andrea, sırf Emanuela'dan üstün olduğunu göstermek için. Hile yaparak onu dışarı çıkmaya zorlayabilirdi, ama o zaman küplere binecek, «Bana zaman kaybettiriyorsun,» diyecekti belki de. Yazar değil, tüccar olarak doğmuştu Andrea. Her saati, her günü, önem taşıyordu, not edilmişti defterine.

Emanuela, Pincio'ya çıkan yokuşta ağır ağır yürümeye başladı, kafasını dolduran budalaca düşünceler yüzünden, yürüyüşüne dikkat etmiyordu, ama kendinden emindi. Üzerinde yeni bir giysi vardı, uzun süredir aldığı giysiler ona güven vermez olmuştu. «Yakışmış,» diyordu Andrea yalnızca. Yepyeni giysi, bir göz atmakla eskiyiveriyordu.

Yoldaki ağaçlar, taze yapraklarla ışıl ışıl parlıyordu. Evlerin çatılarını yalayarak caddelere dek uzanan güneş, pencerelerde yansımaya başlamıştı bile. Böylesine güzel bir ilkbahar sabahı, Andrea ile konuşmak için çok büyük cesaret gerekti. Belki de ev tutma düşüncesiydi onu böyle bir karar almaya zorlayan. Sonunda, olayları arapsaçına döndüren şeyin, yeni mevsim olduğu sonucuna vardı; ama yararlanamıyordu değişen mevsimden, yine aynı saatte içeri girmek zorundaydı, Valentina ve Agusta ile geçireceği akşamın, hergün biraz daha artan sıkıntısını yüreğinde hissederek. Bir an önce ayrılmak istiyordu Grimaldi'den, yoksa umutsuzluk onu da içmeye zorlayacaktı. Evlenmek, buradan çekip gitmenin en iyi yo-

luydu; çok değil iki ayı kalmıştı. Ama Andrea'nın ona sağlayacağı hayat modern bir tutukevinden farklı olmayacaktı: Andrea dükkanda, kendisi de hizmetçiyle evde; belki ara sıra kayınvalidesi gelecekti, elinde yün işiyle Noeli ve Paskalyayı, Lanzianilerin çalar saatli yemek odasında geçireceklerdi kuşkusuz. Akşam yemeğinden sonra baba-oğul, briç oynamaya koyulacaklardı.

Andrea, yolculuktan hoşlanmıyordu. Tiyatro ve sinemaya da pek az giderdi. Üstelik sık sık görüştüğü bir arkadaşı bile yoktu. «Aradan geçen bunca zamandan sonra, damdan düşer gibi gerçeği söylemek, onun için büyük bir darbe olacak. Şu anda ona yardım edecek gücüm yok. Ona bir mektup bırakıp kaçacağım: Bu durumlarda mektup en iyi çözüm yoludur. Hemen şimdi zararsız bir yalan uydurmalıyım...»

Bankın üzerine oturmuş, gelişigüzel bir hikâye uydurmak için boşuna yoruyordu kafasını: Bu göğün, bu güneşin altında, geçmişi ve belleği olmayan bir ağaç, bir taş gibi duyuyordu kendini.

Yanına oturdu Andrea, iki elini avuçlarının arasına aldı ve hemen sordu: «Ne var Emanuela?»

«Nasıl yani?»

«Bana söylemek istediğin nedir? Ne oldu?»

Karşılık vermeden önce, delikanlıya baktı: Belki de onu bir daha göremeyeceğini geçirdi aklından, kalbi sıkıştı. Aşırı bir korkuya kapılmıştı ansızın: Aralarından müthiş bir kavga başlayabilir ve onu bırakıp gidebilirdi Andrea.

«Beni seviyor musun?»

«Tapıyorum sana» diye karşılık verdi delikanlı,

dalgın görünüyordu: «Evet Emanuela, seni dinliyorum.»

Omuzlarını silkti Emanuela: «Geçmişle ilgili,» dedi. (Ve düşünüyordu: «Ne budalaca bir başlangıç yaptım!»)

«Söyle,» dedi Andrea ısrarla, «Sinirlendiriyorsun beni...»

Annesinin hasta olduğunu söylemesi olanaksızdı. Telefonda şaka yaptım dese? Ya da ona bir sır vereceğini söylese? Örneğin parayla ilgili bir olan birisinin kendisinden para istiyerek telefonla tehdit ettiğini anlatsa? Ama kim? Niçin? Çevresindeki her şey başına yıkılmıştı sanki.

«Haydi, devam et,» dedi Andrea yeniden.

O güne dek sakladığı şeyin önemini sanki o an anlamış gibi, «Korkunç bir şey» dedi, korkuyla titreyerek.

Kül gibi olmuştu delikanlının yüzü, Emanuela'nın kolunu tuttu:

«Konuş!»

Güneş, önlerinden geçen insanlar, oyun oynayan çocuklar. «Şu anda bayılsam keşke,» diye düşündü.

«Sana asla söyleyemediğim bir şey var,» diye başladı, sesi titriyordu. Yumruklarını sıktı Andrea. («Şimdi tokatlıyacak beni») Dışarı fırlıyacakmış gibi atıyordu yüreği, eliyle göğsüne bastırdı: «Bir çocuğum olduğunu gizledim senden.»

«Neler saçmalıyorsun?!»

Devam etti Emanuela, faltaşı gibi açılmıştı gözleri: «Evet, bir çocuk... Beş yaşında, Gitme Andrea, yalvarırım, dinle beni...»

Olağanüstü bir soğukkanlılıkla dinliyordu Andrea, «Haydi,» diyordu başıyla işaret ederek, Emanuela'nın konuşmaya her ara verişinde, «Devam et.»

«Geçmişin derinliklerine gömüldü, kimse bilmiyor, ben kendim bile hatırlamıyorum artık... Sonra öldü. Pilottu. Babam her şeyi gizlemek istemişti, ama ben çocuğu doğurmakta direttim. Ne korkunç bir şey, anlıyorsun değil mi? Zeki bir insansın sen... Bunda ne suçum var benim? O kadar gençtim ki, ben kendim de bir çocuktum aslında. Dinle beni Andrea...»

Dinliyordu delikanlı, bütün dikkatini Emanuela'nın sözlerinde toplayarak; «Her şeyi bilmek istiyorum.»

«Birgün onu beklerken, alevler içinde yanan uçağının yere çakıldığını öğrendim. Çocuğumuz olacağından haberi yoktu, ben de bilmiyordum. Her şey isteğimin dışında oldu. Yaptığım şeylerin ne olduğunu anlamadan...»

Sapsarıydı Andrea: «Onu seviyordun öyleyse. Haydi, söyle gerçeği...»

(«Şimdi öldürecek beni, duvardan aşağı yuvarlayacak.») «Hayır, sevmiyordum. Senden başkasını sevmedim, yemin ederim. Sevmiyordum onu.»

Ayağa kalktı Andrea: «Tanrım, ne iğrenç şey!» dedi, arkasını dönüp yürümeye başladı. Ardından izliyordu Emanuela, «Andrea... Andrea...» diye mırıldanarak. Ama Andrea hızlı adımlarla uzaklaşıyordu, bir kez olsun ardına bakmadan.

Öğleden sonra, Grimaldi'deki kızların çoğu dışarı çıktı: Kimi fakülteye gitti kimi kentte dolaşmaya. Birkaçı odasında kaldı, buz gibi taş duvarlar arasın-

da titreyerek ders çalışmak için. Sık sık çan sesi duyuluyordu, ısrarla çalan; ve ardından tehlikeli bir ses: «Otuz beş, telefona!» Açılan kapının gıcırdısı, koridor ve merdivenlerde ayak sesleri işitildi. Sonra bir çan sesi daha: «Seksen dört, şehirlerarası!»

Emanuela yatağa uzanmış, gözlerini, karanlıkta, bilinmeyen bir noktaya dikmişti. Sık sık kızları telefona çağıran sesteydi kulağı; yirmi sekizi çağırmadılar hiç. «Saat kaç acaba? Geç olmalı, hava kararmış.» Sonunda kızları yemeğe çağıran üç kampana sesi duyuldu. Kızlar aşağıya indiler, merdivenleri ikişer üçer atlayarak.

Yemek salonunda aceleyle mırıldanılan duanın ardından, yüz iskemle gıcırtısı işitildi, iki yüz çatal bıçak düelloya başladı tabaklar üzerinde, su ve şarapla doldu iki yüz bardak. Konuşmak istiyordu, ama rahibenin dudağındaki düdük, ağızları kapayan tıkaç gibiydi.

«Neyin var Emanuela, neden yemiyorsun?»

«Başım ağrıyor.»

«Yemek ye, geçer.»

«Aç değilim.»

Yemek salonu portakal kokuyordu; kızlar ayağa kalktılar; başlarına siyah ve saydam bir örtü geçirip, iki sıra halinde küçük kiliseye girdiler.

Dışarda, kocaman gri evin karşısında, aceleyle bir aşağı bir yukarı gidip gelen insanlar vardı. Zemin katındaki dört pencereden ölgün bir ışık vuruyordu ve hüzün verici bir mırıltı.

Az sonra ışık söndü. «Amin,» diye fısıldadı kızlar hep bir ağızdan.

«Bende baş ağrısını kesecek hap var, ister misin?» dedi Valentina Emanuela'ya yavaşça.

«Hayır, teşekkür ederim. Hemen yatacağım.»

Bitmek bilmiyordu gece. Yalnız, her on beş dakikada bir vuran kilise çanının tok sesiydi sessizliği bozan.

«Eğer saymaya başlarsam, belki uyurum: Bir, iki, üç, dört, beş... yüz, doksan dokuz, doksan sekiz.» Uykusu gelmiyordu. O sesi yeniden duydu, nefretle buruşan o yüzü görür gibi oldu yeniden. Karanlık çevresinde döndü, döndü... («Bayılıyorum galiba») Ve uykuya daldı.

Andrea girdi içeri, Emanuela'nın üzerindeki geceliği parçaladı, «Tanrım, ne iğrenç şey!» diye bir kez daha bağırarak. «Andrea, Tanrı aşkına bağırma! Uyanacaklar, anlıyacaklar her şeyi...» Koridorda ayak sesleri duyuldu: Uzun beyaz gecelikleriyle arkadaşları ve rahibeler odasına doldular ansızın; hayaletler gibi, gözleri faltaşı gibi açık... Kaçmak için çırpındı Emanuela, ama kolundan tutuyordu Andrea yarı çıplak vücudunu arkadaşlarına göstererek: «Şuna bakın, Emanuela'nın gerçek yüzü bu işte!» Utanarak bakıyordu hepsi de «Ne iğrenç şey!» dediler yeniden. Kulakları sağır eden bir çığlık. Ardından bir gürültü koptu ve sıçrıyarak uyandı.

Yeniden saymaya başladı Emanuela: «Bir, iki, üç... yüz, doksan dokuz, doksan sekiz...»

«Ben de uyuyamadım,» dedi Andrea, sonra garsonun yaklaştığını görünce sözünü yarıda kesti: «İki bira.»

Emanuela, bakışlarını masaya indirmiş, kırmızı lacivert kareli masa örtüsündeki pas lekelerini inceliyordu. Bu birahaneye sık sık geliyorlardı: Yazın, önündeki küçük bahçeye, yüksek sesle Almanca konuşan kırmızı giysili Protestan papazları gelirdi.

«Seni bağışlamak çok kolay olabilirdi benim için,» dedi Andrea, yarıda kalan konuşmayı yeniden ele alarak. «Kendimi, sırf seni bağışlamamanın olanaksızlığına inandırmak için uyuyamadım. Çünkü yarın, her şeyin bittiğini anladığım an delireceğimi biliyordum. Durumu açıklamam için bugün seni yine görmem gerektiğini düşündüm bütün gece, sanki aramızdaki bütün ilişkiler henüz kopmamış gibi. Ama az sonra, birkaç saat içinde... Hayır, hayır, seni şu anda olduğun gibi sevmiyorum: Sırf sevdiği için, sevgilisine teslim olabilecek Emanuela'yı seviyordum. Oysa sen bana onu sevmediğini söyledin. Budalaca merakını gidermek için yaptın bu işi, değil mi? Nefret ederim böyle kadınlardan... Çocuğunun adı neydi?... Stefania... Kolejde kalıyor değil mi? Onu da sevmediğini anlıyorum şimdi. Kimseyi... Hayır, lütfen sus, ağzından daha başka yalanlar duymak istemiyorum... Neden konuşacakmışsın? Hem sana inanmıyorum artık. Stefania'yı görmeğe ne zaman gidiyordun?... Ah, pazarları... Nerede olduğunu sanıyordum ben?... Her pazar değişik bir bahane, çok iyi. Belki de daha sonra başka erkeklerle de yattın... Evet, evet! İhanetin tadını tatmak, başka bir merakı gidermek için! Oysa bugün saçma bir umut vardı içimde: 'Gerçek değil, hiç biri gerçek değil,' demeni ve seni, bunları anlatmadan önce, dün sabahki gibi görmeyi istiyordum.» Bir süre sustu, sonra yeniden başladı: «Neden anlattın? Evlendiğimiz gece hiçbir şeyin farkına varmazdım: Ne de olsa sen oldukça tecrübelisin, ben de sana karşı sonsuz güveni olan enayinin biri... Mutlu olurdun. Gerçekle ilgisi olmayan, baştan aşağı yalan dolu bir karım olacaktı. Ama ben hiç bir zaman tanıyamıyacaktım senin gerçek yüzünü.»

Konuşmasını sürdürüyordu Andrea, sırf onu yaralamak için. Emanuela ise gözyaşlarına sığınmıştı: Hayatı boyunca elde ettiği her güzel şeyin sonu, üzüntü ve gözyaşı olmuştu. Ne yapabilirdi ki? Keşke gebe olduğunu hissettiğinde, kendini Arno nehrine atsaydı. Kendisine para bile yardım edemezdi artık. Bu konuşma da çok uzamıştı, bitmeliydi bir an önce. Eğer Andrea aralarındaki ilişkiye son vermek istiyorsa, neden bu kadar uzatıyordu sanki?

«Sana elimi bile sürmediğim için vicdanım çok rahat, böylesine saf yürekli olduğum için kutluyorum kendimi. Gelecekten söz ederken, sezdirmeden takındığın tavrı ve boş bakışlarını hatırlar gibi oluyorum şimdi: Gülümsüyor ve başınla onaylıyordun, küçücük bir çocuğu kandırmak ister gibi. Dün gece düşündüm, acaba ben de sana herhangi bir yalan söyledim mi diye...» Başını iki yana salladı: «Ta başından beri samimiydim sana karşı, seni memnun etmek için, olduğumdan başka türlü davranmadım. Sinirlendiğimi gösterdim, kızgınlığımı belli ettim, hattâ ara sırada sert çıkışlar yaptım... Senden gizlediğim tek şey, birkaç kadınla olan ilişkim. Önceden hiç tanımadığım kadınlar, insanın başı ağrıdığı zaman alınan aspirin gibi. Ama odama girdiğimde, fotoğrafındaki çocuksu gülümseyişini, kendinden emin duruşunu gördüğüm zaman, kendimden nefret ediyordum. Bugünün erkeği, siz kadınların artık inanmadığı duygulara inanıyor. Seni hangi açıdan sevdiğimi hiç bir zaman anlayamadım... Ne budalaymışım Tanrım!»

«Seni kaybetmekten korkuyordum,» dedi Emanuela yeniden. Birahaneye oturduklarından beri aynı sözleri geveleyip duruyordu ağzında, ama dudaklarından dökülen kelimeler, içindeki duygulara ters düşüyordu.

«Yalan söylüyorsun. Beni sevmediğine göre, korkmana sebep yoktu,» diyerek çıkıştı Andrea: «Belki de kendince bir sevme biçimi bu: Gerçekten sevmek yerine, başkalarının duygularıyle oynamak, gelişigüzel... Yoksa, böyle devam edeceğine, beni kaybetmeyi tercih ederdin.»

Güneş çoktan batmış, karanlık basmıştı kenti: San Pietro alanına bakan birahanenin penceresinden tramvayların sarı ışıklı farları görünüyordu. Bu merhametsiz sese daha fazla dayanacak gücü kalmamıştı Emanuela'nın; yumruklarıyla masaya vurup, «Yeter, yeter!» diye bağırmak, sonra da başını koluna dayayıp uyumak istiyordu.

«Biliyor musun? Mosè çeşmesinin yanındaki ilk buluşmaya gelmediğini görünce çok sevinmiştim,» dedi Andrea. (Düşünüyordu Emanuela: «Tanrım, yeniden başladı, şimdi her şeyi ta başından başlayacak anlatmaya!») «Öteki kızlardan farklıymışsın gibi geldi bana. Bu davranışını beğenmiştim. Sonra Milly'nin cenaze töreninde... Milly biliyor muydu?»

«Hayır.»

«Hiç kimse» diye ekledi Andrea gülerek: «Benim sahtekar birini sevmeme göz yumdun bile bile. Zavallı Milly, en çok sevdiği arkadaşının iki yüzlü biri olduğunu bilmeden öldü. Ya ötekiler? Onların da saf ve temiz görünüşlü Emanuela'ya güvenmelerini isterdin... Öyleyse neden söyledin bana gerçeği? Bunun için bağışlamıyorum seni: Şimdiye dek susmuştun, bundan sonra da konuşmayabilirdin. Belki de senin düşüncen...»

«Dinle Andrea: Senin beni...»

«Hayır,» dedi Andrea Emanuela'nın sözünü keserek, «Ne sen ne de ben, hiç bir şey yapamayız artık.»

Emanuela iki gün odasından dışarı çıkmadı. Onu karanlıkta, yatağına uzanmış bir durumda gören arkadaşları ve rahibeler, «Ateşin mi var?» diye soruyorlardı merakla. «Başın mı ağrıyor? Grip falan olmayasın?»

«Bir şeyim yok. İyiyim,» diye karşılık veriyordu hep. Rahibeler uyumasını salık veriyor, sık sık odasına giren Augusta ve Valentina'dan Emanuela'yı rahatsız etmemelerini rica ediyorlardı. «Kriz geçiriyor olmalı; sinirsel tükeniş deriz biz buna,» diyordu rahibe Prudenzina: «Tam evlenmek üzereyken ansızın babasını kaybetmesi... insan bazı darbeleri zamanla hisseder.»

Oysa Emanuela, uyuyacağı yerde Andrea'yı düşünüyordu: Gelecekte kurmayı tasarladıkları evi ve Andrea'nın ona vereceği güveni. Delikanlının ona çok gördüğü her şeyi şiddetle istiyordu şimdi; bayan Lanziani ile ütü yaptıkları ya da örgü ördükleri öğleden sonraları için bile ağlıyordu. Ara sıra çalar saatin sesini işitir gibi oluyor, o zaman yüreği dayanılmaz bir acıyla doluyordu.

Konuştuğu için bağışlamıyordu onu Andrea. «Ağzını sıkı tutmalısın,» diye tembihlemişti babası Stefania doğduğunda. O sırada genç kız, daha ilk gün çocuğuyla birlikte yaşamak istemişti; ama isteğini öğrenen babası —banka müdürüydü— ona, «Ahlak diye bir şey yok sende,» demişti.

Demek ki ahlak suskunluktu: Başkalarının konuşmasına engel olmaktı; sözün kısası, insanı iliklerine dek donduran buz gibi bir korkuydu. Yıllar sonra Emanuela, Maiano'daki evlerine hakim olan o boğucu sessizliği Lanzianilerin apartmanında yeniden duymuştu. Andrea ile kuracakları yuva da aynı suskunlukla dolu olacaktı kuşkusuz. Andrea'nın ona

vereceği güven buydu işte. Ama belki de zaman zaman onu hor görecekti.

Stefano'nun ölümünden sonra karşısına çıkan hemen her erkek ona sempati göstermiş, ilgilenmiş ya da aşık olmuştu. Ama her seferinde karşı koymuştu Emanuela. Bu duruma çok seviniyordu babası. Kızının, aşk oyununda ilk yenilgiyi tadarak tecrübe kazandığına inanıyordu. Artık, özgür olsa da, kendine başka sevgililer bulmaya cesaret edemeyecekti. Gerçekten de, eskisinden tamamen farklı olmasına rağmen, duygularını köstekleyebiliyordu Emanuela. Çok zor oluyordu bu kuşkusuz, ama Stefania'nın bakımını üstüne alan babasına karşı saygısızlık etmemek için eline geçen fırsatları bile bile kaçırıyor, yalan söylemek zorunda kalmamak için herkesten uzaklaşıyordu. Ve yavaş yavaş yalnız kalmıştı böylece.

Grimaldi'de, bir zamanlar karşı koyduğu duygularına yenik düşmüştü. Tam yaşlılara yaraşır bir biçimde hayatını sürdüren yaşlı ailesinin tek kızı olarak, kendini böylesine genç duymamıştı hiç. Ama Andrea anlayamamıştı onu. Özlemini çektiği şeyleri sezinlemek için en ufak bir çaba harcamamıştı: Ailelerin, alışkın olmadıkları bazı davranışları yasakladıkları ve **tecrübesizlik** dedikleri devrenin korkusunu, heyecanını duymak, tadına varmak istiyordu Emanuela. Oysa onun gibi düşünmüyordu arkadaşları, öylesine masum bir hayat sürdürüyorlardı ki! Hiç bir eğlenceleri olmadığı için, çok basit şeylerden zevk alıyorlardı. Zaman zaman Emanuela, arkadaşlarını hiç bir zaman tanıyamayacağını düşünür, üzülürdü. Her şeyden önce eğlenceleri çok çocuksu görünüyordu ona, aralarına katılmaya cesaret edemezdi. Bazı pazarlar, Lungotevere'deki bü-

tün villaların kapılarına asılı küçük çanları çalıp kaçarlar, akşamları rahibeleri korkutmak için beyaz çarşaflara sarınıp koridorlarda dolaşırlardı; ara sıra Vinca'nın yatağının içine birkaç avuç ceviz kabuğu koyar, genç kız yatağa uzanıp da «Ayyy... Ayyy...» diye bağırırken, onlar kapının ardında kahkahalara boğulurlardı... Andrea'yı Roma'ya geldikten hemen sonra tanımıştı. Verdiği bir pusulada, Pincio köprüsünde bekleyeceğini yazıyordu delikanlı. Ve gelmediğini görünce, düş kırıklığına uğrayacağına memnun olduğunu söylemişti. Ama Emanuela'nın böyle davranmak zorunda olduğunu bilmiyordu. Yine de, bunun tersi bir davranış ve bu davranışı belirleyen ilkeler, hiç de utanç verici sayılmazdı Emanuela için. Eğer Andrea sevişmekte dayatsaydı, aynı davranışla karşılaşacaktı kuşkusuz. Oysa Stefano ile Viale dei Colli'deki eve gittiklerinde, bu tür bir felsefe, aklının ucundan geçmemişti.

Ansızın Stefano'nun yüzü, yürüyüşü ve davranışları canlandı gözlerinin önünde. Her zaman kafasından kovardı bu tür düşünceleri, çünkü kin bürümüştü ruhunun derinliklerini: Stefano'nun bir anda ölmesi, genç belleğinde korku, güvensizlik duygularının yerleşmesi ve en kötüsü çocuk beklemesi. Aralarında geçen o büyük aşka yalnızca birkaç ay sadık kaldığını, kısa bir süre için samimi olduğunu şimdi artık itiraf edebiliyordu: Stefano'nun yanındayken, olduğu gibi görünebiliyordu, kişiliğine sahip gerçek Emanuela'ydı; ne başka bir kişiliğe bürünmek zorunda kalmış, ne de yalan söyleyerek gerçek düşünce ve duygularını gizlemişti. Stefano, durumu **düzeltmek** için evlenme teklifinde bulunmamıştı kuşkusuz, birlikte mutlu olacaklarına inan-

dığı için zümrüt yüzüğü takmıştı parmağına. Çocuk, çıkarsız, kendiliğinden oluveren bir birleşmeden, uyumlu bir anlaşmadan doğmuştu. Oysa, günah çocuğu olarak nitelenmişti zavallı Stefania. Kuşkusuz, rahibeler de öyle kabul ediyorlardı Stefania'yı. Onu, rahibelerin elinden kaçırmak gerekiyordu.

«Nereye gidiyorsun anne, eve ne zaman döneceksin?» diye sormuştu Stefania birkaç gün önce. «Senin evin nerede?»

«Evim yok benim yavrucuğum,» diye karşılık vermişti. Gerçekti bu. Ama Floransa'daki evi, Andrea ile kuracakları yuva, Grimaldi'deki odası da onun sayılırdı; işte bir kez daha yalan söylemişti kızına. «Hep yolculuk yaptığım için evim yok benim,» diye eklemişti.

«Neden yolculuğa çıkıyorsun sanki?»

«Suç benim değil yavrum.» («Okyanusları kıtaları aşsa da, vapur kabini ya da yataklı vagondan gayri yeri olmayan ve evlenmeden anneliğe sahip çıkan tek ben değilim ki!» demek istemişti.)

«İyi ama suç kimde anneciğim?»

(«Sessizlik, değişken kumları olan bir çöldür, seni içerlere doğru sürüklüyor, yutacak seni, yalana sıkı sıkı sarılman gerek.»)

«Kimsenin değil Stefaniacığım,» diye karşılık verdi: «Çalışıyorum.»

Şaşırmıştı küçük kız, iri iri açılmış gözleriyle annesine baktı: «Çalışıyor musun?!.. Ne iş yapıyorsun?»

«Geziyorum. Bir parfümeri firması hesabına sık sık yolculuğa çıkıyorum.»

«Öyleyse suç, firmanın. O pis firma yüzünden

seni her gün göremiyorum,» dedi Stefania kaşlarını çatarak.

Yalnızlığına dalan Emanuela, kızının sözlerini düşünüyordu: Bilmeden söylenen ve gerçeği anlatan kelimeler. Kızı büyüyünceye dek tekrarlayıp duracaktı aynı kelimeleri. Ama Stefania anlamıyacaktı, annesini anlayamıyacaktı kuşkusuz. En iyisi, buradan çıkıp gitmeliydi, dönmemeliydi bir daha. Sığınacağı başka bir dünya var mıydı acaba? «Stefano...» diye fısıldadı sonunda ağlayarak.

«Neden ağlıyorsun Emanuela? Neyin var?»

«Bilmiyorum.»

Valentina, arkadaşı için getirdiği bir demet çiçeği küçük vazoya yerleştirmeye çalışıyordu: «Bize söyleyebilirsin.»

«Yemin ederim, bir şeyim yok.»

«Onu yalnız bırakalım,» dedi Augusta: «İnsan bazı anlar ağlamak ister, bu, yaşadığımızı gösterir bizim, tıpkı yeni doğmuş çocuklar gibi.»

Renksiz ve hareketsiz iki gün daha geçirdi Emanuela. Yataktan kalktığında bomboştu kafası, zayıflamıştı, yaşamak istemiyordu, iki yıldır Grimaldi'de kazandığı alışkanlıklara yeniden başlayacak gücü yoktu.

Grimaldi, yeni gelen kızlarla doluydu. Başlangıçta ürkek görünenler, şimdi **yaşlı** dedikleri eski öğrencilere küstah denecek kadar yukarıdan bakıyor, kendi yasalarını kabul ettirmek istiyorlardı. Her yıl, geçmiş yıllara oranla daha da kalabalıklaşıyorlardı. Kolejdeki her türlü olaya hakim, büyük bir güç olmuşlardı. Bir gün üniversiteden dönen Valentina bağırdı: «Bize ne diyorlar biliyor musunuz? **Yaşlılar!**...»

Valentina, hemen hemen onların yaşında olma-

sına rağmen, yeni gelenler, Emanuela dışında, öbür yaşlılara yanaşmıyorlardı. Bir gün İngrid: «Sonunda şu iki kızı ekebildin,» dedi. Gerçekten de, Augusta'yla Valentina yanına gelmez olmuşlardı, eskisi gibi sık aramıyorlardı. İngrid, soran gözlerle arkadaşlarına baktı ve Emanuela'ya dönüp: «Bizim aramıza katılmak ister misin?» önerisinde bulundu.

Edebiyatla öbür fakültelerin öğrencilerinden oluşan eski grubu, yenilerden ayıran yalnızca birkaç yaştı. Bununla birlikte, iki ayrı nesil gibiydiler. Yeni gelenler aynı modayı izliyorlardı, üstelik hepsinin saç biçimi şaşılacak ölçüde birbirine benzediği için, yüz hatları aynı baskıdan çıkmış gibiydi sanki.

Emanuela, Xenia'nın, iki yıl önceki çağrısını yeniden duyar gibi oldu içinde. «Biz edebiyat fakültesindeniz, sen de bizim gruba katıl.» Kişilik ve tip olarak birbirinden büsbütün farklı kızların oluşturduğu bir gruptu bu: Kimi kendi halinde, kimi canlıydı, hemen her konuda polemiğe ve tartışmaya girebilen, aklı başında, zeki kızlardı. **Yeniler** ise daha uyanıktılar. Emanuela, onların arasında bile kendisi için bir yalan yuvası örebilirdi, ama gereği yoktu, çünkü bir gün, nasılsa onlarla kurduğu bu yalancı ilişkiyi koparmak zorunda olacaktı.

«Teşekkür ederim,» dedi yavaşça: «Birbirimizi tanıyacak zamanı bulamıyacağız: Birkaç güne kadar yurttan ayrılıyorum.»

Ama bunları söylerken, yurttan ayrılmaması gerektiğini düşündü. Geleceği, Grimaldi'de değil de, dışarda yaşamış olması ne kazandırabilirdi ona? Hiç bir şey. Öyleyse burada kalmalıydı. Augusta gibi, adını kimse bilmediği için yalnızca **emektar** diye çağırılan öteki kız gibi... Griye çalıyordu kızın saç-

ları, kendisini tanıtırken «Piyanistim,» diyordu, ama fakir çocuklar için düzenlenen konserlerde, birkaç müziksever için piyano çalmaktan öte gidememişti. (Cloe ise, hiç kimseyle vedalaşmadan Grimaldi'den ayrılmıştı; kızlar, La Gioconda operasının oynandığı opera binasının önünden geçerlerken, uzun uzun afişlerin önünde duruyorlar, öteki müzisyenlerin arasındaki CLOE adını gururla okuyorlardı.)

Evet, diye düşünüyordu Emanuela, böylesi daha iyi olacaktı: Stefania Monte Mario'da, kendi Grimaldi'de, ailesi olmayan, uyruksuz iki kız kardeş. Anavatanı, rahibelerin yaşadığı bu manastır olacaktı; dört yıl içinde gençliğini yitiren kızlar da ailesi. Geçenlerde küçük bir pikap satın almıştı, ama Grimaldi'de yasak olduğu için, dışarı çıkarken gardrobuna kilitliyordu. Rahibeler pikabı görmüşlerdi kuşkusuz, ama görmezlikten geliyorlardı, Augusta'nın şarap içtiğini bilmezlikten geldikleri gibi.

On beş yirmi gündür annesine mektup yazmamıştı; ne yazabilirdi ki sanki? Yıllardır aralarında geçen birkaç anlamsız konuşmayı tekrarlamaktan başka... Bir yıldır, birlikte de yaşamıyorlardı üstelik. Annesi, ardarda gelen felaketler yüzünden, ona daima arkadaşlık etmiş olan —gerçekte güvendiği tek insandı— yaşlı hizmetçinin gözleri önünde öleceği yerde olağanüstü bir güçle yaşamaya devam ediyor; öz kızı olduğu halde hakkında hiç bir şey bilmediği Emanuela'nın karşısında felaketlere göğüs geriyordu.

Bir akşam Emanuela, annesine mektup yazıp, Andrea'nın ayrıldığını ve Grimaldi'de kalmaya karar verdiğini bildirmeyi düşünürken, ansızın odanın kapısı açıldı; Valentina'ydı gelen. Memnun olmuştu Emanuela; arkadaşının eşikte durduğunu görünce içeri çağırdı: «Girsene.»

«Hayır. Biraz sonra bizim odaya gel.»

«Neden?»

«Gel diyorum sana,» dedi yeniden beriki ve kapıyı kapadı.

Son gülerde Valentina her zamanki neşesini yitirmişti; kendini gülmeye, konuşmaya zorluyor, ama beceremiyordu. Sesinde acılık vardı her zaman, çevresindekileri ukalalık sayılabilecek ölçüde eleştirmekten ya da kırıcı sözler söylemekten zevk duyar olmuştu. Emanuela onda bazı fiziksel değişmeler de farketmişti, son zamanlarda yüzü solgundu, son derece biçimli olan vücudu eski çizgilerini kaybetmişti. Zamanının büyük bir bölümünü Augusta'nın odasında geçiriyordu artık.

Emanuela içeri girdiğinde, ikisini masada yanyana oturmuş buldu. Valentina önündeki dosyadan alçak sesle bir şeyler okurken, kolunu iskemlenin arkasına dayayan Augusta, eliyle arkadaşının omuzlarını okşuyordu.

«Merhaba çocuklar,» dedi Emanuela kapıyı ardından kapatırken: «Ne var?»

İki kız hiç karşılık vermediler. Bir şeyler olmuştu mutlaka, gözlerinin ucuyla, aşağılayıcı bakışlarla süzüyorlardı Emanuela'yı.

«Ne olduğunu öğrenebilir miyim?» dedi Emanuela yeniden kaşlarını çatıp, saldırgan bir tavır takınarak.

«Bilmen gerekir,» diye karşılık verdi Augusta, sakin görünüyordu; ama büzülmüştü dudakları, bakışları bıçak gibi keskindi. Emanuela'ya doğru yürüdü ağır ağır, içini bürüyen nefreti hemen püskürtmek istemiyormuş gibi.

Emanuela cesaretsizce bir adım geri çekildi.

Tam o sıra Augusta kolunu kaldırdı, Emanuela'nın yüzüne kuvvetli bir tokat attı.

«Hırsız!» dedi soluk soluğa, mosmordu dudakları; ve bir tokat daha yapıştırdı.

Emanuela, ellerini yanaklarına götürdü, hareketsiz duran Valentina'ya yardım ister gibi baktı. Saçları, yanaklarından aşağı süzülen gözyaşlarıyla yapış yapış olmuştu; yere düşmemek için yatağa oturdu, arkadaşlarının yüzüne bile bakmadan, atılan tokatların açıklanmasını istemeden.

«Her şeyi biliyoruz: Andrea, Valentina ile konuştu.»

«Aferin Andrea'ya!..»

«O hiç bir şey söylemedi,» dedi Valentina ayağa kalkarak: «Ama bugün beni fakültede görünce sapsarı kesildi, ne de olsa senin arkadaşınım. Gözleri şiş ve kırmızıydı, hemen onu dışarı çıkardım, avutucu sözler söyledim, sonunda bana her şeyi anlatmaya razı oldu.»

«İki yıldır aramızdasın, ve bizimle ilgili her şeyi biliyorsun,» dedi Augusta hırsla: «Sana hiç söylenmemesi gereken şeyleri bile anlattık, karşılığında bize yalan söylediğini bile bile.» Küçük düşürücü daha okkalı bir kelime bulamadığı için: «Hırsız!» dedi yeniden: «Hırsız ve yalancı!» Odanın havası, bu nefret dolu kısık sesle dolmuştu. Geçmişi ve söylediği yalanlar, boğacak gibi oluyordu Emanuela'yı, kendini öldürmekle her şeye son verebileceğini düşündü. «Arno'ya atayım kendimi,» dedi içinden, Stefania hastayken düşlediği gibi sağlıklı ve kurtulmuş olarak çıkmamalıydı.

«Buraya neden geldin, Silvia bunu, yurda geldiğin ilk gece sormuştu, çok iyi hatırlıyorum. Sen, oldukça sakin görünerek, yalan söylemeye başla-

dın, ailem Amerika'da dedin, bunu başka yalanların izledi. »

«Benim suçum yok bunda. Babam, rahibelere yazdığı mektupta Amerika'ya gideceklerini söyledi, her şeyi o düzenlemişti, beni susmaya zorladı.»

«Kes artık yalan söylemeyi Emanuela! Sen, kendin istediğin için sustun.»

Valentina, Andrea'ya acır gibi görünerek atıldı, «Bugün soruyordu kendi kendine: Neden daha önce söylemedi, diye.»

«Bir kurtuluş yolu olması için kuşkusuz!» karşılığını verdi Augusta, zorlama bir kahkahayla: «Ruh çağırdığımız akşam, dengeyi kaybeder gibi olmuştun, neyse. Ama bugün, Andrea'yla konuştuktan sonra, bize de açıklamalıydın her şeyi. Sustun oysa. Biz, ikinizin arasındaki ilişkilerin sona erdiğini çoktan anlamıştık ve her an bize açılmanı bekliyorduk. Değil mi Valentina?»

(«Ben artık bir tek kişi değilim,» diye düşündü Emanuela.)

«İyi ama, böyle sürdürmekle eline ne geçeceğini sanıyordun?»

«Hiç bir şey!» diye karşılık verdi Emanuela, kuşkuluydu: «Gerçekten, kazancım olabileceğini düşünmemiştim hiç.»

«Belki de bazı şeyleri değiştirebileceğini umdun,» dedi Augusta alayla.

«Hayır, neden? Hiç bir şeyi değiştirmeyi istemedim. Belki bazı heyecanlı anlarda, kendi içimde bir merhamet uyandırmak için... Ama şimdiye kadar hiç bir tasarı yapmadım. Gelecek için ne gibi tedbirler almam gerektiğini bile bilmiyordum. Annemin yanına dönmek istemediğim için burada kalıyorum. Başka nereye yerleşebilirdim ki? Evden

sonra, en güvenli ortam olarak bu yurdu düşünmüştü babam.»

Aralarına bir sessizlik çöktü; Augusta, kuşkulu bakışlarla Emanuela'yı inceliyordu. «Evlerimize dönmek... Olanaksız. Ama sen dönebilirsin, çünkü burada da kalamıyacaksın artık,» dedi sert ve acımasız. «Çekip gitmen gerek, hemen şimdi.»

Şaşırmıştı Emanuela, «İyi ama nereye?» diye sordu, gözlerini ardına dek açarak: «Ayrıca, beni buradan kovmaya yetkili değilsin, kimse yapamaz bunu...»

«Öyle mi sanıyorsun, küçük hanım? Ya her şeyi rahibelere anlatırsam, ama bunu yapmıyacağım. Sen kendin gideceksin... Xenia bir daha dönmedi Grimaldi'ye, kim bilir nerede, ne yapıyor, nasıl öldürdü kendini. Buraya dönülmez, kalınmaz burada, eğer...»

«Eğer başkaları, gerçeği öğrenirlerse mi?» diye bağırdı Emanuela arkadaşının sözünü keserek: «Bunu öğrendikleri an, tek başına ve kendi adımıza bir görüş taşımamıza engel olurlar, değil mi?»

İtiraf etti Augusta: «Olabilir. Ama geçen gece, gerçeğin ölçüsünü yitirdiğimiz anda, Grimaldi' den ayrılmamız gerektiğini söyleyen sen değil miydin?.. Üstelik bir bakıma, çocukluktan kopmamızı öğütlemiştin... Sen koptun işte. Hem neden korkuyorsun? Hiç olmazsa, istememiş de olsan, bir şeyler yapmışsın: Bir kızın var. Yanında birisi olacak mutlaka. Ama benim tutunacak bir dalım yok. Üstelik, doğrusunu söylemek gerekirse, buradan çıkar çıkmaz hayattan kopacağımı biliyorum: Adımızın yazıldığı kayıt defteri dışında başka bir iz bırakmadan. Orada bile, buradan çıkar çıkmaz, biri gelip adımızın üzerine bir çizgi çizecek.»

Karanlığı haber veren alışılmış ses, Augusta'nın son cümlesini izleyen sessizliği bozmuştu. Valentina, ani bir korkuya kapılmış gibi arkadaşının kolunu sıktı. Tam o sırada kapı açıldı: Rahibe Prudenzina üç kızı ayakta ve suskun görünce —Emanuela ikisinin tam karşısındaydı ve başı öne eğikti, duruşması yapılan bir sanık gibi— bir an kararsız kaldı; hiç bir şey söylemeden, «iyi geceler» bile demeden, yavaşça dışarı çıkıp, kapıyı kapadı.

Koridorlarda çınlayan «Işıklar!.. Işıklar!..» çığlığı ölgünleşti, kayboldu ve ardından söndü ışıklar, kızların gergin yüzlerini karanlıkta örterek:

«Karanlık...» diye mırıldandı Emanuela, Valentina el yordamı ile lambayı ararken.

Karanlıkta karşılık verdi Augusta: «Haydi git sen, çekip git buradan. Dışarıdaki dünyada her şey ışıl ışıl, aydınlık. İçeride kalıp, karanlıkta oturmanın ne önemi var senin için?»

Emanuela elleriyle yüzünü örttü. Babası onun için, temelinde bir gizlilik, bir yalan yatan yeni bir hayatın başlayacağını sanmıştı. Hayat devam ediyor, geçmiş omuzlarında toplanıyor insanın, bitmiş olaylar, yapılan davranışlar, kalın bir duvar örüyor çevremizde, aşılması olanaksız. Her şeye rağmen, bu tür küstahlıktan, korku içinde yaşamaktan ve herkesten kaçmaktan korkuyordu Emanuela. Durmak bilmemek, asla geriye dönememek; tersine, aynı şeyleri tekrar etmek; hiç bir şey ummadığı için, sonradan ne düş kırıklığına uğradığı ne de pişmanlık duyduğu şeyleri yapmaya devam etmesi gibi... Umut edecek gücü bulamamıştı kendinde hiç bir zaman. Saatleri, ayları, yılları sürükleyen ve bizleri de onlarla birlikte alıp götüren nehri durduracak gücü olmamıştı hiç.

Gaz lambasının titrek ışığında, bakışlarını arkadaşlarına çevirdi. Belki ona «kal,» diyebilirlerdi.

Ama Augusta ona bakmıyordu artık, Valentina'ya sigara tuttu, bir de kendi aldı ve yaktı; sonra ağzına kadar dolu kadehi arkadaşına uzattı. Kendi kadehini de doldurdu, bir yudumda içti ve yeniden doldurdu.

«Öyleyse, ben gidiyorum,» diye mırıldandı onlara bakarak. İçkilerini yudumlamaya devam eden iki kız, onunla ilgilenmediler, dönüp bakmadılar bile.

Geciken ilkbaharın ardından yaz birden bastırdı. Tüm yarımadada, hava sıcaklığı sürekli yüksek dereceleri göstermişti. Grimaldi'nin küçük kilisesi, akşamları sıcak ve boğucu oluyordu; Meryem Ana ayından sonra rahibeler, mumları biriktirmeye başladılar. Pencerelerdeki tel örgüler nedeniyle içeriye en ufak bir esinti bile girmiyordu: Tel örgülerin gerisinde, Pincio'ya çıkan yolun iki yanındaki ağaçların tepeleri hareketsizdi. Sınavlara hazırlanan kızlar, kitaplarının yanına birer mendil koymuşlar, sık sık terleyen yüzlerini siliyorlardı: Odası bahçeye bakanlar, sıcaktan yakınmıyorlardı pek: Çeşmeden akan suyun sesi ve başrahibenin penceresindeki, çiçekleri henüz açmış hanımellerinin kokusu, huzur verici, dinlendirici bir ortam yaratıyordu. Trastevere'nin balkonunda yalnızca fesleğen ve ıtır çiçekleri kalmıştı; Vinca'nın odasındaki balkondan bakıp bakıp da ağladığı Endülüs karanfilleri görünmüyordu artık.

Puglia'da, en yüksek sıcaklık ortalaması kaydedildi: Anna, başakların altın gibi sarardığını, hasada başlanmak üzere olduğunu yazıyordu; ama

kuraklık, öteki tarım alanları için tam bir felaketti. Üstelik, gebelik dönemindeki rahatsızlıkları arttıran bu iklimden, Anna da yakınıyordu.

Kuzeyde hava, her zamanki gibi gri ve nemliydi; ılık, ahmak ıslatan yağmuru gün boyunca devam ediyordu. Üzerinde yabani otlar biten Milly'nin mezarı, bir bataklığa dönmüştü. Daha yukarılarda Alto Adige'yi kara bulutlar kaplamıştı, yağan yağmurlarla zenginleşen cılız sular, seller halinde ulaşıyordu yakındaki kentlere kasabalara. Xenia, dağ başında bir villa yaptırdığına pişman olmuştu; işler çok ağır ilerliyordu, üstelik yapımı çoktan biten duvarlar kurumamıştı henüz. Gelecek yıl Portofino'da bir ev almayı tasarlıyordu şimdi de; ama ara sıra Horsch'un arkadaşlarını yata davet etmesi gerekecekti; değişik bir çevre, eğlenceli bir yaşantı. Öte yandan, deniz kenarında sıcak ve meltem ne kadar kuvvetli olursa olsun, içerde daha az duyuluyordu.

Gerçekten de Emanuela, Napoli limanına geldiğinde, denizdeki yelkenleri ve flamaları şişiren kuvvetli bir meltem vardı. Her ne kadar Matmazel, çocuğu rahatsız olmasın diye, sabah Napoli'ye giden ilk trene bilet aldıysa da, kırmızı kadifeden, tozlu koltuklar ateş gibi yakıyordu sırtını, bacaklarını. Limana geldiğinde, gemiye ilk binen onlar olmuştu. Güverteler bomboştu henüz. Biraz hava almak için güvertenin parmaklıklarına dayandı. Emanuela: Neşeli, şakacı bir esinti karmakarışık etti saçlarını, Stefania'nın büzgülü kısa eteğini havalandırdı. Matmazel, kolundaki pardesüyü düşürmemek için, kırmızı çiçekli ipek giysisinin eteklerini tutmakta güçlük çekiyor, küçük kız ise durmadan gülüyor, gülüyordu.

Bavullarını yerleştirdikten sonra, üst güverteye çıktı Emanuela. Kalın halatlarla karaya bağlanan geminin denize düşen gölgesinde, su, koyu ve parlak bir siyahlıktaydı; üzerinde, bir gözde olduğu gibi mat ve dağınık lekeler beliriyordu sık sık. Nemli havada, esintiyle gelen pis bir yağ kokusu vardı.

Geminin hareket saatinden çok önce gelişine sıkılacağı yerde, çevresini olağanüstü bir ilgiyle izliyordu Emanuela, salt bu yüzden erken gelmiş gibi. Gemiciler ve görevliler telaşla girip çıkıyorlardı gemiye, onun kavrayamadığı bir işi tamamlamak için. Hiç kimse onunla ve küçük kızla ilgilenmiyordu; yalnız kalmıştı yine, Grimaldi'deki ilk günler gibi. Çocukluğundan beri, ara sıra duyduğu olmuştu yalnızlığın acısını, ama şimdi daha iyi anlıyordu. Bakışlarını kente çevirdi; parke taşlı dar sokaklar, beyaz badanası göz kamaştıran evler, tepelerdeki durgun ağaçlar... Soluk kesen boğucu bir sıcak vardı; sanki kalın bir örtü serilmişti kentin üzerine.

Stefania bakıcısının yanından sıvışıp —köşede gölgelik bir yerde duruyordu ve elinde çocuğun hırkası vardı— annesine yaklaştı. Gemiye bindiklerinden beri, ne zaman hareket edeceklerini sorup durmuştu: «Ne zaman gidiyoruz anneciğim?» dedi yeniden, sanki hareket işaretini annesi verecekmiş gibi.

«Az sonra.»

İki büklüm olmuş hamalların sırtındaki bavullarını izleyerek gerçekten de başka yolcular binmeye başlamıştı gemiye. Emanuela yeni gelenlerin yüzlerini merakla incelerken, «yol arkadaşlarım,» diye düşünüyordu.

Bu gezi, dünyada her istediğini elde ettikten

sonra, yavaş yavaş her şeyden hoşnutsuzluk duyanları birkaç ay olsun mutlu kılmak, dinlendirmek amacıyla düzenlenmişti. Ama katılanların çoğu, dünyanın dört bir yanından gelen, ün yapmış para babalarıyla tanışıp çıkar sağlamak için gelmiş kimselerdi, zengin, zarif görünüşlü, pahalı giysili, garip yaşantılarıyla dikkati çeken ünü büyük insanlar... Kalabalık adlarına rağmen, hayatları ünlü bir klinikte sıkıntı içinde son bulan zavallı insanlar... Ellerinde şeker kutuları ve sıcaktan solmuş çiçek demetleriyle gemiye binen kadınlar, cenaze törenine gider gibiydiler.

Afrika, Amerika, Asya... Beş aylık bir yolculuk. Yaz henüz başlıyordu, geri döndüklerinde, sonbaharın ıslak rüzgarları karşılayacaktı onları. Amazonia, Napoli'den ayrıldıktan sonra, Akdeniz'de oyalanacaktı kısa bir süre; sonra Ortadoğunun büyüleyici kıyıları. Ardından Okyanusa çıkacaktı ağır ağır, yolcuları —belki de hiç olmayan— üzüntülerinden uzaklaşmaya zorlayacaktı: Amerika'nın kocaman koyları, renkli Asya limanları, Afrika'nın yemyeşil kıyıları, uçsuz bucaksız çöller, belki de, ilk demir aldıkları sıcak ve huzur verici sulara girmeden önce, Norveç'in buzullarla kaplı kıyılarında kış mevsimiyle yüz yüze geleceklerdi.

Orada rastlantı sonucu bulunuyordu Emanuela. Grimaldi'den ayrıldığının ertesi günü, Vinca'ya gitmişti. Trastevere'den otele yürüyerek dönerken, Roma'yla arasında onarılması olanaksız bir kırgınlık doğduğunu sezinlemişti. Daha düne dek ona çok sevimli gelen, kutsal görünen, şimdi içinde hiç bir güzel duygu uyandırmayan yerlerde gölge gibi dolaşıyordu. İki yıldır Roma'da değil de, Grimaldi'de yaşamıştı sanki. Augusta ve Valentina ile geçirdiği

son geceyi hatırlıyor, Roma'yı, içinde katı yasaların uygulandığı, acımasız kararlar alan mahkemelerin bulunduğu bir kurum olarak niteliyordu. Belki de hayatının dönüm noktası olacaktı o gece. Oradan ayrılmasına karar verildikten yirmi dört saat sonra yurttan ayrılmıştı. Onu giriş kapısına kadar geçiren rahibe Luisa sormuştu.

«Nasıl olur? Arkadaşların seni geçirmeye gelmediler, hayret ettim doğrusu...» demişti anlamlı anlamlı yüzüne bakarak. Emanuela az önce vedalaşmış olduklarını (ama doğru değildi) ve veda gösterilerinden nefret ettiğini söylemişti. «Ayrıca,» diye eklemişti rahibenin gözlerinin içine baka baka, «burada **arkadaş** kelimesi, laf olsun diye söylenen ve gerçek anlamını yitirmiş bir kelime.»

Otele dönerken, kızların aynı saatte yemek salonuna girdiklerini hatırlamıştı: Yeri boştu, hatta belki de iskemlesini kaldırmışlardı ve Augusta bu durumdan çok memnun olmuştu kuşkusuz!... Sanki kent de kendisini kovuyormuş gibi geliyordu ona: «Git Defol!» diyordu yalnız onun duyabileceği bir sesle. Yürümeyi güçleştiren eski taşlar, tabanlarını acıtıyordu. Biraz aralık bırakılarak kapanan demir kepenkler, her türlü sığınma olanağına **hayır** der gibiydi. Gösterişli bir mimari egemendi caddelerdeki binalarda, ama gelişi güzel sıralanmışlardı ve bakımsızdılar. Görkemli bir sarayın yanında, her an yıkılacakmış gibi duran, kaba saba mağazalar ya da pastadan yapılmış kocaman gözlü, kurnaz bakışlı hayvan ya da kuklalarla, vitrininde Walt Disney'in dünyasını dile getiren pastahaneler beliriyordu. Emanuela kendi kendine, o gece ve hayata hazırlandığı öteki gecelerde ne yapacağını, nerede kalacağını soruyordu yeniden. Yabancı olmasına rağ-

men, —belki de sırf bu yüzden— Roma sığınabileceği tek kent, tek dünya gibi geliyordu ona.

Cesaretini yitirmiş ağır ağır yürüyordu; bir ara yanından geçen Romen tipli ve güneyli görünümü taşıyan adamların kendisine ısrarla baktığını sezinledi. Bir zamanlar hoşuna giden bu bakışlardan şimdi rahatsız olmaya başlamıştı. Dikkatini başka yöne çevirmek için, bir seyahat acentasının önünde durdu; yanından geçen adamların kalın cama yansıyan görüntülerini görüyordu şimdi de; birden bakışları camın gerisindeki reklam panolarına takıldı: İlginç Japon bahçeleri, altın kıyısının yemyeşil sahilleri, mavi gökyüzüne doğru uzanan Yunan tapınakları, Mısır firavunlarının silik yüzleri... Ve o anda Roma'dan, o huzursuz edici bakışlardan, utanç verici önerilerden uzaklaşmak için, anlatılmaz bir istek duydu içinde. Huzursuz bir hayattan, hiç bir işe yaramamaktan, kararsızlık içinde yaşamaktan kurtulmak... Yüzünü cama dayayıp, ışıklarla aydınlatılmış gemi maketine baktı; bacasını, güvertesini, lumbozlarını inceledi. «Beş ay Amazonia'da: Hayatın uğraşlarından, günlük gerçeklerden uzak, beş mutlu ay» diyordu reklamda. Tam o sıra, babasından kalan miras geldi aklına, kendini ötekilerden farklı duymaya başladı; zengindi, özgürdü, istediği yere gidebilirdi. «Ya Stefania ne olacak?» Bu düşünce huzurunu bozmuştu; kafasında sorunu çözmeye çalışırken, acentadaki görevlilerden biri dışarı çıkıp, demir kepenkleri aşağı indirmeye başladı. «Bir dakika! Bu gezi konusunda acele bilgi istiyorum,» dedi kıza, vitrindeki gemi maketini işaret ederek.

«Amazonia için mi? Çarşamba günü hareket ediyor, ama boş yerimiz kalmadı.»

«Hiç yok mu? Bir kişilik bile mi?»

Beriki başını iki yana salladı, sonra Emanuela'nın basit öğrenci giysisine göz gezdirerek: «Ne kadar olduğunu biliyor musunuz?» diye sordu ve sırf onu hayrete düşürmek için yüksek bir ücret söyledi, rakamların üzerine basa basa.

«Para önemli değil, yeter ki yer olsun.»

Görevli kız göz ucuyla saatine baktı: «Saat yedi yirmi, seyahat acentası on dakikaya kadar kapanacak, üstelik yarın da cumartesi... Bir dakika bekleyin, Merkeze telefon etmeye çalışacağım.»

Emanuela soluğunu kesmiş, telefon konuşmasını izliyordu heyecan içinde. «Tek kişilik yer yokmuş,» dedi görevli kız, telefonu kulağından uzaklaştırırken: «Bir aile yerini iptal ettirmiş, iki kabinde üç yer var. Bir yolcu ikisini istiyor, eğer siz üçünü de alabilirseniz...»

«Üçünü mü dediniz?...» dedi Emanuela yeniden.

«Evet, yoksa öteki yolcunun isteğini kabul edecekler.»

Uzun uzun düşünecek zamanı yoktu, kararını verdi çabucak; «Peki öyleyse, alıyorum.»

Görevli kız, Emanuela'nın söylediklerini telefonda tekrarladı: «Üçünü de alacağını söylüyor...» Ama aslında inanmamıştı, karşısındaki basit giysili kızın öylesine yüklü bir parayı vereceğinden emin değildi. Emanuela'ya döndü: «Acenta kapanmadan önce, toplam paranın üçte birini ödemeniz gerekiyor. Beş dakika var.»

Kızın küstahça konuşmalarına fena bozulmuştu Emanuela, sinirli sinirli çantasını karıştırdı: «Çek defterimi yanıma aldığımı sanıyorum... Hah, buldum işte!» diye bağırdı keyifle, önemli bir iş başaran insanın sevinci içinde. Elinde bir tek çek kal-

mıştı. Grimaldi ya da Monte Mario rahibeleri için düzenlenen çekler, seyahat acentası için yazdığı çeklerden daha az tutuyordu.

«Hâlâ neden gitmiyoruz anneciğim?» dedi Stefania yeniden.

«Bilmiyorum,» diye karşılık verdi Emanuela sabırla: «Nereden bileyim, ne zaman kalkacağını?»

Güverteye, saçları gri, orta yaşlı bir bayan geldi. Yanında evlenecek yaşta iki kızı vardı. Arkalarından üçüncü kız göründü; çocuk denecek yaştaydı, ama öteki kızlardan daha güzel ve gösterişliydi. Elinde sevimli bir köpek yavrusunun tasmasını tutuyordu; çevresine kuşkuyla baktı, sonra köpeği kollarının arasına aldı, yabancısı olduğu insanlardan bir parça ilgi görmeyi umarak, «Stefania, tersine, daima kendinden emin görünür,» diye geçirdi aklından Emanuela. Gerçekten de küçük kız, yaşından büyük bir rahatlıkla, gemideki bir görevlinin yanına yaklaşmış, kesin hareket saatini soruyordu.

Cuma akşamı, seyahat acentasından çıktıktan hemen sonra, Stefania'ya telefon etmek için, hemen bir pastahaneye koşmuş ve yasak olmasına rağmen, Stefania ile konuşmuştu: «Stefania, dinle yavrum, çarşamba günü yolculuğa çıkıyorum, bu kez seni de götüreceğim.» Ama memnun olmamıştı küçük kız: «Ben gitmek istemiyorum anneciğim, burada bir sürü arkadaşım var, hiç canım sıkılmıyor, çok eğleniyoruz.»

«Yolculukta daha çok eğleneceksin: Büyük bir gemiye bineceğiz, papağanları, zürafaları ve daha bir sürü yabani hayvanı görmeğe gideceğiz.» «Maymunları da görecek miyiz? Bana onlardan bir tane alacak mısın?» Söz vermişti Emanuela. «Öyleyse ge-

liyorum» demişti yalnızca ve başka bir söz çıkmamıştı ağzından. Emanuela, Grimaldi'den ayrılırken, «Elveda» demişti merdivenlere, küçük kiliseye, bahçeye: «Elveda...» Stefania, daha önce hiç görmediği bakıcısına elini uzatırken çok rahattı, kolejden çıkarken ardına bile bakmamıştı.

«O görevli, bana hemen, şimdi hareket edeceğimizi söyledi,» diye haber verdi Stefania. «İşte, şu denizci abi söyledi,» dedi ardından, başını çevirip görevliyi içtenlikle selamlayarak.

Tam o sıra gemiye Lady Royl biniyordu, gemidekilerin vaftiz anasıymış gibi sağa sola gülümseyerek. Kaptan onu karşılamaya koştu, kendinden emin olması gerektiğini hatırlatmak ister gibi reverans yapıp elini öptü. Esmer, uzun boyluydu ve en çok kırk beş yaşlarında olmalıydı; siyah ipekli giysisine uygun, yine siyah kocaman bir şapka giymişti. Kulağında inci küpeler, boynunda inci gerdanlık, kolunda inci bilezik vardı.

Orada çocuğuyla yapayalnız bulunmaktan sıkılmaya başlamıştı Emanuela: «Kimseyi tanımıyorum, canım sıkılacak. Tam beş ay!... Delilik bu benim yaptığım.» Bu sırada gözleriyle, Lady Armilda Royl'un güverteden salona girişini izledi.

Stefania annesinin kolunu dürtüp sordu: «Bu bayan kim anneciğim?»

«Sana ne canım?» diye tersledi Emanuela.

Ama dayatıyordu Stefania, her şeyin nedenini öğrenmek istiyordu:

«Neden yolculuk yapıyor? Yoksa o da senin gibi bir işte mi çalışıyor?»

«Ben çalışmıyorum kızım, artık işten ayrıldım!» (Daha fazla yalan söylemenin gereği yoktu:

Kızının, kendisi gibi, yalanlar arasında büyümesini istemiyordu.)

«Öyleyse, neden yolculuğa çıktık?»

«Zenginiz de ondan,» diye karşılık verdi Emanuela ve kızının başka bir soru sormasına meydan vermemek için bakışlarını yeniden kente çevirdi. Tam o sırada, geminin kalkışını gösteren acı bir düdük sesi duyuldu; sanki Lady Royl'un gelişini beklemiş gibiydi. Emanuela bu düdüğün kabuklu deniz hayvanlarının çıkardıkları gizli sesler gibi, insana denizi hatırlatan tek belirti olduğunu düşündü. Grimaldi'deki kızları karanlıkta bırakan rahibe de tıpkı böyle bağırıyordu. Yüreği hızla çarpmaya başlamıştı. Güvertenin ucuna doğru koşup, «Bir dakika! Bir dakika!» diye bağırmak, tehlikeden kaçar gibi, soluk soluğa karaya atmak istedi kendini. Oysa küpeşteye dayanmış, hareketsiz duruyordu. Ve kimse onun aklından geçen düşünceleri sezemiyordu.

Gemi hareket ederken ötekiler ne düşünüyordu acaba? Stefania'da aşırı bir heyecan vardı, neşeyle sıçramaya başlamıştı. Amazonia ağır ağır iskeleden ayrılırken, Lady Royl'un dışında herkes güverteye toplanmıştı. Böyle ayrılıklara çok alışkın olmalıydı Lady Royl! Kimsede en ufak bir heyecan yoktu, kendilerini geçirmeye gelen ailelerine ve dostlarına kayıtsızca el sallıyorlardı: Kimi fotoğraf çekiyor, kimi de ayrılık sahnesini filme alıyordu. Gemi kesik kesik iki düdük daha çaldı. Üst güvertedeki orkestra, İspanya'daki boğa güreşlerinde, ölü boğa sürüklenirken çalınan marşı, gürültülü bir biçimde çalmaya başladı. Ağır ağır uzaklaşan gemiye bakıp da sessizce hıçkıranlar, gemicilerin ve görevlilerin yakınlarıydı; uzun boylu genç

bir kız, kendini denize atmak ister gibi rıhtımın kenarına dek koştu: İki kolunu havaya kaldırmış, umutsuzca hıçkırıyordu. Ayrılığın oluşturduğu gergin havayı dağıtmak için orkestranın var gücüyle çaldığı marşlardan, kulakları patlatacakmış gibi olan yolcular, her şeye rağmen içki içiyor, kadeh tokuşturuyorlardı.

Emanuela'nın vedalaşacak, ona iskeleden el sallayacak kimsesi yoktu: «Andrea şu saate ne yapıyordur kim bilir?» diye düşünürken yüreği sıkışır gibi oldu. «Gemide olduğumu, buralardan kaçıp gittiğimi bilmiyor ki!... Arkadaşlarımın da haberi yok...»

Bir an onları görür gibi oldu, evet, evet orada, rıhtımdaydı Grimaldi'deki arkadaş grubu; onu geçirmeye gelmişlerdi. Andrea da vardı aralarında, el sallıyordu; Princio'da her şeyi açıkladığı sabahki gibi solgundu yüzü, gözleri dönüktü. Vinca da vardı aralarında. Bağırmak istedi Emanuela: «Beni bekleyin! Vaz geçtim, gitmiyorum!» Çünkü onları bir daha göremiyeceği, hayatları konusunda hiç bir bilgiye sahip olamıyacağı kesindi artık.

Yanında sık sık soluyan birini farkedince, irkildi; Stefania'nın bakıcısıydı. Ağlama isteğine engel olmuştu Emanuela'nın. «Ayrılık daima üzücü olur madam,» diye mırıldandı, özür dilemek ister gibi.

Yolculuk eğlenceli geçiyordu. Geminin limana uğramadığı günlerde, yolcular sabahın erken saatlerinde havuzun kenarına iniyor, güneşleniyorlardı. Öğle yemeğinden sonra, ortalıkta pek kimse görünmüyordu; hemen herkes kamarasına çekiliyor, birkaç saat kestiriyordu. Beş çayı genellikle güvertede içiliyordu: Lüks bir oteldeki gibi; biraz tekdüze buluyordu Emanuela.

Güvertenin en iyi köşesi, Lady Royl'e ayrılmıştı. Saat beşe doğru masasına oturur, saraylılara özgü bir özen ve ölçülü davranışlarla, kendine ve çevresindeki arkadaşlarına çay koyardı. Havalar rahatsız edecek ölçüde ısınmaya başladığı için, çayı içen yolcuların yüzü alev alev yanıyordu. Ama Lady Royl'un çay konusundaki düşünceleri çok olumluydu: «Çay susuzluğu giderir, yazın bile rahatlık verir insana: Ben sıcak ülkelerde sıcak çaydan başka bir şey içmem,» diyordu ve arkadaşları gülümseyerek onaylıyorlardı.

Lady Royl'un grubunda olması, Emanuela'ya ayrıcalık kazandırmıştı. Belki eğlenmiyordu, ama öteki yolcular kıskançlıkla karışık bir saygı ile bakıyorlardı, sanki gerçekten eğleniyormuş gibi; ve eğlendiğine kendi de inanmaya başlamıştı yavaş yavaş.

Lady Armilda güverteye, akşam yemeğinden birkaç dakika önce çıkıyordu. Giyinişi her zaman gösterişli, zarifti; Emanuela onun gibi kayıtsız, ama etkileyici bir sesle konuşmak isterdi hep. İlk günler kimseyi tanımadığı için, Stefania ile birlikte güvertede dolaşmıştı gelişigüzel. «Çocuklu olana kimse yaklaşmaz,» diyordu içinden. Oysa Lady Roly'u Stefania aracılığı ile tanımıştı. «Bu çocuk sizin, değil mi?» diye sormuştu Lady Royl güvertede karşılaştıklarında, «Ona karamela vermek istedim, almadı: 'Sizi tanımıyorum hanımefendi, tanımadığım birinden hiç bir şey almam.' dedi bana yaşından büyük bir ciddiyetle.» Sonra başka karşılaşmalar... Ve güvertede gezinmeye başladılar; Lady Royl, herkese karşı gösterdiği koruma havası içinde, Emanuela'nın koluna girdi. Konuşurken sık sık Emanuela'ya bakıyor, üstündeki şık ve pahalı giy-

siyi inceliyordu sezdirmeden. Emanuela'yı arkadaşlarına tanıştırırken, «Bu küçük kızın annesi,» demişti yalnızca.

Sybil, salıncak kanepede Emanuela'ya yer verirken, otuz iki dişini göstererek sırıttı: Annesi İskoçyalı bir Amerikalıydı, on dokuzunda ya var ya yoktu. Saçları kızıl, teni beyaz ve pürüzsüzdü, yosun yeşiliydi gözleri. Az sonra Emanuela'nın İtalyan olduğunu öğrenince, birkaç yıl önce tanıştığı bir gencin kendisine, «Tiziano'nun tablolarındaki kadınlara benziyorsunuz,» dediğini söyledi. «Ama ben o sıralar Tiziano'nun kim olduğunu bilmiyordum,» diye ekledi gülerek. Emanuela'nın içki içmediğine şaşırmıştı: «Ben ilk kez on iki yaşındayken içtim. Hoş, daha hâlâ viskinin tadına varamadım ya... O günden beri hoşuma gidip gitmediğini anlamak için içerim hep.»

Grupta, daima Sybil ve Lady Armilda ile görünen iki İngiliz kız kardeş vardı; pek konuşmuyorlardı, ama elleri iri ve kemikli olan büyüğü, fıkra anlatmayı çok seviyordu. Öylesine ciddi bir hava içinde anlatıyordu ki, çevresindekiler kısa bir süre için kararsız kalıyor, sonra gülmekten kırılıyorlardı. Gruptakilerden Polonyalı bir piyanist, İngilizce bilmediği için söylenenleri anlamadığı halde, her zaman gülümsüyordu.

«Floransalı, harika bir yaratık,» dedi Lady Royl alçak sesle dostlarına. Sonra Emanuela'ya dönüp adını hecelemesini rica etti. «Bayan Andori,» dedi yeniden ve kocası konusunda hiç bir şey sormadan yaşlı bir İtalyan Düküne dönerek ekledi: «Bayan Andori'nin sanat tarihine eğilimi var.» Dük

I. Dünya Savaşından sonra Côte d'Azur'e yerleşmişti, ama bütün bir yıl, yanında genç bir hemşireyle yolculuk yapıyordu. «Bir gemiden iniyor, birkaç gün sonra başka bir gemiyle yeni bir yolculuğa çıkıyoruz,» diyordu hemşire. Ama dükün ailesi, onun denizciliğe olan bu aşırı eğilimine karşıydı. Dük her zaman cebinden beyaz kağıtlar çıkarıyor, küçük kayıklar yapıncaya dek, birkaç kez katlıyordu. Rastgele bir yere, kanepeye ya da masaya koymadan önce, uzun uzun ve büyük bir zevkle seyrediyordu onları. Az sonra Dükün çevresinde, aynı boy ve aynı tipte beyaz kayıklardan oluşan küçücük bir filo meydana geliyordu. Hemşirenin görevlerinden biri de, Düke aynı boyda kağıtlar hazırlamak, kayık yapımını izlemek ve Dükün bıraktığı kayıkları toplayıp atmaktı.

Lady Armilda, uzun boylu sarışın bir Anglikan rahibini de kanatlarının altına almıştı: Father O'Flynn. «Anglikan rahipleri çok sevilen ve saygı duyulan kişilerdir,» diyordu, «onlardan söz etmeyen bir İngiliz romanı hemen hemen yok gibidir.» Yakışıklı sayılırdı Father O'Flynn, hoş sohbetti ve kadınlara karşı aşırıya varan bir ilgi gösteriyordu: Ara sıra gruptan uzaklaşıp, güvertenin bir köşesine çekiliyor, boşlukta bir noktaya dikiyordu gözlerini. Elinde tuttuğu Kutsal Kitabı açıp okuduğunu kimse görmemişti. «Kim bilir ne düşünüyor: Şu İrlandalılar biraz kafadan kontak olur,» diyordu Lady Royl.

Akşamları küçük, ayrı bir salonda toplanıyorlardı: **Kahvehane sosyetesi** diye niteledikleri öbür yolcularla karışmak istemiyorlardı. «Çok şamata yapıyorlar,» diyordu Lady Royl. Ara sıra Polonyalı piyanist ışığı söndürüp, piyanoya oturuyordu. Sybil, klasik müziği sevmiyordu, ama herkesin, bu

konuda bilgiye sahip olması gerektiğini söylüyor, bir yandan büyük bir ciddiyetle dinlerken, bir yandan da viskisini yudumluyordu. Güverteye bakan büyük pencereden giren cılız ışıkta, yaşlı Dükün, piyanonun üzerine dizdiği beyaz kayıklar görünüyordu yalnızca, Emanuela, yakın geçmişteki acılı günleri unutmuştu, çok mutluydu. Lady Royl ona, «İnanın bana şekerim, yolculuktan daha zevkli bir şey yoktur; yeni ülkeler görmek, sanat eserlerini yakından incelemek, yeni insanları, yeni alışkanlıkları tanımak bambaşka bir zevk verir insana. Ayrıca uzun süre dayanılabilen tek değişikliktir,» dedi ve derin bir soluk aldıktan sonra ekledi: «Mısır'da seni, Kahire'den birkaç kilometre uzakta yaşayan çok sevdiğim bir arkadaşımla tanıştıracağım. Alışılmış kalıpların dışında, kocaman, garip bir evi var, kendisi çok romantiktir. Seni görür görmez aşık olacağına yemin ederim.»

Emanuela, Lady Armilda'yı haklı buluyordu: Dünya tanımaya değerdi ve tanımak için yeteri kadar parası olduğuna çok seviniyordu. Kasaba hayatının dışına çıkamayan ailesi, sahip olduğu zenginlikten yararlanmayı bilememişti: Öyleyse kendisi ve kızı yararlanacaktı. Zenginlik koruyordu onu, gerçekti bu. Kimi bileği ile yaşıyordu, kimi aklıyla. Her iki hayat da güçtü aslında; şanslı kişilerdi parasıyla yaşayanlar.

Stefania'ya borçluydu her şeyi: Çocuğu olmasaydı, sırf tekdüze bir hayattan ve işe yaramama duygusundan kurtulmak için şu sıralarda Andrea ile evlenmek üzere olacaktı. Onun yanında, küçük burjuva meslek sahipleri arasında yaşayacak, harcayacaktı kendini: Akşamları sinemaya, sonra pizza yemeğe gideceklerdi. Yazları Rimini ya da Riccione'

de olacaklardı, birkaç gün deniz havası almak için.

Bu düşünceler sırtında ürpertiler uyandırıyordu Emanuela'nın. Oysa Grimaldi'den ayrıldıktan sonra ona telefon etmeyi düşünecek kadar kaybetmişti kendini.

Güneş battıktan sonra, elinde bir valizle çıkmıştı yurttan. «İstasyona,» demişti şoföre, kapıda duran Rahibe Luisa'nın duyabileceği bir sesle; ama köşeyi döner dönmez, «Bir dakika... İstasyona gitmiyeceğim,» dedi yavaşça, suç işlemiş gibi, yüzünü bile kaldırmadan; «Otele götürün beni,», «Anladım hanımefendi» demişti şoför dikiz aynasından pis pis sırıtarak, yüzü kıpkırmızı olmuştu Emanuela'nın. «Hangi otele gidiyoruz? Exelsior'a mı?» Sesi küstah ve alaylıydı. Belleğini zorlamıştı Emanuela; bu isim yabancı gelmemişti ona: Babası banka hesabına Roma'ya geldiği zaman ailece bu otele iniyorlardı. «Evet, evet Excelsior oteline lütfen...» Kapıda duran görevli hemen tanımıştı. «Aynı pasaport mu?...» diye sormuştu Emanuela pasaportunu uzatırken. «Tamam, teşekkür ederim... Resepsiyona kadar gelin lütfen.» Değişen bir şey yok, herşey aynı: Bekâr yani. Valizini taşıyan hamal saygıyla önünden yürürken, Stefania'yı otele getirmenin olanaksızlığını düşünüyordu Emanuela. Yıllar önce kaldıkları o kocaman odaya girdi. Birlikte getirdiği birkaç parça şeyi yerleştirdikten sonra, koltuğa oturdu; saatlerini günlerini nasıl geçirecekti? Koca bir yaşam vardı önünde. Roma'da tek tanıdığı Vinca'ydı artık; ertesi gün ona gitmeyi tasarladıktan sonra, yalnızca bir fincan kahve içti ve yatağa girdi.

Vinca'nın oturduğu eski ev, yağda kızdırılmış salça kokuyordu; kapıyı açan iri siyah gözlü küçük kız, Emanuela'yı görünce, koridorun bitimindeki gri boyalı kapıyı işaret etti. «Emanuela sen ha!» diye bağırdı Vinca heyecanla arkadaşının boynuna atılarak: «Gel, içeri gir, işte bak benim odam; onun havası var değil mi?»

Odası Ines kadının evinden çok farklıydı; duvarlardaki Cordova manzaraları arasında, Luis'in projeleri asılıydı. Kitaplıkta onun kitapları ve mimarlık notları vardı. Masada, şablon, rapido, T-cetveli, kompaslar... «Stüdyosunda ona ait ne varsa buraya taşıdım, Luis bunları geri istemediğine göre...» Vinca'nın giydiği pantolon ve kolları sıvanmış lacivert gömlek de Luis'indi. «Her zaman böyle giyiniyorum, çok rahat» diye ekledi, Emanuela'nın ısrarla üstündekilere baktığını görünce. Ama bu erkeklere özgü giysiler, onun kadınsı görünüşüne ve davranışlarındaki inceliğe gölge düşürmüyordu yine de. «Özür dilerim Emanuela, ortalık çok dağınık, bit pazarından farkı yok» dedi arkadaşının ani gelişinden utanmış görünerek. Masanın üzerinde yarısı yenmiş salamura balık paketi, bir elma, birkaç dilim ekmek: Bu onun akşam yemeği idi kuşkusuz. «Biliyor musun, burada yer içer, yine burada çalışırım. Odam çok minimini ama yetiyor bana; üstelik komşularım çok iyi yürekli insanlar, kenar mahalleler hoşuma gidiyor benim. Kentteki sinir bozucu ve gürültülü yaşantıdan uzak, içten bir ortamda yaşamak dinlendiriyor beni.»

«Çok ilginç,» dedi Emanuela gülümseyerek.

«Evet,» yoksulluk her zaman ilginç görünür insana» diye karşılık verdi Vinca acı acı, sonra, başlangıçta yaşamına yön vermekte çok güçlük çekti-

ğini söyledi. «İş bulamıyordum: Çok çetin günler geçirdim, mücadele edecek gücüm kalmamıştı hemen hemen; işler ters gittiği zaman, insan her şeyden korkar, kendinden bile. Ama şimdi Tanrıya şükür, hiç bir şikayetim yok, ders verdiğim birkaç öğrencim var, hatta dün bir tane daha geldi ama kabul etmedim. Akşam eve dönmek çok güç geliyor insana, tükenmek bilmiyor geceler yalnız olunca. Şu gördüğün elektrik düğmesini çevirmek çok ızdırap veriyor bana; her akşam bu odada ışığı yakmak, her akşam yeniden yalnızlığı kabul etmek zorunluğunu hatırlatıyor.»

Konuşmalarında Luis'e değinmiyordu hiç: Ama onun giysilerini giymesi, ona ait eşyalar arasında yaşaması, kendi dünyası dışında Luis'in hâlâ onun için var olup olmadığını öğreninceye dek gerçeği zorlamanın bir yoluydu. Emanuela'nın Grimaldi'den ayrıldığını bilmiyordu. «Öyle ya, senin hiçbir şeyden haberin yok. Andrea... Şey, ayrıldık artık. Sana nedenini söylemiyeceğim, nasılsa anlatacaklar.» Vinca mırıldandı. «Ne önemi var? Bir nedene dayanıyordur mutlaka.» Emanuela bu ziyareti neden uzun zamandır düşündüğünü, Vinca'dan ne beklediğini sordu kendi kendine. Yalnızlıkları birbirine benzemiyordu: Ayrı dünyaların, tamamen ayrı yalnızlığı içindeydiler: Örneğin, bir gece önce Emanuela'nın yıllardan sonra mavi yollu çarşaflar arasına uzandığı zaman duyduğu zevki, Vinca tamamen farklı yorumlayacaktı kuşkusuz. Sabah Via Veneto'ya bakan pencereyi açtığı zaman, güneşin ılık ışınlarının yüzünü okşaması, kötü alınyazısına karşı direnme gücü vermişti ona. Temiz havayı ciğerlerine çekmişti derin derin. Sonra pencereden, çocukların yaya kaldırımına canlı renklerle çizdikleri çiçek resimlerini

görünce, Grimaldi'ye girmeden önceki günler gelmişti aklına ansızın. Ölen babasını ve yaşlı annesini sevgiyle hatırlıyordu artık; eski alışkanlıklarını ve iki yıldır bıraktığı konuşma tarzını çabucak benimsemişti yeniden. Emanuela ve Vinca Grimaldi'deyken aynı paraleldeydiler; ama birkaç saat içinde aralarında fakirin yalnızlığını zengininkinden ayıran derin bir uçurum meydana gelmişti. «Rahibe Lorenza ne yapıyor?» diye sordu Vinca, herşeyi bilmek istiyordu. «Kimse onu göremiyor artık: Odasından dışarı çıktığı yok, ölmek için Cenova'ya gideceği günü bekleyen yaşlı rahibeler gibi...»

«Bir yerde, bizlerin de bunu beklediğimizi düşünmedin mi hiç?» dedi Vinca, ama karşı koydu Emanuela:

«Neler saçmalıyorsun Vinca? Bu yaşta mı? Eğer bugün öleceğimi bilsem, hiç yaşamadan öldüğümü kabul ederim. Ölüm çok ürkütüyor beni.»

«Bense tersine, ama Tanrıya şükür, yaşamaktan da korkmuyorum. Önemli olan bu bence.»

Emanuela hiç bir yerde kendini güvenli duymamıştı ,Grimaldi'de bile: Tanrıya karşı yerine getiremediği görevlerinden ötürü, bir gün sonunun geleceğini sanıyordu. Oysa Amazonia'da, birkaç gün öncesine kadar tanımadığı o insanlar arasında ve sürekli değişen görünüş karşısında, özlemini çektiği bir yaşama tarzı bulmuştu kendine; çevresinde alışkın olmadığı bir saygı ve ilgi görmesi, güven duygusu uyandırmıştı onda, mutluydu, eğleniyordu. «Önemli olan insanın kendisini tanıyacak noktaya gelmesi: Öz karakterini, eğilimlerini ve öz yeteneklerini bilmesi» derdi Silvia. Güzel değildi, her şeye karışmazdı ama, doğru ve yerinde söylerdi hep, ara sıra kırıcı konuşsa bile.

Piyanist son vuruştan sonra gözlerini kapadı, elleri piyanonun tuşları üzerinde öylece kaldı; başı göğsüne düşmüştü. («Polonyalılar da biraz kafadan kontak galiba»). Hafif bir esinti girdi pencereden, beyaz kayık filosunun arasında dolaştı: Titredi kayıklar, ileri doğru sürüklendi: Birkaçı yan yattı, piyanonun cilalı tahtasında gölgeler bırakarak.

«Sybil çok ileri gitti» dedi Lady Royl, gemi ertesi gün İstanbul'a yaklaştığında: «Amerikalılar böyledir hep, onları ya gözünden ayırmayacaksın ya da tamamen bırakacak, ilgilenmiyeceksin.» Sybil'i denetimi altında tutuyordu Lady Royl, çünkü Amerika'da maden ocakları bulunan ünlü bir babanın kızıydı.

İstanbul'da Emanuela, Lady Armilda, Sybil, iki kızkardeş ve Polonyalı piyanistle indi. Girdikleri bir restoranda Sybil ard arda içkisini yudumlarken, bir yandan da iç bayıltıcı «Türk lokumu»ndan atıştırıyordu. Sonra şarkı söylemeye başladı; caddelerde ve gemiye binerken de devam etti şarkısı. Emanuela o zamana dek, sarhoş bir kadın görmemişti hiç: Hoşlanmamıştı ama, hayvanlara özgü bir mutluluğun anlamını taşıyan o dağınık bakışlar çekici geliyordu ona.

«Biraz aşırı gitti, kabul ama, içki içtiği zaman çok neşeli oluyor, davranışlarını kontrol edemiyor; salt kendine cesaret vermek için içiyor,» dedi Lady Royl ve ekledi: «Ya da soruşturulması pek doğru olmıyan bazı nedenler yüzünden.»

Güvertede dolaşmaya başladılar; Lady Armilda, yaşına ya da davranışlarına ters düşen bir tavırla yaslanıyordu Emanuela'ya: Daima limon kokan pü-

rüzsüz tenini hissediyordu Emanuela kolunda. «Şu Morton kardeşlere bak! Her birinin yüzüne sıkıntının görüntüsü vurmuş. İngiltere'de yakınımdaki tarihî bir şatoda otururlar. Ara sıra beni görmeğe gelin Bayan Andori. Güzel bir av partisi düzenleriz sizinle, ata binmek hoşunuza gider değil mi?.. Yanılmamışım. Örneğin, bu sonbaharı şatomda geçirmeye ne dersiniz? Gezi biter bitmez, dinlenmek için İngiltere'ye gideceğim: Yolculuğu seviyorum ama, yoruyor beni. Sonra pişman oluyorum, hatta yolculuk yapmaya tövbe ettiğim bile oluyor. Saatlerimi divana uzanıp, kitap okumakla geçiriyorum. İnsan İngiltere'nin yeşil kırlarından başka bir yerde bu kadar zevkle kitap okuyamaz. İsveçte, belki: orada günler kısa olduğu kadar, sıkıcıdır da... Gelin bana, çok eğleniriz. Orada soğuklar başlayıncaya dek kalırım. Nemli havalar sağlığımı bozuyor. Sonra güneş nerde, ben orda... Ama Noel'de Cote d'Azur'de yer bulmak olanaksızdır, Sicilya ise Milanoluların akınına uğrar. Eğer gelirseniz, Noel'i geçirmeye Fas'a gideriz. Aralıkta çocuğunuzu Floransa'nın nemli rüzgarlarından korumanız gerekir. Öyleyse karar verdik, değil mi?» İsteksizce karar verdi Emanuela: «Neden olmasın?» Sonra hemen aklına çocuğu geldi: «Stefania ne olacak?» Onu da yanında götürebilirdi; küçük yaşta İngilizce öğrenmesi yerinde olurdu kuşkusuz. Üstelik ona gerçeği söylemişti, («Artık kocaman kız oldun Stefania: babanın olmadığını bilmen gerek, baban sen doğmadan öldü yavrum») öksüz gibi kolejlerde büyümesine göz yumamazdı. Gemide kimse ona özel yaşantısını ilgilendiren sorular yöneltmemişti: Ne evli olup olmadığını, ne nereden geldiğini, ne de geziden sonra nereye döneceğini. Aynı şekilde hiç kimse Lady

Royl'un gerçekten kim olduğunu, on dokuz yaşındaki Amerikalı genç kızın, aşırı derecede içki içerek, yalnız başına yolculuk etmesinin nedenini sormaya cesaret edemiyordu: Kiliseden beş ay uzak kalabilen Anglikan rahibi konusunda da kimse doğru dürüst birşey bilmiyordu. Rahip, ciddi bir sinir krizi geçirdiğini, dinlenmek için geziye çıktığını söylüyordu; ama Amazonia'dan inse dağa çıkardı belki ve orada da aynı şeyleri anlatırdı kuşkusuz. Belki de gerçekten rahip değildi de, ötekilerle arasında mesafe bırakmak için böyle bir kişiliğe bürünmüştü. Ama gerçek ortaya çıksa bile, kimse ona çıkışmıyacaktı kuşkusuz. Kendine göre nedenleri vardır, diyecekti Lady Royl. Başkaları ile paylaşamıyacağı kendine özgü sorunları olduğunu düşünerek.

Lady Armilda konuyu çabucak değiştirdi: «Bu gece küçük bir briç partisi kurmak istiyorum. Morton kardeşlerden uzun boylu olanı, çok iyi oynar; ama oyunda atak değildir, cesareti kırılır hemen... Sonra siz varsınız, ben... dördü tamamlamak için, kaptanı çağırabilirim. Dur bakayım, neydi adı?.. Venier. Venedikli soylu Venier ailesinden olmalı. Çok sevimli ve kibar bir bey, bu devirde onun gibi bir gemici bulmak çok güç... Venier'e söyliyelim... Seve seve gelir. Öyle sanıyorum ki, sana kur yapıyor...»

Bu akşam küçük bir briç partisi, demişti Lady Royl: «Ara sıra erken yatmak gerek. Yarın İskenderiye'de olacağız, oradan ver elini Kahire: Kim bilir arkadaşım şu anda ne sürprizler hazırlıyordur. Mısır'a ne zaman insem, keyfim yerinde olur hep.» Sybil, iki Amerikalı öğrenci ile bara oturmuş geveze-

lik ediyordu. Her akşam güneş doğana dek, tavla oynuyorlardı: Öteki dörtlü gurup ise, ışığı yalnızca yuvarlak masayı aydınlatan küçük salonda oturuyorlardı. Sık sık yolculardan biri gelip, içerde ne olup bittiğini öğrenmek için kapıyı açıyor, ama Lady Royl'un sert bakışlarıyla karşılaşınca donup kalıyordu. Yaşlı dük, rahip ve Morton kardeşlerden ötekisiyle, lombozun yanında oturuyordu: Politikadan söz ediyorlar, aralarında geçen kısa sessizlik sırasında yaşlı dük, dünyanın geleceğinden kuşkuya düşmüş gibi, gözlerini tavana dikip, cebinden çıkardığı beyaz kağıdı bükmeye başlıyordu.

Dört oyuncunun kulağına, konuşmaların bazı bölümleri çalınıyordu ara sıra. «Ya Çin? Şimdi ne yapacak Çin devleti?» İngiliz Rahibi kuşkuyla başını öne eğdi; yaşlı dük elinde tuttuğu kayığı nereye koyacağını bilemeyince, lombozdan denize bıraktı. Sonra başını kaldırıp, rahibi süzmeye başladı; gelecek konusunda aydınlık bir açıklama bekliyordu. Ama Father O'Flynn bir şey söylemedi.

Oyun masasında Emanuela Venier'in karşısına oturmuştu; kartlarına bakar gibi yapıyor, göz ucuyla Venier'i inceliyordu. «Sana kur yapıyor Venier.» Doğru değildi: Yalnızca, İstanbul'a birlikte inmeyi önerdiği halde, Lady Royl ve ötekiler ile gittiği için serzenişte bulunmuştu. «Neden benimle inmediniz? Size başkalarının hiç görmediği bir İstanbul gösterecektim. Çünkü herkesin bir kenti tanıma yolu başkadır; bazı şeyler insana hiç ilginç görünmez, karışık, anlaşılmaz gibi gelir ona. Neyse, Yunanistan'ı göremediniz, yazık; Türkiye'yi de öyle. Mısır'ı kaçırmayın bari» dedi uzun uzun bakarak. «Bunu sonra konuşuruz.» diye kesip attı Emanuela.

Sıcaktı: Rahatsız edici bir gürültüyle çalışan

vantilatör, odayı serinletecek güçte değildi; sessizliği bozmaktan başka bir işe yaramıyordu gerçekte.

«Üç el, 150 sayı» dedi Lady Royl marközde işaretleyerek. Sonra: «Siz eski Venedikli Venier ailesindensiniz değil mi?» diye sordu kayıtsızca.

Başıyla onayladı beriki; kartları dağıtırken: «Evet,» bir iki üç dört, «ailem Venediklidir: Bana kalırsa bu meslekte olanlar, evden on altı yaşında ayrılır, Akademiye girer ve ondan sonra ev bitmiştir artık. Aile bitmiştir. Ardarda yapılan yolculuklar, geminin uğradığı limanlarda iniş-binişler, gemideki yolcular, limanlardaki dostlar, arkadaşlar, konuşulan çeşitli diller... Sonunda, hiçbir ülkeye bağlı kalamaz insan. Gerçekten de,» bir iki üç dört, «bizim gerçek dünyamız gemidir.» Kartları dağıtan Venier kendininkileri aldı ve açtı. («Silvia her zaman buna benzer bir şeyden söz ederdi, ama neydi? Of!.. Bir türlü hatırlayamıyorum») Sonra yeniden konuşmaya başladı: «Yeni bir yolculuğa çıkmak, geminin limandan uzaklaşması, her zaman heyecan verir insana. Yıllardır gemideyim, ama ne zaman hareketi işaret eden düdük sesini duysam, kalbim hızla çarpar.»

«Sizin de mi?» diye sordu Emanuela şaşkın.

«Geminin her sefere çıkışı, ilk kez gibi görünür bizlere. Hattâ gerçekten ilk olduğunu düşünürüm ben.»

«Ya dönüş?» diye sordu Emanuela bir kez daha.

«Dönüş mü?.. Dönüşte, daha sonraki seferin sorumluluğunun ağırlığını duyarım omuzlarımda, ve böylece yıllar geçip gider.»

Lady Armilda içkisini bitirdi; bir sigara yaktı ve yelpaze gibi dizdiği kartları önüne açtı: Ötekilerde aynısını yaptılar.

«İki kör.»

«İki pik.»

Yaşlı dük, kayıkların birer birer lombozdan denize kayışlarını izliyordu; sonra başını lombozdan dışarı sarkıttı; kayıkların denizde nasıl yüzdüklerini görmek ister gibi. Morton'un piposundan helezon biçiminde yoğun dumanlar çıkıyordu; Father O'Flynn suskundu, gözlerini boşluktaki bir noktaya dikmişti her zamanki gibi.

Lady Armilda doğru söylüyor: Sık sık dinlenmek gerek; yanıbaşında konyak kadehiyle oyun oynamak da çok eğlenceli. Soda ve konyak. İçkiye alışmalı insan, zorla da içilse zevk veriyor.

«Dört pik.»

«Kontr.»

«Pas.»

Venier oynuyordu: Venedikli Venier, eski ve soylu ailenin çocuğu. Lady Royl haklı: Bugün böyle bir erkek bulmak çok güç.

«O zaman, oyun dört pike bağlanır.»

hiç biri dönmeyecek

alba des cespedes

25 LİRA

roman

